

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΥΖ. ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥ Θ' ΑΙ. -
ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

**Τό μυστήριο
τοῦ σαρκωθέντος, σταυρωθέντος
καὶ ἀναστάντος Χριστοῦ
μέσα ἀπὸ ἐπιλεγμένα κείμενα
τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης**

1.

Ἡ Δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ Πτώση
καὶ τὸ Πρωτευαγγέλιο (Γενέσεως κκ. 1-3)

2.

Ψαλμοὶ 2ος καὶ 22ος

3.

Σοφία Σολομώντος κ. 7

4.

Οἱ προφητεῖες τοῦ Ἡσαΐα
γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ «Ἐμμανουήλ»
(Ἡσ. 7,14α -17. 8,8.10. 8,23-9,5)

γιὰ τὸν Πάσχοντα Δοῦλο

(Ἡσ. 42,1-4. 49,1-6. 50,4-9 & 52,13-53,12)

γιὰ τὸν βλαστό, τὴν ῥάβδο ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί
(Ἡσ. 11)

5.

Καταβασίαι τῶν Χριστουγέννων

Συμπληρωματικὲς παραδόσεις τοῦ μαθήματος
«Εἰσαγωγή στὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ Συγκριτικὴ Ἑρμηνεία τοῦ κειμένου τῆς
Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπὸ τὸ Πρωτότυπο καὶ τοὺς Ἑβδομήκοντα Ο'»

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ἀφροδίτη Δ. Ἀγαπητοῦ, Ε.Τ.Ε.Π.

ΑΘΗΝΑ 2021

1.

Ἡ Δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ Πτώση καὶ τὸ Πρωτευαγγέλιο (Γενέσεως κκ. 1-3)

ΓΕΝΕΣΕΩΣ κκ. 1-3

ΚΕΦ. 1

ΕΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. 2 ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. 3 καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. 4 καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. 5 καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

6 Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. καὶ ἐγένετο οὕτως. 7 καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀναμέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. 8 καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα.

9 Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. 10 καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. 11 καὶ εἶπεν ὁ Θεός· βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπείρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. 12 καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπείρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. 13 καὶ εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τρίτη.

14 Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἐνιαυτούς· 15 καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. 16 καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσων εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας. 17 καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς 18 καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους.

και ειδεν ο Θεος, οτι καλον. 19 και εγενετο εσπερα και εγενετο πρωι, ημερα τεταρτη.

20 Και ειπεν ο Θεος· εξαγαγετω τα υδατα ερπετα ψυχων ζωων και πετεινα πετομενα επι της γης κατα το στερεωμα του ουρανου. και εγενετο ουτως. 21 και εποιησεν ο Θεος τα κητη τα μεγαλα και πασαν ψυχην ζωων ερπετων, α εξηγαγε τα υδατα κατα γενη αυτων, και παν πετεινον πτερωτον κατα γενος. και ειδεν ο Θεος, οτι καλα. 22 και ευλογησεν αυτα ο Θεος, λεγων· αυξανεσθε και πληθυνεσθε και πληρωσατε τα υδατα εν ταις θαλασσαις, και τα πετεινα πληθυνεσθωσαν επι της γης. 23 και εγενετο εσπερα και εγενετο πρωι, ημερα πεμπτη.

24 Και ειπεν ο Θεος· εξαγαγετω η γη ψυχην ζωων κατα γενος, τετραποδα και ερπετα και θηρια της γης κατα γενος. και εγενετο ουτως. 25 και εποιησεν ο Θεος τα θηρια της γης κατα γενος, και τα κτηνη κατα γενος αυτων και παντα τα ερπετα της γης κατα γενος αυτων. και ειδεν ο Θεος, οτι καλα.

26 και ειπεν ο Θεος· ποιησωμεν ανθρωπον κατ' εικονα ημετεραν και καθ' ομοιωσιν, και αρχετωσαν των ιχθυων της θαλασσης και των πετεινων του ουρανου και των κτηνων και πασης της γης και παντων των ερπετων των ερποντων επι της γης. 27 και εποιησεν ο Θεος τον ανθρωπον, κατ' εικονα Θεου εποιησεν αυτον, αρσεν και θηλυ εποιησεν αυτους. 28 και ευλογησεν αυτους ο Θεος, λεγων· αυξανεσθε και πληθυνεσθε και πληρωσατε την γην και κατακυριευσате αυτης και αρχετε των ιχθυων της θαλασσης και των πετεινων του ουρανου και παντων των κτηνων και πασης της γης και παντων των ερπετων των ερποντων επι της γης.

29 και ειπεν ο Θεος· ιδου δεδωκα υμιν παντα χορτον σποριμον σπειρον σπερμα, ο εστιν επανω πασης της γης, και παν ξυλον, ο εχει εν εαυτω καρπον σπερματος σποριμου, υμιν εσται εις βρωσιν. 30 και πασι τοις θηριοις της γης και πασι τοις πετεινοις του ουρανου και παντι ερπετω ερποντι επι της γης, ο εχει εν εαυτω ψυχην ζωης, και παντα χορτον χλωρον εις βρωσιν. και εγενετο ουτως. 31 και ειδεν ο Θεος τα παντα, οσα εποιησε, και ιδου καλα λιαν. και εγενετο εσπερα και εγενετο πρωι, ημερα εκτη.

MK

1 Στην αρχη ο Θεος δημιουργησε τον ουρανο και τη γη. 2 Η γη όμως ήταν ερημη και ασχηματιστη· ήταν σκοταδι πανω απο την αβυσσο, και πανω στα νερα επνεε Πνευμα Θεου.

3 Τότε ειπε ο Θεος: «Να γινει φως» κι εγινε φως. 4 Ο Θεος ειδε οτι το φως ηταν καλο και το χωρισε απο το σκοταδι. 5 Το φως το ονομασε «ημερα» και το σκοταδι «νυχτα». Ηρθε το βραδυ, ηρθε το πρωι· πρωτη ημερα.

6 Μετα ειπε ο Θεος: «Στερεωμα να γινει στα νερα αναμεσα, για να χωριζει νερα απο νερα». 7 Ετσι κι εγινε· δημιουργησε ο Θεος το στερεωμα και χωρισε τα νερα που ηταν κατω απ' αυτο, απο κεινα που ηταν πανω απ'

αυτό. 8Κι ονόμασε ο Θεός το στερέωμα «ουρανό». Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· δεύτερη ημέρα.

9Τότε είπε ο Θεός: «Να συναχθούν σε έναν τόπο τα νερά που είναι κάτω από τον ουρανό, και να φανεί η στεριά». Έτσι κι έγινε. Τα νερά που ήταν κάτω από τον ουρανό συνάχθηκαν στον τόπο τους, και φάνηκε η στεριά 10Κι ονόμασε ο Θεός «γη» τη στεριά, και το σύναγμα των υδάτων το είπε «θάλασσες». Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό.

11Μετά είπε ο Θεός: «Να πρασινίσει η γη: Να βλαστήσουν πάνω σ' αυτήν χορτάρια που να βγάζουν σπόρους, και καρποφόρα δέντρα, που ανάλογα με το είδος τους να κάνουν καρπούς, οι οποίοι να περιέχουν τους σπόρους τους». Έτσι κι έγινε. 12Πρασίνισε η γη: Βλάστησε χορτάρια που έβγαζαν σπόρους ανάλογα με το είδος τους, και καρποφόρα δέντρα, που οι καρποί τους περιείχαν τους σπόρους τους, ανάλογα με το είδος τους. Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό. 13Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· τρίτη ημέρα.

14Τότε είπε ο Θεός: «Να γίνουν φωτεινά σώματα στο στερέωμα του ουρανού, για να χωρίζουν την ημέρα από τη νύχτα, για να είναι σημάδια για τις εποχές, τις ημέρες και τα έτη, 15ώστε από το στερέωμα του ουρανού να φωτίζουν τη γη». Έτσι κι έγινε. 16Δημιούργησε ο Θεός τα δύο μεγάλα φωτεινά σώματα –το μεγαλύτερο για να κυριαρχεί την ημέρα, και το μικρότερο για να κυριαρχεί τη νύχτα· δημιούργησε και τ' αστέρια. 17Και τα έβαλε όλα στο στερέωμα του ουρανού για να φωτίζουν τη γη, 18για να κυριαρχούν την ημέρα και τη νύχτα και να χωρίζουν το φως απ' το σκοτάδι. Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό. 19Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· τέταρτη ημέρα.

20Τότε είπε ο Θεός: «Να γεμίσουν τα νερά με ζωντανές υπάρξεις πλήθος, και να πετάνε πτηνά πάνω από τη γη προς το στερέωμα του ουρανού». 21Έτσι δημιούργησε ο Θεός τα μεγάλα κήτη και όλα τα είδη των ζωντανών οργανισμών, που κολυμπούν και γεμίζουν τα νερά. Επίσης δημιούργησε όλα τα είδη των πτηνών. Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό. 22Τα ευλόγησε λοιπόν όλα ο Θεός και τους είπε: «Να πολλαπλασιάζεστε και να γεμίσετε τα νερά των θαλασσών· και τα πτηνά ας πληθαίνουν πάνω στη γη». 23Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· πέμπτη ημέρα.

24Τότε είπε ο Θεός: «Να βγάλει η γη κάθε είδος ζωντανού οργανισμού: Όλα τα είδη των ζώων, των ερπετών και των θηρίων». Έτσι κι έγινε. 25Δημιούργησε ο Θεός όλα τα είδη των αγρίων ζώων, των ήμερων ζώων και των ερπετών της γης. Και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό.

26Μετά είπε ο Θεός: «Ας φτιάξουμε τον άνθρωπο σύμφωνα με την εικόνα τη δική μας και την ομοίωση, κι ας εξουσιάζει στις θάλασσας τα ψάρια, στου ουρανού τα πτηνά, στα ζώα και γενικά σ' όλη τη γη και στα ερπετά που σέρνονται πάνω σ' αυτήν». 27Δημιούργησε, λοιπόν, ο Θεός τον άνθρωπο σύμφωνα με τη δική του την εικόνα, «κατ' εικόνα Θεού» τον δημιούργησε, τους δημιούργησε άντρα και γυναίκα. 28Τους ευλόγησε και τους είπε: «Να κάνετε πολλά παιδιά, ώστε να πολλαπλασιαστείτε, να

γεμίσετε τη γη και να κυριαρχήσετε σ' αυτήν. Να εξουσιάσετε στις θάλασσας τα ψάρια, στου ουρανού τα πτηνά και σε κάθε ζώο που κινείται πάνω στη γη». 29Και συνέχισε ο Θεός: «Να, όλα τα φυτά πάνω στη γη, που βγάζουν σπόρους, σάς τα δίνω, καθώς και όλα τα δέντρα που έχουν καρπούς γεμάτους σπόρους· αυτά θα είναι για τροφή σας. 30Και όλα τα χλωρά χόρτα τα δίνω για τροφή στα ζώα της γης, σε όσα πετούν στον ουρανό και σε όσα έρχονται στη γη κι έχουν ζωή». Έτσι κι έγινε. 31Ο Θεός είδε τα δημιουργήματά του και ήταν όλα πάρα πολύ καλά. Ήρθε το βράδυ, ήρθε το πρωί· έκτη ημέρα.

ΚΕΦ. 2

ΚΑΙ συνετελέσθησαν ο οὐρανός και ἡ γῆ και πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν. 2 και συνετέλεσεν ὁ Θεός ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε, και κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησε. 3 και εὐλόγησεν ὁ Θεός τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην και ἡγίασεν αὐτήν· ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ὁ Θεός ποιῆσαι. 4 Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ και γῆς, ὅτε ἐγένετο· ἡ ἡμέρα ἐποίησε Κύριος ὁ Θεός τὸν οὐρανὸν και τὴν γῆν 5 και πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς και πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξεν ὁ Θεός ἐπὶ τὴν γῆν, και ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν· 6 πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς και ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. 7 και ἔπλασεν ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, και ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, και ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.

8 Και ἐφύτευσεν ὁ Θεός παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς και ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. 9 και ἐξανέτειλεν ὁ Θεός ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν και καλὸν εἰς βρώσιν και τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου και τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ και πονηροῦ. 10 ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ Ἐδέμ ποτίζειν τὸν παράδεισον· ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. 11 ὄνομα τῷ ἐνὶ Φισῶν· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Εὐλάτ, ἐκεῖ οὐ ἔστι τὸ χρυσίον· 12 τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν· και ἐκεῖ ἔστιν ὁ ἄνθραξ και ὁ λίθος ὁ πράσινος. 13 και ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ Γεῶν· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας. 14 και ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος Τίγρις· οὗτος ὁ προπορευόμενος κατέναντι Ἀσσυρίων. ὁ δὲ ποταμὸς ὁ τέταρτος Εὐφράτης.

15 Και ἔλαβε Κύριος ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, και ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν και φυλάσσειν. 16 και ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεός τῷ Ἀδὰμ λέγων· ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, 17 ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν και πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.

18 Και εἶπε Κύριος ὁ Θεός· οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. 19 και ἔπλασεν ὁ Θεός ἔτι ἐκ τῆς γῆς

πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῶ. 20 καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ· τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐχ εὐρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῶ. 21 καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἕκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὑπνωσεν· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. 22 καὶ ᾠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτήν πρὸς τὸν Ἀδὰμ. 23 καὶ εἶπεν Ἀδὰμ· τοῦτο νῦν ὅστουν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη· 24 ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 25 καὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοί, ὃ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἤσχύνοντο.

ΜΚ

1 Ἐτσι ολοκληρώθηκαν ο ουρανός και η γη και ὅ,τι υπάρχει σ' αυτά. 2 Μέχρι την ἕκτη μέρα ο Θεός εἶχε τελειώσει το ἔργο του και την ἕβδομη μέρα σταμάτησε να δημιουργεῖ. 3 Την ἕβδομη ημερα την ευλόγησε και την καθαγίασε, γιατί αυτή την ημερα ολοκλήρωσε τη δημιουργία του και αναπαύθηκε. 4 Ἐτσι, λοιπόν, δημιουργήθηκαν σταδιακά ο ουρανός και η γη.

Ο Θεός βάζει τον ἄνθρωπο στον κήπο της Εδέμ

Την ημερα που ο Κύριος ο Θεός δημιούργησε τη γη και τον ουρανό, 5 δεν υπήρχαν θάμνοι στη γη ούτε είχαν φυτρώσει χόρτα, γιατί ο Κύριος ο Θεός δεν εἶχε ἀκόμη βρέξει πάνω στη γη και δεν υπήρχε ἄνθρωπος για να καλλιεργήσει το ἔδαφος. 6 Ἀπό τη γη ὅμως ἀνέβλυζε νερό και πότιζε ὅλη την επιφάνεια του εδάφους. 7 Τότε ο Κύριος ο Θεός ἔπλασε τον ἄνθρωπο ἀπὸ το χῶμα της γης και φύσηξε μέσα στα ρουθούνια του πνοή ζωής.

Ἐτσι ἔγινε ο ἄνθρωπος ζωντανό ον.

8 Ὑστερα ο Κύριος ο Θεός φύτεψε ἕναν κήπο στην Εδέμ προς την ανατολή, ὅπου ἔβαλε τον ἄνθρωπο που εἶχε πλάσει. 9 Ἐκανε να βλαστήσουν ἀπὸ τη γη ὅλα τα εἶδη των δέντρων. Ἦταν ωραία στην εμφάνιση και οι καρποὶ τους ἦταν εὐγευστοι. Στη μέση του κήπου ἦταν το δέντρο της ζωής· ἐκεῖ ἦταν και το δέντρο της γνώσης του καλοῦ και του κακοῦ.

10 Ἀπὸ την Εδέμ πήγαζε ἕνα ποτάμι και πότιζε τον κήπο, κι ἀπὸ ἕκει διαχωριζόταν σε τέσσερις παραποτάμους. 11 Το ὄνομα του ενός εἶναι Φισὼν και περικυκλώνει ὅλη τη χώρα Ευειλά, ὅπου υπάρχει το χρυσάφι. 12 Το χρυσάφι ἐκείνης της χώρας εἶναι καθαρὸ· ἐκεῖ υπάρχει και το βδέλλιο και ο λίθος ὄνυχας. 13 Το ὄνομα του δευτέρου ποταμοῦ εἶναι Γιχὼν και περικυκλώνει ὅλη τη χώρα Χους. 14 Το ὄνομα του τρίτου ποταμοῦ εἶναι Τίγρης. Αυτός ρεεῖ ἀνατολικά της Ασσυρίας. Κι ο τέταρτος ποταμὸς εἶναι ο Ευφράτης.

15 Πήρε, λοιπόν, ο Κύριος ο Θεός τον άνθρωπο και τον έβαλε μέσα στον κήπο της Εδέμ για να τον καλλιεργεί και να τον προσέχει. 16 Του έδωσε αυτήν την εντολή: «Απ' όλα τα δέντρα του κήπου μπορείς να τρως. 17 Από το δέντρο όμως της γνώσης του καλού και του κακού να μη φας· γιατί την ίδια μέρα που θα φας απ' αυτό, εξάπαντος θα πεθάνεις».

18 Ο Κύριος ο Θεός είπε: «Δεν είναι καλό να είναι ο άνθρωπος μόνος. Θα του φτιάξω έναν σύντροφο όμοιον μ' αυτόν».

19 Ο Κύριος έπλασε από το έδαφος όλα τα ζώα του αγρού και τα πτηνά του ουρανού και τα έφερε μπροστά στον άνθρωπο, για να δει πώς θα τα ονομάσει. Και ό,τι όνομα έδινε ο άνθρωπος σε κάθε ζωντανή ύπαρξη, αυτό ήταν και το όνομά της. 20 Έδωσε ονόματα σε όλα τα ζώα, στα πτηνά του ουρανού και στα άγρια θηρία. Για τον άνθρωπο όμως δεν βρέθηκε σύντροφος όμοιός του. 21 Τότε ο Κύριος ο Θεός τον έριξε σε βαθύ ύπνο κι αποκοιμήθηκε· πήρε μία από τις πλευρές του και τη θέση της τη συμπλήρωσε με σάρκα. 22 Μετά, από την πλευρά που πήρε από τον Αδάμ, σχημάτισε μια γυναίκα και την οδήγησε σ' αυτόν. 23 Τότε ο Αδάμ είπε:

«Αυτό επιτέλους είναι κόκαλο από τα κόκαλά μου και σάρκα από τη σάρκα μου.

“Γυναίκα” αυτή θα λέγεται, γιατί απ' τον άντρα πάρθηκε».

24 Γι' αυτόν το λόγο θα εγκαταλείπει ο άντρας τον πατέρα του και τη μητέρα του και θα ενώνεται με τη γυναίκα του· θα γίνονται ένας άνθρωπος.

25 Ο Αδάμ και η γυναίκα του ήταν και οι δύο γυμνοί και δεν ντρέπονταν.

ΚΕΦ. 3

Ο δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε Κύριος ὁ Θεός. καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός, οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντός ξύλου τοῦ παραδείσου; 2 καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει ἀπὸ καρποῦ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγούμεθα, 3 ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ Θεός, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐ δὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. 4 καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· 5 ἤδει γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἡ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. 6 καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. 7 καὶ διηνοιχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ ἔρραψαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα.

8 Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύβησαν ὃ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. 9 καὶ

ἐκάλεσε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; 10 καὶ εἶπεν αὐτῷ· τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. 11 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός· τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνός εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; 12 καὶ εἶπεν ὁ Ἀδὰμ· ἡ γυνή, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. 13 καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῇ γυναικί· τί τοῦτο ἐποίησας; καὶ εἶπεν ἡ γυνή· ὁ ὄφις ἠπάτησέ με, καὶ ἔφαγον. 14 καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῆ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. 15 καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σου καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. 16 καὶ τῇ γυναικί εἶπε· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. 17 τῷ δὲ Ἀδὰμ εἶπεν· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικὸς σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φαγῆ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. 18 ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῆ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. 19 ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς γῆν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης, ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. 20 καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή, ὅτι αὕτη μήτηρ πάντων τῶν ζώντων.

21 Καὶ ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικί αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς. 22 καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· καὶ νῦν μὴ ποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγῃ καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. 23 καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη. 24 καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἀδὰμ καὶ κατώκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς καὶ ἔταξε τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ρομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

ΜΚ

1 Ἀπ' ὅλα τα ζῶα του αγρού, που είχε δημιουργήσει ο Κύριος ο Θεός, το φίδι ήταν το πιο πανούργο. Εἶπε λοιπόν το φίδι στη γυναίκα: «Αλήθεια εἶπε ο Θεός να μη φάτε ἀπο κανένα δέντρο του κήπου;» 2 Ἡ γυναίκα τού ἀπάντησε: «Μπορούμε να φάμε καρπούς ἀπ' ὅλα τα δέντρα, ζεκτός ἀπὸ κείνο που βρίσκεται στη μέση του κήπου. Ο Θεός εἶπε να μη φάμε τον καρπό του, οὔτε καν να τον αγγίζουμε, για να μην πεθάνουμε». 4 Τότε το φίδι εἶπε στη γυναίκα: «Ὅχι βέβαια! Δε θα πεθάνετε· 5 ξέρει ὁμως ο Θεός

ότι την ημέρα που θα φάτε απ' αυτό, θα ανοιχτούν τα μάτια σας και θα γίνετε σαν θεοί, και θα γνωρίζετε το καλό και το κακό».

6Η γυναίκα είδε ότι οι καρποί του δέντρου ήταν εύγευστοι, ελκυστικοί και ξεσήκωναν την επιθυμία για την απόκτηση γνώσης. Πήρε, λοιπόν, από τους καρπούς του κι έφαγε· έδωσε και στον άντρα της που ήταν μαζί της, και έφαγε κι αυτός. 7Τότε άνοιξαν τα μάτια και των δύο και κατάλαβαν ότι ήταν γυμνοί. Έραψαν, λοιπόν, φύλλα συκιάς και έφτιαξαν καλύμματα για να σκεπάσουν τη γύμνια τους.

8Τότε άκουσαν το θόρυβο που έκανε ο Κύριος ο Θεός, καθώς περπατούσε στον κήπο το δειλινό, και κρύφτηκαν απ' αυτόν ο Αδάμ και η γυναίκα του ανάμεσα στα δέντρα του κήπου. 9Αλλά ο Κύριος ο Θεός φώναξε τον Αδάμ και του είπε: «Πού είσαι;»

10Εκείνος απάντησε: «Σε άκουσα στον κήπο, φοβήθηκα και κρύφτηκα, γιατί είμαι γυμνός».

11«Ποιος σου είπε πως είσαι γυμνός;» ρώτησε ο Θεός. «Μήπως έφαγες από το δέντρο που σου είχα απαγορέψει να φας;»

12Ο Αδάμ αποκρίθηκε: «Η γυναίκα που μου έδωσες, εκείνη μου πρόσφερε έναν καρπό και έφαγα».

13Ο Κύριος ο Θεός ρώτησε τη γυναίκα: «Γιατί το έκανες αυτό;» Εκείνη απάντησε: «Το φίδι με εξαπάτησε και έφαγα».

14Τότε είπε ο Κύριος ο Θεός στο φίδι: «Γι' αυτό που έκανες, καταραμένο να 'σαι μόνο εσύ απ' όλα τα ζώα της γης! Με την κοιλιά θα σέρνεσαι, και χώμα θα τρως σ' όλη σου τη ζωή. 15Έχθρα θα βάλω ανάμεσα σ' εσένα και στη γυναίκα, κι ανάμεσα στο σπέρμα σου και στο σπέρμα της. Εκείνος θα σου συντρίψει το κεφάλι κι εσύ θα του πληγώσεις τη φτέρνα».

16Και στη γυναίκα είπε: «Θ' αυξήσω κατά πολύ τη θλίψη και τους πόνους της κυοφορίας σου, και με πόνους θα γεννάς τα παιδιά σου. Η επιθυμία σου θα στρέφεται προς τον άντρα σου, αλλά αυτός θα σε εξουσιάζει».

17Μετά είπε στον Αδάμ: «Επειδή άκουσες τη γυναίκα σου κι έφαγες από το δέντρο, απ' το οποίο σε είχα διατάξει να μη φας, καταραμένη θα είναι η γη εξαιτίας σου. Με μόχθο θα την καλλιεργείς σ' όλη σου τη ζωή. 18Αγκάθια και τριβόλια θα σου βλασταίνει και θα τρως το χορτάρι του αγρού. 19Με τον ιδρώτα του προσώπου σου θα τρως το ψωμί σου, ώσπου να ξαναγυρίσεις στη γη από την οποία προήλθες, γιατί χώμα είσαι, και στο χώμα θα επιστρέψεις».

20Ο Αδάμ ονόμασε τότε τη γυναίκα του «Εύα» γιατί αυτή έγινε μητέρα όλης της ανθρωπότητας. 21Ο Κύριος ο Θεός έφτιαξε για τον Αδάμ και τη γυναίκα του δερμάτινους χιτώνες και τους έντυσε. 22Και σκέφτηκε: «Τώρα πια ο άνθρωπος έγινε σαν ένας από μας στο να γνωρίζει το καλό και το κακό. Υπάρχει, λοιπόν, κίνδυνος ν' απλώσει το χέρι του και να φάει από το δέντρο της ζωής και να ζήσει αιώνια». 23Έτσι, ο Κύριος ο Θεός έδιωξε τον άνθρωπο από τον κήπο της Εδέμ, για να καλλιεργεί τη γη απ' την οποία είχε προέλθει. 24Αφού, λοιπόν, έδιωξε τον άνθρωπο, έβαλε στα

ανατολικά του κήπου τα χερουβίμ και το πύρινο περιστρεφόμενο ξίφος, για να φυλάνε το δρόμο που οδηγούσε στο δέντρο της ζωής.

Η Δημιουργία του Κόσμου και του Ανθρώπου: Έξη ημέρες δημιουργίας:

Τό Γεν. 1,2 αναφέρεται στή γῆ μέ τίς φράσεις: «άόρατος», «άκατασκεύαστος», «σκότος», «ἄβυσσος» καί «ὔδωρ» (σχετίζεται μέ τόν κατακλυσμό), δηλώνοντας ἔτσι μέσω αὐτῶν τῶν πέντε ἀρνητικῶν στοιχείων, τή δημιουργία ἀπό τό "μηδέν" γιά νά προχωρήσει στή συνέχεια στή δημιουργία τοῦ κόσμου.

1^η ἐποίησεν ὁ Θεός - καί εἶπεν ὁ Θεός γενηθήτω τό φῶς - καί ἐγένετο καί εἶδεν ὁ Θεός καί διεχώρισεν ὁ Θεός - καί ἐκάλεσεν - καί ἐγένετο δημιουργημα: φῶς δηλ. χρόνος, διαχωρισμός φωτός (ἡμέρας) καί σκότους (νύκτας)

Ο Θεός δημιουργεῖ τον ουρανό και τη γη, εκεί που υπήρχε το χάος (εκ του μη ὄντος). Δημιουργεῖται το φως, σε αντίθεση με το σκοτάδι που υπήρχε προηγουμένως. Απόψεις περί δημιουργίας τοῦ 24ώρου λόγω τῆς χρονικῆς προϋπαρξῆς τοῦ σκότους καί τῆς κατοπινῆς δημιουργίας τοῦ φωτός. Ἔτσι κατά σχῆμα λόγου δημιουργήθηκε **τό ἐπί γῆς 24ωρο χρονικό διάστημα**, τό ὁποῖο ἀρχίζει τήν ἑσπέρα μέ τή δύση τοῦ ἡλίου καί τελειώνει τήν ἐπόμενη μέρα μέ τή δύση τοῦ ἡλίου. Νύκτα (ἀπό δύση ἕως ἀνατολή ἡλίου) καί Ἡμέρα (ἀπό ἀνατολή ἕως δύση ἡλίου).

2^η Καί εἶπεν ὁ Θεός γενηθήτω στερέωμα - καί ἐγένετο καί ἐποίησεν ὁ Θεός καί διεχώρισεν ὁ Θεός - καί ἐκάλεσεν ὁ Θεός - καί εἶδεν ὁ Θεός ὅτι καλόν - καί ἐγένετο δημιουργημα: στερέωμα , δηλαδή χῶρος Δημιουργεῖται το «στερέωμα» (ο ουρανός), για να διαχωρίζει τα νερά που ήταν πάνω και κάτω από αυτό.

3^η Καί εἶπεν ὁ Θεός συναχθήτω τό ὔδωρ - καί ἐγένετο οὕτως καί ἐκάλεσεν ὁ Θεός - καί εἶδεν ὁ Θεός ὅτι καλόν δημιουργημα: γῆ (ξηρᾶς και θάλασσας) Καί εἶπεν ὁ Θεός βλαστησάτω ἡ γῆ - καί ἐγένετο οὕτως καί εἶδεν ὁ Θεός ὅτι καλόν - καί ἐγένετο δημιουργημα: φυτά (χλωρίδα)

Δημιουργεῖται η στεριά και η θάλασσα. Πρασινίζει η γη. Φυτρώνουν τα φυτά.

4^η Καί εἶπεν ὁ Θεός γενηθήτωσαν οἱ φωστῆρες - καί ἐγένετο οὕτως καί ἐποίησεν ὁ Θεός - καί ἔθετο ὁ Θεός - καί εἶδεν ὁ Θεός ὅτι καλόν - καί ἐγένετο

δημιούργημα: φωστῆρες (ἄστρα, ἥλιος, σελήνη) Δημιουργούνται τα φωτεινά σώματα (ἥλιος, σελήνη, αστέρια).

5^η Καί εἶπεν ὁ Θεός ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα - καί ἐγένετο οὕτως καί ἐποίησεν ὁ Θεός καί εἶδεν ὁ Θεός ὅτι καλόν - καί ἠύλόγησεν ὁ Θεός **αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε καί πληρώσατε** καί ἐγένετο

δημιούργημα: κάτοικοι χώρου, δηλ. κῆτη (ζωντανοί ὀργανισμοί θάλασσας) καί ἐρπετά ὑδάτων καί πτηνά οὐρανοῦ
1^η εὐλογία γιά αὐξηση καί πολλαπλασιασμό, ὄχι ἐντολή
Δημιουργούνται τα πτηνά και τα ψάρια. Ο Θεός τα ευλογεί.

6^η Καί εἶπεν ὁ Θεός ἐξαγαγέτω ἡ γῆ - καί ἐγένετο οὕτως καί ἐποίησεν ὁ Θεός καί εἶδεν ὁ Θεός ὅτι καλά -
δημιούργημα: ἄγρια καί ἡμέρα ζῶα, θηλαστικά (δηλαδή κάτοικοι γῆς)
-ὄλοκλήρωση ζωῆς

Καί εἶπεν ὁ Θεός ποιήσωμεν ἄνθρωπον -καί ἐποίησεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον

καί ἠύλόγησεν ὁ Θεός **αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε καί πληρώσατε τήν γῆν καί κατακυριεύσατε αὐτῆς καί ἄρχετε**

καί εἶπεν ὁ Θεός καί ἐγένετο οὕτως

καί εἶδεν ὁ Θεός τά πάντα, ὅσα ἐποίησεν καί ἰδοὺ ὅτι καλά λίαν. καί ἐγένετο

δημιούργημα: ἄνθρωπος (ὡς γένος) κορωνίδα τῆς δημιουργίας

2^η εὐλογία καί ἐντολή γιά αὐξηση καί πολλαπλασιασμό

καί κυριαρχία Δημιουργούνται τα ζῶα (θηλαστικά), τα ἐρπετά και τα θηρία. Ο Θεός δημιουργεί τον ἄνθρωπο (ἄνδρα και γυναίκα) κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση δική Του.

Τήν 7^η ἡμέρα ὁ Θεός ξεκουράζεται, ἐπισημαίνοντας ταυτόχρονα τόν σκοπό τῆς ἐργασίας καί τῆς ἀνάπαυσης, καί τόν ἀπώτερο σκοπό πού ὀδεύουν ὅλες οἱ ἡμέρες, δηλαδή πρὸς τήν **τελείωση τοῦ ἀνθρώπου**. Χρησιμοποιεῖ τά τρία ρήματα «καί κατεύπαυσεν», «καί ἠύλόγησεν», «καί ἡγίασεν» μέ ὑποκείμενο καί πάλι τόν Θεό.

Αδάμ και Εὐά → πτώση → εἴσοδος τῆς αμαρτίας= αστοχίας

Ἀδάμ (ΜΚ) = ἄνθρωπος (Ο'). Απόψεις προέλευσης τῆς λέξης:

=> α) ἀπό τό ρ. ἀδάμ= εἶμαι κόκκινος, κοκκινίζω, εἶμαι βαμμένος κόκκινος

---> τόν κόκκινο ἄνθρωπο, τόν ἐρυθρόδερμο, αὐτόν πού ἔχει τό χρῶμα τῆς πυρρᾶς

β) ἀπό τή λ. ἀδαμα = γῆ, κόκκινη γῆ, χῶμα κόκκινης γῆς, πατρίδα, χώρα

---> τόν άνθρωπο πού ἔχει γίνει ἀπό γῆ, ἀπό χῶμα, τόν γηγενή. Θεωρεῖται ἡ πιό πιθανή λύση χωρίς νά ὑπάρχουν ὅμως σχετικές ἀποδείξεις, ἐκτός τῆς ἀναφορᾶς τοῦ κειμένου ὅτι "ὁ Θεός ἔλαβε χῶμα ἀπό τή γῆ καί ἔπλασε τόν ἄνθρωπο".

Ἡ λέξη "Ἀδάμ" βρίσκεται 565 φορές στήν Π.Δ. Ὡς κύριο ὄνομα τοῦ Ἀδάμ χρησιμοποιεῖται 11 φορές, καί οἱ ὑπόλοιπες 554 ἀναφορές ἔχουν διάφορες ἔννοιες, ὅπως: α) ἀνήρ, ἄνθρωπος, ἀνθρώπινος, γηγενής, ἕκαστος, θνητός, λαός, β) ὄνομα πόλεως τοῦ Ἰορδάνη, καί γ) ὄνομα ἐκβολῆς τοῦ ποταμοῦ Ἰακώβ.

Εὔα (MK) = Ζωή (O') Τήν ὀνοματοδοτεῖ ὁ ἴδιος ὁ Ἀδάμ μετά τή δημιουργία τῆς ἀπό τήν πλευρά του ὡς δείγμα ἰσότητας. Τήν ὀνομάζει σύντροφο τῆς ζωῆς του. Τό ὄνομά της προέρχεται ἀπό τό ρῆμα πηπ "χαγιά" τό ὁποῖο σημαίνει "ζῶ". Στό Γεν. 2,3 χρησιμοποιοῦνται δύο ὄροι, κ'ψ (ἰσ) = ἄνδρας καί κ'ψπ (ἰσά) = γυναίκα γιά νά δείξουν ὅτι Ἀδάμ καί Εὔα εἶναι ἰσότιμοι. Τό ὄνομα τῆς Εὔας δέν ἀναφέρεται πουθενά ἄλλοῦ μέσα στό κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, παρά μόνον στό βιβλίο τοῦ Τωβίτ. Στό 8, 6(8) ὁ γίός τοῦ Τωβίτ, ὁ Τωβίας τήν ἀναφέρει στήν προσευχή του πρός τόν Θεό.

Ἀπό τήν ἀρχή τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου μέχρι πρῖν τήν πτώση δέν γίνεται καμία διάκριση ἀνδρός καί γυναικός. Ἡ δημιουργία τῆς Εὔας εἶναι ἀπόφαση καί ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ καί ἰδιαίτερα στό Γεν. 1,26 φαίνεται ὅτι τίποτα δέν γίνεται σέ βάρος της, ἀφοῦ ἀντιμετωπίζονται ἀπό τόν Δημιουργό ἐξ ἀρχῆς μέ πνεῦμα οὐσιαστικῆς ἰσότητας.

κ. 1,26- 31 & 2,4-7: Ἀρχέγονη ἱστορία μέ δύο παράλληλες ἀνθρωπολογικές ἀφηγήσεις τοῦ Ἱερατικοῦ Κώδικα (P)

Σύμφωνα μέ τίς δύο ἀνθρωπολογικές ἀφηγήσεις γιά τή δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου διαπιστώνονται ὅτι ὁ ἄνθρωπος: α) Ἄνδρας καί γυναίκα ὀφείλουν τήν ὑπαρξή τους στόν Θεό, β) ὁ ἄνθρωπος στήν ἀρχή κατανοεῖται ὡς ἄνθρωπος μέ δύο γένη: ἄνδρας καί γυναίκα. Μέ τή δημιουργία τῆς γυναίκας, ὀλοκληρώνεται ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου καί μόνον τότε χαρακτηρίζεται ὡς δημιουργήμα καλό (τωβ), γ) στήν ἀρχή ὁ ἄνθρωπος εἶναι χορτοφάγος, δ) ἐφοδιάζεται μέ τήν ἐξουσία καί τήν ἐντολή τῆς κυριαρχίας στά ζῶα καί τά λοιπά δημιουργήματα, ε) εὐλογεῖται ἀπό τό Θεό γιά αὐξηση καί πολλαπλασιασμό του, στ) εἶναι τό μόνο δημιουργήμα πού δημιουργεῖται **κατ' εἰκόναν ἡμετέρα** (ἀναφέρεται στήν πνευματική καί ἀθάνατη φύση τοῦ διφυοῦς ἀνθρώπου καί εἶναι ἰδιάζον γνώρισμα μόνον γιά τόν ἄνθρωπο,

ἀποκλειστικό καί θεῖο προνόμιο τό κατ'εἰκόνα Θεοῦ πού τόν διαφοροποιεῖ ἀπό τά ζῶα καί τά ἄλλα δημιουργήματα, εἶναι ἀτομικό, πνευματικό συστατικό τοῦ ἀνθρώπου στην ψυχή) καί καθ' ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ [αναφέρεται στον προορισμό τοῦ κατ'εἰκόνα Θεοῦ δημιουργηθέντος ἀνθρώπου, ἀφορᾷ τήν ἀνάπτυξη καί τήν τελείωση τοῦ ὑπάρχοντος κατ' εἰκόνα Θεοῦ στον ἄνθρωπο, εἶναι ὁ τελικός σκοπός τοῦ ἀνθρώπου, ὁ θεῖος προορισμός νά πλησιάσει ὅσο εἶναι δυνατόν πιο κοντά τό πρότυπό του, δηλαδή τόν Θεό, τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ] ζ) καί ὑπόκειται σέ συγκεκριμένους περιορισμούς.

κ. 2,8-14: -----> Παράδεισος: Ἀδάμ- Εὔα (δέν ἔχουν ἀκόμη παιδιά) -Ῥοφίς

- Ο συγγραφέας του βιβλίου της Γενέσεως γράφοντας τη Γένεση, απευθύνεται στους Ιουδαίους, που ήταν λαός απλοϊκός και ολιγογράμματος –τισσπάνηδες. Προκειμένου, λοιπόν, να κατανοήσουν τα υψηλά νοήματα που θέλει να τους διδάξει, χρησιμοποιεῖ ἀνθρωπομορφικές εκφράσεις. Ἐτσι εμφανίζει τον Θεό να «μιλάει», να «κινεῖται», να παίρνει πηλό κτλ., ὅπως θα ἔκανε ἕνας ἄνθρωπος.
- Μία «ἡμέρα» της Δημιουργίας, που αναφέρεται στην αἰσιογραφική διήγηση, ἀντιστοιχεῖ σε ἑκατομμύρια ἔτη ἱστορικού χρόνου.
- Η «Γένεσις» δεν ἐπιδιώκει να ἀπαντήσῃ με τρόπο ἐπιστημονικά ἀντικειμενικό τα ἐρωτήματα «πῶς δημιουργήθηκε ὁ κόσμος» καί «πότε». Αυτό εἶναι ἔργο της βιολογίας, παλαιοντολογίας κλπ. Ἐπιστημῶν. Η Ἁγία Γραφή ἀπαντᾷ στα θεολογικά/φιλοσοφικά ἐρωτήματα «ποιος δημιούργησε τόν κόσμο» καί «γιατί», δίνοντας τις ἀκόλουθες ἀπαντήσεις:
- Δημιουργός τοῦ κόσμου εἶναι ὁ Θεός. Δημιουργεῖ τή ζωή καί τήν ὑπαρξη ἀπό τήν ἀνυπαρξία («ἐκ τοῦ μη ὄντος»). Μέχρι τότε, μόνο ὁ Θεός εἶναι ὁ ὄν. Δημιουργεῖ πρῶτα τόν πνευματικό κόσμο (Ἀγγέλους) καί ὕστερα τόν υλικό κόσμο. Τελευταῖο δημιουργεῖ τόν ἄνθρωπο, τήν κορωνίδα τῆς Δημιουργίας.
- Ὁ Θεός δημιουργεῖ τόν κόσμο ἀπό ἀγάπη καί με ἐλευθερία, προκειμένου καί τα δημιουργήματά Του να κοινωνοῦν τῆς μακαριότητος που Ἐκεῖνος ἀπολαμβάνει.
- ὁ Θεός δημιουργεῖ τόν κόσμο μόνο με τόν δημιουργικό του λόγο, με τὸ πρόσταγμά του. Λέει «γενηθήτω» καί ἀκολουθεῖ τὸ «καί ἐγένετο οὕτω». Πρῶτα δημιούργησε πρῶτα τὸ «σπίτι» (τόν κόσμο) καί στη συνέχεια ἔβαλε τόν ἄνθρωπο να «κατοικήσῃ» μέσα σε αὐτό.

• Δημιουργεί τον άνθρωπο με δύο φύλα, αρσενικό και θηλυκό. Ο άντρας και η γυναίκα αλληλοσυμπληρώνονται για να φτάσουν στην τελειότητα.

• **«Κατ' εικόνα»:**

1. Ο άνθρωπος είναι λογικό ον, σε αντίθεση με τα ζώα. Μπορεί να σκέφτεται.
2. Έχει το αυτεξούσιο, δηλ. μπορεί να αποφασίζει ελεύθερα μόνος του και να είναι αίτιος των πράξεών του.
3. Μπορεί να κυβερνά τα υπόλοιπα δημιουργήματα σαν αγαθός και ικανός βασιλιάς.
4. Μπορεί να (επι)κοινωνεί με τον Θεό και με τους άλλους ανθρώπους.

• **«Καθ' ομοίωσιν»:**

1. Έχει ψυχή αθάνατη.
2. Έχει κληθεί να φτάσει από την «καλή λιάν» κατάσταση στην τελειότητα, να γίνει ένας μικρός θεός.

«Σύ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες» (Λειτουργία του Αγ. Ιωάννου του Χρυσοστόμου). **Πώς μπορούμε να καταλάβουμε τη σχέση του Θεού με τον κόσμο που έχει δημιουργήσει; Τι εννοείται με τη φράση «εκ του μηδενός», ex nihilo; Γιατί, αλήθεια, ο Θεός δημιούργησε;**

Οι λέξεις **«εκ του μη ὄντος»** δηλώνουν, πρώτο και κύριο, ότι ο Θεός δημιούργησε το σύμπαν με μια πράξη της ελεύθερης θέλησής του. Τίποτε δεν τον πίεσε να δημιουργήσει, το διάλεξε να το κάνει. Ο κόσμος δεν δημιουργήθηκε άσκοπα ή από ανάγκη, δεν είναι μια αυτόματη απόρροια ή ξεχειλίσμα από το Θεό, αλλά η συνέπεια της θεϊκής εκλογής. Αν τίποτε δεν ανάγκασε το Θεό να δημιουργήσει, γιατί τότε αποφάσισε να το κάνει; Αν μπορούμε να δώσουμε μια απάντηση σ' αυτή την ερώτηση, η απάντησή μας πρέπει να είναι: το κίνητρο του Θεού για δημιουργία είναι η αγάπη του. Αντί να πούμε ότι δημιούργησε το σύμπαν από το μηδέν, θα πρεπε να πούμε ότι το δημιούργησε από τον ίδιο τον εαυτό του, που είναι αγάπη. Δεν θα πρεπε να σκεφτόμαστε το Θεό σαν Κατασκευαστή ή το Θεό σαν Τεχνίτη, αλλά τον Θεό σαν Εραστή. Η δημιουργία δεν είναι τόσο μια πράξη της ελεύθερης θέλησής του, όσο της ελεύθερης αγάπης του. Το ν' αγαπάς σημαίνει να μοιράζεσαι, όπως τόσο καθαρά μας έχει δείξει το τριαδικό δόγμα: ο Θεός δεν είναι μόνο ένας αλλά ένας μέσα σε τρεις, επειδή είναι μια κοινωνία προσώπων, που μετέχουν με αγάπη το ένα στο άλλο. Ο κύκλος της θεϊκής αγάπης όμως δεν έχει παραμείνει κλειστός. Η αγάπη του Θεού είναι, στην κυριολεκτική σημασία της λέξης, «εκστατική» - μια αγάπη που κάνει το Θεό να βγαίνει

από τον εαυτό του και να δημιουργεί πράγματα διαφορετικά από τον ίδιο. Από εκούσια εκλογή ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο με «εκστατική» αγάπη, έτσι ώστε να υφίστανται εκτός από τον ίδιο άλλες υπάρξεις για να μετέχουν στη ζωή και στην αγάπη που είναι δικά του.

Ήρθε κάποτε στον Αγ. Αντώνιο, στην έρημο, ένας από τους σοφούς της εποχής και είπε: «Πάτερ πώς μπορείς και αντέχεις να ζεις εδώ, στερημένος απ' όλη την παρηγοριά των βιβλίων». Ο Αντώνιος απάντησε: «Το βιβλίο μου, φιλόσοφε, είναι η φύση των δημιουργημάτων, και οποτεδήποτε επιθυμήσω, μπορώ να διαβάσω μέσα σ' αυτήν τα έργα του Θεού».

Το σύμπαν είναι ο αμπελώνας που δόθηκε στους ανθρώπους από το Θεό. «Όλα τα πράγματα είναι για μας, όχι εμείς γι' αυτά», λέει ο Αγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Το κάθε τι είναι δώρο του Θεού στον άνθρωπο, ένα σημάδι της αγάπης του. Όλα τα πράγματα μαρτυρούν τη δύναμη της αγάπης του Θεού, την καλή του θέληση ή τη χάρη, και μας τη μεταβιβάζουν. Κατά συνέπεια το κάθε τι είναι ένα όχημα γι' αυτό το θεϊκό δώρο της αγάπης, όπως το κάθε δώρο που κάνουμε ο ένας στον άλλο είναι ένα σημάδι και ένας φορέας της μεταξύ μας αγάπης. Αλλά ένα δώρο απαιτεί έν' αντίδωρο, ώστε αυτή η αγάπη να γίνει αμοιβαία και να πραγματωθεί. Προκειμένου, όμως, για το Θεό, ο άνθρωπος δεν μπορεί να επιστρέψει τίποτε απ' όσα έχει λάβει απ' το Θεό για τις ανάγκες του, κατά συνέπεια, το δώρο του ανθρώπου στο Θεό είναι η θυσία, κι αυτός την προσφέρει μ' ευχαριστία κι ευγνωμοσύνη. Το δώρο του ανθρώπου στο Θεό είναι θυσία και «ευχαριστία» με την ευρύτερη έννοια.

"Ακόμη, με την προσφορά του κόσμου στο Θεό, σαν ένα έργο θυσίας, επιθέτουμε σ' αυτό τη σφραγίδα του δικού μας έργου, της κατανόησής μας, του πνεύματος της θυσίας μας και της κίνησής μας προς το Θεό. Όσο περισσότερο αντιλαμβανόμαστε την αξία και τον πλούτο της θείας Χάριτος, και αναπτύσσουμε τις δυνατότητές της αυξάνοντας έτσι τα τάλαντα που μας έχουν δοθεί, τόσο περισσότερο υμνούμε το Θεό και του δίνουμε χαρά, αποδεικνύοντας μ' αυτό τον τρόπο, ότι συμμετέχουμε ενεργά στο διάλογό μας της αγάπης μ' Εκείνον."

Περιορισμοί του Ἀδάμ ἐντός του Παραδείσου:

- α) σέ συγκεκριμένο χῶρο: τόν Παράδεισο
- β) μέ συγκεκριμένο ἔργο: ἐργασία καί φύλαξη τοῦ Παραδείσου
- γ) μέ συγκεκριμένη ἀνεπάρκεια γιά τόν πολλαπλασιασμό του: ἀπαραίτητη ἢ συνεύρεσή του μέ τήν γυναίκα προκειμένου νά αὐξηθεῖ.
- δ) σέ συγκεκριμένη νομοθεσία: αὐτή τοῦ Θεοῦ. Δέν μπορεῖ νά κάνει ὅ,τι θέλει, ἀλλά νά ἐπιτελεῖ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

ε) σέ συγκεκριμένη τιμωρία: τήν ποινή τοῦ θανάτου (βιολογικοῦ, ἠθικοῦ καί πνευματικοῦ).

**κ. 3 -----> Πτώση ἀνθρώπου καί ἔξωση ἀπό τόν Παράδεισο -
(στίχος 15: Πρωτευαγγέλιο)**

Γεν. 3,15: **Ο':** *"καί ἔχθραν θήσω ἀνά μέσον σου
καί ἀνά μέσον τῆς γυναικὸς
καί ἀνά μέσον τοῦ σπέρματός σου
καί ἀνά μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς·
αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν,
καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν."*

[Μετ. ΜΚ Ἐχθραθα βάλω ανάμεσα σ' ἐσένα και στη γυναίκα, κι ανάμεσα στο σπέρμα σου και στο σπέρμα της. Εκείνος θα σου συντρίψει το κεφάλι κι εσύ θα του πληγώσεις τη φτέρνα».]

Τό Γεν. 3,15 ἀναφέρεται στήν πρώτη εὐχάριστη εἶδηση μετά τήν πτώση τῶν Πρωτοπλαστῶν, δηλαδή στήν ἐξαγγελία τῆς τιμωρίας τοῦ ὄφεως, γι' αὐτό καί ὀνομάζεται Πρωτευαγγέλιο (πρώτη + εὖ (= καλή) + ἀγγελία). Οἱ Ο' τοποθέτησαν στό ρῆμα "τηρήσει" τό ὑποκείμενο "αὐτός" καί καθιέρωσαν τή μεσσιανική ἐρμηνεία αὐτοῦ τοῦ χωρίου. Με τή λέξη «σπέρμα» ἐννοεῖται ἕναν ἀπόγονον ἢ τους ἀπογόνους.

Τό ἔργο τῆς πτώσης δέν προήλθε ἀπό τόν Θεό, ἀλλά ἦταν ἔργο τοῦ μισανθρώπου ὄφεως, ὁ ὁποῖος ἐπεδίωκε τήν μονοκρατία. Δέν τίθεται ὑπό ἀμφισβήτηση ἡ ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά μόνον τό ἀπόλυτο τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ἐκδηλώνεται αὐτή ἡ τάση ἀνεξαρτητοποίησης ὑποτιμώντας τήν ἀξιοπιστία τοῦ Θεοῦ μέ τήν ἀνυπακοή τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ψυχὴ τῶν πρώτων ἀνθρώπων παλεύει δραματικά γιά τή θέση καί τή στάση τους ἀπέναντι στό Μοναδικό Νόμο (= ἐντολή) τοῦ Θεοῦ τους. Βρίσκονται ἀπέναντι σέ μιά πρόκληση γιά ὑποτίμηση τῆς αὐθεντίας καί τοῦ κύρους τοῦ Νομοθέτη, ἄν καί γνωρίζουν ὅτι ἡ τήρηση τοῦ μοναδικοῦ νόμου θά σημάνει ζωὴ καί ἡ παραβίασή του θά σημάνει τό θάνατο. Ἐπιλέγοντας τή παραβίαση τῆς ἐντολῆς ἡ συνέπεια ἔρχεται ἄμεσα μέ τήν ἀμείλικτη τιμωρία τους.

---- Ὁ Ὄφις ἐπειδὴ κινήθηκε μέ δική του πρωτοβουλία καί ὄχι ὡς ἐντεταλμένος τοῦ Θεοῦ, τιμωρεῖται πρῶτος ὡς πρωταίτιος, ὁ πρόξενος τῆς πτώσης.

---- Ὁ ἄνθρωπος (Ἀδάμ καί Εὐά) αἰσθανόταν ὅτι ἦταν πλασμένος γιά τόν παράδεισο, ἀλλά βρέθηκε ἐκτός καί ἀπέναντι αὐτοῦ προκειμένου νά νοσταλγεῖ τήν προηγούμενη κατάστασή του καί ἡ γυναίκα ὑποδουλώθηκε ἀπό τόν ἄνδρα,

-- ἡ ἐπιβολὴ τοῦ νόμου τοῦ ἰσχυροτέρου στίς σχέσεις τῶν λαῶν.

Ἐπομένως ὅλα αὐτά δέν εἶναι γεγονότα θεϊκά καί φυσικά, ἀλλά συνέπειες τῆς διαστρέβλωσης τοῦ ἀρχικοῦ θελήματος τοῦ Δημιουργοῦ μέ ἔσχατο σημεῖο τήν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό Ἐκεῖνον, γιατί στό Γεν. 1,26 ὡς εἰκόνες τοῦ Θεοῦ ἐννοοῦνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Ἔτσι στίς συνέπειες προστίθενται καί φυσικές καταστροφές, ὅπως ὁ κατακλυσμός.

Συνέπειες τῆς πτώσης τῶν Πρωτοπλαστῶν:

- α) ἀμαύρωση τοῦ κατ' εἰκόνα καί τοῦ καθ' ὁμοίωση,
- β) εἴσοδος τοῦ βιολογικοῦ θανάτου τοῦ ἀνθρώπου γιατί εἶναι πλέον θνητός,
- γ) εἴσοδος τοῦ ἠθικοῦ θανάτου τοῦ ἀνθρώπου, γιατί ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό Θεό καί
- δ) εἴσοδος τοῦ πνευματικοῦ θανάτου, γιατί μετά τήν πτώση βρίσκεται σέ κατάσταση ἁμαρτίας
- ε) ἔγιναν φυτοφάγοι καί κρεοφάγοι
- στ) Τό ὄνομα τῆς Εὐας συνδέεται στενά μέ τήν πτώση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καί θεωρεῖται τό πρῶτο θῦμα μέ ἄμεση συνέπεια τήν ὑποτίμηση τῆς θέσης τῆς γυναίκα, ἡ ὁποία περνᾷ στήν ἀφάνεια μέ τήν μὴ μνημόνευση τῶν ὀνομάτων σημαντικῶν γυναικῶν μέχρι τήν ἐποχή τῶν Πατριαρχῶν. Τό ὄνομα τῆς Σάρρας εἶναι τό πρῶτο πού ἀναφέρεται μετά τήν πτώση.

Πρόσωπα καί γεγονότα τῆς Πρωτοϊστορίας:

Γεν. 1,1 - 5,27: **Ἀδάμ - Εὐά**

παιδιά: **Κάιν**

Ἄβελ

Σήθ -> ἀπόγονοι: **Ενώς** -> **Καιναν** ->

Μαλελεηλ -> **Ιαφεδ** -> **Ενώχ**

-> **Μαθουσάλα**

-> **Λάμεχ** 1η σύζ. **Αδά**

2η σύζ. **Σελλά** καί

κόρη τῆς **Νοεμά**

κκ. 4,1-5,27: | **Ἀπόγονοι τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὐας, ὁ Κάιν καί ὁ Ἄβελ**
| **Δολοφονία τοῦ Ἄβελ ἀπό τόν Κάιν, γέννηση τοῦ**
| **Σήθ καί ἡ γενεαλογία του. Ἐχωρίζουν οἱ προσωπι-**
κότητες τοῦ Ἐνώχ, τοῦ Μαθουσάλα καί τοῦ Λάμεχ.

κ. 6 -8 **Νῶε καί Κιβωτός**

κ. Κατακλυσμός

κ. 11 Πύργος τῆς Βαβέλ καί διάσπαση τῶν Ἐθνῶν

Πριν την Πτώση

άνδρας + γυναίκα: ισότιμοι
(ὀνομαστικά καί οὐσιαστικά)
& συγκροτοῦν μιά θεία
μονογαμική κοινωνία.

άνθρωποι: βασιλεῖς τῆς φύσης
καί τοῦ ἑαυτοῦ τους

Τό σέξ εἶναι ἔνστικτο
γιά συντήρηση καί διαίωσις τῆς ζωῆς

διάλογος Θεοῦ καί ἀνθρώπου

παρακοή:

ἀπιστία πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Πάντων
ἐπικυριαρχία ἀνδρός καί πλήρης
ὑποδούλωση γυναίκας
πολυγαμία

φυγόκεντρη πορεία ἀνθρώπου

δένδρο ζωῆς στή μέση
στή μέση τοῦ παραδείσου

ἀπομάκρυνση ἀπὸ τό ζωτικό
χώρο τῆς κοινωνίας τοῦ Θεοῦ,
τόν Παράδεισο ==> καταστροφική
στὶς σχέσεις τῶν δύο φύλων καί
αὐτῶν μέ τὸν κόσμον

Ἡ **κατάρρα** ἐκστομίζεται
ἀπὸ τὸν Θεὸ πρὸς τὴν Εὐὰ
διάσπαση & καταστροφή σχέσεων
με τὸν συνάνθρωπο καί τῶν σχέσεων
ἀνάμεσα στο ζευγάρι Ἀδάμ-Εὐὰς
ἀνάμεσα στα ἀδελφία Κάϊν -Ἀβελ
ἀνάμεσα στον πατέρα καί τὸν γιό
Νῶε & Χάμ
ἀνάμεσα στην κοινωνία - Βαβέλ

Μετά την Πτώση & τον Κατακλυσμό

Τό σέξ γίνεται μέσο θανάτου

Ἐπικρατεῖ ὁ μονόλογος, γιατί
ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νά
κατακτήσει μόνος του αὐτό ποῦ
ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε προορίσει μέ
τὴν κοινωνία του μέ τὸ Θεό.
ὀδηγοῦνται ἀπὸ μόνοι τους
σέ μιά διαρκή ὑποταγή καί σέ
εἰδωλοποιημένες ἐξουσιαστικές
αὐθεντίες (αὐτόνομοι μονόλογοι)

ἀγωνιώδης ἀναζήτηση παραδείσου
ἐκ μέρους τῶν λαῶν καί
τῶν κοινωνιῶν

ὑποκατάστατο τοῦ δένδρου
ὁ πύργος Βαβέλ
(τεχνολογικό ἐπίτευγμα)

τραγικό γεγονός τῆς ὑποκατάστασης
τοῦ Θεοῦ μέ τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ
ὑπεράνθρωπου ==> καταλυτικό
στὶς σχέσεις λαῶν καί γλωσσῶν

ἀνθρώπινες προσπάθειες ἐξίσωσης
μέ το Θεὸ μέ
Α) τὴν ἀπόκτηση γνώσης (βρώση ἀπαγ.
Καρποῦ
Β) τὴ βιολογική βελτίωση τοῦ εἶδους του
(γάμοι με γίγαντες)
Γ) τὴν τεχνολογική πρόοδο (Βαβέλ)
Ἀποτέλεσμα: καταστροφή σχέσεων

ἡ **κατάρρα** ἐκστομίζεται ἀπὸ τὸν
Νῶε πρὸς τὸν γιό του Χαναάν.
Εἶναι προσβεβλημένος πατέρας
Εὐλογία Θεοῦ πρὸς τὸν Σὴμ & Ἰάφεθ
Ἐπευλογεῖται ἡ κυριαρχία τῶν
Σημιτῶν καί τῶν Φιλισθαίων, δίνει
ζωτικό χώρο σ' ἓνα λαὸ ἐχθρικό
ἀνταγωνιστικό, γιατί εἶναι Θεὸς
ὅλων τῶν λαῶν (Κριτ. 2,20-36).

Μέσα από τις αφηγήσεις αυτών των ένδεκα πρώτων κεφαλαίων της Γενέσεως, που χαρακτηρίζονται ως Πρωτοϊστορία, προβάλλει με τον πιο παραστατικό τρόπο ή πτωτική πορεία του ανθρώπου που χαρακτηρίζεται από μια αλυσιδωτή διάσπαση σχέσεων ως συνέπεια της διάσπασης των σχέσεών του με το Θεό. Κάθε φορά που ο άνθρωπος επιχειρεί να εξισωθεί με το Θεό, είτε με την απόκτηση γνώσης (βρώση απαγορευμένου καρπού Γεν. 3,1), είτε με τη βιολογική βελτίωση του είδους του (γάμος υπερφυσικών όντων με θνητές γυναίκες Γεν. στ. 1) είτε με την τεχνολογική πρόοδο (οικοδομή πανύψηλου πύργου Γεν. 11,1 έξ.) βιώνει και μια νέα διάσπαση των σχέσεών του με τον συνάνθρωπο του. Καταστροφή των σχέσεων ανάμεσα στο ζευγάρι (Αδάμ -Εύα), ανάμεσα στα αδέρφια (Κάιν -Άβελ), ανάμεσα στον πατέρα και στον γιο (Νώε -Χάμ) και τέλος πλήρης διάσπαση της κοινωνίας (άδυναμία συνεννόησης). Τό εάν για τήν παράσταση της πτωτικής αυτής πορείας χρησιμοποιούνται εικόνες που παρουσιάζουν όμοιότητες με κάποια μυθολογικά κείμενα (ἔπος του Γκιλγκαμές) καθόλου δε μειώνει τήν αλήθεια ότι ή διάσπαση των σχέσεων των ανθρώπων με τό Θεό οδηγεί στή διάσπαση των σχέσεων των ανθρώπων μεταξύ τους. Και φυσικά σε καμία περίπτωση ή χρήση τέτοιων εικόνων δε δικαιολογεί τό χαρακτηρισμό της Παλαιᾶς ως μυθολογία των Ἑβραίων. Ἡ ἐπίδραση των βιβλικῶν συγγραφέων από τό πνευματικό τους περιβάλλον, καθώς και ή χρήση εικόνων ποτέ δέν ἀποτελεῖ αὐτοσκοπό, ἀλλά αὐτές ἐντάσσονται μέσα στην ἀφήγηση για τήν ἐξυπηρέτηση των σκοπῶν της. Ὁ τρόπος με τόν ὁποῖο ταξινομοῦνται οἱ ἀφηγήσεις μέσα στην Ἁγία Γραφή μαρτυρεῖ τή σαφή πρόθεση των συντακτῶν της νά ἀφηγηθοῦν ὄχι μύθους ἀλλά ἱστορία καί μάλιστα μια ἱστορία παγκόσμια που ἀρχίζει με τή δημιουργία τοῦ κόσμου καί φτάνει μέχρι τά ἔσχατα. Μια ἱστορία ὅμως που δέν ἀποσκοπεῖ στην καταγραφή των γεγονότων της ἀνθρώπινης κοινωνίας τοῦ παρελθόντος, ἀλλά στην περιγραφή των σχέσεων τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπο. Καί εἶναι αὐτή ἀκριβῶς ή πρόθεση που διαφοροποιεῖ τήν Παλαιά Διαθήκη από τίς μυθολογίες ὅλων των ἄλλων λαῶν. Ἐνῶ, δηλαδή για τούς γύρω λαούς ὁ Θεός λατρεύεται για κάτι που βεβαιώνεται ἀπό τό μῦθο, στον Ἰσραήλ ἰσχύει τό ἀντίθετο· ή ἱστορία εἶναι σέ πρώτη γραμμή τό πεδίο ὅπου ἐμφανίζεται ή σωτήρια δύναμη του Θεοῦ.

2.

ΨΑΛΜΟΣ 2ος

Ο'

*ΙΝΑΤΙ ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; 2 παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ. (διάψαλμα). 3 Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. 4 ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτούς, καὶ ὁ Κύριος ἐκμνησθήσεται αὐτούς. 5 τότε λαλήσει πρὸς αὐτούς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταραξεί αὐτούς. 6 Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ Σιών ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ 7 διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα Κυρίου. **Κύριος εἶπε πρὸς μετ' ἐμοῦ εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.** 8 αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. 9 ποιμανεῖς αὐτούς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾶ, ὡς σκεύη κεραμέως συντρίψεις αὐτούς. 10 καὶ νῦν, βασιλεῖς, σύνετε, παιδεύθητε, πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. 11 δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. 12 δράξασθε παιδείας, μήποτε ὀργισθῆ Κύριος καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. 13 ὅταν ἐκκαυθῆ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.*

ΜΚ:

Ο βασιλιάς που τον έχρισε ο Θεός

1Γιατί στα έθνη ταραχή κι οι λαοί ματαιότητες σιγανοψιθυρίζουν;

2Της γης οι βασιλιάδες συσπειρώθηκαν κι οι άρχοντες μαζεύτηκαν ενάντια στον Κύριο, στον εκλεκτό του ενάντια, και σκέφτονται:

(Διάψαλμα)

3«Άς σπάσουμε τα δεσμά τους, τις αλυσίδες τους άς τις αποτινάξουμε».

4Θ' αναγελάσει εκείνος που 'χει στους ουρανοὺς το θρόνο του· θα τους χλευάσει ο Κύριος!

5Θα τους μιλήσει τότε οργισμένος, με το θυμό του θα τους συνταράξει:

6«Εγώ» –θα πει– «έχρισά στη Σιών το βασιλιά μου, στο άγιο μου βουνό».

7Διακηρύττω εκείνο που ο Κύριος αποφάσισε. Μου εἶπε: **«Γιος μου εἶσ' ἐσύ· σήμερα ἐγὼ σε γέννησα.**

8Ζήτα μου και θα σου χαρίσω όλους τους λαούς, στην κατοχή σου θα 'ναι ως και τα πέρατα της γης.

9Με σιδερένιο χέρι θα τους κυβερνήσεις, θα τους συντρίψεις σαν να 'ταν καμωμένοι από πηλό».

10Τώρα, λοιπόν, συνετιστείτε, βασιλιάδες· του κόσμου κυβερνήτες διδαχτείτε.

11Τον Κύριο με φόβο υπηρετήστε και με τρόμο γιορτάστε γι' αυτόν.

12Αποδώστε στο γιο του την τιμή που του αξίζει· αλλιώς θα οργιστεί και θα χαθείτε απ' της ζωής το δρόμο, γιατί ο θυμός του θα ξεσπάσει.

Μακάριοι όσοι προσφεύγουνε σ' αυτόν!

Ο 2ος Ψαλμός είναι ο εισαγωγικός ψαλμός του Ψαλτηρίου. Κατά την έναρξή του μιλά για επανάσταση λαών και εθνών κατά του "Χριστού του Κυρίου", τόν οποίο κατέστησε βασιλιά στή Σιών ο ίδιος ο Θεός. **Ἐθνη, λαοί, βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ ἄρχοντες**, πού ἔπρεπε νά ἔχουν ὑποταχθεῖ στό Θεό, προβαίνουν σέ ἐπαναστατικές πράξεις καί **συμμετέχουν στήν ἐπανάσταση μέ σκοπό τήν ἀπόρριψη κάθε ζυγοῦ ("δεσμῶν" ἢ "σχοινίων") ξένης δεσποτείας καί τή ματαίωση τῶν σχεδίων τοῦ νέου βασιλιᾶ, τοῦ "χριστοῦ τοῦ Κυρίου"**. Στους στίχους 1-3 μᾶς δίνει τήν εἰκόνα τῶν ἐθνῶν στη γῆ καί τίς μάταιες προσπάθειες τους κατά τοῦ Κυρίου καί κατά τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Στους στίχους 4-5 μᾶς δίνει μια ἄλλη εἰκόνα, οὐράνια. Τόν Κύριο νά περιγελαῖ τίς προσπάθειες τῶν ἐχθρῶν του. Δέν ἀναφέρεται ἡ αἰτία τῶν ἐπαναστατικῶν κινήσεων, ἀλλά φαίνεται νά ἀντιδρῶν **στήν ἐξαγγελία τῆς ἐγκαθίδρυσης τοῦ νέου βασιλιᾶ, ὁ ὁποῖος φέρει νέα διδασκαλία**, κι αὐτό τούς προκαλεῖ ταραχή καί ἀγωνία. **Ὡς σύνθημα** ζωντανό καί σύντομο χρησιμοποιοῦν τή φράση (slogan): **"διαρρήξωμεν τούς δεσμούς αὐτῶν καί ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τόν ζυγόν αὐτῶν"**.

Ἐπίγειοι βασιλιάδες	=/=	Οὐράνιος βασιλιάς
πολλοί βασιλεῖς καί ἄρχοντες		ὁ Θεός, εἷς/ ἕνας καί μόνος,
κινοῦνται, ἀγωνιοῦν, ταράζονται		ἀτάραχος, ἀπρόσβλητος,
σχεδιάζουν, προγραμματίζουν		ἀπτόητος, μεγαλοπρεπής
		ὁ γέλωσ τοῦ Θεοῦ δείχνει:
		α) περιφρόνηση ἐπαν.πράξεων
		β) χλευασμό γιά τά ἀνόητα καί μάταια σχέδιά τους
		γ) εὐκολία ματαίωσης τῶν ἀνθρωπίνων σχεδίων
		δ) δράση μέ ὀργή καί θυμό κατά λαῶν καί ἐξαναγκασμό τους νά τραποῦν σέ φυγή.

Ο στίχος 6 φέρνει στό προσκήνιο τόν ἴδιο τόν Μεσσία ὡς χρυσμένο βασιλιά τοῦ Θεοῦ καί ἐγκαθιδρυμένο στή Σιών, ὁ ὁποῖος ἔχει τά ἴδια χαρακτηριστικά μέ τόν Θεό, δηλαδή παρουσιάζεται ὡς ἀτάραχος βασιλιάς, μεγαλοπρεπής, ἀσάλευτος στό θρόνο του καί βέβαιος νικητής.

Ο σκοπός τῆς ἐγκατάστασης τοῦ Μεσσία ὡς βασιλιά εἶναι ἡ **ἐξαγγελία τοῦ διατάγματος/προστάγματος τοῦ Κυρίου, δηλαδή τοῦ νόμου, τοῦ δικαίου, τῆς θέλησης τοῦ Θεοῦ**, τό ὁποῖο εἶναι ἡ οὐσία τῆς θρησκείας.

Τό πρόσταγμα ἢ οὐσιαστικά ἐνθρονιστήριον διάταγμα περιέχει 3 μέρη καί μιλάει ὁ ἴδιος ὁ Μεσσίας:

1^ο μέρος: τήν ἐξαγγελία τοῦ στίχου 7 μέ τή δήλωση: **"Υἱός μου εἶ σὺ ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε"**.

Ἐδῶ ἀκριβῶς ὁ Μεσσίας, μέ πανηγυρικό τόνο καί πλήρη συνείδηση τῆς υἰοθεσίας Του, παρουσιάζεται ὡς φορέας παγκόσμιας ἐξουσίας ἐξαιτίας τῆς σχέσης Θεοῦ καί Υἱοῦ, ὅπως καί τῆς σχέσης τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ καί τῆς παγκόσμιας ἐξουσίας. Ἡ δήλωση αὐτή ἐπίσης δηλώνει ὅτι ὁ Υἱός ὑπάρχει προαιώνια, εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Θεό, καί μονογενής. Διαπιστώνουμε ὅτι ὑπάρχει μιά ἀλληλοεξάρτηση μέ τό Ἦσ. 42,1 μόνο πού ἐκεῖ χρησιμοποιεῖται ὁ ἔβρ. ὄρος mispat γιά νά δηλώσει τό νόμο, τό δίκαιο, τή νέα διδασκαλία, ἐνῶ ἐδῶ χρησιμοποιεῖται ὁ ἔβρ. ὄρος hoq γιά νά δηλώσει τόν νόμο καί κατ' ἐπέκταση τή θρησκευτική διδασκαλία.

2^ο μέρος: τήν ἐξαγγελία τοῦ στίχου 8 μέ τή δήλωση: **«Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καί δώσω σοι ἔθνη τήν κληρονομίαν σου καί τήν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς»**.

Ὁ Μεσσίας ὡς ὁ υἱός τοῦ Θεοῦ κληρονομεῖ ἀπό Ἐκεῖνον τήν παγκόσμια ἐξουσία, μιά κοσμοκρατορική ἐξουσία μέ ἐσχατολογικό χρῶμα. Ὡς Υἱός Του μονογενής ἔχει δικαίωμα κληρονομίας ὅλου τοῦ κόσμου. Γι' αὐτό τόν λόγο δέν ἔχει παρὰ νά το ζητήσει μόνον ἀπό τόν Θεό καί θα γίνεῖ.

3^ο μέρος: τήν ἐξαγγελία τοῦ στίχου 9 μέ τή δήλωση: **«Ποιμανεῖς αὐτούς ἐν ράβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεῦος κεραμέως συντρίψεις αὐτούς»**.

Ἡ δύναμη τοῦ Χριστοῦ θα εἶναι τόσο μεγάλη καί οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἐχθροί Του τόσο μικροί καί ἀδύνατοι, ὥστε ὁ Χριστός αὐτός παρουσιάζεται ὡς βασιλιάς μέ ράβδο σιδηρά καί οἱ ἄλλοι σκεύη κεραμέως εὐθραυστα πῆλινα δοχεῖα κεραμοποιοῦ. Θά ποιμάνει μέ ἰσχυρή δύναμη, γι' αὐτό χρησιμοποιεῖ τήν σιδηρά ράβδο ὄχι ἀπλά ὡς βασιλικό σύμβολο, ἀλλά κυρίως λόγω τοῦ μετάλλου ὡς ἰσχυροῦ καί δυνατοῦ συμβόλου συντριβῆς καί ἐξολόθρευσης τῶν ἐχθρῶν καί τῶν ἀντιστάσεων τους, ὅπως γίνεται μέ τή θραύση ἑνός σκεύους τοῦ κεραμέως (στίχοι 8 καί 9).

Ἀπό τόν στίχο 10 καί ἐξῆς ὁ ψαλμωδός προβαίνει σέ παραινέσεις πρὸς τοὺς ἐπαναστατημένους βασιλεῖς, ἄρχοντες καί λαούς. Τους δίνει μαθήματα διαγωγῆς ἀπέναντι στον Θεό καί τόν Χριστό. Τους προτρέπει νά γίνουν συνετοί καί φρόνιμοι, νά ἔχουν φόβο καί σεβασμό πρὸς τόν Θεό γιά νά ὑποταχθοῦν καί αισθανθοῦν ἀγαλλίαση. Ὡστόσο γι' αὐτούς πού θά συνεχίσουν νά ἀντιστέκονται θά ὑπάρξει ὀργή καί θυμός ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καί τελική καταστροφή. Γιά νά μην ἀφήσει τήν ἐπῆρεια τῶν τρομερῶν ἀπειλῶν, τοὺς δίνει μιά γλυκεῖα παρηγοριά λέγοντάς τους ὅτι ὅσοι θά ὑποτάσσονται καί θά ἔχουν βαθειά πίστη στό Θεό, τότε αὐτοί θά εἶναι μακάριοι.

Ο Ψαλμός 2 είναι ανεπίγραφος, αλλά από την ΚΔ και τό Πραξ. 4,25 αποδίδεται στον Δαυΐδ.

Όσον αφορά τις απόψεις που διατυπώθηκαν σχετικά με "ποιόν βασιλιά έννοει ιστορικά" αναφέρουμε ότι ως τον μεσαίωνα πίστευαν ότι ό ψαλμός αναφερόταν στον Σολομώντα ή τον Δαυΐδ. Αργότερα θεώρησαν ότι: α) έννοει κάποιο βασιλιά του Ίσραήλ ή του Ίούδα με ή χωρίς μεσσιακό ή έσχατολογικό χρώμα ως τύπο του Μεσσία ή β) μιλάει καθαρά και άμεσα για τον Μεσσία. Αυτή ή δεύτερη άποψη θεωρείται ως πιο όρθή, έπειδή άφενός ή αναφορά στον "χριστό του Κυρίου" έχει **μεσσιακή έννοια**, και άφετέρου μέχρι τότε κοσμοκράτορες ήταν μόνον οί Αιγύπτιοι και οί Βαβυλώνιοι και ό Ίσραήλ ποτέ δέν υπέταξε κανένα έθνος, λαό και άρχοντα. Επίσης ό συσχετισμός του Ψαλμου 2 με τό Ήσ. 42,1 μās δίνει την πραγματική έννοια στον Μεσσία. Άς δούμε τούς συσχετισμούς τους:

Ήσ. 42,1

Ο Θεός κρατā τό χέρι του Μεσσία

Ο Μεσσίας παραμένει άφωνος

Η έλευση του Μεσσία θά φέρει τό δίκαιο και κρίση στά έθνη (*mispāt*)

>>

Ο κόσμος μένει έκπληκτος

Ψαλμός 2

Ο Θεός κρατείται έπιμελώς μακριά και μιλά από την αρχή έως τό τέλος

Πανηγυρική εισαγωγή και εμφάνιση του Μεσσία ως βασιλιά στην Ίστορία ό λόγος έξαγγέλλεται με τό στόμα του Μεσσία για τον Νέο Νόμο Εικόνα του Θεου παραμένει στον ουρανό άτάραχος από την έγκόσμια άγωνία

Ο Μεσσίας μιλά για τό Νέο Νόμο και την έγκαθίδρυση της παγκόσμιας βασιλείας και αυτό τό άγγελμά του για νέο νόμο (*hoq* = πρόσταγμα) είναι παρήγορο.

Τό μάτι του ποιητή αναπαύεται:

α) στό γλυκό όραμα της έγκαθίδρυσης της παγκόσμιας βασιλείας, ή όποία είναι πνευματικού χαρακτήρα και β) στον Μεσσία ως πνευματικό φορέα και παγκόσμια προσωπικότητα

Ο κόσμος ταρασσεται και θορυβείται άνθρωποι εργάζονται άγωνιωδώς και σχεδιάζουν προγράμματα, τά όποια έπειδή είναι αντίθετα με τό θείο θέλημα

ό Θεός μέσω του Μεσσία θά τά ματαιώσει και θά έκπληρώσει τό δικό του θεϊκό σχέδιο, πέρα από κάθε άνθρ. αντίδραση.

ΨΑΛΜΟΣ 22ος

Ο'

ΚΥΡΙΟΣ ποιμαίνει με και οὐδέν με ὑστερήσει. 2 εἰς τόπον χλόης, ἐκεῖ με κατεσκηνώσεν, ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέ με, 3 τὴν ψυχὴν μου ἐπέστρεψεν. ὠδήγησέ με ἐπὶ τρίβους δικαιοσύνης ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. 4 ἔὰν γὰρ καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ· ἡ ράβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐταῖ με παρεκάλεσαν. 5 ἠτοιμάσας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, ἐξεναντίας τῶν θλιβόντων με· ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με ὡσεὶ κράτιστον. 6 καὶ τὸ ἔλεός σου καταδιώξει με πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, καὶ τὸ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ Κυρίου εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

ΜΚ

Ποιμένας μου ο Κύριος

1Ψαλμός του Δαβίδ.

Ποιμένας μου ο Κύριος και δεν θα στερηθώ.

2Σε πράσινα λιβάδια με αναπαύει, με πάει σε νερά δροσιστικά.

3Ανανεώνει τη ζωή μου, στο σωστό δρόμο με οδηγεί για να δοξάσει τ' ὄνομά του.

4Αν πορευτώ μες σε θανατερό σκοτάδι, κακό κανένα δε φοβάμαι, γιατί μαζί μου, Κύριε, εἶς' εἰς' η γκλίτσα και το ρόπαλό σου μου δίνουν σιγουριά.

5Τραπέζι μπρος μου ετοιμάζεις αντίκρου στους εχθρούς μου· μυρώνεις το κεφάλι μου με λάδι, και ξεχειλίζει το ποτήρι μου.

6Ναι, η καλοσύνη κι η αγάπη θα 'ναι μαζί μου όλες τις μέρες της ζωῆς μου· και στου Κυρίου θα κατοικῶ τον οἶκο για πάντα.

3.

ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ ΚΕΦ. 7

Ο'

ΕΙΜΙ μὲν κἀγὼ θνητὸς ἄνθρωπος ἴσος ἅπασι καὶ γηγενοῦς ἀπόγονος πρωτοπλάστου· καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ 2 δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ παγεῖς ἐν αἵματι ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνω συνελθούσης. 3 καὶ ἐγὼ δὲ γενόμενος ἔσπασα τὸν κοινὸν ἀέρα καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοιοπαθῆ κατέπεσον γῆν, πρῶτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσιν ἴσα κλαίων· 4 ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην καὶ ἐν φροντίσιν· 5 οὐδεὶς γὰρ βασιλεὺς ἐτέραν ἔσχε γενέσεως ἀρχὴν, 6 μία δὲ πάντων εἴσοδος εἰς τὸν βίον, ἐξοδὸς τε ἴση. 7 διὰ τοῦτο ἠὺξάμην, καὶ φρόνησις ἐδόθη μοι· ἐπεκαλεσάμην, καὶ ἦλθέ μοι πνεῦμα **Σοφίας**. 8 προέκρινα αὐτὴν σκήπτρων καὶ θρόνων καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἡγησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς· 9 οὐδὲ ὠμοίωσα αὐτῇ λίθον ἀτίμητον, ὅτι ὁ πᾶς χρυσὸς ἐν ὄψει αὐτῆς ψάμμος ὀλίγη, καὶ ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄργυρος ἐναντίον αὐτῆς. 10 ὑπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν ἠγάπησα αὐτὴν καὶ προειλόμην αὐτὴν ἀντὶ φωτὸς ἔχειν, ὅτι ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης φέγγος. 11 ἦλθε δὲ μοι τὰ ἀγαθὰ ὁμοῦ πάντα μετ' αὐτῆς καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος ἐν χερσὶν αὐτῆς. 12 εὐφράνθην δὲ ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι αὐτῶν ἡγεῖται σοφία, ἡγνόουν δὲ αὐτὴν γενέτιν εἶναι τούτων. 13 ἀδόλως τε ἔμαθον ἀφθόνως τε μεταδίδωμι, τὸν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ ἀποκρύπτομαι· 14 ἀνεκλιπῆς γὰρ θησαυρὸς ἐστὶν ἀνθρώποις, ὃν οἱ χρησάμενοι πρὸς Θεὸν ἐστείλαντο φιλίαν διὰ τὰς ἐκ παιδείας δωρεὰς συσταθέντες.

15 Ἐμοὶ δὲ δῶη ὁ Θεὸς εἰπεῖν κατὰ γνώμην καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν δεδομένων, ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς **Σοφίας** ὁδηγὸς ἐστὶ καὶ τῶν σοφῶν διορθωτῆς. 16 ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν πᾶσά τε φρόνησις καὶ ἐργατειῶν ἐπιστήμη. 17 αὐτὸς γὰρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, 18 ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς καιρῶν, 19 ἐνιαυτῶν κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις, 20 φύσεις ζώων καὶ θυμῶν θηρίων, πνευμάτων βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορὰς φυτῶν καὶ δυνάμεις ριζῶν, 21 ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ καὶ ἐμφανῆ ἔργων· ἢ γὰρ πάντων τεχνίτις ἐδίδαξέ με **Σοφία**.

22 Ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερὸν, ἄγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὄξύ, ἀκάλυτον, εὐεργετικόν, 23 φιλόανθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέριμνον, παντοδύναμον, πανεπίσκοπον καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων. 24 πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτερον **Σοφία**, διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν

καθαρότητα· 25 ἀτμίς γάρ ἐστι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ Παντοκράτορος δόξης εἰλικρινῆς· διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιαμμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. 26 ἀπαύγασμα γάρ ἐστι φωτὸς αἰδίου καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. 27 μία δὲ οὐσα πάντα δύναται καὶ μένουσα ἐν αὐτῇ τὰ πάντα καινίζει καὶ κατὰ γενεὰς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα φίλους Θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει· 28 οὐθὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς εἰ μὴ τὸν σοφία συνοικοῦντα. 29 ἔστι γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡλίου καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄστρον θέσιν, φωτὶ συγκρινομένη, εὐρίσκεται προτέρα· 30 τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται νύξ, σοφίας δὲ οὐ κατισχύει κακία.

ΜΚ

1-2 Εἶμαι κι ἐγὼ θνητός, ὁμοιος με ὅλους κι ἀπόγονος του πρώτου ἀνθρώπου που πλάστηκε ἀπὸ χῶμα. Ο πατέρας μου με γέννησε με την ευχαρίστηση της γενετήσιας σχέσης τη νύχτα. Το σπέρμα του ἔπηξε στο αἷμα της μάνας μου κι ἔτσι διαμορφώθηκε το σῶμα μου μες στην κοιλιά της σε δέκα μῆνες. 3 Όταν γεννήθηκα ἀνέπνευσα τον ἴδιο ἀέρα που ἀναπνέουν ὅλοι κι βρέθηκα πάνω στην κοινὴ γαῖα ὅλους γη ξεφωνίζοντας το πρώτο κλάμα, που εἶναι ὁμοιο με το κλάμα ὅλων των ἄλλων ἀνθρώπων. 4 Με τύλιξαν στις φασκιές κι ἀνατράφηκα με πολλές φροντίδες. 5 Κανένας βασιλιάς δεν δημιουργήθηκε διαφορετικά· βένας εἶναι ο τρόπος που γεννιούνται κι πεθαίνουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. 7 Γι' αὐτὸ προσευχήθηκα στο Θεὸ κι μου ἔδωσε σύνεση· τον κάλεσα σε βοήθεια κι ἦρθε σ' ἐμένα το πνεῦμα της Σοφίας. 8 Προτίμησα τη Σοφία ἀπ' τη βασιλικὴ ἐξουσία κι τους θρόνους· θεώρησα τον πλοῦτο μηδὲν ὅταν τον σύγκρινα μ' αὐτήν. 9 Ποτέ δεν την ἐξίσωσα με τα πολύτιμα πετράδια γιατί ὅλο το χρυσάφι εἶναι μπροστὰ της σαν μια χούφτα ἄμμος κι το ἀσήμι θεωρεῖται λάσπη μπροστὰ της. 10 Την ἀγάπησα περισσότερο ἀπὸ την υγεία κι την ομορφιά, την προτίμησα ἀπὸ το φῶς, γιατί ἡ δική της λάμψη εἶναι ἀσβεστη. 11 Μαζί με τη Σοφία ἦρθαν σ' ἐμένα ὅλα τα ἀγαθὰ· στα χέρια της κρατᾷ ἀναρίθμητο πλοῦτο. 12 Ὅλα αὐτὰ τα ἀγαθὰ τα ἀπόλαυσα, γιατί εἶχαν ἐρθει μαζί με τη Σοφία· δεν ἤξερα ὅμως ἀκόμα ὅτι αὐτὴ ἦταν κι ἡ πηγὴ της προέλευσής τους. 13 Ἔμαθα να μεταδίδω στους ἄλλους τη Σοφία με εἰλικρινὴ καρδιά κι ἀνιδιοτέλεια. Δεν ἐκρυσά τιποτε ἀπὸ τον πλοῦτο της, 14 γιατί αὐτὴ εἶναι ἀνεξάντλητος θησαυρὸς γιὰ τους ἀνθρώπους. Αὐτοὶ που τον ἀπέκτησαν ἐγίναν φίλοι του Θεοῦ, συμφιλιωμένοι μαζί του μέσω των καρπῶν της μόρφωσης. Ο Θεὸς πηγὴ της Σοφίας

15 Μακάρι ο Θεὸς να μ' ἀξιῶνει πάντα να μιλάω με ορθὴ κρίση κι να σκέφτομαι ἀνάλογα με τα δῶρα που μου δίνει, γιατί αὐτὸς εἶναι που οδηγεῖ προς τη Σοφία κι διορθῶνει τους σοφοὺς ὅταν πλανῶνται. 16 Ἀπὸ τη δυνάμη του ἐξαρθώμαστε ἐμεῖς κι τα λόγια μας, ὅλη ἡ τεχνογνωσία μας κι ἡ ευφυΐα μας. 17 Αὐτὸς μου ἔδωσε την ἀληθινὴ γνώση των

πραγμάτων: σχετικά με τη σύσταση του κόσμου και τη δράση των στοιχείων· 18την αρχή, τη μέση και το τέλος των χρόνων, τις αλλαγές του ηλιοστασίου και τις μεταβολές των εποχών· 19τους κύκλους του έτους και τις θέσεις των άστρων· 20τη φύση των ζώων και τη συμπεριφορά των θηρίων, τη σφοδρότητα των ανέμων και τις σκέψεις των ανθρώπων· τις ποικιλίες των φυτών και τις θεραπευτικές ιδιότητες των ριζών. 21Γνώρισα όλα όσα είναι κρυφά και φανερά· η Σοφία μού τα δίδαξε, αυτή άλλωστε που δημιουργήσε τα πάντα.

Δοξολογία προς την αληθινή Σοφία

22Το πνεύμα της Σοφίας είναι ευφύες, άγιο, μοναδικό στο είδος του αλλά πολύπλευρο, λεπτό, ευκίνητο, διεισδυτικό, αμόλυντο, κατανοητό, σώο, γεμάτο καλοσύνη, πρόθυμο, 23ανεξάρτητο, ευεργετικό, φιλόανθρωπο, σταθερό, ασφαλές, χωρίς φροντίδες, παντοδύναμο, άγρυπνο, που εισχωρεί σε όλα τα έξυπνα, καθαρά και φωτεινά μυαλά.

24Η Σοφία είναι πιο γρήγορη απ' ο,τιδήποτε άλλο· εισχωρεί και διέρχεται μέσα απ' όλα γιατί είναι καθαρή. 25Είναι η πνοή του παντοδύναμου Θεού και σαφής αντανάκλαση της δόξας του· γι' αυτό τίποτα το μολυσμένο δε χωράει σ' αυτήν. 26Είναι αντανάκλαση του αιώνιου φωτός, καθαρός καθρέφτης της δύναμης του Θεού και εικόνα της καλοσύνης του. 27Μόνη της μπορεί να κάνει τα πάντα· τα κάνει όλα καινούρια και η ίδια μένει αμετάβλητη. Από γενιά σε γενιά πάει και βρίσκει αγνές ψυχές και δημιουργεί τους φίλους του Θεού και τους προφήτες. 28Κανέναν δεν αγαπάει ο Θεός, παρά μόνο αυτόν που ζει με τη Σοφία. 29Αυτή είναι πιο λαμπρή από τον ήλιο και βρίσκεται πιο ψηλά από τ' αστέρια, και σε σύγκριση με το φως της ημέρας έχει υπάρξει πριν απ' αυτό. 30Το φως το διαδέχεται η νύχτα· τη Σοφία όμως ποτέ δε θα τη νικήσει η κακία.

4.

Οί προφητείες του Ἡσαΐα

- για τὸν ἐρχομὸ τοῦ «Ἐμμανουήλ» (Ἠσ. 7,14α -17. 8,8.10. 8,23-9,5)
- για τὸν Πάσχοντα Δουλο (Ἠσ. 42,1-4. 49,1-6. 50,4-9 & 52,13-53,12)
- για τὸν βλαστό, τὴν ῥάβδο ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί (Ἠσ. 11)

ΜΕΡΟΣ Α'

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ "ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ"

Τὸν 8ο αἰ. π.Χ. ὁ Ἰσραήλ (Βόρειο καὶ Νότιο Βασίλειο) βρίσκεται ἀνάμεσα στὶς κυρίαρχες δυνάμεις τοῦ τότε κόσμου (Αἴγυπτο καὶ Ἀσσυρία-Βαβυλωνία) καὶ ἀντιμετωπίζει ἀλλεπάλληλες κρίσεις μέ ἄμεσο ἐπακόλουθο ἢ τὴ δυσπιστία καὶ τὴν ἀνυπακοή πρὸς τὸν Γιαχβέ ἢ τὴν ἐλπιδοφόρα προσέγγισή Του μέσω τοῦ κηρύγματος τῶν προφητῶν. Ἰδιαίτερα σ' αὐτὴ τὴ χρονικὴ περίοδο ἡ προφητεία φτάνει στὸ ὑψηλότερο ἐπίπεδο, καθὼς ὁ προφήτης δὲν ἐκφράζει ἀπλῶς τὴ γνώμη του γιὰ τὰ ἔθνη καὶ δημόσια πράγματα, ἀλλὰ ἀναλαμβάνει ρόλο μεσιτείας ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἔτσι, ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Γιαχβέ, ὑψώνει τὴ φωνή του μέ λόγο πού ἔρχεται μόνον ἀπὸ Ἐκείνον καὶ μέ τὴ φράση "Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς με ..." στρέφεται κατὰ τοῦ ἴδιου τοῦ ἔθνους του, τῆς κοινῆς γνώμης, τοῦ βασιλιᾶ καὶ τοῦ λαοῦ. Στὴν κατηγορία αὐτὴ ἀνήκουν οἱ πλεῖστοι ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς προφήτες, ὅπως Ἀμώς, Ὡσηέ, Ἡσαΐας, Ἰερεμίας, Μιχαίας κ.ἄ.

Χάρτης της Περιοχῆς

1. Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας (προσωπικότητα - βίος - κήρυγμα - διδασκαλία): Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ἰσραηλιτικὴ θρησκεία καὶ ἱστορία, μιά καὶ θεωρεῖται ὡς ἓνας "τῶν ἐπιφανεστέρων θεολόγων, κηρύκων, διδασκάλων καὶ ποιητῶν τῆς Π.Δ.". Πληροφορίες γιὰ **τόν βίο καὶ τὴν προσωπικότητά του** λαμβάνουμε ἀπὸ: α) τὸ ὁμώνυμο βιβλίον τῆς Π.Δ. στὰ κκ. 1,1 καὶ 36-39, β) τὰ Β'(Δ') Βασιλειῶν 18,3-20,19 καὶ γ) Β' Χρονικῶν (Β' Παραλειπομένων) κκ. 26,22, 32,20.32. Γεννήθηκε γύρω στὰ 770 π.Χ. στὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἔζησε τὰ γεγονότα πού διαδραματίστηκαν κατὰ τὸν 8ο αἰ. π.Χ. Ἦταν γιὸς τοῦ Ἀμώτς ἢ Ἀμώς (ὄχι τοῦ προφήτη Ἀμώς, ὅπως λανθασμένα πιστεύει ἀκόμη καὶ ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας) καὶ καταγόταν ἀπὸ ἀριστοκρατικὴ (μὴ βασιλική) οἰκογένεια τῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ ὁποία ἀνῆκε στὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα. Οἱ ἰδέες του, ἡ βαθειὰ σκέψη, τὸ ὕφος καὶ ἡ κομψότητα τῆς γλώσσας φανερῶνουν ὅτι ἔλαβε μὴ συνηθισμένη μόρφωση. Στὰ κεφ. 7,1 ἐξ. καὶ 36-39 ἡ οἰκειότητα πρὸς τὸ βασιλικὸ οἶκο ὑποδηλώνει ὅτι εἶχε στενότερες σχέσεις μὲ τὸν βασιλιά καὶ τοὺς ἄρχοντες, ἐπειδὴ βρισκόταν στὴν αὐλή τους καὶ ἀσκοῦσε ἐπιρροή. Ἄν κάνουμε μιά σύγκριση τῶν εἰκόνων πού μᾶς δίνει ἐκεῖνος μ' αὐτὲς τῶν συγχρόνων του προφητῶν (Μιχαΐα, Ἀμώς καὶ Ὡσηέ), διαπιστώνουμε ὅτι οἱ δικές του εἶναι πιὸ πλούσιες, λόγω τῆς ἀριστοκρατικῆς του καταγωγῆς καὶ τῆς ἄμεσης σχέσης του μὲ τὴν πόλη τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὸ Ναό (ἴσως ὑπῆρξε λευίτης) καὶ τὴ Σιών, τὴν ὁποία ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναδείξει σὲ κέντρο ἱεραποδημίας τῶν ἐθνῶν.

Ἀπὸ τὸ γάμο του μὲ τὴν "προφήτιδα", ὅπως ἀποκαλεῖται ἡ σύζυγός του στὸ 8,3, (δηλαδὴ σύζυγος τοῦ προφήτη) ἀπέκτησε δύο γιούς μὲ ὀνόματα συμβολικά τῆς κρισιμότητος τῆς ἐποχῆς καὶ "τῶν μελλόντων νὰ συμβῶσιν". Μὲ θεία ἐντολή ὁ ἓνας γιὸς ὀνομάσθηκε *Schear Jaschub*, = "τό ὑπόλοιπον θὰ ἐπιστρέψει" καὶ ὁ ἄλλος *Maher schalal hasch baz* = "ταχέως σκύλευον, ὀξέως προνόμεισον". Ἄλλωστε καὶ τὸ δικό του ὄνομα ἦταν συμβολικό· τὸ ὄνομα "Ἡσαΐας" (*Jeschajahu ἢ Jeschajah*) σημαίνει ὅτι "ὁ Κύριος εἶναι σωτηρία", τὴν πεμπτοσύνη τοῦ προφητικοῦ του μηνύματος.

Στὸ προφητικὸ ἀξίωμα κλήθηκε μὲ θεῖο ὄραμα (Ἡσ. 6,1 ἐξ.) τὸ 746 π.Χ., τὸ τελευταῖο ἔτος τῆς βασιλείας (καὶ ἔτος τοῦ θανάτου) τοῦ Ἀζαρίου ἢ Ὀζίου, τὸ ὁποῖο σηματοδοτεῖται ἀπὸ τὴν λήξη μιᾶς περιόδου ἀσφάλειας καὶ εὐημερίας καὶ γιὰ τὰ δύο βασίλεια. Ἐπειδὴ κατοικοῦσε μόνιμα στὴν Ἱερουσαλήμ (περίπου εἴκοσι μίλια ἔξω ἀπ' αὐτή, ἀνάμεσα στὴν Tekoa καὶ τὴν Bethel) ἔδρασε πάντα σ' αὐτή (Ἡσ. 7,3. 8,3.18. 22,15. 37,2) ἀπὸ τὸ 742 π.Χ. ἕως 701 π.Χ., δηλαδὴ κατὰ τὰ χρόνια βασιλείας τῶν: Ἰωάθαμ (746-741 π.Χ.), Ἀχαζ (741-725 π.Χ.) καὶ Ἐζεκία (725-696 π.Χ.), ἴσως καὶ ἐπὶ Μανασσῆ. Ἀπ' αὐτὴ τὴ χρονικὴ περίοδο προέρχονται καὶ οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ προφήτη.

Ίχνη τῆς σχεδόν πενήνταχρονης δράσης του ἔχομε ἕως τό 701 π.Χ. Ἀπό ἐκεῖ καί μετά δέν ἔχομε καμία ἄλλη πληροφορία γιά κείνον, τή δράση του, ὅπως καί γιά τό θάνατό του, ὁ ὁποῖος δέν μνημονεύεται πουθενά, ἀλλά εἰκάζεται ὅτι πέθανε περίπου στήν ἡλικία τῶν ὀγδόντα ἐτῶν, ἴσως λίγο μετά τό 701 π.Χ. (ὄχι ὅμως καί ἀργότερα ἀπό τό 690 π.Χ.).

Ὅσον ἀφορᾷ στή μορφή καί στό περιεχόμενο τοῦ προφητικοῦ κηρύγματός του ὁ Ἡσαΐας χρησιμοποιεῖ, ὅπως ὁ Ἀμώς καί ὁ Ὡσηέ, κοινές φιλολογικές μορφές, στηρίζεται στήν παράδοση καί ἔχει μεγάλη εὐρύτητα θεμάτων, τά ὁποῖα χαρακτηρίζουν τήν ἐποχή του. Διακρίνεται σέ 3 περιόδους:

α) Πρὶν ἀπό τόν Συροεφραϊμιτικό Πόλεμο (746-733 π.Χ.): Ἄν καί δέν ἔχομε ἰδιαίτερες πληροφορίες γιά τή ζωή καί τό κήρυγμά του αὐτῆς τῆς περιόδου, ὠστόσο κάποια στοιχεῖα βρισκόμεν κυρίως στά Ἡσ.1-5. Ἴσως ἀπ' αὐτή τήν περίοδο νά προέρχονται οἱ πρῶτοι προφητικοί λόγοι του, οἱ ὁποῖοι μοιάζουν ἀρκετά μέ τό κήρυγμα τοῦ προφήτη Ἀμώς.

β) Ἀπό τόν Συροεφραϊμιτικό πόλεμο μέχρι τό θάνατο τοῦ Ἄχαζ (734/733 - 725 π.Χ.): Ὅσα μαθαίνουμε γιά τή ζωή καί τό κήρυγμα τῆς περιόδου 733-711 π.Χ. εἶναι μέ ἀσάφειες καί εἰκασίες, γιατί παραμένει ἄγραφη. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας βλέποντας ὅτι οἱ ἀπειλητικές προφητείες κατά τοῦ Ἰούδα πραγματοποιήθηκαν μέ τόν Συροεφραϊμιτικό Πόλεμο, μετέβαλε τό προφητικό του κήρυγμα. Ἐξανίσταται καί ἀγανακτεῖ κατά τῆς ἀπιστίας καί τῆς ὑποκρισίας τοῦ βασιλιᾶ Ἄχαζ καί ὀλόκληρου τοῦ οἴκου Δαυῖδ, μέ λόγους καί ἐπαγγελίες πού ἀφοροῦσαν τήν ὑπαρξή τους. Δίνει τό "σημεῖο Ἐμμανουήλ", ἀνάλογο μέ τήν κρισιμότητα τῶν περιστάσεων καί τή σπουδαιότητα τῆς ἱστορικής στιγμῆς ὡς μία προφητεία πού ἀναφερόταν στή λύτρωση τοῦ Ἰούδα (7,10-17). Ὅταν ὁ Θεός θά ἐνθρονίσει τόν βασιλιά τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης, ἡ Σιών, "τό ὄρος τοῦ Κυρίου" "ὑψωθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν· καί ἤξουσιν ἐπ' αὐτό πάντα τά ἔθνη" (Ἡσ. 2,2). Ἡ σωτηρία θά εἶναι παγκόσμια καί ἡ εἰρήνη καθολική (2,3.4, πρβλ. Μιχ. 4,1-5). Ὁ χαρακτήρας αὐτῶν τῶν προφητειῶν εἶναι ἐσχατολογικός. Προσωρινά ἀποσύρεται ἀπό τή δημόσια δράση (8,16) καί ἀσχολεῖται μέ τήν παίδευση τῶν μαθητῶν του.

γ) Κατά τή διάρκεια τῆς βασιλείας τοῦ Ἐζεκία (725-696 π.Χ.): Αὐτή ἡ περίοδος σηματοδοτεῖται ἀπό τή θρησκευτική μεταρρύθμιση τοῦ Ἐζεκία, ὅπως αὐτή ἀποτυπώνεται στά Ἡσ. 13-27, 34-35, στό Β'(Δ') Βασ. 18,4 ἐξ. καί Β' Χρον (Β' Παραλ.) 29-30. Δέν γνωρίζουμε ἀκριβῶς ποιά ἦταν ἡ στάση τοῦ προφήτη Ἡσαΐα.

Πιθανόν ἔμεινε μακριά ἀπό τή δῆμοσια δράση ἕως τό 713 π.Χ. Τότε ἀκριβῶς ἐπανεμφανίζονται στό προσκήνιο οἱ δύο μεγάλες δυνάμεις τῆς Ἑγγύς Ανατολῆς, ἡ Αἴγυπτος καί ἡ Ἀσσυρία. Ὁ Φαραώ προσκάλεσε τόν Ἐζεκία νά λάβει μέρος στή συμμαχία καί στήν ἐπαναστατική κίνηση κατά τῶν Ἀσσυρίων. Ριζικά ἀντίθετος πρός τίς πολιτικές συμμαχίες, ὁ Ἡσαΐας ἀπαίτησε ἀπό τόν Ἐζεκία νά διακόψει τίς διαπραγματεύσεις καί πρόβλεψε τήν καταστροφή τῶν Αἰγυπτίων ἀπό τούς Ἀσσυρίους. Γιά νά τοῦ δείξει τή σοβαρότητα τῆς κατάστασης καί τή σημασία τῶν ἀπειλητικῶν προφητειῶν κατά τῶν Αἰγυπτίων, μέ ἐντολή τοῦ Θεοῦ προέβη σέ μιά συμβολική πράξη· περπάτησε ξυπόλητος καί γυμνός ἐπί τρία ἔτη, δηλ. μέχρι ὁ Σαργών Β' νά συντριψῆ τήν ἐξέγερση καί νά σύρει στήν αἰχμαλωσία γυμνούς τούς Αἰγυπτίους καί τούς Αἰθίοπες (20,1-6). Μετά ἀπό αὐτό τό γεγονός, ὁ προφήτης ἀποσύρεται γιά ἄλλη μιά φορά καί ἐπανεμφανίζεται ὅταν ἀρρώστησε ὁ Ἐζεκίας καί προφήτευσε τό θάνατό του. Ὅμως καί πάλι μέ ἐντολή τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος ἄκουσε τήν προσευχή τοῦ Ἐζεκία, τόν ἔστειλε γιά νά τόν θεραπεύσει, ὅπως καί στήν σωτηρία τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπό τήν πολιορκία τοῦ Σενναχηρίμ. Γιά κάποιο διάστημα δέν ἔχομε πληροφορίες γιά τήν προφητική του δράση, ἡ ὁποία τελειώνει μέ τό κήρυγμα, τό ὁποῖο κάνει καί τήν τελευταία ἀναφορά στόν Ἐζεκία (39,9).

Ἡ διδασκαλία τοῦ προφήτη Ἡσαΐα προέρχεται ἀπό τρεῖς πηγές: α) τῆς παράδοσης τῆς πολιτικῆς προφητείας, ὅπως προϋπῆρχε μέ τούς προφήτες Ἡλία, Ἀμώς, Ὡσηέ, Μιχαία τόν υἱό Ἰεμλά [Α' (Γ') Βασ. 22], β) τῶν νομικῶν παραδόσεων, ὅπως προϋπῆρχαν στό βιβλίον τῆς Διαθήκης (Ἐξ. 21-23) καί γ) τῆς σοφιολογικῆς παράδοσης, ὅπως διατυπώνεται στό Βιβλίον τῶν Παροιμιῶν (20,1. 21,17. 23,19-21. 31,4-5).

Τέσσερα βασικά θέματα ἀπασχολοῦν τή διδασκαλία του:

A. Ὁ Θεός: Ὁ προφήτης Ἡσαΐας ἔχει ὡς βάση τῆς διδασκαλίας του τήν *ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ*. Ὁ ἴδιος ὁ Θεός τοῦ ἀποκαλύφθηκε ὡς ὁ "Κύριος Σαβαώθ" καί ὁ "Ἅγιος" στό Ἡσ. 6,3 [*ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ*]. Σύμφωνα μέ τόν Β. Βέλλα *"Ἅγιος καλεῖται παρ' Ἡσαΐα ὁ Θεός ὡς ὢν ὑπεράνω τῆς φύσεως, διάφορος τελείως τοῦ κόσμου, ἀπόλυτος κύριος αὐτός, ὡς ὁ ὁ μόνος ἰσχυρός ἐξουσιαστής τοῦ παντός."* Ἐξυμνεῖ μέ δύναμη καί ἐμβαθύνει *στήν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ*, μπροστά στόν Ὅποιο ὄλα τά γήινα εἶναι μικρά, ἀδύναμα καί παροδικά. Ἐπίσης, τονίζει τό μεγαλεῖο τῆς *παντοδυναμίας καί τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ*, σέ συνδυασμό μέ τήν *πίστη*, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται ὡς *"ζῶσα πίστις εἰς ἠθικό ὄν ἐξωτερικευομένη διά τῶν καλῶν ἔργων"* καί δυναμική, ἀφοῦ ἀπαιτεῖ *τή σταθερή καί ἀδιάσειστη ἐμπιστοσύνη στό Θεό καί τή βαθειά βεβαιότητα ὅτι μόνο ὁ Θεός σώζει τόν λαό Του, κι ἔτσι ὁδηγεῖ στήν ἐνσυνείδητη ὑπακοή στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ* (Ἡσ. 7,9β).

B. Ὁ Ἄνθρωπος κι ὁ Κόσμος: Ὁ προφήτης ὑπογραμμίζει ὅτι *ἡ στενή ἐπικοινωνία*, ἡ ὁποία ὑφίσταται *μεταξύ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ Ἰσραήλ*, δέν *βασίζεται* σέ φυσικούς καί μαγικούς δεσμούς (ὅπως σέ ἄλλους λαούς), ἀλλά *στήν "ἐλεύθερη καί γεμάτη χάρη, βούληση τοῦ Θεοῦ"*. Ὁ Θεός *εἶναι Ἕνας καί ἀξιῶνει ἀπό τόν Ἰσραήλ νά ἀνταποκριθεῖ στήν ἀγιότητα καί τή χάρη Του*

*ἀναπτύσσοντας τήν ποιότητα στή ζωή, στή σκέψη καί στίς πράξεις του. Αυτό θά κάνει τόν Ἰσραήλ διακριτό ποιοτικά ἀπό τά ἄλλα ἔθνη καί ἄξιο αὐτῆς τῆς ἐπικοινωνίας μέ τό Θεό. Συγχρόνως τονίζει τήν παγκοσμιότητα τοῦ Θεοῦ. Στόν Ἡσαΐα καί γενικότερα στή Βίβλο ὁ Θεός δρᾷ στήν ἱστορία καί στόν κόσμον ὀλόκληρο ("πλήρης πᾶσα ἡ γῆ") ὡς ὁ Δημιουργός καί ὁ Κύριος τῆς παγκόσμιας ἱστορίας. Μέσω τοῦ σχεδίου Του, τιμωρεῖ ὅσους δέν στάθηκαν ἄξιοι τῆς ἀποστολῆς τους, χρησιμοποιοῦντας μάλιστα ὡς ὄργανα τιμωρίας τούς ἴδιους τούς ἐχθρούς. Ὅμως τελικά ἀπευθύνεται στό "λεῖμμα", (ἢ "ὑπόλειμμα") τοῦ Ἰούδα, τῶν βορείων φυλῶν καί τοῦ οἴκου τοῦ Δαυῖδ, τό ὁποῖο θά σωθεῖ καί θά συνδεθεῖ ἄμεσα μέ τήν ἀποκατάσταση τοῦ Ἰούδα, γι' αὐτό καί χαρακτηρίζεται ὡς ἐλπιδοφόρο. **Ἡ νέα πιστή κοινότητα, ὁ νέος λαός τοῦ Θεοῦ, θά ἀνασυσταθεῖ καί θά στηριχθεῖ σ' αὐτό τό μικρό κύκλο πού θά ἀποτελέσει τό νέο της πυρήνα. Θά ἀξιωθεῖ νά εἰσέλθει στήν παραδείσια ἐποχή μέ τήν ἡγεσία τοῦ ἰδανικοῦ δαυϊδικοῦ βασιλιᾶ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ κατεξοχὴν φορέας τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, τοῦ "Ἐμμανουήλ".***

Γ. Ἡ Ἀμαρτία: Γιά τόν προφήτη "ἀμαρτία" εἶναι ἡ μὴ ἀναγνώριση τῆς ἀγιότητας τοῦ Θεοῦ καί ἡ προσβολή τῆς ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, ἐπειδὴ δέν διαθέτει τή δύναμη, πρέπει νά ἔχει συναίσθηση τόσο αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας, ὅσο καί τῆς ἀπόστασης, πού ὑφίσταται μεταξύ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ὑλικοῦ κόσμου.

Δ. Ἡ Κρίση καί ἡ Λύτρωση: Γιά τήν κρίση θεωρεῖ ὑπεύθυνη τή στάση τῶν ἱερέων καί ψευδοπροφητῶν, ἐπειδὴ μέ τήν τυπολατρεία προσέβαλαν τήν ἀξία τῆς πνευματικῆς λατρείας καί τήν ἠθική ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου". Ἄν καί ἡ διδασκαλία εἶναι οὐσιαστικά μιά συλλογή ὁραμάτων του, ἡ ὁποία προμηνύει τήν καταστροφή καί τήν ἐρήμωση τοῦ Ἰούδα, ὅμως δέν στερεῖ τήν ἐλπίδα σ' αὐτούς τούς λίγους πού τήν κατανοοῦν. Αὐτή ἡ ἐλπίδα προέρχεται ἀπό τήν ἔννοια τοῦ Θεοῦ ὡς ἀγάπης. Ἡ κρίση δέν θά σημάνει τό ὀριστικό τέλος τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραήλ, τῆς ἱστορίας τῆς σωτηρίας. Οἱ προβλέψεις τοῦ προφήτη γιά τό μέλλον ἴσως νά θεωροῦνται ὅτι συνιστοῦν τήν "ἰδιάζουσα ἐσχατολογία του". Ὅμως κάποιοι ἐρμηνευτές ἐκφράζουν ἐπιφυλάξεις γιά τόν ὄρο "ἐσχατολογία" ὡς ἕνα εἶδος "ἱστορικοῦ σχεδίου", τό ὁποῖο ἀπαντᾷ σέ μεταγενέστερα ἀποκαλυπτικά ἔργα καί ἀφορᾷ μεγάλες περιόδους τῆς ἱστορίας, οἱ ὁποῖες καθορίζονται ἀπό τήν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Γιά τόν Π. Ἀνδριόπουλο, "ἡ προοπτική τῆς ἐσχατολογίας τοῦ Ἡσαΐου εἶναι οἰκουμενική, πανανθρώπινη, διότι τό σχέδιον τῆς θείας οἰκονομίας ἀποσκοπεῖ ὄχι μόνον εἰς τήν σωτηρίαν τοῦ "ὑπολείμματος", ἀλλά καί τῶν "ἔθνων" (2,2-24)".

Ἡ διδασκαλία καί τό κήρυγμα τοῦ προφήτη Ἡσαΐα δέν βρῆκαν ἀπήχηση οὔτε στούς βασιλεῖς, οὔτε καί στό λαό, ἀφοῦ ἐλάχιστες στιγμές ἀκολούθησαν τίς ὑποδείξεις του. Ὡστόσο κατά τά ἔτη τῆς προφητικῆς του δράσης (740-701 π.Χ.) χρηματίζοντας ὡς ἕνας δημόσιος δάσκαλος στόν Ἰούδα ἀπέκτησε σταδιακά ἕνα μικρό κύκλο μαθητῶν. Ὁ Ἡσαΐας στηρίζει πλέον τίς ἐλπίδες του στό Θεό μέσω τῶν πολυσήμαντων ὀνομάτων τῶν δύο παιδιῶν του, τά ὁποῖα ἐκφράζουν τήν προσωπική του εὐσέβεια, καθὼς καί τό ὄνομα τοῦ "Ἐμμανουήλ" ὡς "ὁ Θεός μεθ' ἡμῶν", τό ὁποῖο ἐκφράζει τήν ἐλπίδα κατά τή διάρκεια τοῦ Συρο-εφραϊμιτικοῦ πολέμου. Στά παιδιά του καί στούς μαθητές του ἀποφασίζει νά ἐμπιστευθεῖ τή

μαρτυρία του και νά παραδώσει τή διδασκαλία γιά νά τήν διασφαλίσει (Ήσ. 8,16 "τότε φανεροί ἔσονται οἱ σφραγιζόμενοι τόν νόμον τοῦ μή μαθεῖν.").

Ὡς προφήτης τῆς κοινότητος ὁ Ἡσαΐας, δέν εἶναι μόνο τό παιδί τοῦ λαοῦ του, ἀλλά καί τῆς νέας προφητικῆς κίνησης, ἡ ὁποία ξεκίνησε καθόσον ἐκεῖνος ἦταν ἀκόμη παιδί. Περιγράφει μέσω τοῦ ὄραματός του, τούς τρόπους μέ τούς ὁποίους ὁ Θεός ἐκφράζεται καί λειτουργεῖ στόν Ἰσραήλ καί στήν ἀνθρωπότητα, κατά τό παρελθόν, τό παρόν καί τό μέλλον. Θεωρεῖ τά γεγονότα τῆς ἱστορίας (παρελθόν, παρόν καί μέλλον) ὡς μιά ζωντανή ἐνότητα πού συγκροτοῦνται ἀπό τόν ἀκατανίκητο σκοπό τοῦ Ζώντος Θεοῦ. Γι' αὐτό κρίνει ὡς πρῶτιστο ἔργο του τή διάκριση αὐτοῦ τοῦ θείου σκοποῦ καί τῆς κρυμμένης ἀλήθειας πού ἐνυπάρχει μέσα στά ὀλέθρια γεγονότα τῆς ἐποχῆς του. Μιάς ἀλήθειας, ἡ ὁποία γίνεται ἀντιληπτή μόνο "νοητῶς" καί μέ τόν "ἀνθρώπινο τρόπο τῆς ὁράσεως". Ὁ ἴδιος ὀραματίζεται τήν ἀλλαγὴ τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τό Θεό καί μέ μοναδικό του ὄπλο τούς λόγους του, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν μεγάλη ποιητική δύναμη, παρακινεῖ τόν Ἰσραήλ κι ὅλους τούς ἄλλους, πού θά διαβάσουν τό βιβλίον, νά ἐνεργοῦν μέ στόχο αὐτή τήν ἀλλαγὴ.

2. Ἡ πολιτική κατάσταση τοῦ Βορείου καί τοῦ Νοτίου Βασιλείου κατά τόν 8ο αἰ. π.Χ.: Στήν ἀνασυγκρότηση τῆς πολιτικῆς κατάστασης τῶν δύο βασιλείων κατά τόν 8ο αἰ. π.Χ. μποροῦν νά μᾶς βοηθήσουν τά ἱστορικά δεδομένα τῆς προφητείας τοῦ "Ἐμμανουήλ", πού περιέχονται στά βιβλία: Α' καί Β' Σαμουήλ (Α' καί Β' Βασιλειῶν), Α' καί Β' Βασιλέων (Γ' καί Δ' Βασιλειῶν), Α' καί Β' Χρονικῶν (Α' καί Β' Παραλειπομένων), καθώς καί στά Ἀσσυριακά Ἀρχεῖα. Ἡ

πολιτική ζωή τόσο του Βορείου όσο και του Νοτίου Βασιλείου τη συγκεκριμένη περίοδο παρουσιάζεται σε δύο φάσεις. Η πρώτη, δηλαδή το πρώτο μισό του 8ου αι. π.Χ. και για τα δύο βασίλεια είναι μιά εποχή μεγάλης σταθερότητας, ασφάλειας και ύλικής ευημερίας (λόγω της απουσίας ξένης απειλής) και επέκτασης των συνόρων των βασιλείων από την Δαμασκό μέχρι την Έρυθρά Θάλασσα και από την Ξηρομέρι μέχρι την Μεσόγειο. Η Αίγυπτος δεν είχε ακόμη αναδειχθεί σε μεγάλη δύναμη και η Ασσυρία παρέμεινε προσωρινά ήσυχη. Η δεύτερη, το άλλο μισό του 8ου αι. π.Χ. και τα δύο βασίλεια παρουσιάζουν αστάθεια, ανακατατάξεις και πολιτικές ζυμώσεις, οι οποίες οδηγούν το Βόρειο Βασίλειο στην πτώση της Σαμάρειας το 722 π.Χ. και το Νότιο Βασίλειο στην καταστροφή της Υπαίθρου και στον κίνδυνο κατάλυσης της Ίερουσαλήμ. Άς δούμε τώρα ξεχωριστά λίγο το κάθε βασίλειο.

Στις αρχές του 8ου αι. π.Χ. στο θρόνο του Βορείου Βασιλείου ή Βασιλείου του Ίσραήλ (πρωτεύουσα ή Σαμάρεια) βρίσκεται ο Ιεροβοάμ II (786-753 π.Χ.), ο οποίος δημιούργησε προϋποθέσεις πολιτικής και θρησκευτικής ακμής. Σύμφωνα με τα Δ' Βασιλειών 15, 13-31. 17,1έξ., οι βασιλείς που έπονται του Ιεροβοάμ II μέχρι την κατάλυση του Βορείου Βασιλείου το 722 π.Χ. είναι: ο Ζαχαρίας, ο Σαλλούμ (Ο' Σελλούμ), ο Μenaχέμ (Ο' Μαναήμ), Πεκαχγιά (Ο' Φακεσίας), Πεκάχ (Ο' Φακεέ) και Ώσηέ. Κύριο χαρακτηριστικό αυτού του μεσοδιαστήματος είναι η πολιτική αστάθεια και οι εμφύλιοι πόλεμοι, οι οποίοι είχαν ως αποτέλεσμα το τραγικό τέλος σχεδόν όλων των παραπάνω βασιλιάδων (εκτός του Μenaχέμ). Ο ασσύριος βασιλιάς Tiglath-Pileser III (745-727 π.Χ.), ο οποίος είχε γρήγορα εξελιχθεί σε φόβο Ανατολής και Δύσης, κινήθηκε απειλητικά στοχεύοντας να χτυπήσει και τα δύο βασίλεια και για να τα καταπιεί σαν λιοντάρι. Για το Βόρειο Βασίλειο οι καταστροφικές συνέπειες ήταν άμεσες, μιά και ο Ίσραήλ καθίσταται φόρου ύποτελής στους Ασσυρίους και μάλιστα με δυσβάσταχτους όρους. Ακόμη και όταν ανέβηκαν στο ασσυριακό θρόνο ο Σαλμανάσαρ Ε' (726-722 π.Χ.) και ο Σαργών ο Ε' (722-705 π.Χ.) ή έξουσία των Ασσυρίων αποδεικνύεται βαρεία και καταπιεστική δημιουργώντας ένα κλίμα δυσareσκείας και αντιπαραθέσεων μεταξύ των φιλοασσυριακών και φιλοαιγυπτιακών μερίδων μέσα στο Ίσραήλ μέχρι το 722 π.Χ. όταν έπεσε στα χέρια τους ή Σαμάρεια. Τό μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της αιχμαλωτίσθηκε και οδηγήθηκε στη Βαβυλώνα, ενώ ακολούθησε έποικισμός της ισραηλιτικής γης από ξένους απόικους με άπώτερο σκοπό την αλλοίωση του πληθυσμού και την εξαφάνιση της ιστορικής ταυτότητας. Παρά την πτώση της Σαμάρειας, οι επιθέσεις των Ασσυρίων συνεχίστηκαν μέχρι την έδραίωση της δύναμής τους στην Έγγυς Ανατολή. Από εκεί και πέρα παύει πλέον να ύφίσταται τό Βόρειο Βασίλειο.

Κατά την ίδια χρονική περίοδο ή πολιτική κατάσταση του Νότιου Βασιλείου ή Βασιλείου του Ίούδα (πρωτεύουσα ή Ίερουσαλήμ) δεν διαφοροποιείται και πολύ άπ' αυτή του Βορείου. Οι βασιλείς του Ροβοάμ (926-909 π.Χ.), Αβιού (909-907 π.Χ.), Ασά (907-867 π.Χ.), Ίωσαφάτ (867-850 π.Χ.), Ίωράμ (850-845 π.Χ.), Γοθολία (845-839 π.Χ.), Ίωάς (839-800 π.Χ.) και Άμεσίας (800-786 π.Χ.) Άζαρίας ή Οζίας (783-742 π.Χ.), ο Ίωάθαμ (750-742 π.Χ.), ο Άχαζ (735-715 π.Χ.), ο

Εζεκίας (715-687 π.Χ.) και ο Μανασσής (686-641 π.Χ.) απολαμβάνουν ακόμη μέρες υλικής ευδαιμονίας και εξωτερικής ακμής.

Κατά το δεύτερο μισό του 8ου αι. π.Χ., παρά τις συνετές διακυβερνήσεις του Όζια και του Ίωάθαμ, τά σπουδαία γεγονότα, τά όποια συντελούνται στό Βόρειο Βασίλειο θέτουν σε κίνδυνο τήν ύπαρξη του νοτίου βασιλείου. Όπως ήδη προαναφέραμε, ή ασσυριακή δύναμη προβάλλει στό πολιτικό προσκήνιο κατά τά χρόνια τής βασιλείας του Ίωάθαμ (750-742 π.Χ.) και κάτω από τήν αρχηγία του Tiglath-Pileser III, ό όποιος χαρακτηρίστηκε ως ό "Ναπολέον τής Ασσυρίας", επεκτείνεται μέ γοργό ρυθμό στην Έγγύς Ανατολή. Έπειδή ή παρουσία των Ασσυρίων προκάλεσε φόβο στό χώρο τής Έγγύς Ανατολής, **ό βασιλιάς του Αραμαϊκού Βασιλείου Ραασών [ή Ρασσείν (Rezin)], και ό βασιλιάς του Ισραήλ Φακεέ αποφάσισαν να συμμαχήσουν έναντίον τους. Η συμμαχία αυτή περιελάμβανε τους λαούς πέραν του Ιορδάνου (Αραμαίους, Βορειοϊσραηλίτες, Αμμωνίτες, Ίδουμαίους, Άραβες και Φιλισταίους), είχε ως συνεργάτες της τους Αιγυπτίους για να φέρει τό τελικό χτύπημα στους Ασσυρίους.** Προετοιμάστηκαν πυρετωδώς για τήν πιθανή επίθεση του έχθρου από τό βορρά και **αποφάσισαν να εξαναγκάσουν τόν βασιλιά του Ιούδα, τόν Άχαζ, να λάβει μέρος κι εκείνος στον συνασπισμό που ήδη είχαν δημιουργήσει.** Σε περίπτωση άρνησής του, οί σύμμαχοι είχαν ως άπώτερο σκοπό να εισβάλλουν στην Ίερουσαλήμ και να εκθρονίσουν αυτόν κι ολόκληρη τή δυναστεία του Δαυΐδ.

Πράγματι, **ή διαφοροποίηση του Άχαζ, λόγω τής πολιτικής τής ουδετερότητας που ακολουθούσε, καθώς και ή άρνησή του να συμμετέχει σ' αυτό τόν συνασπισμό είχε ως αποτέλεσμα να ξεσπάσει ό Συρο-εφραιμιτικός πόλεμος (735-732 π.Χ.)** και οί ήγεμόνες τής συμμαχίας απέφασισαν να εισβάλλουν στό βασίλειο του Ιούδα. Όταν αυτοί πραγματοποίησαν τήν απόφασή τους και έφτασαν να πολιορκήσουν τήν Ίερουσαλήμ (Δ' Βασ. 16,5), ό Άχαζ σκέφτηκε να ζητήσει βοήθεια από τόν Tiglath-Pileser III, ακολουθώντας λανθασμένη θρησκευτική, πνευματική και ήθικη πολιτική. **Μπροστά σ' αυτό τό φοβερό κίνδυνο ό Θεός έδωσε οδηγίες στον προφήτη Ησαΐα να τόν συμβουλευσει να μήν προβεί σ' αυτή τή κίνηση προσεταιρισμού των Ασσυρίων, επειδή τό αντίτιμο δέν θά ήταν μόνον ό βαρύς φόρος, αλλά και ή απώλεια τής έθνικής και θρησκευτικής ανεξαρτησίας του κράτους. Έπρεπε ό βασιλιάς να ακολουθήσει τήν πολιτική τής ουδετερότητας. Παρά τά λόγια του προφήτη, ό Άχαζ ήταν άμετάπειστος** γι' αυτό και μετά τήν εκ νέου άπειλή των Αραμαίων και των Ισραηλιτών, ό βασιλιάς, **έστειλε δώρα προς τόν Tiglath-Pileser III και έπιστολή ζητώντας του ταπεινωτικά βοήθεια** (Δ' Βασ. 16,7 έξ.). Αυτή ή κίνηση βεβαίως σήμαινε ότι ό Άχαζ έπρεπε να αναγνωρίσει τους θεούς των Ασσυρίων και να γίνει ύποτελής ήγεμόνας στη Δαμασκό χάνοντας πιά τή θρησκευτική του έλευθερία, ενώ παράλληλα τους έδινε τήν εύκαιρία να εισβάλλουν στην Ίσραηλιτική γη και να κυριεύσουν πολλές πόλεις της.

Τά γεγονότα δικαίωσαν τόν προφήτη. Ό Άχαζ επέδειξε τόση δουλοπρέπεια απέναντι στους Ασσυρίους ώστε έφθασε στό σημείο να άσπασθει τήν ασσυριακή λατρεία και να θέσει σε κίνδυνο τήν καθαρότητα τής πίστης στό Γιαχβέ. Προσκολλήθηκε στην ειδωλολατρία, άνυψώνοντας τή θρησκεία του Βαάλ σε θρησκεία του κράτους, κλείνοντας τό ναό του Γιαχβέ και ιδρύοντας θυσιαστήριο, σύμφωνα μέ τά ασσυριακά πρότυπα στην αυλή του Ναού του Σολομώντος. Παρ' όλα αυτά, ό Tiglath-Pileser III τόν ταπείνωσε. **Σέ σύντομο**

χρονικό διάστημα θά έρχόταν και ή κατάλυση του ίουδαϊκού βασιλείου. Τό γεγονός αυτό συνέβη, άφού είχαν συμπληρωθεί 65 χρόνια (συμπεριλαμβανομένων και τά 25 έτη από τή βασιλεία του Όζίου) σύμφωνα μέ τό Ήσ. 7,8β.

Όσον άφορα τον γιο και διάδοχο του Άχαζ, τον Έζεκία (725-696 π.Χ.), κατά τή διακυβέρνησή του διαφοροποιήθηκε γρήγορα από τή δουλοπρεπή πολιτική του πατέρα του. Σύμφωνα μέ τά Β'(Δ') Βασ.18-20 και Β' Χρον. (Β' Παραλ.) 29-32, ή πρώτη περίοδος (725-700 π.Χ.) τής βασιλείας του χαρακτηρίζεται ως έμπόλεμη, έπειδή αναβιώνουν οί ανταγωνισμοί μεταξύ των Άσσυρίων και των Αιγυπτίων, ενώ ή δεύτερη (700-696 π.Χ.) χαρακτηρίζεται ως ειρηνική, γιατί «ούτος γάρ άνήρ γέγονεν εύσεβής, και των ότι μάιστα δικαιοσύνης έπιμελουμένων, ως άσύγκριτον έχειν παρά τους άλλους τήν έν γε τούτω διαφοράν.» «Αυτός καθεΐλε τά ύψηλά, και τά άλση, φησί, έξεκοψε. Και ήν Κύριος μετ' αυτού». Είχε προχωρήσει σε άποφασιστικά μέτρα κατά του θρησκευτικού συγκρητισμού και τής κάθαρσης τής λατρείας από τά ξένα στοιχεία, κυρίως τά άσσυριακά. Τέλος, ό Μανασσής (696-641 π.Χ.), ό οποίος διαδέχτηκε τον Έζεκία στό θρόνο. Ακολούθησε τήν ειρηνική πολιτική του πατέρα του και όδήγησε τό Βασίλειο του Ίούδα σε οικονομική και ύλική άκμή. Παρά ταυτα στή θρησκευτική του πολιτική διαφοροποιήθηκε, γι' αυτό και τά χρόνια τής βασιλείας του επικράτησε ό έμφύλιος πόλεμος μέ τό βόρειο βασίλειο και άνθησε ό θρησκευτικός συγκρητισμός.

3. Η ήθική, κοινωνική και θρησκευτική, κατάσταση - Ό θρησκευτικός συγκρητισμός: Ό ίσραηλιτικός λαός πριν τή μόνιμη εγκατάστασή του στην Παλαιστίνη και τήν οργάνωσή του ως κράτος, ζούσε νομαδικό βίο περιπλανώμενος στην έρημο, αλλά ζώντας λιτά, μέ ισότητα και αυτάρκεια. Καταλαμβάνοντας τή γη Χαναάν, ή άλλαγή, πού έπήλθε, είναι ριζική. Απέκτησε πλέον μόνιμη κατοικία, ιδιοκτησία και βρέθηκε σε μία χώρα μέ ύψηλό επίπεδο πολιτισμού, μία και ήταν τό κέντρο μεταξύ Άσσυρίων, Αιγυπτίων και Έλλήνων (Αίγαιο-κρητικού πολιτισμού). Η αναπόφευκτη έπαφή και σχέση μ' αυτούς τους λαούς τον όδήγησε νά μάθει τή γεωργία, νά διδαχθεί τέχνες, νά έπιδοθει στό έμπόριο και νά άσκήσει διάφορα επαγγέλματα προσλαμβάνοντας συγχρόνως και "στοιχεία πολιτισμών όμόρων λαών". Αυτή ή νέα κοινωνική ζωή διέφερε από τον άπλό και φυσικό νομαδικό βίο και έπομένως άπαιτούσε κάποιο χρονικό διάστημα προσαρμογής στα ήδη προϋπάρχοντα πολιτισμικά δεδομένα, έπειδή άκριβώς ήταν πιό σύνθετα.

Η άνιση διανομή τής γής, ή διαφοροποίηση τής παραγωγικότητας και ή άσκηση του έμπορίου αύξησε τον πλούτο δημιουργώντας τάξεις πλουσίων στίς μεγάλες πόλεις και φτωχών πού κατοικούσαν κυρίως στην ύπαιθρο άποτελώντας τίς ασθενέστερες τάξεις, οί όποιες ήταν άνίκανες νά βελτιώσουν τήν κοινωνική τους θέση. Όπως ήταν φυσικό, οί πλούσιοι και οί πολιτικά ίσχυροί διεκδικούσαν και άσκοούσαν τήν πολιτική έξουσία, ενώ ταυτόχρονα ή καταδυνάστευση και ή εκμετάλλευση των κοινωνικά αδυνάτων αυξανόταν μέ γοργό ρυθμό. Οί συνέπειες ήταν πολυποίκιλες και άφορούσαν όλους τους τομείς τής ανθρώπινης δραστηριότητας. Δέν προκλήθηκε μόνο κοινωνική άνισότητα και άδικία, αλλά και κατάλυση τής κοινωνικής δικαιοσύνης, διαφθορά των ήγετικών τάξεων και των δικαστών. Η ήθική αποσύνθεση φαίνεται

χαρακτηριστικά από τό χωρίο τοῦ προφήτη Μιχαία (3,3-4): ὃν τρόπον κατέφαγον τὰς σάρκας τοῦ λαοῦ μου καί τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπό τῶν ὀστέων αὐτῶν ἐξέδειραν καί τὰ ὀστέα αὐτῶν συνέθλασαν καί ἐμέλισαν ὡς σάρκας εἰς λέβητα καί ὡς κρέας εἰς χύτραν, οὕτως κεκράζονται πρὸς κύριον, καί οὐκ εἰσακούσεται αὐτῶν· καί ἀποστρέψει τό πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνθ' ὧν ἐπονηρεύσαντο ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. **Καί στά δύο βασιλεία ἐπικρατοῦσε θλιβερή καί ἀπαράδεκτη ἠθική καί κοινωνική κατάσταση (καταπάτηση δικαίου, διάπραξη ἀμαρτιῶν καί φόνων, χρηματισμός, δωροδοκία, πλεονασμός κακίας καί ἀμαρτίας, σήψη).**

Θά πρέπει ἀκόμη νά ἐπισημάνουμε ὅτι τό μικρό ἰσραηλιτικό κράτος φαινόταν ἀναγκασμένο νά συμμορφωθεῖ μέ τήν πολιτική τῆς Χαναάν, τῶν Ἀσσυρίων καί τῶν Αἰγυπτίων καί νά συμμαχήσει μ' ἐκείνους. Ἐπομένως, ἡ ἀναγνώριση τῶν ξένων θεῶν βρισκόταν στούς σιωπηλοῦς, ἀλλά ὑποχρεωτικούς ὅρους τῆς πολιτικῆς συμμαχίας. Καί στά δύο βασιλεία αὐτή ἡ πολιτική καί ἡ ἐπικοινωνία προκάλεσαν τήν ἀνάμειξη τῆς θρησκείας τοῦ Γιαχβέ μέ τὰ ξένα στοιχεῖα καί τή λατρεία τοῦ Βαάλ, τὰ ὁποῖα ἐπέδρασαν οὐσιαστικά στή λατρεία τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Μάλιστα αὐτή ἡ ἐπίδραση τῆς χανααντικῆς θρησκείας διευκολύνθηκε μέ τούς γάμους καί μέ τήν ἀνέγερση τοῦ ναοῦ τοῦ Βαάλ στήν Ἱερουσαλήμ μέ δικό του θυσιαστήριο, ἀγάλματα καί εἰδικούς ἱερεῖς [Β' (Δ' Βασ.) 11,18. 16,3.10έξ. καί Β' Χρον. (Β' Παρ.αλ.) 28,3.24]. Ὁ βασιλιάς Ἄχαζ γιά νά ἐξασφαλίσει τή συμμαχία τῶν Ἀσσυρίων, ἐκτόπισε ἀπό τό ναό τοῦ Σολομώντα τό θυσιαστήριο τῶν ὀλοκαυτωμάτων, δημιουργώντας νέο θυσιαστήριο κατά τό ἀσσυριακό πρότυπο, πρόσφερε θυσίες ἀκόμη καί τούς γιούς του, ἀναγνώρισε τούς ξένους θεούς καί ἐκλείσε τίς θῦρες τοῦ ναοῦ.

Τό ρεῦμα **θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ** ἦταν τόσο ἰσχυρό, πού ὁδήγησε τόσο στήν **ἄμεση ἀμφισβήτηση τῆς πρώτης ἐντολῆς τοῦ Δεκαλόγου, ὅσο καί στή στεγνή τυπολατρεία, ἐπιρρεάζοντας ὅλες τίς τάξεις τῆς ἰσραηλιτικῆς κοινωνίας, δηλ. τόν λαό, τούς ἄρχοντες, τούς ἱερεῖς, τούς ψευδοπροφῆτες καί τούς δικαστές.** Ὁ προφήτης Ἡσαΐας τούς ἀσκεῖ ἀμείλικτη κριτική καί τούς καθιστᾷ συνυπεύθυνους γι' αὐτή τήν κατάσταση τῆς θρησκευτικῆς ἀπάτης, τῆς ὁποίας τὰ κύρια χαρακτηριστικά εἶναι ἡ περιφρόνηση πρὸς τόν ἅγιο Θεό, ὁ ἐθνικισμός καί ὁ ἐθνικιστικός ρατσισμός. Τούς συμβουλεύει ὅτι ἐκεῖνοι ἔπρεπε νά διατηροῦν τόν ἀγνό χαρακτήρα τους καί νά μὴν δημιουργοῦν βασιλικά ἱερά καί συμμαχίες μέ τούς πολιτικούς ἄρχοντες, οὔτε νά προφητεύουν ὑπέρ τῶν βασιλέων παραπλανώντας τόν λαό καί ἐκφυλίζοντας τήν ἀποστολή τους μιλώντας δηθεν ἐξ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἡσαΐας ἄν καί δέν εἶναι πολιτικός, ἐντούτοις ἔχει πολιτικό λόγο πού εἶναι ἀπόλυτα συνδεδεμένος μέ τό ζῆλο γιά τόν Γιαχβέ καί τήν πίστη σ' Αὐτόν. Αὐτά τὰ δύο ἀποτελοῦν προϋποθέσεις γιά τήν ἐπιστροφή καί τή σωτηρία τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ ἴδιος ἐπεμβαίνει τρεῖς φορές καθ' ὑπόδειξη τοῦ Γιαχβέ στήν ἱστορία καί διεκπεραιώνει τήν ἀποστολή του μέ ζῆλο καί ὑπευθυνότητα. Ὁ σπουδαῖος ρόλος του στά πολιτικά γεγονότα δέν ἀντίστοιχη ἀναλογία μέ τῶν ἄλλων σύγχρονων του προφητῶν. Πλησιάζει μόνον τήν προφητική μορφή τοῦ Νάθαν, λόγω τῆς παρουσίας του στό βασιλικό οἶκο καί τῆς ἄμεσης ἐπιρροῆς του στό Δαυιδικό γένος (Β' Σαμ. 7,12,1-5). Αὐτή ἡ ἐμπλοκή του φαίνεται ιδιαίτερα κατά τή

διάρκεια του Συρο-εφραιμιτικού πολέμου (735-734 π.Χ.) μέ τίς ἐπισημάνσεις του πρός τόν βασιλιά Ἀχαζ προκειμένου ἐκεῖνος νά ἀκολουθήσει *τήν πολιτική τῆς "οὐδετερότητας"* γιά τόν *Ἰούδα*. Συγκεκριμένα ξεκαθαρίζει ὅτι:

α) Ὁ *πραγματικός παραλήπτης* τῶν δυσάρεστων εἰδήσεων γιά τήν πολεμική εἰσβολή στόν Ἰούδα καί τήν ἐπικείμενη ἐπίθεση τῆς ἐχθρικής συμμαχίας κατά τῆς Ἱερουσαλήμ εἶναι ὁ *οἶκος Δαυῖδ*, ὁ ὁποῖος ἐκπροσωπεῖται ἀπό τόν Ἀχαζ. Ἔθνος καί βασιλικός οἶκος "συμπυκνώνονται" στό πρόσωπο τοῦ βασιλιά Ἀχαζ (corporate personality). Ὁ Ἀχαζ ὡς ἕνα πρόσωπο καί ἕνα "παράδειγμα" γιά τόν λαό τοῦ Γιαχβέ, παρ' ὅτι ἦταν μόλις 21 ἐτῶν (κατά τούς Ο' 25 ἐτῶν), καλεῖται νά διαδραματίσει ἕναν ὑπεύθυνο καί ἀποφασιστικό ρόλο στό θρίαμβο τοῦ Γιαχβέ ἐπί τῶν ἐχθρῶν Του. Παρά τήν προσωπική του ἀδυναμία καί διστακτικότητα, ὀφείλει νά ἐνσωματώνει καί τά δύο, τήν ἐλπίδα τοῦ λαοῦ Του καί τήν προαγωγή τοῦ θεϊκοῦ σχεδίου γιά τήν ἀνθρωπότητα. Αὐτή ἡ μοναδική σχέση μέ τόν Γιαχβέ βασιίζεται στή σπουδαία ὑπόσχεση, ἡ ὁποία ἐγινε πρός τόν Οἶκο Δαυῖδ, σύμφωνα μέ τό Β' Σαμ.(Β' Βασ.) 7,16.

β) *Οἱ ἐχθροί, οἱ βασιλεῖς Ραασσῶν καί Φακεέ, ὡς "δαυλοὶ καπνίζοντες"* (Ἦσ. 7,4) *εἶναι ἀκίνδυνοι*, μιά καί εἶχαν ἐξαντληθεῖ ἀπό τούς πολέμους καί τήν ἀπειλή τῶν Ἀσσυρίων, στούς ὁποίους ἀκριβοπλήρωναν τόν φόρο ὑποτέλειάς τους. Τό εὖρος τῆς δράσης τοῦ Ραασσῶν εἶναι ὁ Ἐφραΐμ μόνον, ἐνῶ τοῦ Θεοῦ ὀλόκληρος ὁ κόσμος. Ἔτσι, ὁ προφήτης μέ τόν στίχο "φύλαξαι τοῦ ἠσυχάσαι καί μή φοβοῦ" (Ἦσ. 7,4) προσπαθεῖ ὄχι μόνο νά καθησυχάσει τόν βασιλιά πού ἀγωνιᾷ, ἀλλά καί νά τόν ἐνθαρρύνει, γιατί ἡ πνευματική ζωή ἢ ὁ θάνατος τοῦ ἴδιου καί τοῦ Ἰούδα βρισκόταν σέ ἄμεση σχέση καί ἐξάρτηση ἀπό τήν στάση τους σ' αὐτή τήν κρίση. Αὐτός ὁ λόγος ὀδηγεῖ τόν Ἡσαΐα νά καταδικάσει δύο πράγματα στόν βασιλιά: *τό φόβο του καί τήν πίστη του στά κτιστά ἀγαθά, τούς δύο πραγματικούς ἐχθρούς τοῦ Ἰούδα*. Ἀπό τήν μία πλευρά οἱ γρήγορες ἐχθρικές κινήσεις, ἡ ταχύτητα τῶν γεγονότων καί ἡ ἐπικείμενη συνάντηση τοῦ Ἡσαΐα μέ τόν Ἀχαζ λίγο πρίν τήν πολεμική εἰσβολή στόν Ἰούδα, ἡ φυσική ἀδυναμία τοῦ Ἰούδα μπροστά στό δεκαπλάσιο ἐχθρό, ὁ ὁποῖος βρισκόταν σέ ἀπόσταση 2 ἢ 3 ἡμερῶν ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ, καθώς καί ἡ ἦττα τοῦ Ἀχαζ ἀπό τούς Ἰδουμαίους, μέ τήν ἀπώλεια τοῦ λιμανιοῦ τῆς Ἐιλὰτ καί τίς ἐπιθέσεις τῶν Ἐδωμιτῶν καί τῶν Φιλισταίων, εἶναι παράγοντες πού συμβάλλουν στόν φόβο τοῦ ἔθνους τοῦ Ἰούδα. Ἀπό τήν ἄλλη ὅμως πλευρά εἶναι ἀδικοιολόγητος, ἐπειδή πραγματικός τους σύμμαχος εἶναι ὁ Γιαχβέ. Ὅσον ἀφορᾷ στόν ἄλλο ἐχθρό τοῦ Ἰούδα, δηλ. στήν πίστη τοῦ Ἀχαζ στά ὑλικά ἀγαθά, ὁ προφήτης τόν συμβουλεύει νά ἐμπιστευτεῖ σ' αὐτή τήν κρίσιμη στιγμή τό "ἀσφαλές ὕδωρ" τῆς πηγῆς Γιών, τό ὁποῖο συμβόλιζε τή σταθερότητα τῆς πίστες στόν Γιαχβέ.

γ) Ὁ *Συρο-εφραιμιτικός συνασπισμός μέσω τῆς πρόσκλησης τοῦ Ἀχαζ ἀπέβλεπε στήν τοποθέτηση στό βασιλικό θρόνο τοῦ "γιου τοῦ Ταβεήλ"* (Ἦσ. 7,6). Ἡ τοποθέτηση ἑνός *Αραμαίου βασιλιά στό δαυιδικό θρόνο* σήμαινε *ἐπίθεση κατά τῆς δυναστείας*. Στήν πραγματικότητα ἦταν ἕνας βασιλιάς ἀνδρείκελο, ὁ ὁποῖος θά ἐξυπηρετοῦσε τά ἀλαζονικά καί ὑστερόβουλα συμφέροντα τῆς συμμαχίας προκειμένου νά ἐκθρονίσουν τή δαυιδική δυναστεία καί στή συνέχεια νά ἐπιτεθοῦν ἀργότερα κατά τοῦ Tiglath- Pileser III. Αὐτός ὁ ἀπώτερος σκοπός προκάλεσε τήν παρέμβαση τοῦ Γιαχβέ, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπό

"ώριμότητα", επειδή στην μακραίωνη πορεία του, αυτή ή περίοδος γύρω στα 734 π.Χ. ήταν ή πιό κρίσιμη για τό μικρό κράτος του Ίούδα. Η επέμβαση εκφράζεται μέ τή θανάτωση τῶν δύο ξένων βασιλιάδων καί τή ματαιώση του κακόβουλου σχεδίου τους. Η κίνηση τῶν δέκα φυλῶν του Βορείου Βασιλείου (λαοῦ καί βασιλιᾶ) νά προσεταιρισθοῦν ἕναν ἀλλόφυλο καί νά τόν στρέψουν ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν τους του νοτίου βασιλείου, προκαλώντας ἐμφύλιο πόλεμο, χαρακτηρίζεται ἀπό τόν ἱερό Χρυσόστομο ὡς "παρανομία". Ὅσον ἀφορᾶ τήν ταυτότητα αὐτοῦ του τρίτου βασιλιᾶ, του "υἱοῦ Ταβηήλ" δέν γνωρίζομε κάτι ἰδιαίτερο, παρά μόνο ὅτι τό ὄνομά του στα ἀσσυριακά "Tab-ilu" σημαίνει "καλός ὁ θεός", ἐνῶ στα ἑβραϊκά "Tab'al" "ἀνάξιος, ἀνωφελής", ἐνῶ φαίνεται νᾶναι εἰρωνική παραποίηση του ὀνόματος "καλός για τίποτα". "Ὁ υἱός Ταβηήλ" ἦταν ἀσημης καταγωγῆς, τυχοδιώκτης καί σφετεριστής του θρόνου.

Συμπέρασμα: Ὁ Ἡσαΐας βασιίζεται στην πίστη στον Ἅγιο του Ἰσραήλ, στον Ὅποιο στηρίζεται καί ζητᾶ τή βοήθειά Του. Καταδικάζει τήν τυπική λατρεία καί τήν κοινωνική ἀδικία μέ ὀξύτητα, σαφή πολιτική χροιά, ἔνταση καί ἀγωνία. Η πολιτική γραμμή του Ἡσαΐα ἐκπηγάει ἀπό τίς ἐντολές τῆς Διαθήκης καί τίς ὑποσχέσεις του Θεοῦ πρὸς τόν Δαυῖδ στό Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 7, ὅπου ἐκεῖ ή ἰδιότητα του υἱοῦ του Θεοῦ ταυτίζεται μέ τή σχέση πού προκύπτει ἀπό τή διαθήκη μέ τόν Ἰσραήλ γι' αὐτό καί ἐσκεμμένα ἀποφεύγεται ή ἔννοια τῆς διαθήκης. Προβάλλει τή βασιική ρήτρα ὅτι ὁ Γιαχβέ εἶναι ὁ μοναδικός Θεός καί ὁ ρυθμιστής τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, πού ἐντάσσονται στό σωτηριῶδες σχέδιό Του.

Εἶναι ἕνας λίβελος κατά του λαοῦ καί τῶν ἀρχόντων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὡς κύριο μέλημά τους τίς πολιτικές συμμαχίες. Η πολιτική τῶν συμμαχιῶν ἀντικρούεται ἀπό τόν προφήτη, επειδή προσβάλλει ὄντολογικά καί ἠθικά τήν ἀγιότητα του Θεοῦ καί ἔχει ὡς ἄμεσες συνέπειες τό θρησκευτικό συγκρητισμό, τήν ἠθική πτώση του λαοῦ καί τήν ἀποκοπή του ζωτικῶ ὀμφάλιου λώρου πού συνδέει Θεό καί Ἰσραήλ. Αὐτή ή ἀποκοπή καί πτώση ἐννοεῖται ὡς πτώση ἀπό τόν Γιαχβέ καί προκαλεῖ ὄλες τίς πολιτικές ἀποτυχίες, τίς ἤττες καί τήν ἐρήμωση τῶν Ἰουδαϊκῶν πόλεων. Ἄξιο προσοχῆς εἶναι ὅτι για τόν Ἡσαΐα ἀκόμη καί οἱ χρισμένοι βασιλεῖς Ἀχαζ καί Ἐζεκίας δέν ἐξαιρέθηκαν ἀπό τήν κριτική πού ἀσκοῦσε, γιατί για κείνον θεωροῦνται ἁμαρτωλοί καί ἀνάξιοι για τό Δαυῖδικό γένος, ἀφοῦ κατά τή διάρκεια τῆς βασιλείας τους ἐπικρατοῦσε ἔντονα ή

καταδυνάστευση τοῦ λαοῦ ἀπό τοὺς πολιτικούς ἄρχοντες, ἢ καταπάτηση τοῦ δικαίου καί ἡ ἐκμετάλλευση τῶν πάντων γιά τό συμφέρον τῶν λίγων μέ τή θέσπιση ἀδικῶν καί ἀνήθικων νόμων. Ὁ Ἡσαΐας ἀποδεικνύεται ὡς "ὁ μέγιστος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καί θεολόγος ἀπό τοῦ θανάτου τοῦ Σαμουήλ μέχρι τοῦ Ἰερεμίου", ἐπειδή τό κήρυγμά του εἶναι τό κραταιότατον θεολογικόν φαινόμενον ἐν τῇ καθόλου Π.Δ.". Χαρακτηρίζεται ὡς "ὁ προφήτης τῆς πίστεως", "εὐαγγελιστής" ἢ "εὐαγγελιστής προφήτης" καί "μεγαλοφωνότατος τῶν προφητῶν», λόγω τοῦ φημισμένου "μεσσιανικοῦ ὄραματος", δηλ. τῆς προφητείας τοῦ "Ἐμμανουήλ" (Ἡσ. 7,10-17), ὁ ὁποῖος θά προέρχεται ἀπό τό Δαυϊδικό γένος καί τό ἔργο του μέσα στήν παγκόσμια ἱστορία ἔγκειται στό νά φέρει τήν εἰρήνη σ' ὅλο τόν κόσμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΣΑΪΟΥ

1. Τό βιβλίο τοῦ Προφήτη Ἡσαΐα καί ἡ προφητεία γιά τόν "Ἐμμανουήλ: Σύμφωνα μέ τόν ἑβραϊκό κανόνα τῆς Π.Δ., τό βιβλίο τοῦ προφήτη Ἡσαΐα ἀνήκει στή συλλογή τῶν 8 βιβλίων τῆς Π.Δ., τά ὅποια ὀνομάζονται "**Προφήτες**". Ἡ θέση του μέσα στό Μασωριτικό κείμενο καί τή Vulgate, βρίσκεται ἀκριβῶς μετά τά Βασιλειῶν, στό Βαβυλωνιακό Ταλμούδ (Baba bartha 14β-15α) μετά τόν Ἰερεμία καί τόν Ἰεζεκιήλ καί στή μετάφραση τῶν Ο' ἀνήκει στά **Προφητικά Βιβλία** (Δωδεκαπρόφητο ἢ Μικρούς Προφήτες καί Μείζονες Προφήτες) ὅπου ὁ προφήτης Ἡσαΐας προηγείται τῶν ἄλλων Μειζόνων προφητῶν, "λόγω ἀρχαιότητος καί ἀνυπέρβλητου μεγαλείου". Στήν παρούσα μορφή τό βιβλίο τοῦ Ἡσαΐα ἐμφανίστηκε περίπου τό 180 π.Χ. (βρέθηκε σέ σπήλαιο τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐρήμου Qumran νότια τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης 1000 χρόνια πρὶν τήν Ἑβραϊκή Βίβλο). Ἡ ἑλληνική μετάφραση τοῦ βιβλίου τοῦ Ἡσαΐα (The Septuaginta) ἔγινε γιά ἄλλους τό 200 π.Χ. καί γιά ἄλλους τό 150 π.Χ. Βεβαίως ἀπό τό 100 π.Χ. θεωρεῖται πλέον κανονικό βιβλίο τῆς Ἑβραϊκῆς Λογοτεχνίας.

Από τό 1892 ὅποτε καί κυκλοφορεῖται τό ὑπόμνημα τοῦ Bernard Duhm (1892) καί ἐπί ἕναν αἰῶνα ἡ πλειονότητα τῶν Παλαιοδιαθηκολόγων διακρίνει τά 66 κεφάλαια τοῦ βιβλίου τοῦ Προφήτη Ἡσαΐα σέ τρεῖς αὐτόνομες ἐνότητες: "**Πρωτο-Ἡσαΐα**" (κκ. 1-39), "**Δευτερο-Ἡσαΐα**" (κ.κ. 40-55) καί "**Τριτο-Ἡσαΐα**" (κκ. 56-66). Οἱ πιά πολλοί ἐρμηνευτές τοῦ Προτεσταντικοῦ καί Ρωμαιοκαθολικοῦ χώρου πιστεύουν ὅτι τό βιβλίο τοῦ Ἡσαΐα ἔλαβε τή σημερινή του μορφή κατά τήν μεταιχμαλωσιακή ἐποχή καί θεωροῦν ὡς μεταγενέστερες προσθήκες τά ἐξῆς τμήματα: α) τίς ἀφηγήσεις στά κεφ. 36-39, β) τά κεφ. 40 -55, 3) τά κεφ. 56-66 καί 4) τίς περικοπές 2,2-4. 9,1-6. 11,1-9 καθώς καί τά κεφάλαια: 4. 24 - 27 κ.ἄ.

Στά τέλη τοῦ 20ου αἰ. μ.Χ. κυκλοφορήθηκε ἡ ὑψηγεία τοῦ Ulrich Berges (*Das Buch Jesaja. Komposition und Endgestalt*, Freiburg- Basel- Wien 1998), ἡ ὅποια ἐκλαμβάνει τό **προφητικό αὐτό βιβλίο ὡς ἕνα ἀρμονικό σύνολο, προϊόν ἐπεξεργασίας, ἡ ὅποια διήρησε μισή χιλιετηρίδα. Τό βιβλίο τοῦ Ἡσαΐα μέ τή δική του "ποιητική συμπίκνωση" ἐκθέτει τά γεγονότα τῆς περιόδου 735-700 π.Χ., τά ὅποια μέσω τοῦ ὁράματος καί τῆς προφητείας δέν τοποθετοῦνται ἀπλά, ἀλλά διαμορφώνουν ἕνα περιβάλλον ιδιαίτερης σημασίας.** Ἐφαρμόζοντας τήν ἐρμηνευτική ἀρχή τῆς συγχρονίας, ὁ Ἡσαΐας διαιρεῖται ἀπό τόν Ul. Berges στίς ἐξῆς ἐνότητες:

1η Πράξη: κκ. 1-12 Σιών καί Ἱερουσαλήμ ἀνάμεσα στό πραγματικό καί τό εὐκταῖο

2η Πράξη: κκ.13-27 Φίλοι καί ἐχθροί τῆς Σιών

3η Πράξη: κκ.28-35 Ὁ θεῖος βασιλιάς καί ἡ κοινότητα τῆς Σιών

4η Πράξη: κκ.36-39 Ἡ ἀπειλή καί ἡ λύτρωση τῆς Σιών καί τῆς Ἱερουσαλήμ Ἀποκορύφωση καί Κέντρο τοῦ Βιβλίου

5η Πράξη: κκ.40-48 Ἰακώβ/ Ἰσραήλ στή Βαβέλ καί ἡ ἀπελευθέρωσή του

6η Πράξη: κκ.49-55 Ἀποκατάσταση τῆς Σιών καί τῆς Ἱερουσαλήμ

7η Πράξη: κκ.56-66 Ἡ διαίρεση τῆς Κοινότητος σέ εὐλαβεῖς καί ἀσεβεῖς

Ἡ ἐπιγραφή τοῦ βιβλίου εἶναι σημαντικώτατη γιά τήν ἐρμηνεία του: "ὄρασις ἦν εἶδεν Ἡσαΐας υἱός Ἀμώς (Ἀμώς κατά τό ἐβρ.) ἦν εἶδεν κατά τῆς Ἰουδαίας καί κατά Ἱερουσαλήμ ἐν βασιλείᾳ Ὀζίου καί Ἰωάθαμ καί Ἀχαζ καί Ἐζεκίου οἱ ἐβασίλευσαν τῆς Ἰουδαίας", διότι σέ κανένα προφητικό βιβλίο δέ συνδυάζεται τόσο στενά τό ὄραμα (Ὁβδ. 1, Ναούμ 1,1) μέ ἱστορικές παραμέτρους πού καθορίζονται ἀπό τίς βασιλείες τοῦ Ἰούδα. Στή συνέχεια ἀκολουθοῦν δύο παράλληλα ἐκτυλισσόμενες Εἰσαγωγές-Ουβερτουρές (1,2-2,5//2,4-4,6). Ἀναγγέλλουν τήν κρίση τοῦ Ἰούδα καί τῆς Ἱερουσαλήμ ἔνεκα τῆς ἀδικίας πού κυριαρχεῖ σ' αὐτήν (1,2-31//2,6-4,1), ἡ ὁποία ὅμως καταλήγει (ὄχι στόν ἀφανισμό ἀλλά) στήν ἐπαγγελία τῆς ἀνακαίνισης. Ἡ ἱεραποδημία τῶν λαῶν στή Σιών, τό "ἅγιον Ὄρος", ἡ ὁποία πλαισιώνει καί διατρέχει ὡς κόκκινη κλωστή τό ἔντεχνο προφητικό βιβλίο, προϋποθέτει τήν μέσω ὀδυνῶν καί ὠδινῶν κάθαρση καί τήν ἀνάδειξη τοῦ ἐκλεκτοῦ λείμματος (1,9 κ. ἐξ.).

Ὁ *πυρήνας τοῦ βιβλίου*, ὁ ὁποῖος συγκροτεῖ *τίς δύο αὐτοτελεῖς καταρχάς ἐνότητες κκ. 1-35 καί 40-66* σέ ἕνα σύνολο, *συνίσταται στά κεφ. 36-39*, τά ὁποῖα μέχρι πρότινος θεωροῦνταν ἀπλῶς ὡς ἱστορικό ἐπίμετρο ἢ ἱστορική παρένθεση. *Ἰστοροῦν σέ πεζό λόγο* (γί' αὐτό καί διαφοροποιοῦνται ἀπό τά ὑπόλοιπα ποιητικά κείμενα) γεγονότα γνωστά ἀπό τό Δ' Βασ. 18-20, δηλαδή *τήν ἐπιδρομή τοῦ Σενναχηρίμ στήν Ἰουδαία καί τή λύση τῆς μέ ἀξιοθαύμαστο τρόπο* (κκ. 36-37), *καθώς καί τά γεγονότα, τά ὁποῖα διαδραματίστηκαν κατά τήν ἀσθένεια τοῦ βασιλιᾶ Ἐζεκία καί τή θαυμαστή του ἀνάρρωση, ὅπως καί τήν ἀπαγωγή τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν στήν Βαβυλώνα κατά τήν ἐπίσκεψή του στούς πρέσβεις τοῦ Βαβυλωνίου βασιλιᾶ Μερωδάχ-Βαλαδάν* (κκ. 37-39). Μέ τά κεφάλαια ὅμως αὐτά ἀποδεικνύεται ἔμπρακτα καί παραδειγματικά στόν Ἡσαΐα *πῶς ὁ Γιαχβέ ταπεινώνει τήν πανστρατιά τῆς Ἀσσυρίας, ἡ ὁποία ἐπιτίθεται στό ὄρος Σιών, ὅπου κατοικεῖ*. Ὅσες ὑπερδυνάμεις στηρίζουν ἀλαζονικά τήν πεποίθησή τους στή στρατιωτική τους ὑπεροπλία συντριβονται ἀπό τόν πραγματικό Κύριο τῆς Ἰστορίας καί τοῦ Κόσμου. Αὐτός, ὁ Ὅποῖος ταυτόχρονα εἶναι ὁ *Ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ, ἐγγυᾶται τήν ἀσφάλεια τῆς Πόλης του* ((33,5-6: ἅγιος ὁ Θεός ὁ κατοικῶν ἐν ὑψηλοῖς ἐνεπλήσθη Σιών κρίσεως καί δικαιοσύνης Νόμῳ παραδοθήσονται ἐν θησαυροῖς ἡ σωτηρία ἡμῶν ἐκεῖ σοφία καί ἐπιστήμη καί εὐσέβεια πρὸς τόν Κύριον οὗτοί εἰσιν θησαυροί δικαιοσύνης) καί *σώζει* τούς ἐκλεκτούς του (πρβλ. τό ὄνομα Ἡσαΐας καί Ἠσ. 11,1-3). Ἀποδεικνύεται ἔτσι ὅτι ὄντως ἰσχύει τό ρῆμα τοῦ Κυρίου: "ἰδοῦ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τά θεμέλια Σιών λίθον πολυτελῆ ἐκλεκτόν ἀκρογωνιαῖον ἔντιμον εἰς τά θεμέλια αὐτῆς καί ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῶ οὐ μὴ καταισχνυθῆ" (Ἠσ. 28,16 καί 31,4-9). Ἐπαληθεύονται ταυτόχρονα καί οἱ προφητεῖες τοῦ Ἡσαΐα ἐναντίον τῶν ἀσεβῶν ἐθνῶν, οἱ ὁποῖες ἐμπεριέχονται στά κεφάλαια πού προηγοῦνται.

Τό *πρῶτο μέρος* τοῦ βιβλίου (κκ. 1-39) *περιλαμβάνει προφητεῖες πού περιστρέφονται γύρω ἀπό τή μέλλουσα καταστροφή καί αἰχμαλωσία τοῦ Ἰούδα καί προϋποθέτουν ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη τό Ἰουδαϊκό κράτος*". Κυριαρχοῦν *τέσσερα ζευγάρια*: α) "Ἀχαζ - Ἐζεκίας", β) "Συροεφραιμιτικός πόλεμος - Ἀσσυριακή Εἰσβολή", γ) "Ἀσσυρία - Βαβυλώνα", 4) "κρίση - ὑπόσχεση" καί περιγράφεται ἕνα *ρεῦμα ἐναντίον τῆς Σιών*.

Στό δεύτερο μέρος (κκ. 40-66) ή αντιπαράθεση μεταφέρεται πλέον στό ζευγάρι "Ίσραήλ - ἔθνη (κόσμος)" και "ζωγραφίζεται" μιά κίνηση τῶν Ἰουδαίων, τῶν ἐξορίστων και τῶν ξένων πρὸς τὴ Σιών πού συνιστᾶ και τὴν συμπερίληψη τοῦ βιβλίου (Inclusio Ἦσ. 2. 66). Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι σέ ἀντίθεση πρὸς τόν Ἰεζεκιήλ και τόν Ἰερεμία (52 πρβλ. Δ'Βασ. 24-25), στόν Ἦσαῖα μετὰ τὴν Κρίση δέν περιγράφεται ἡ καταστροφή τῆς Ἰερουσαλήμ, ἀλλὰ ἀμέσως μετὰ τὰ κκ. 36-39 ἔπεται ἡ παράκληση, ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Σιών και προβάλλει ὁ γνωστός Δουλὸς τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος ἐπιτελεῖ τὴν παγκόσμια ἀποστολή τοῦ φωτισμοῦ τῶν ἐθνῶν μέσω τοῦ πάθους του.

Κέντρο τῶν προφητειῶν ἀποτελεῖ *"ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Ἰσραήλ, ὡς λαὸς τῆς μετὰ τοῦ παναγίου Θεοῦ διαθήκης, ὀφείλει νὰ εἶναι δίκαιος και ἅγιος, νὰ ἀπέχη τῶν εἰδωλολατρικῶν συνηθειῶν και νὰ ἀποφεύγη τὰς κοινωνικὰς καταχρήσεις τῆς ἐποχῆς"*. Τό λειτούργημα τοῦ Ἦσαῖα, τό ὁποῖο τοῦ ἀνέθεσε ὁ Θεὸς και τό ἄσκησε μέ ἐμπιστοσύνη στό Γιαχβέ, βοηθᾶ τόν Ἰούδα νὰ ἐπιβιώσει ἀπὸ τὴν ἀποστασία τοῦ Ἀχαζ, και τελικά νὰ σωθεῖ ἡ Ἰερουσαλήμ ἀπὸ τὴν ἄλωση. Θὰ ἦταν λάθος ὁμως νὰ ἐκλάβουμε τὴν παρέμβαση τοῦ προφήτη ὡς μιά διορθωτική τῆς ἱστορικῆς κατάστασης τοποθέτηση. Οἱ παράδοξες ἀντιθέσεις τῶν ἔξι (6) πρώτων κεφαλαίων τοῦ βιβλίου (θεϊκὴ δόξα και ἀνθρώπινη ἀθλιότητα, κρίση και λύτρωση, ὕψος και βάθος, σοφία Θεοῦ και "ἠλιθιότητα" εἰδώλων, ἀφθονία και στέρηση/ἐρήμωση και τέλος ὑπεροψία και ταπεινότητα), καθὼς και ὅλα ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικά, πού ἀπέδιδαν στόν Μεσσία ἐκείνη τὴν προφητικὴ περίοδο και ὑπάρχουν σέ πολλά σημεῖα τοῦ βιβλίου τοῦ Ἦσαῖα (7,14-17, 9,1-6, 11,1-5, 32,1-8, 42,1-9. 49,5-6. 50,4-9. 52,13-53,12), συμβάλλουν στὴν **εὐδιάκριτη σκιαγράφηση τῆς εἰκόνας τοῦ ἰδεατοῦ βασιλιᾶ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν καρδιά τῆς θεολογίας τοῦ βιβλίου. Αὐτὴ ἡ θεολογία ἐπικεντρώνεται στὴ δυναστεία τοῦ Δαυῖδ και ὁραματίζεται τόν Μεσσία ὡς τό νέο ἔνδοξο γόνου του.**

1η Πράξη: Σιών και Ἰερουσαλήμ ἀνάμεσα στό πραγματικό και τό εὐκταῖο (κκ. 1-12): Τό "λεῖμμα" λαμβάνει "σάρκα και ὄστα" μέ τὴν κάθαρση τοῦ Προφήτη μέσω ἑνός Σεραφείμ (6,5-7 πρβλ. 8,16-18) στὴν πρώτη Πράξη, ἡ ὁποία εἰσάγεται μέ τό ἄσμα τοῦ Ἀμπελώνα (Ἦσ. 5), ἐκτείνεται μέχρι τό κεφάλαιο 12 και θεωρεῖται ὡς ἡ ἀρχαιότερη τοῦ βιβλίου. Στό κέντρο αὐτῆς τῆς ἐνότητος δεσπόζει **ἡ προφητεία τοῦ "Ἐμμανουήλ" (6,1-8,18)**, ἡ ὁποία ἀναπτύσσεται κυρίως στὰ κκ.: **7,1-25, 8,1-9,6 και 9,7-12,6**, γι' αὐτό τόν λόγο καλεῖται **"βιβλίον τοῦ Ἐμμανουήλ"**. Ἡ ἐνότητα αὐτὴ περιλαμβάνει τὴν ἀφήγηση σέ πρῶτο πρόσωπο ἐνικοῦ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Προφήτη (και ὄχι τῆς κλήσης), τὴν ἀφηγηματικὴ ἀναφορά στὴν κρίσιμη γιὰ τό μέλλον τοῦ Ἰούδα συνάντηση τοῦ Προφήτη και τοῦ Ἀχαζ, και τὴν ἀφήγηση πάλι σέ πρῶτο πρόσωπο τῆς προφητικῆς παραβολικῆς πράξης και τῶν συνεπειῶν τῆς (κεφ. 8). Ἡ ἀρνητικὴ στάση τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας στὴν πρόσκληση τοῦ Προφήτη-ἀγγελιοφόρου τοῦ Θεοῦ, ὀδηγεῖ στὴν ἐπαγγελία τοῦ Μεσσία, ὁ ὁποῖος ὁμως δέν ὀνομάζεται "βασιλεὺς" ἀφοῦ ὁ τίτλος αὐτός ἀποδίδεται μόνον στό Γιαχβέ. **Ἰδιαίτερα μέσα ἀπὸ τὰ Ἦσ. 9,1-6, 11,1-9 και 32,1-8 γίνεται ἡ παρουσίαση ἑνὸς βασιλιᾶ μέ ἰδιαίτερα χαρίσματα τοῦ Πνεύματος. Ἔτσι ὁ Ἦσαῖας δίνει μιά παγκόσμια προοπτικὴ στόν ἀκροατὴ, ὑπερβαίνοντας τὰ ὅρια τοῦ Ἰσραήλ και προχωρώντας πρὸς τὰ ἔθνη μέ τούς ὄρους τῆς ὑπέρτατης ἰσχύος τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ τονίζει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μόνος**

βασιλιάς. Η συγκεκριμένη ένότητα κατακλείεται με τόν ευχαριστήριο αἶνο, τή "δοξολογία" τοῦ κεφ. 12 στόν ὁποῖο προσκαλοῦνται καί τά ἔθνη. Ἰδιαίτερος οἱ λόγοι τοῦ Ἡσαΐα στά κκ. 7-12, πού προέρχονται κυρίως ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἀχαζ καί τοῦ Συροεφραϊμιτικοῦ πολέμου (735-732 π.Χ.), σχετίζονται μέ τίς δικές του σύγχρονες πολιτικές καί κοινωνικές συνθήκες καί ξεχωρίζουν γιά τή μορφή, τή γλώσσα καί τίς ιδέες του. Σημειώτεον ὅτι ἡ πλαισίωση τῶν ἐνοτήτων μέ "ψαλμούς", οἱ ὅποιοι ἐκτός ἀπό "διαψάλματα" πού ἐκτονώνουν τήν ἔνταση, συμπυκνώνουν καί τίς ἐρμηνευτικές γέφυρες, ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά χαρακτηριστικά τοῦ Ἡσαΐα, πού προδίδουν τή σχέση του μέ τόν Ψαλτήρα καί τή λατρεία γενικότερα.

2η Πράξη: Φίλοι καί ἐχθροί τῆς Σιών (κκ.13-27): Ὁ συγκεκριμένος ὕμνος δίνει τό κλειδί γιά τήν κατανόηση τῶν κεφαλαίων, τά ὁποῖα συνιστοῦν μιᾶ δεκάδα διαιρεμένη σέ δύο πεντάδες στήν κορυφή τῶν ὁποίων βρῖσκεται ἡ Βαβυλωνία (κεφ. 13-19. 21-23). Στό κέντρο τους βρῖσκονται ἡ προφητεία τῆς ἀποκατάστασης τῶν ἐθνῶν (19,18-25) καί ἡ παραβολική χειρονομία τοῦ Προφήτη (κεφ. 20), ἔστω κι ἂν στά κεφάλαια πού ἔπονται κυριαρχοῦν οἱ ἀπειλές ἐναντίον τῶν ἐθνῶν. Ὅπως ἡ Σιών πρέπει νά καθαρθεῖ ἀπό τήν ἐνοχή καί τήν ἀδικία προκειμένου νά γίνει ὁ προορισμός καί τό κέντρο τῆς παγκόσμιας ἱεραποδημίας, ἔτσι πρέπει καί οἱ λαοί νά καθαρθοῦν προκειμένου νά συμμετάσχουν στό ἐσχατολογικό γεῦμα στό ὄρος Σιών (25,6-8), ὅπου θά ἐπαναληφθεῖ τό γεῦμα του μέ τό Μωϋσῆ καί τούς πρεσβυτέρους στό ἐπίσης "θεοβάδιστο" Σινά (κεφ. 23). Ὅπως καί στό κεφ. 12 κατακλείει τήν Πρώτη Ἐνότητα/Πράξη τοῦ Βιβλίου, ἔτσι καί ἐδῶ οἱ ὕμνοι 25,1-5. 26,1-6. 27,2-6 συνιστοῦν τό φινάλε τῆς δεύτερης.

3η Πράξη: Ὁ θεῖος βασιλιάς καί ἡ κοινότητα τῆς Σιών (κκ.28-35): Σ' αὐτή τήν Πράξη περιγράφεται "πῶς" πρέπει νά μεταμορφωθεῖ ὁ πληθυσμός τῆς Ἱερουσαλήμ προκειμένου νά ἀπολαύσει τή βασιλεία τοῦ Γιαχβέ. Καί πάλι, ὅπως καί στά κεφ. 5-6, ἐπανεμφανίζεται τό μοτίβο τῆς ἀμπέλου, συνοδευόμενο ἀπό ταλανισμούς -"Οὐαί" (27,1 κ.ἐξ.), ἀλλά καί τό χαρακτηριστικό τῆς πώρωσης, ἡ ὁποία πλέον ἀφορᾷ στό βιβλίο (29,9-14) καί θεραπεύεται μέ τό ζωποιοῦ Πνεῦμα τοῦ Γιαχβέ. Ἐξαίρεται ἡ ένότητα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχοντας ἐμπειρία τῆς ἄφρασης ὁμολογεῖ: "ὁ γάρ Θεός μου μέγας ἐστίν οὐ παρελεύσεται με Κύριος κριτής ἡμῶν Κύριος ἄρχων ἡμῶν Κύριος βασιλεύς ἡμῶν Κύριος οὗτος ἡμᾶς σώσει" (33,22). Τό τέλος τῆς ένότητας σημειωτικά περιλαμβάνει ἕνα "δίπτυχο" μέ τήν πτώση τῆς Ἐδῶμ καί τό λαμπρό μέλλον τῆς Σιών. Μέσω αὐτῆς τῆς ἀντίθεσης ἀναπτύσσεται τό θέμα τῆς "ἐμπιστοσύνης" στό Θεό, ἐπισημαίνοντας μέ σαφήνεια ὅτι ἡ ἐμπιστοσύνη στά ἔθνη ὀδηγεῖ στήν ἐρήμωση (κ. 34), ἐνῶ ἡ ἐμπιστοσύνη στό Θεό ὀδηγεῖ στήν εὐλογία καί τήν ἀφθονία (κ. 35).

Κεντρική μορφή τῶν κεφ. 36-39 εἶναι ὁ Ἐζεκίας (= "ὁ Γιαχβέ παρέχει δύναμη"). Καί στήν περίπτωση τῆς πρὸς θάνατον ἀσθενείας του (Ἡσ. 37,14-20. 38,2 κ.ἐξ.), ἀλλά καί ὅταν ἡ πόλη του διατρέχει τόν ἐσχατο κίνδυνο νά ἀλωθεῖ ἀπό τόν Ἀσσύριο βασιλιά Σαγχερείβ [Ὁ' Σενναχηρίμ 705-681 π.Χ.], προσεύχεται ἐπιδεικνύοντας ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ἀντίθετος στίς πολιτικές συμμαχίες, ἐμψυχώνει τόν Ἐζεκία καί (τοῦ) προλέγει τή γρήγορη σωτηρία τῆς πόλης. Σύμφωνα μέ τά: Δ' Βασ. 19,35, Β' Παραλ. 32,21

καί Ἡσ. 37,36, ἡ σωτηρία τῆς πόλης ἀποδόθηκε στόν Γιαχβέ, ὁ Ὅποιος εἰσάκουσε τίς προσευχές τοῦ Ἐζεκία καί τοῦ Ἡσαΐα. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι μιᾶ αἰγυπτιακή παράδοση, ἡ ὁποία γράφτηκε ἀπό τόν Ἡρόδοτο (ii 141), ἐπιβεβαιώνει ὅτι τά λόγια τοῦ Ἡσαΐα εἶναι ἀληθινά. Φυσικά καί αὐτός (ὅπως καί οἱ ἄλλοι "χριστοί" τῆς Π.Δ. σέ ἀντίθεση πρὸς τά κείμενα τῆς Ἑγγύς Ανατολῆς) οὔτε "ἠρωοποιεῖται" οὔτε ἐξιδανικεύεται. Στό κεφ. 39 ἐπιδεικνύει στούς ἀπεσταλμένους τῆς Βαβέλ τά οικονομικά καί στρατιωτικά του ἀποθέματα. Γι' αὐτό ἐνῶ αὐτός θά ἀπολαύσει δεκαπέντε μόλις ἔτη εἰρήνης μετά τήν ἀνάρρωση του (38,5), τά παιδιά του θά συρθοῦν αἰχμάλωτοι (39,6-8). Μόνον ὁ Μεσσίας θά κομίσει τήν ἀτελεύτητη εἰρήνη (Σαλόμ) στίς σχέσεις Θεοῦ -ἀνθρώπου- Σύμπαντος, ἡ ὁποία εἰρήνη ἔχει διασαλευτεῖ ἀπό τήν ἁμαρτία καί τήν ἀδικία. Τό 701 π.Χ. ὁ ἴδιος Σενναχηρίμ καυχῆθηκε ὅτι "ἐκυρίευσα 46 ὠχυρωμένας πόλεις καί κωμοπόλεις ἀναριθμήτους, ἀπήγαγον 200.150 ἀνθρώπους μικρούς καί μεγάλους, ἄνδρες καί γυναῖκας ... αὐτόν δέ τόν ἴδιον (τόν Ἐζεκίαν) ἐνέκλεισα εἰς Ἱερουσαλήμ, ὡς πτηνόν εἰς κλωβόν". Τό Δ' Βασ. 18,14-17 μᾶς πληροφορεῖ ὅτι τό ἰουδαϊκό κράτος βρέθηκε σέ δεινή κατάσταση. Γι' αὐτό ὁ Ἐζεκίας τοῦ ἔστειλε πρέσβεις μέ 30 χρυσά καί 300 ἀργυρά τάλαντα κι ἄλλα δῶρα προκειμένου νά διαπραγματευθοῦν γιά εἰρήνη, ἀλλά δυστυχῶς ἡ ἀποστολή ἀπέτυχε. Ὅμως ἐκεῖνος δέν ἱκανοποιήθηκε καί ἐπέμενε στέλνοντας ἀπό τήν Λαχίς τόν ἀρχιστράτηγό του, τόν Ραψάκη γιά νά φέρει εἰς πέρας τήν πολιορκία καί τήν παράδοση τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἔτσι ὅταν ἐφθασε ἡ αἰγυπτιακή βοήθεια ὁ Ἐζεκίας δέν ἐνέδωσε, ἀλλά ἀρνήθηκε καί στή δεύτερη ἀποστολή νά παραδοθεῖ. Ἐαφνικά ἔπεσε λοιμός καί ἀποδεκάτισε τό στρατό τῶν Ἀσσυρίων φονεύοντας 185.000 ἀνθρώπους καί ἀναγκάζοντάς τους ἔτσι νά λύσουν τήν πολιορκία τῆς Ἱερουσαλήμ διαφεύγοντας τόν κίνδυνο. Ὁ Σενναχηρίμ, ἂν καί ἔζησε ἀκόμη 19 χρόνια, δέν προσπάθησε ποτέ νά ξανακάνει μεγάλη ἐκστρατεία πρὸς τή δύση καί οἱ Ἀσσυριακές στρατιωτικές δυνάμεις ποτέ δέν πλησίασαν νά κατακτήσουν καί νά πολιορκήσουν τήν Ἱερουσαλήμ, πρᾶγμα πού ἔκαναν οἱ αἰγυπτιακές.

2. Ἡ ἐνότητα τῶν Ἡσ. 5-12 ὡς συνάφεια τῆς προφητείας τοῦ "Ἐμμανουήλ": Τά Ἡσ. 1-5 περιγράφουν τήν ἀποξένωση τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπό Ἐκεῖνον καί ἀσχολοῦνται μέ τό "*πῶς*" "*ὁ λαός μου*" μετετράπη σέ "*ὁ λαός τοῦτος*" συμβάλλοντας ἔτσι τήν κατανόηση: α) τῆς ἀπροθυμίας τῶν ἀνθρώπων καί τῆς ἀνικανότητάς τους νά ἀκούσουν, νά ἀντιληφθοῦν καί νά ἐπιστρέψουν στό Γιαχβέ, β) τῆς αἰτίας τῆς πραγματοποίησης τοῦ ὁράματος, γ) τῆς σημαντικῆς θέσης τοῦ Ἡσ. 6, ἀφοῦ ἀποτελεῖ τό κομβικό στοιχεῖο τῶν ἱστορικῶν καί πνευματικῶν γεγονότων πού διαπραγματεύεται ὁ Ἡσαΐας καί σημάδεψαν τή ζωή του, ἀλλά καί δ) τῆς αἰτίας τῆς παράδοξης θεϊκῆς ἐντολῆς πρὸς τόν Ἡσαΐα νά σκληρύνει τίς καρδιές τοῦ λαοῦ. Σύμφωνα μέ τόν W. Beuken, τά Ἡσ. 1-5 καί Ἡσ. 6 συνδέονται μεταξύ τους σημασιολογικά, γιατί συνιστοῦν τή βάση προκειμένου νά ἐρμηνευθεῖ ἡ ἀδιάσπαστη σύνδεση, ἡ ὁποία ὑφίσταται μεταξύ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Γιαχβέ νά Αὐτοαποκαλυφθεῖ στόν Ἡσαΐα (Ἡσ. 6,1-7) καί τῆς ἀποστολῆς πού τοῦ ἀνέθεσε (Ἡσ. 6,8-13).

Ἔτσι, τό Ἡσ. 6 ἀπαντᾷ στά Ἡσ. 1-5 καί διευκρινίζει "*γιατί*" ὁ Θεός ἄλλαξε στάση ἀπέναντι στό λαό Του. Ὁ λόγος καί ἡ αἰτία αὐτῆς τῆς μεταβολῆς ἐστιάζεται στήν ἁμαρτωλότητα, ἡ ὁποία ἐπέφερε τήν σκλήρυνση, τήν πώρωση

καί τελικά τήν απομάκρυνση από τόν Γιαχβέ. Ἐπίσης ἀπαντᾷ καί στό "ποιός" τελικά θά θριαμβεύσει σ' ὀλόκληρη τή γῆ. Μόνο ὁ Θεός εἶναι ἰκανός νά δημιουργήσει ἕνα νέο σπόρο, τό "λεῖμμα", τό ὁποῖο θά ὑπακούει μέ πιστότητα σ' Αὐτόν.

3. Ἡ ἐνότητα τοῦ Ἦσ. 1-6 ὡς συνάφεια τῆς προφητείας τοῦ "Ἐμμανουήλ": Τό Ἦσ. 6 ἀποτελεῖ τόν κορμό τοῦ βιβλίου τοῦ Ἠσαΐα, ἀφοῦ ἐκεῖ περιγράφονται **τά χαρακτηριστικά τοῦ Γιαχβέ**, καί ἐδράζονται τά ὑπόλοιπα κεφάλαια τῆς προφητείας τοῦ "Ἐμμανουήλ" (Ἦσ. 7-11). Δεσπόζουν τά θέματα:

1) Ἡ σχέση τοῦ Γιαχβέ μέ τήν Ἱερουσαλήμ καί τή Σιών. Μετά τό ἄσμα τοῦ Ἀμπελώνα καταγράφεται στό Ἦσ. 6 τό ἐκπληκτικό ὄραμα τοῦ Γιαχβέ, ὁ Ὅποιος γιά πρώτη φορά ἀπεικονίζεται ὡς "βασιλεύς" καθήμενος ἐπὶ θρόνου καί ὑμνούμενος ὑπό τῶν Χερουβείμ "ἀκαταπαύστοις στόμασιν, ἀσιγήτοις δοξολογίαις". Ἡ ἀποκατάσταση τῆς Σιών ἂν καί ἀνακοινώνεται στό Ἦσ. 1, ἐντούτοις στό Ἦσ. 6 συνδέεται ἡ ἀνατολή της μέ τήν ἀποκάλυψη τοῦ Γιαχβέ μέσα στό ναό. Ὁ Ἠσαΐας βλέπει ὅτι "πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ" στή Σιών. Ἐκεῖ ἀνακαινίζεται μία νέα σχέση μέ τόν λαό Του. Γιά τόν Θεό ἡ ἀναγνώριση καί ἡ ὁμολογία τῆς ἀκαθαρσίας τοῦ προφήτη καί τοῦ λαοῦ εἶναι βασική γιά νά γίνει τό ξεκίνημα μιᾶς νέας πορείας μέ τήν μεσολάβησή του. Ἄν καί δέν πρέπει νά παραθεωρηθεῖ ὅτι ἡ ἀνταπόκριση τοῦ λαοῦ ἀπουσιάζει δραματικά. Παρά ταῦτα, ὁ Θεός δέν πρόκειται νά παραιτηθεῖ ἐνώπιον τῆς πώρωσης τοῦ λαοῦ. Σέ καμία περίπτωση ὁ Ἠσαΐας δέ θά περιγράψει ὅπως ὁ ἱερέας-προφήτης Ἰεζεκιήλ τήν ἐγκατάλειψη τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπό τή θεϊκή δόξα, ἐνῶ ὀλόκληρο τό προφητικό βιβλίο προσανατολίζει τήν παγκόσμια ἱεραποδημία πρὸς τό ὄρος τοῦ Θεοῦ, ὅπου θά ἔχει ἀπομείνει τό ἐκλεκτό λεῖμμα.

2) Παρά τή σχέση αὐτή ὁ Γιαχβέ δέν ἀποτελεῖ μιά ἐθνική θεότητα οὔτε ἡ δόξα του περιορίζεται στόν θεωρούμενο ἀπό τούς Ἰουδαίους ὀμφαλό τῆς γῆς. Ἡ γῆ εἶναι πλήρης μέ τή δόξα Του. Αὐτό ἤδη γίνεται σαφές μέ τό 2,6-22 ὅπου ταπεινώνει τούς κέδρους τοῦ Λιβάνου καί τά πλοῖα τῆς θαλάσσης (Θαρσεῖς). Τά πάντα κινοῦνται σύμφωνα μ' αὐτό πού ὁ προφήτης ὀνομάζει ὡς "βουλή τοῦ ἁγίου Ἰσραήλ" (5,19), τό θεϊκό σχέδιο, καί ἀποσκοπεῖ στή φανέρωση τῆς δικαιοσύνης του. Ὅποια ἐνέργεια καί ἂν κάνουν οἱ ἄνθρωποι, πάντα θάναί μάταια χωρίς τόν θεμέλιο λίθο τῆς ἀπόλυτης ἐμπιστοσύνης πρὸς τόν Δημιουργό τοῦ Κόσμου καί τόν Κυρίαρχο τῆς Ἱστορίας.

Ἐπίσης, ἀνάμεσα στοὺς στίχους τοῦ **Ἦσ. 6** ὑφίσταται συνάφεια καί ἀντιστοιχία μέ τά ὑπόλοιπα κεφάλαια (7-66), τά ὁποῖα μέ τή σειρά τους ἀπαντοῦν στό Ἦσ. 6 γιά **τό "πῶς" μέ μιά σειρά ἐνεργειῶν θά βοηθήσουν τόν λαό νά ἀποκαταστήσει τήν ἐπικοινωνία του μέ τόν Θεό.**

Ἠσαΐου κεφάλαιο 6

[Μασσοριτικό Κείμενο \(MK\)](#) - [Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα \(Ο'\)](#) - [Νεοελληνικό κείμενο \(NE\)](#)

1Το ἔτος του θανάτου του βασιλιά Ουζζία, εἶδα τον Κύριο να κάθεται πάνω σε θρόνο μεγαλόπρεπο και υπερψωμένο. Οι ἄκρες του μανδύα του γέμιζαν το ναό.

Ἦσ. 6,1 (Ο')

Καὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ.

Ἦσ. 6,1(NE)

Κατὰ το ἔτος ἐκεῖνο, κατὰ το ὁποῖο πέθανε ὁ βασιλιάς

Οζίας, είδα σε όραμα τον Κύριον να κάθεται επάνω σ' ένα θρόνο υψηλό και μετέωρο· και είδα ακόμη να είναι γεμάτος από απειρίγραπτη δόξα ο ναός αυτός.

2Μπροστά του στέκονταν σεραφίμ, που καθένα τους είχε έξι φτερούγες: δύο για να σκεπάζουν το πρόσωπό τους, δύο για να σκεπάζουν το σώμα τους και τις άλλες δυο για να πετάνε.

Ησ. 6,2 (Ο') και Σεραφίμ είστήκεισαν κύκλω αὐτοῦ, ἕξ πτέρυγες τῶ ἐνὶ καὶ ἕξ πτέρυγες τῶ ἐνὶ, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυσὶ κατεκάλυπτον τοὺς πόδας καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο.

Ησ. 6,2 (NE) Γύρω από τον ένδοξο αυτό θρόνο στέκονταν τα Σεραφίμ εξ φτερούγες είχε το καθένα από αυτά· με τις δύο φτερούγες σκέπαζαν τελείως το πρόσωπο τους, με τις δύο άλλες σκέπαζαν τα πόδια τους και με τις δύο άλλες πετούσαν.

3Και φώναζαν το ένα στο άλλο:

«Άγιος, άγιος, άγιος

είναι ο Κύριος του σύμπαντος·

όλη η γη είναι απ' τη δόξα του γεμάτη».

Ησ. 6,3(Ο') καὶ ἐκέκραγεν ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἔλεγον· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ.

Ησ. 6,3(NE) Και φωναζε δυνατά ο ένας άγγελος προς τον άλλον και έλεγαν· “άγιος, άγιος, άγιος είναι ο Κύριος ο παντοκράτωρ, γεμάτη είναι όλη η γη από την υπέρλαμπρη δόξα του”!

4Σείστηκαν οι παραστάτες της θύρας από τη δυνατή φωνή τους, και γέμισε από καπνό ο ναός.

Ησ. 6,4(Ο') καὶ ἐπήρθη τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς φωνῆς, ἧς ἐκέκραγον, καὶ ὁ οἶκος ἐπλήσθη καπνοῦ.

Ησ. 6,4(NE) Από δε τη δύναμη και τη βοή των φωνών, με τις οποίες εκραύγαζαν, σηκώθηκε ψηλότερα ο γείσος του ναού και όλος ο ναός γέμισε από καπνό του θυσιαστηρίου του θυμιάματος.

5Τότε είπα: «Αλίμονό μου, χάθηκα! Γιατί είμαι άνθρωπος με χείλη ακάθαρτα και κατοικώ ανάμεσα σ' ένα λαό με χείλη ακάθαρτα, και τώρα είδα με τα μάτια μου τον βασιλιά, τον Κύριο του σύμπαντος!»

Ησ. 6,5(Ο') καὶ εἶπον· ὦ τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυγμαί, ὅτι ἄνθρωπος ὦν καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγώ οἰκῶ καὶ τὸν βασιλέα Κύριον σαβαώθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.

Ησ. 6,5(NE) Και είπα εγώ τότε· “ω ταλαίπωρος εγώ! Εχω συγκλονισθεί ολόκληρος, διότι, ενώ είμαι άνθρωπος αμαρτωλός και έχω ακάθαρτα χείλη και κατοικώ ανάμεσα σε λαό, που έχει επίσης ακάθαρτα χείλη, ιδού ότι εγώ ο ανάξιος είδα με τα μάτια μου τον βασιλέα και Κυριον των δυνάμεων”!

6Πέταξε τότε κι ήρθε κοντά μου ένα από τα σεραφίμ, κρατώντας ένα κάρβουνο αναμμένο, που το είχε πάρει με λαβίδα απ' το θυσιαστήριο.

Ησ. 6,6(Ο') καὶ ἀπεστάλη πρὸς με ἐν τῶν Σεραφίμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν

- άνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου,
 Ησ. 6,6(NE) Τότε στάλθηκε πρὸς ἐμένα ἀπὸ τον Κυριον ένα ἀπὸ τα Σεραφίμ· και εἶχε στο χέρι του αναμμένον άνθρακα (κάρβουνο), τον οποίον με την λαβίδα εἶχε λάβει ἀπὸ το θυσιαστήριο.
- 7Μ' αυτό άγγιξε το στόμα μου και εἶπε: «Κοίτα, αυτό άγγιξε τα χεἰλή σου κι η ανομία σου εξαλειφθηκε· η αμαρτία σου έχει συγχωρηθεί».
 Ησ. 6,7(O') και ἤψατο τοῦ στόματός μου και εἶπεν· ἰδοῦ ἤψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου και ἀφελεῖ τὰς ανομίας σου και τὰς αμαρτίας σου περικαθαριεῖ.
- Ησ. 6,7(NE) Άγγιξε το στόμα μου και εἶπε· “ἰδοῦ, αυτό άγγιξε τα χεἰλή σου και θα αφαιρέσει τις ανομίες σου και θα καθαρίσει τελείως και θα απαλείψει ἀπὸ σένα τις αμαρτίες σου”.
- 8Ἐπειτα άκουσα το Θεό να λέει: «Ποιον να στείλω; ποιος θέλει να γίνει ο αγγελιοφόρος μας;» Κι εγώ εἶπα: «Ορίστε, στείλε ἐμένα!»
 Ησ. 6,8(O') και ἤκουσα τῆς φωνῆς Κυρίου λέγοντος· τίνα ἀποστείλω, και τίς πορεύεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον; και εἶπα· ἰδοῦ ἐγὼ εἰμι· ἀπόστειλόν με.
- Ησ. 6,8(NE) Και τότε άκουσα την φωνή του Κυρίου, που ἔλεγε· “ποιόν να ἀποστείλω; Ποιός θα πορευθεῖ πρὸς τον λαὸν αυτόν;” Και εγώ εἶπα· “ἰδοῦ, ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος να πορευθῶ· στείλε με, Κύριε”.
- 9Και απάντησε: «Πήγαινε και πες σ' αυτόν το λαό: “Θ' ακούτε μα δεν θα καταλαβαίνετε. Θα βλέπετε, μα δεν θα εννοείτε!”
 Ησ. 6,9(O') και εἶπε· πορεύθητι και εἰπὸν τῷ λαῷ τούτῳ· ἀκοῆ ἀκούσετε και οὐ μὴ συνῆτε και βλέποντες βλέψετε και οὐ μὴ ἴδωτε·
- Ησ. 6,9(NE) Η φωνή του Κυρίου μου εἶπε· “πήγαινε και πες στον λαὸ αυτόν· Συνεχῶς και καθαρά θα ακούετε και δεν θα εννοείτε, θα βλέπετε με τα μάτια του σώματός σας θαυμαστά και καταπληκτικά γεγονότα, αλλά δεν θα τα προσέχετε.
- 10Κάνε τον να μην καταλαβαίνει, να μην ακούει και να μη βλέπει. Ἐτσι τυφλοί, κουφοί κι ανόητοι δεν θα επιστρέψουν και δε θα βρουν γιατροειά».
 Ησ. 6,10(O') ἐπαχύνθη γάρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, και τοῖς ὤσιν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν και τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς και τοῖς ὤσιν ἀκούσωσι και τῇ καρδία συνῶσι, και ἐπιστρέψωσι, και ἰάσωμαι αὐτούς.
- Ησ. 6,10(NE) Και τούτο, διότι η καρδία του λαοῦ αυτού ἔγινε χονδρή και σκληρή. Με τα αυτιά του σώματος και της ψυχῆς άκουσαν βαρειά τα θεία λόγια· ἔκλεισαν τα μάτια της διανοίας τους, για να μη δούν με τα μάτια τους τα θαυμαστά πράγματα, να μη ακούσουν τα λόγια μου με τα αυτιά τους, ὥστε να τα εννοήσουν, να μετανοήσουν και να επιστρέψουν σε μένα, ἐγὼ δε να τους θεραπεύσω”.
- 11«Ὡς πότε, Κύριε;» ρώτησα. Κι εκείνος απάντησε: «Ὡσότου ερημωθούν οι πόλεις και μείνουν ακατοίκητες, ὥσότου αδειάσουνε τα σπίτια κι η χώρα μείνει ἔρημη,
 Ησ. 6,11(O') και εἶπα· ἕως πότε Κύριε; και εἶπεν· ἕως ἂν ἐρημωθῶσι

πόλεις παρά τὸ μὴ κατοικεῖσθαι καὶ οἴκοι παρά τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωποι, καὶ ἡ γῆ καταλειφθήσεται ἔρημος.

Ἡσ. 6,11(NE)

Εγὼ τότε ρώτησα· “ἕως πότε, Κύριε, θα παραταθεί αὐτή ἡ κατάσταση καὶ ἡ δίκαιη ὀργή σου;” Κι ἐκεῖνος μου εἶπε· “μέχρις ὅτου ἐρημωθούνη πόλεις, διότι δὲν θα ὑπάρχουν οἱ κάτοικοί σ’ αὐτές· θα ἐρημωθούνη καὶ οἱ οἴκοι, διότι δὲν θα ὑπάρχουν ἄνθρωποι· ἡ δὲ γῆ θα ἐγκαταλειφθεῖ ἔρημος καὶ ἀκαλλιέργητος”.

12^{ωσὸτου ἀπομακρύνω τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἡ χώρα γίνετὶ μια τεράστια ἔρημος.}

Ἡσ. 6,12(O')

καὶ μετὰ ταῦτα μακρυνεῖ ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πληθυνθήσονται οἱ ἐγκαταλειφθέντες ἐπὶ τῆς γῆς·

Ἡσ. 6,12(NE)

Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ θα ἀπομακρύνετὶ καὶ θα στείλετὶ σε ἐξορία ὁ Θεὸς τοὺς ἀμετανοήτους ἀνθρώπους, θα πληθυνθούνη δὲ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θα μείνουν πίσω στὴ χώρα τῆς Ἰουδαίας.

13^{Κι ἂν μείνετὶ ἐκεῖ κάποιον ὑπόλοιπον, ἀκόμα καὶ ἓνα δέκατον ἀπ’ τοὺς κατοῖκους, μετὶ σειρὰ τοὺς καὶ αὐτοὶ θ’ ἀφανισθούνη, ὡς τὴν τερέβινθο καὶ τὴν βαλανιδιά, ποὺ ὅταν τὶς κόβουν μονάχα ἓνας κορμὸς τοὺς ἀπομένετὶ». Ἀπ’ τὸν κορμὸ αὐτό, ὁμῶς, θα γίνετὶ μια νέα ἀρχή.}

Ἡσ. 6,13(O')

καὶ ἔτι ἐπ’ αὐτῆς ἔστὶ τὸ ἐπιδέκατον, καὶ πάλιν ἔστὶ εἰς προνομήν ὡς τερέβινθος καὶ ὡς βάλανος, ὅταν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς θήκης αὐτῆς.

Ἡσ. 6,13(NE)

Καὶ τώρα ἀκόμη ὑπάρχει στὴ χώρα τοῦ Ἰσραὴλ τὸ δέκατον τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτό πάλι θα λεηλατηθεῖ καὶ θα ἐρημωθεῖ, ὡς ἀκριβῶς (παθαίνει) ἡ τερέβινθος, ποὺ τῆς μαδούνη τὰ φύλλα, καὶ ὡς ἀκριβῶς (παθαίνει) τὸ βελανίδι, ὅταν πέσει ἀπὸ τὴν θήκη τοῦ, (γίνονται) τροφή στους χοίρους.

Ἔτσι, λοιπόν, **τό Ἡσ. 6,1-5 ἀντιστοιχεῖ μέ τὰ Ἡσ. 7-39**, ὅπου ὁ Θεὸς περιγράφετὶ ὡς τρισάγιος καὶ πανένδοξος καὶ ὁ ἄνθρωπος ὡς ἁμαρτωλὸς καὶ ἀνίσχυρος ἔναντι τοῦ Θεοῦ. Δεσπόζουνη οἱ ἔννοιες "ἅγιος", "βασιλεύς", "δόξα", "κάθαρση", "ἁμαρτία". Μέσω δύο παραδειγμάτων, τοῦ Ἄχαζ καὶ τοῦ Ἐζεκία, δηλαδὴ ἑνὸς βασιλιᾶ πού δὲν ἐμπιστεύτηκε τὸν Θεὸ καὶ τὸν προφήτη τοῦ καὶ ἑνὸς βασιλιᾶ πού ἐμπιστεύτηκε, ὁ Ἡσαΐας **καταδεικνύετὶ πῶς κάθε ἀνθρώπινο ὄν, ἀνεξάρτητα τῆς κοινωνικῆς τοῦ θέσης (βασιλιάς, λαός, δούλος), πρέπει νὰ παραδώσει τὸν ἑαυτό τοῦ στό Θεό.**

Τὸ Ἡσ. 6,6-8 ἀντιστοιχεῖ μέ τὰ Ἡσ. 40-55, γιὰτὶ δίνετὶ ἔμφαση στὴν θέληση καὶ οἰκονομία τοῦ Θεοῦ νὰ λυτρώσει τὸ λαό Του.

Τὸ Ἡσ. 6,9-13 ἀντιστοιχεῖ μέ τὰ Ἡσ. 56-66, ἐπειδὴ περιγράφετὶ "πῶς" (μέσω τῆς ἀποστολῆς τοῦ προφήτη, τῆς κατάστασης τοῦ λαοῦ, τοῦ "λείμματος" καὶ τῆς ποιμανσῆς τοῦ) θὰ μπορέσει νὰ ἀνατείλει τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο. Αὐτὴ ἡ ἐνότητα ἀσχολεῖτὶ μέ δύο ξεχωριστὰ θέματα:

α. Τὴν ἐντολή τῆς σκλήρυνσης τῆς καρδιᾶς τοῦ λαοῦ (Ἡσ. 6,8-10): Ὁ Θεός, ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ, ὁμιλεῖ ἐκ μέρους ὀλόκληρης τῆς ἐπουράνιας Σύναξης, καὶ ἀποδέχετὶ τὴν προσφορὰ τοῦ Ἡσαΐα, ὁ ὁποῖος παρὰ τὸν τρόπο τοῦ καὶ σέ

αντίθεση με τόν Μωϋσῆ (Εξ. 3,11έξ.), τόν Ἰερεμία (Ἰερ. 1,6) καί τόν Ἀμώς (7,14), πρόθυμα ὑπακούει "ἰδοὺ ἐγὼ εἶμι· ἀπόστειλόν με" (6,8), ἐπειδὴ κατανοεῖ τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀποστολῆς του. Αὐτὴ ἡ θετικὴ ἀνταπόκρισή του πρὸς τὴν κλήση τοῦ Γιαχβέ συνάδει μετὰ τὴν προθυμία τῶν Σεραφεὶμ νὰ ἐκπληρώσουν τίς ἐντολές Του. Ἐχοντας ἤδη καθαρθεῖ, καθίσταται ὁ μεταφορέας καὶ ἀγγελιοφόρος μηνυμάτων τοῦ θεοῦ βασιλιᾶ, γι' αὐτὸ καὶ Θεὸς τοῦ ἀπευθύνει ἓνα μήνυμα σωτηρίας μετὰ ἀπὸ κρίση πρὸς "τόν λαόν τουτόν" (Ὁ "λαῶ τούτω"), τὴν "κοινωνία τῆς διαθήκης". Ταυτόχρονα καὶ παράδοξα προαναγγέλλει τὴν ἀποτυχία τῆς ἀποστολῆς του, ἐπειδὴ ὁ λαὸς δέν θά μπορέσει νὰ κατανοήσῃ τὸ προφητικὸ μήνυμα λόγῳ τῆς πώρωσης. Παρ' ὅτι θά ἔχει τυπικὰ ἀκοή καὶ ὄραση, θά καταδικασθεῖ ἀπὸ τόν Θεό. **Ἐξαιτίας τῆς ἔλλειψης πίστεως καὶ ἐσωτερικῆς δεκτικότητος, τῆς ἀνυπακοῆς, τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναληγῆς, θά καταστοῦν αὐτὰ τὰ πολύτιμα αἰσθητήρια μὴ εὐαίσθητα καὶ συνεπῶς "ἄχρηστα".** Τὸ περιεχόμενον τοῦ Ἠσ. 6,9 **"καὶ εἶπεν πορεύθητι καὶ εἶπὸν τῷ λαῷ τούτῳ ἀκοῆ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε",** ὅπως καὶ οἱ θεϊκὲς ἐντολές **"μῆποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσίν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν καὶ ἰάσομαι αὐτούς."** [6,10β), οἱ ὁποῖες διατυπώνονται στό ΜΚ σέ προστακτικὴ ἔγκλιση **"πώρωσον", "κώφωσον", "τύφλωσον" "ἵνα μὴ βλέπη"**], δέν εἶναι ἀσυμβίβαστες μετὰ τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν ἀγαθότητά Του, ἀλλὰ ἐκφράζουν ρητορικὰ τόν σαρκασμὸ τοῦ Ἠσαΐα. Ἐπομένως, τὸ μὲν ὄραμα ὡς μία εἰσαγωγή στὴν κρίση, περιλαμβάνει τὴν κάθαρση τοῦ προφήτη καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἐπιστροφή καὶ τὴν θεραπεία τοῦ Ἰσραὴλ, ἢ τουλάχιστον μίαν νέα ἀρχὴ γιὰ αὐτή. Ἡ δὲ ἐντολή Του πρὸς τόν Προφήτη σχετίζεται κατεξοχὴν μετὰ τὸ λαὸ Του, ἔστω κι ἂν εἶναι σκληροκαρδῖος. Ἀποτελεῖ τόν πρόλογο τῆς ἀναγέννησής του, ἡ ὁποία προκαλεῖται μέσω τῆς κάθαρσός του ἀπὸ τὸ Σεραφεὶμ καὶ δέν συνεπάγεται τὴν πλήρη ἀπομόνωσή του, ἀλλὰ ἀντίθετα τὴν σύνδεσή του μετὰ τὸ λαό. Αὐτὴ ἡ ἀναγέννηση καὶ ἡ προσδοκία ἐγκαινιάζεται μετὰ τὴν ἀνταπόκριση καὶ τὴν πιστὴ ἀντίδραση τοῦ προφήτη στὴν ἀποκάλυψη τοῦ Γιαχβέ.

β. Ἡ διάρκεια τοῦ κηρύγματος τοῦ προφήτη Ἠσαΐα (Ἠσ. 6,11-13): Ὁ Ἠσαΐας ἔχοντας ὑπ' ὄψιν του τὸ θεϊκὸ λόγο γιὰ τὴ φύση τῆς ἀποστολῆς καὶ τίς μέγιστες δυσχέρειες τοῦ ἔργου του ὅπως καὶ γιὰ τίς σκληρὲς "καθαρότητες" δοκιμασίες τοῦ λαοῦ, δηλαδή ὅτι προηγεῖται ἡ καταστροφή καὶ ἔπεται ἡ σωτηρία, θέτει πρὸς τόν Θεό τὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημα σχετικά μετὰ τὴν διάρκεια τοῦ κηρύγματος τῆς κρίσης, **"ἕως πότε, Κύριε;"** (Ἠσ. 6,11). Ἡ ἄμεση ἀπάντηση τοῦ Θεοῦ **"ἕως ἂν ἐρημωθῶσι πόλεις ..."** θέτει κάποιο χρονικὸ ὄριο καὶ ἓναν ὄρο. Θά προηγηθεῖ ἡ πώρωση τοῦ λαοῦ καὶ μετὰ θά ἀκολουθήσει ἡ ἐκπλήρωση τῶν ὁραμάτων τῆς καταστροφῆς καὶ ἐρήμωσης τῆς χώρας ἀπὸ ἐχθρικὴ ἐπιδρομὴ ἕνεκα τῆς σκληροκαρδίας των. Τὸ κήρυγμα τοῦ προφήτη ἀποτελεῖ τὸ προανάκρουσμα τῆς ἐπικείμενης κρίσης τοῦ Γιαχβέ. Χρησιμοποιεῖ δύο εἰκόνες γιὰ νὰ προβάλλει χαρακτηριστικὰ αὐτὴ τὴν κρίση. Ἡ πρώτη εἰκόνα τῆς χώρας, ἡ ὁποία πλημμυρίζει ἀπὸ τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ, λόγῳ τῆς ἀνυπακοῆς τοῦ ἔθνους, εἶναι ἔρημη ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ ὀλοσχερῶς κατεστραμμένη ἀπὸ φωτιά. Ἡ δεύτερη εἰκόνα τῶν ἀνθρώπων ὡς δένδρων πού καίγονται καὶ καταστρέφονται, βρίσκεται σέ ἀντιθετικὸ παραλληλισμὸ μετὰ τὴν εἰκόνα τῆς κάθαρσης τοῦ Ἠσαΐα, ὅπου τὸ κάρβουνο μετὰ τὴν λαβίδα ὄχι μόνον δέν τὸν καίει,

ἀλλά ἀπεναντίας τόν καθιστᾶ ἱκανό νά ἐκφράσει τήν ἐτοιμότητά του νά ὑπηρετήσῃ τόν Γιαχβέ (6,11-12). Καί ἐνῶ ὁ ἀκροατής ἢ ὁ θεατής προσμένει τόν πολλαπλασιασμό ὅσων εἶχαν ἀπομείνει, ὁ Θεός συνεχίζει νά μιᾷ γιά τόν Ἐαυτό Του σέ γ' ἐνικό πρόσωπο ("μακρυνεῖ") στό 6,12. Μέ τόν ὄρο "προνομήν" ἀνακοινώνει τή νέα ἐχθρική ἐπιδρομή καί τήν ἐκ νέου ἐξόντωσή του. Μόνον "τό ἐπιδέκατον" (6,13α) θά σωθεῖ προκειμένου νά καταστῆ ἡ ἀπαρχή τοῦ νέου λαοῦ τοῦ Γιαχβέ.

Τήν ἴδια ὥρα ἡ θεϊκή σκλήρυνση θά ἔχει ὀλοκληρώσει τήν πορεία της. Ὁ λαός δέν ἀποδέχτηκε τό μήνυμα τοῦ προφήτη, ὁ ὁποῖος ἐξουσιοδοτήθηκε ἀπό τόν Γιαχβέ (6,10). Ὁ προφήτης οὐσιαστικά ἐπισπεύδει τήν πειθαρχική τιμωρία ὀδηγώντας τόν "παραμορφωμένο" λαό στή διαδικασία τῆς συμφιλίωσης μέ τό ἄλλο μέλος τῆς Διαθήκης, τόν Θεό. Ἡ σχέση τοῦ Γιαχβέ μέ τόν λαό Του φαίνεται ὡς σχέση διεκδίκησης τοῦ λαοῦ ἀπό τόν Θεό, ὁ ὁποῖος ὡς Παντοδύναμος ἐπιβάλλει τήν παρουσία Του σ' ἕνα λαό πού οὐσιαστικά ἔχει ἀπορρίψει Ἐκεῖνον. Φαίνεται νά μὴν λαμβάνεται ὑπόψη ἡ ἐλεύθερη συγκατάβαση τοῦ λαοῦ. Ὅμως αὐτό σχετίζεται ἄμεσα μέ τήν πρωταρχική ἔννοια τῆς Διαθήκης πού ἔχει συνάψει μαζί του, ὄντας ὁ Ἴδιος τό πιστό μέλος.

Ἡ ἐρώτηση τοῦ προφήτη **"ἕως πότε, Γιαχβέ"** καί ἡ ἀνακοίνωση ὅτι κάποια μέρα **"ἅγιος σπόρος"** θά φυτρώσει (6,13β), δέν ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τήν προηγηθεῖσα κρίση, ἀλλά ἐντάσσονται στήν προοπτική τῆς βασιλείας τοῦ Γιαχβέ σ' ὅλο τόν κόσμο. Ἄλλωστε τό Ἦσ. 6,13β συνάδει μέ τή διακήρυξη τῶν Σεραφεῖμ στό 6,3, ὑπαινίσσεται τό "λεῖμμα" ὡς τό σπέρμα τῶν πατριαρχῶν, δηλαδή τόν ἰδανικό ἀπόγονό τους γιά νά ἡγηθεῖ τοῦ διαθηκικοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καί συνδέεται ἄμεσα τόσο μέ τό Ἦσ. 1,29-30, ἀφοῦ ἐκεῖ χρησιμοποιεῖται ἡ ἴδια εἰκόνα τοῦ δένδρου τῆς δρυός, ὅσο καί μέ τή λέξη "θάνατος" τοῦ Ἦσ. 6,1. Προβάλλει ὡς "συμπλήρωμα-ἐκπλήρωση" καί ἐλπιδοφόρο μήνυμα ὅτι μόνον ἡ Ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἱκανή νά νικήσει τή φθορά καί νά ἐξασφαλίσει τήν ἐμφάνιση ἑνός ἁγίου σπόρου πού θά ζήσει σ' ἄρμονία μ' Ἐκεῖνον. Γιά τούς Ὁ' τό Ἦσ. 6 τελειώνει ἐδῶ. Ὅμως τό ΜΚ, ἡ Πεσσιτώ, ἡ Vulgate τελειώνουν μέ τήν προσθήκη **"Ἄγιον σπέρμα εἶναι ὁ κορμός των"**, ἐνῶ ὑπάρχει στόν Θεοδοτίωνα ὡς **"σπέρμα ἅγιον τό στήλωμα αὐτῆς"**. Ἄν καί λείπει ἀπό τούς Ὁ', ὅμως ὁ στίχος 12β τροποποιήθηκε μέ τέτοιο τρόπο ὥστε νά γίνῃ ἐξίσου ἐλπιδοφόρος". Πολλοί δικαιώνουν τούς Ὁ' γιά τήν παράλειψη αὐτῆς τῆς προσθήκης, γιατί θεωροῦν ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ "λεῖμματος" ἢ "ὑπολοίπου" ἐνυπάρχει στους ὄρους "ἐπιδέκατον" καί "κορμός". Μέ τήν προσθήκη αὐτή ὅμως ἐκφράζεται καλύτερα ἡ ἰδέα τῆς λειτουργικότητας τοῦ "ἁγίου υπολοίπου", τό ὁποῖο δέν ἐπρόκειτο μόνον νά δεῖ τή μεσσιανική σωτηρία, ἀλλά καί νά χρησιμεύσει ὡς φυτώριό της (πρβλ. Ἦσ. 7,3. 10,20. 11,1), καθὼς τό "σπέρμα" συνιστᾶ δύναμη ζωτική. Προσφέρεται ἔτσι μιά ἐπιπλέον ἀκτίδα ἐλπίδας, γιάτί ὁ λαός μοιάζει μ' ἕνα δένδρο πού ἔχει κατακοπεῖ, ἀλλά ἡ ρίζα του ἔχει μείνει γιά νά ζωογονηθεῖ ἕνα καινούργιο "λεῖμμα".

Ἐπομένως, **στό Ἦσ. 6 φανερόνεται ὅτι δέν ἐπαρκεῖ ἀπλά ἡ συμμετοχή τοῦ λαοῦ στήν ὁμολογία τοῦ προφήτη γιά τήν ἀναξιοτήτά του. Προβάλλεται μέ ἔντονο καί ἐπίμονο τρόπο τό αἶτημα τῆς ἀνταπόκρισής τους πρὸς τόν Θεό καί γι' αὐτό δέν ὀλοκληρώνεται ἐκεῖ.**

Ἡ προφητεία γιά τόν "Ἐμμανουήλ" ἀποτελεῖ συνέχεια τοῦ κεφαλαίου 6, καί ἀποκαλύπτει πῶς ἡ μακρά παιδευτική διαδικασία μέσω τῆς ἐρήμωσης καί τῆς καταστροφῆς, θά ὀδηγεῖ στήν ἀναγέννηση τοῦ λαοῦ. Τά κεφ. 5-12 μέσα στά ὅποια ἐντάσσεται ἀρμονικά ἡ προφητεία, πλαισιώνονται ἀπό ὕμνους καί ξεχωρίζουν ὡς μία συνάφεια, ἡ ὅποια εἶναι σημαντικότερη γιά τήν κατανόηση τοῦ βιβλίου στό σύνολό του, καθῶς συμπυκνώνουν τή θεολογία, μεσσιανολογία καί ἐσχατολογία του μέ ἓνα μοναδικό τρόπο.

4. Ἡ συνάντηση τοῦ Ἡσαΐα μέ τόν βασιλιά Ἀχαζ (Ἡσ. 7,3-6):

Ἡσαΐου κεφάλαιο 7, στίχοι 1-9

Μασσοριτικό Κείμενο (MK) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') -Νεοελληνικό κείμενο (NE)

1Τον καιρό που βασιλιάς του Ιούδα ήταν ο Αχαζ, γιος του Ιωθάμ κι εγγονός του Ουζζία, βγήκαν ο Ρεσίν, βασιλιάς της Συρίας και ο Φεκάχ, γιος του Ρεμαλία και βασιλιάς του Ισραήλ, για να πολεμήσουν κατά της Ιερουσαλήμ, αλλά δεν μπόρεσαν να την κυριέψουν.

Ἡσ. 7,1 (Ο')

Καί ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀχαζ τοῦ Ἰωθάμ τοῦ υἱοῦ Ὀζίου βασιλέως Ἰούδα, ἀνέβη Ρασεὶμ βασιλεὺς Ἀράμ καὶ Φακεὲ υἱὸς Ρομελίου βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ πολεμῆσαι αὐτήν καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν πολιορκῆσαι αὐτήν.

Ἡσ. 7,1 (NE)

Κατὰ τις ἡμέρες τοῦ βασιλιά Αχαζ, γιού τοῦ Ἰωθάμ, ο ὁποῖος ἦταν γιός τοῦ Ὀζία βασιλιά τῶν Ἰουδαίων, στράφηκαν ο Ρασεὶμ, ο βασιλιάς τοῦ Αραμαϊκοῦ κράτους, καὶ ο Φακεέ, ο υἱὸς τοῦ Ρομελίου, βασιλιάς τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐναντίον τῆς Ἱερουσαλήμ, γιὰ νὰ πολεμήσουν καὶ τὴν καταλάβουν ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὴν κυριεύσουν.

2Ὅταν ἔφεραν τὸ μήνυμα στὸ βασιλιά τοῦ Ιούδα ὅτι οἱ Σύριοι συμμάχησαν μετὰ τὴν φυλὴ Ἐφραΐμ, αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς τοῦ ταραχτήκαν, ὅπως ταρακουνιούνται τὰ δέντρα στὸ δάσος ἀπὸ τὸν ἀνεμὸ.

Ἡσ. 7,2 (Ο')

καὶ ἀνηγγέλη εἰς τὸν οἶκον Δαυὶδ λέγων· συνεφώνησεν Ἀράμ πρὸς τὸν Ἐφραΐμ· καὶ ἐξέστη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐν δρυμῶ ξύλον ὑπὸ πνεύματος σαλευθῆ.

Ἡσ. 7,2(NE)

Ἀναγγέλθηκαν δε στὸν βασιλικὸ οἶκον τοῦ Δαβίδ, ὅτι τὸ Αραμαϊκὸ κράτος συμμάχησε μετὰ τὸ βασίλειο τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐναντίον τους. Ταραχθῆκε ὁ βασιλιάς καὶ ολόκληρος ὁ βασιλικὸς οἶκος καὶ ὅλος ὁ λαὸς τῶν Ἰουδαίων, ὅπως ταρασσόνται καὶ τρέμουν οἱ κλάδοι καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἐνός δάσους, ὅταν φυσάει ὁ ἀνεμὸς.

3Τότε εἶπε ὁ Κύριος στὸν Ἡσαΐα: «Σήκω καὶ πήγαινε νὰ βρεῖς τὸ βασιλιά Αχαζ, ἐσύ καὶ ὁ γιος σου ὁ Σεάρ-Ἰασούβ, στὴν ἀκρὴ τοῦ υδραγωγοῦ τῆς πάνω δεξαμενῆς, στὸ δρόμο τοῦ ἀγροῦ τοῦ Λευκαντή.

Ἡσ. 7,3 (Ο')

καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ἡσαΐαν· ἔξελθε εἰς συνάντησιν Ἀχαζ σὺ καὶ ὁ καταλειφθεὶς Ἰασούβ ὁ υἱὸς σου πρὸς τὴν κολυμβήθραν τῆς ἄνω ὁδοῦ τοῦ ἀγροῦ τοῦ κναφέως

Ἡσ. 7,3(NE)

Εἶπε τότε ὁ Κύριος πρὸς τὸν Ἡσαΐαν· ἐβγα γιὰ νὰ

συναντήσεις τον Άχαζ εσύ και ο απομείνας κοντά σου υιός σου Ιασούβ, του οποίου το όνομα σημαίνει “το κατάλειμμα θα επιστρέψει”. Θα τον συνάντησεις πλησίον της δεξαμενής, η οποία βρίσκεται στο άνω μέρος της οδού, που οδηγεί στον αγρό του λευκαντού.

4Πες του: “πρόσεξε! Μείνε ήσυχος· μη φοβηθείς, μη δειλιάσεις από τους δυο αυτούς δαυλούς που καπνίζουν, δηλαδή από την άγρια οργή του Ρεσίν και την οργή του γιου του Ρεμαλία.

Ησ. 7,4 (Ο') και ἐρεῖς αὐτῶ· φύλαξαι τοῦ ἡσυχάσαι καὶ μὴ φοβοῦ, μηδὲ ἡ ψυχὴ σου ἀσθενεῖτω ἀπὸ τῶν δύο ξύλων τῶν δαλῶν τῶν καπνιζομένων τούτων· ὅταν γὰρ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ μου γένηται, πάλιν ἰάσομαι.

Ησ. 7,4(NE) Θα πεις εκεί προς τον Αχαζ· φυλάξου και ησύχασε, μη φοβάσαι· ας μη αποκαρδιωθείς εξ αιτίας των δύο αυτών σβεσμένων δαυλών, που καπνίζουν, του βασιλιά Φακεέ και του βασιλιά Ρασείμ, διότι, όταν η δίκαιη τιμωρία της οργής του θυμού μου πραγματοποιηθεί πλέον εναντίον σας, εγώ πάλι θα σας ανορθώσω και θα σας προστατεύσω.

5Βέβαια, οι Σύριοι σκέφτηκαν μαζί με τους Εφραϊμίτες και το γιο του Ρεμαλία να σου κάνουν κακό. Είπαν:

Ησ. 7,5 (Ο') καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀράμ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ρομελίου, ὅτι ἐβουλεύσαντο βουλήν πονηρὰν περὶ σοῦ λέγοντες·

Ησ. 7,5(NE) Ως προς δε τον Ρασείμ, βασιλιά των Αραμαίων και τον Φακεέ, γιό του Ρομελίου, επειδή αυτοί σκέφθηκαν και αποφάσισαν ενάντιόν σου κακά και ολέθρια, λέγοντες

6Πάμε να εκστρατεύσουμε εναντίον του Ιούδα και να τον τρομοκρατήσουμε· αυτός θ' αναγκαστεί να ενωθεί μαζί μας και τότε εμείς θα του επιβάλουμε για βασιλιά το γιο του Ταβεήλ.

Ησ. 7,6 (Ο') ἀναβησόμεθα εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ συλλαλήσαντες αὐτοῖς, ἀποστρέψομεν αὐτούς πρὸς ἡμᾶς καὶ βασιλεύσομεν αὐτοῖς τὸν υἱὸν Ταβεήλ·

Ησ. 7,6(NE) θα πάμε εναντίον της Ιουδαίας, θα συνομιλήσουμε με αυτούς, θα τους απειλήσουμε και έτσι, χωρίς καν να πολεμήσουμε, θα τους γυρίσουμε προς το μέρος μας και θα τοποθετήσουμε βασιλιά σ'αυτούς τον γιό του Ταβεήλ,

7Άκου όμως τι λέει ο Κύριος ο Θεός: Αυτό δεν θα πετύχει, δε θα συμβεί καν!

Ησ. 7,7 (Ο') τάδε λέγει Κύριος σαβαώθ· οὐ μὴ μείνη ἡ βουλή αὕτη οὐδὲ ἔσται·

Ησ. 7,7(NE) αυτά, λοιπόν, λέγει ο Κύριος, ο παντοκράτωρ· Δεν θα πραγματοποιηθεί η κακή απόφασή τους ούτε και θα ευδοωθεί το σχέδιό τους.

8Πρωτεύουσα της Συρίας είναι η Δαμασκός και ηγέτης της Δαμασκού ο Ρεσίν. Και τι είναι το βασίλειο του Εφραΐμ; Μετά από εξήντα πέντε χρόνια θα έχει συντριβεί και ο λαός του δεν θα υπάρχει πια.

Ησ. 7,8 (Ο') ἀλλ' ἡ κεφαλὴ Ἀράμ Δαμασκὸς καὶ ἡ κεφαλὴ Δαμασκοῦ Ρασεῖμ - ἀλλ' ἔτι ἐξήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐκλείψει ἡ βασιλεία Ἐφραὶμ ἀπὸ λαοῦ -

Ησ. 7,8(NE) Διότι πρωτεύουσα του Αραμαϊκού κράτους θα είναι η Δαμασκός, ο δε Ρασείμ θα είναι βασιλιάς μόνον της Δαμασκού. Ως προς δε το βασίλειον του Ισραήλ θα υπάρξει ακόμη επί εξήκοντα πέντε έτη, οπότε πλέον θα λείψει ο λαός από το βασίλειον αυτό.

9Πρωτεύουσα του Εφραΐμ είναι η Σαμάρεια και ηγέτης της Σαμάρειας ο γιος του Ρεμαλία. Αλλά αν εσείς δεν μείνετε στην πίστη σταθεροί, δε θα στεριώσετε ούτε στη ζωή».

Ησ. 7,9 (Ο') και ή κεφαλή Έφραϊμ Σομόρων, και ή κεφαλή Σομόρων υιός του Ρομελίου· και εάν μη πιστεύσητε, ουδέ μη συνιήτε. -

Ησ. 7,9(NE) Επί του παρόντος πρωτεύουσα του βασιλείου αυτού θα είναι η Σαμάρεια και βασιλιάς της Σαμαρείας θα είναι ο γιός του Ρομελίου. Εάν όμως σεις δεν πιστεύσετε στον Κύριον και δεν παραδεχθείτε τους λόγους του, ποτέ δεν θα αντιληφθείτε ούτε την θέση, που βρίσκεσθε, ούτε τον τρόπον της ασφάλειά σας".

Στό Ήσ. 7 οί συνεχείς αναφορές και νύξεις για τον Οίκο Δαυΐδ, τον ούσιαστικό παραλήπτη τής προφητείας του "Εμμανουήλ", οδηγούνται κλιμακωτά από τον προφήτη, επισημαίνοντας ότι ή στάση του λαού και του βασιλιά απέναντι στο Θεό έχει αντίκτυπο στην μονιμότητα και σταθερότητα του οίκου Δαυΐδ, στοιχεία τά όποια δέν πρέπει νά θεωρούνται δεδομένα. Τό ενδιαφέρον του Θεού και του προφήτη δέν είναι μόνο ή συνέχεια τής δυναστείας και ή διάσωση του λαού, αλλά κυρίως τό "λειμμα" του λαού, μιά κι αυτό θά λάβει σοβαρά υπόψη του τον λόγο του προφήτη. Η γενεαλογία του βασιλιά Άχαζ ("του Ιωάθαμ του υιού Οζίου βασιλέως Ιουδα" Ήσ. 7,1) αποτελεί τήν αρχή του Ήσ. 7. Τά ιστορικά δεδομένα, τά όποια υπαινίσσεται τό Ήσ. 7,1, μπορούν νά ανασυγκροτηθούν αρτιότερα από τά Ασσυριακά Αρχεία, τά Β(Δ') Βασ. 15-20 έξ. και Β' Χρον. (Β' Παραλ.) 28,5-21, τά όποια ανήκουν στον Δευτερονομιστή. Η απλή αναφορά στο βασιλιά Όζια και ό συσχετισμός του μέ τον Άχαζ, βοηθά νά συνδεθεί τό παρόν υλικό μ' αυτό του Ήσ. 6, όπου έγινε λόγος για τή δόξα του Θεού και τή σκλήρυνση του λαού. Στο Ήσ. 7,1 διαπιστώνουμε μιά αλλαγή στην αφήγηση, ή όποια γίνεται σε γ' ενικό πρόσωπο αντί για τό α' ενικό του Ήσ. 6. Μ' αυτό τον τρόπο μεταβάλλεται ή δομή και ή λειτουργία του κειμένου, προκειμένου νά δοθούν αφενός οί βασικές πληροφορίες, οί όποιες αφορούν στην ιστορική πραγματικότητα και στα γεγονότα (Ήσ.1-7), τά όποια διαδραματίστηκαν πριν τήν έναρξη του Συρο-εφραιμιτικού πολέμου (735 -733 π.Χ.) και αφετέρου νά συνδεθούν άμεσα μέ τον λόγο του Θεού που καθοδηγεί τήν Ιστορία. Έπομένως, τό 7,1 προ-χαράσσει τήν αποκατάσταση, τήν όποια ό Θεός έχει αναθέσει στον Ήσαϊα, μέ τήν αναγγελία τής επικείμενης "Ήμέρας του Γιαχβέ".

Στό πλαίσιο του παρεμβατικού σχεδίου του Θεού εντάσσεται και ή συνάντηση του προφήτη Ήσαϊα και του γιού του μέ τον βασιλιά Άχαζ (Ήσ. 7), ή όποια δέν είναι ένα μεμονωμένο επεισόδιο, αλλά σχετίζεται στενά μέ τό κήρυγμα του προφήτη για τήν "Ήμέρα Γιαχβέ" [Ο': "ήμέρα Κυρίου Σαβαώθ" (2,6-22)] και τό "λειμμα" (Ήσ. 6). Στην πραγματικότητα, κατά τή

συνάντηση θά συγκρουσθούν ή υπόσχεση του Γιαχβέ μέ τήν άπιστία του βασιλιᾶ καί του λαοῦ. Τό διαλογικό μέρος τῆς σκηνῆς τῆς συνάντησης ξεκινᾶ μέ τίς ὁδηγίες, πού δίνονται από τόν Γιαχβέ πρὸς τόν Ἡσαΐα. Ὁ λόγος του Θεοῦ εἰσάγεται μέ τή διατύπωση "καί εἶπεν Κύριος πρὸς Ἡσαΐαν" [MK: "Τότε εἶπεν ὁ Κύριος στόν Ἡσαΐα"], προσδίδοντας στήν προφητική ἀφήγηση διάφορα χαρακτηριστικά, ὅπως προσταγή γιά: α) νά συναντήσῃ τόν βασιλιά (στ.3), β) νά ἐκπληρώσῃ τήν ἀποστολή (στ. 3-6), γ) νά ἀναγγεῖλῃ τόν λόγο του Γιαχβέ (στ. 7), δ) νά ἐπεξηγήσῃ τά γεγονότα (στ. 8-9α), καί ε) νά νουθετήσῃ γιά πίστη (9β).

α. Ὁ μάρτυρας τῆς συνάντησης: [Shear-jashub, (MK: Σεαρ-γιασούβ Ο': "ὁ καταλειφθεὶς Ιασούβ")]. Γιά νά πάει νά συναντήσῃ τόν γεμάτο φόβο βασιλιά Ἀχαζ, ὁ Ἡσαΐας μέ ἐντολή του Θεοῦ λαμβάνει τόν γιό του, τό ὄνομα του ὁποίου καταγράφεται στό Ἡσ. 7,3.11 ὡς Shear-jashub, Ο' "ὁ καταλειφθεὶς Ιασούβ" καί εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένο τόσο μέ τήν υπόσχεση συνέχισης τῆς δυναστείας του Δαυῖδ [Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 7,16], ὅσο καί μέ τήν προϋπόθεση, τήν ὁποία ὁ Θεός θέτει στό στίχο 7,9β "καί ἐάν μή πιστεύσητε, οὐδέ μή συνῆτε". Ἡ υπόσχεση αὐτή ἐναρμονίζεται μέ τήν ἀπαίτηση τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς Αὐτόν (ὅπως δηλαδή πίστεψε ὁ Δαυῖδ, ἔτσι ὀφείλει νά κάνει καί ὁ Ἀχαζ).

Ὅσον ἀφορᾶ τήν ὀνοματοδοσία του Shear-jashub δέν γνωρίζομε πότε καί πῶς ἔγινε. Ἐπειδή ὅμως τό ὄνομα του παιδιοῦ εἶναι καθοριστικό, σίγουρα αὐτό δόθηκε δύο ἢ τρία χρόνια πρὶν ἀπό τήν συνάντηση μέ τόν βασιλιά Ἀχαζ καί ἀσφαλῶς μετά τό γεγονός τῆς κλήσης. Ἄλλωστε ἡ ἐντολή πρὸς τόν Ἡσαΐα νά λάβῃ μαζί του τόν γιό του, σημαίνει ὅτι τό παιδί ἦταν ἀρκετά μεγάλο, ἱκανό νά περπατάει, καί δέν ὑποχρεώθηκε νά πάει ἀναγκαστικά στή συνάντηση καί νά καταστῆ μάρτυρας τῆς προφητείας γιά τόν "Ἐμμανουήλ".

Ἡ παρουσία του Shear-jashub καί τά λόγια του Γιαχβέ πρὸς τόν βασιλιά Ἀχαζ ἀποτελοῦν "σημεῖο" ἐνθάρρυνσης, προτροπῆς γιά πίστη στό Θεό, ἀλλά καί ἀπειλῆς, ἐπειδή σχετίζονται μέ τή σοβαρότητα τῶν ἀποφάσεων πού ὀφείλει νά λάβῃ ὁ Ἀχαζ. Ἐπίσης ὑποδηλώνουν ὅτι ἡ "Ἡμέρα Γιαχβέ" εἶναι κοντά. Ἡ ἐπικείμενη καταστροφή δέν θά ἀνακόψῃ ὅμως τήν πρόθεση του Θεοῦ γιά εὐλογία. Τό συμβολικό ὄνομα του παιδιοῦ ἀποδίδει τήν κεντρική ἰδέα του προφητικοῦ κηρύγματος του Ἡσαΐα καί μπορεῖ νά θεωρηθεῖ: α) Θετικά: ὅτι "τουλάχιστον ἓνα λείμμα θά ἐπιστρέψῃ" ὡς μία ἀρχική προειδοποίηση καί μετέπειτα υπόσχεση μή πλήρους ἀφανισμοῦ ἢ β) ἀρνητικά, δηλαδή "μόνον ἓνα λείμμα θά ἐπιστρέψῃ", ὡς μία προειδοποίηση τῶν συνεπειῶν τῆς βασιλικῆς πολιτικῆς, ὅπως αὐτές περιγράφονται στά Β' (Δ') Βασ. 16,7 καί 18,5 ἐξ. Συνάμα ὑποδηλώνει "ἐπιστροφή", ἡ ὁποία μπορεῖ νά εἶναι: α) φυσική ἀπό μάχη ἢ αἰχμαλωσία, ἀλλά καί β) μεταφορική, δηλ. ἐπιστροφή ἀπό τά εἰδῶλα στό Θεό. Τό "λείμμα", προερχόμενο ἀπό τόν Ἰούδα, θά κατορθώσῃ νά ἐπιζῆσῃ καί νά ἐπιστρέψῃ. Ἡ ἀποψη ὅτι τελικά, "μόνον ἓνα λείμμα" θά ξεφύγῃ ἀπό τήν τελική καταστροφή του βασιλείου (30,16 ἐξ.), ἐπειδή προκύπτει ὡς ἀντανάκλαση σ' αὐτή τήν κατάσταση, ἐναρμονίζεται μέ τήν ἐντολή τῆς "σκληροκαρδίας" (Ἡσ. 6,10) καί μέ τό βλαστό του δένδρου στόν ἐπίλογο του Ἡσ. 6. Ὁ J. Oswalt ἀποδέχεται αὐτή τήν ἐρμηνεία, γιατί ἀρμύζει καλύτερα στό γενικό πλαίσιο. Ἄλλωστε τήν παρουσία τῶσων ὀνομάτων στό Ἡσ. 7 δέν εἶναι τυχαία ("Ἡσαΐας σημαίνει "Ὁ Κύριος εἶναι ἡ σωτηρία μας" ἢ "ὁ Κύριος σώζει", "Ὀζίας" σημαίνει "Δύναμη του Κυρίου", ἐνῶ "Ἀχαζ" "ὁ Κύριος κατάσχει"), ἀφοῦ ὅλα αὐτά τά

ὀνόματα συμβολίζουν τὴν κρίση καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἄρα, τὸ μήνυμα τοῦ Ἡσαΐα εἶναι **σωτηρία διὰ τῆς κρίσεως!**

β. Ὁ τόπος τῆς συνάντησης τοῦ προφήτη Ἡσαΐα καὶ τοῦ Shear-jashub μέ τὸν βασιλιά Ἀχαζ προσδιορίζεται στό Ἡσ. 7,3 ἀπὸ τὴν φράση ΜΚ: "κοντὰ στὸν ὕδραγωγὸ τῆς ἄνω λίμνης (δεξαμενῆς), στό δρόμο τοῦ ἀγροῦ τοῦ λευκαντοῦ (γραφέως) Ο': "πρὸς τὴν κολυμβήθρα τῆς ἄνω ὁδοῦ τοῦ ἀγροῦ τοῦ γραφέως". Παρ' ὅτι τὸ κείμενο τοῦ Ἡσαΐα ἀναφέρει τὸν τόπο τῆς συνάντησης, ὡστόσο δὲν μπορεῖ νὰ ταυτοποιηθεῖ ἀπολύτως, γι' αὐτὸ καὶ ἔχουν διατυπωθεῖ τρεῖς κυρίως ἐκδοχές γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς τοποθεσίας. Τὸ μόνο σίγουρο εἶναι ὅτι ὁ "ἀγρὸς τοῦ γραφέως" ἦταν τὸ μέρος, ὅπου οἱ λευκαντὲς ἐπεξεργάζονταν τὰ ροῦχα ἢ τὰ δέρματα καὶ ἄρα βρισκόταν σὲ σημεῖο μέ ἀφθονο νερό. Ἀπὸ ἐκεῖ γινόταν ἡ ὑδρευση τοῦ πλησιέστερου λευκαντηρίου τοῦ γραφέως, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ὁδὸς ἔφερε τὸ ὄνομά του.

Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ τόπου ἴσως συνδέει τὴ δόξα τοῦ Γιαχβέ (Ἡσ. 7) μέ τὸ Ἡσ. 6, τὸ ὁποῖο ἐντοπίζεται στό Ναὸ τῆς Σιών στὸν ὀμφαλό τοῦ Ἰσραὴλ παρ' ὅτι ἐπεκτείνεται σ' ὅλη τὴ γῆ. Ἀπὸ τὸ κέντρο ὁ προφήτης ἐντοπίζεται στὴν περιφέρεια, ὅπου κινεῖται ὁ βασιλιάς, ὁ ὁποῖος θὰ ἔπρεπε νὰ βρίσκεται ἐκείνη τὴ στιγμή προσευχόμενος στό Ναὸ! Ἐπομένως, δὲν εἶναι τυχαῖος ὁ τόπος συνάντησης μιά καὶ καθορίζεται σ' ἓνα κοσμικὸ δρόμο καὶ πλησίον μιᾶς πηγῆς πού τούς τροφοδοτεῖ πάντα μέ νερό. Ἡ μόνη μόνιμη παροχὴ νεροῦ στὴν μείζονα περιοχὴ ἦταν αὐτὴ, τὴν ὁποία πού οἱ Ο' προσδιορίζουν ὡς πηγὴ Γιών καὶ βρισκόταν στὴν κοιλάδα τῶν Κέδρων (ἀνατολικά τοῦ βορείου μέρους τῆς πόλης τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ 586 γιάρδες μακριὰ ἀπὸ τὴν κολυμβήθρα τοῦ Σιλῶμ). Ἄρα, ἦταν πλησίον τῆς πόλης καὶ ἔτσι σὲ περίπτωση πολιορκίας μποροῦσε νὰ παρέχει ἐπαρκῶς νερό στοὺς κατοίκους. Ὅμως ὁ ἐξωτερικὸς ἀγωγὸς σύνδεσης τῆς πόλης μέ τίς πηγές ἐκτός τῶν τειχῶν θὰ μποροῦσε εὐκόλα νὰ κοπεῖ ἀπὸ ἓναν ἐχθρὸ καὶ ἡ πόλη νὰ μὴν ἀντέξει τὸν πολιορκητικὸ κλοιό.

Πράγματι, ἡ παρουσία τοῦ βασιλιᾶ ἐκεῖ δηλώνει τὸ ἄμεσο ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀγωνία του, ὅμως πρέπει ὁ ἴδιος νὰ ἀντιληφθεῖ ὅτι καὶ τώρα σ' αὐτὴ τὴν κρίσιμη στιγμή, ἡ πηγὴ δὲν πρόκειται νὰ στερέψει καὶ θὰ τούς βοηθήσει. Φτάνει μόνον νὰ ἐμπιστευτοῦν αὐτὴ ἢ μιλώνοντας παραβολικά τὸν Γιαχβέ. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἀφενὸς τεκμηριώνεται ἱστορικὰ μιά καὶ παρέχονται τὰ ὀνόματα τοῦ προφήτη, τοῦ γιοῦ του καὶ τοῦ βασιλιᾶ, ἡ ἀκριβὴς τοποθεσία τῆς συνάντησης καὶ ἡ περιγραφή τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν. Ἀφετέρου προσφέρεται τὸ ἱστορικὸ πλαίσιο κατ' ἀντιστοιχία μέ τὸ οὐράνιο βασίλειο (Ἡσ. 1 καὶ 6).

Ἐπίσης **ὁ χρόνος εἶναι δύσκολο νὰ προσδιοριστεῖ μέ ἀκρίβεια.** Σίγουρα συμβαίνει στό χρονικὸ διάστημα πού μεσολαβεῖ **μεταξὺ τῆς κλήσης τοῦ προφήτη καὶ τῆς συνάντησής του μέ τὸν Ἀχαζ, δηλαδή ἴσως στὶς ἀρχές τοῦ 734 π.Χ. καὶ ἀκριβῶς πρὶν ὁ Ἀχαζ προσφύγει στοὺς Ἀσσυρίους γιὰ βοήθεια μέ τίς καταλυτικὲς συνέπειες τῆς γιὰ τὸν Ἰούδα.**

γ. Ἡ διαβεβαίωση τοῦ Θεοῦ ΜΚ: δὲν θὰ πετύχει αὐτὸ, οὔτε θὰ συμβεῖ αὐτὸ Ο': "Οὐ μὴ ἐμμεῖνη ἡ βουλή αὐτῆ οὐδέ ἔσται" (Ἡσ. 7,7). Τὰ θεϊκὰ λόγια (Ἡσ. 7,7-9), σχετίζονται ἄμεσα τόσο τὴν ἐκ τῶν προτέρων ἐκτίμηση (πρόβλεψη) πού δίνεται συμβολικά μέ τὸ ὄνομα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἡσαΐα, τοῦ Shear-jashub, καὶ τὴ συμβουλή πρὸς τὸν βασιλιά Ἀχαζ, ὅσο καὶ μέ τὴν προηγούμενη διαβεβαίωση

του Γιαχβέ στό 'Hσ. 7,2β ότι οί έχθροί δέν θά ύπερισχύσουν, προκειμένου νά άποφασίσει γιά τήν πολιτική πού θά άκολουθοῦσε. Ἡ διπλή άρνηση "οὐ μή έμμείνη ή βουλή αύτη οὐδέ έσται" ύπόσχεται κατηγορηματικά κι άπόλυτα τήν ματαίωση τῶν άλαζονικῶν σχεδίων τῶν δύο βασιλέων, έπειδή αυτά δέν συμπίπτουν μέ τή θέληση τοῦ Θεοῦ. **Ὁ Γιαχβέ έγκρίνοντας δύο πολιτικές: α) τήν πολιτική άρνησης τῆς Συροεφραιμιτικῆς συμμαχίας, τήν όποία άρχικά είχε άκολουθήσει ό Άχαζ και β) τήν πολιτική τῆς ειρηνικῆς άποδοχῆς τῆς Ασσυριακῆς ήγεμονίας, προτείνει στόν Άχαζ νά άκολουθήσει τήν πολιτική τῆς "οὐδετερότητας", ή όποία έδράζεται στην έμπιστοσύνη στό Θεό και είναι ικανή γιά νά όδηγήσει στην άπελευθέρωση τῆς δυναστείας, άναπτύσσεται ιδιαίτέρως άπό τό κήρυγμα και τή θεολογία τοῦ Δευτερονομιστή. Τό μήνυμα τοῦ Γιαχβέ πρός τόν Άχαζ είναι άπλό, σύντομο, σαφές και ένθαρρυντικό. Ἡ παραίνεση ότι ή ασφάλεια θά ύπάρξει μέσω τῆς προσωπικῆς πίστης και έμπιστοσύνης στόν Γιαχβέ, μπορεῖ νά όδηγήσει τελικά σέ υιοθέτηση τῆς ύπεροχῆς τοῦ Θεοῦ.**

δ. Ἡ ρήτρα πρός τόν Οἶκο Δαυῖδ: ΜΚ: "Εάν δέν πιστεύσετε, δέν θά σταθεῖτε." Ο': "και εάν μή πιστεύσετε, οὐδέ μή συνῆτε" ('Hσ. 7,9β). Τό 'Hσ. 7,9β συμπυκνώνει τή σημασία όλόκληρης τῆς αφήγησης ('Hσ. 7,1-9), έπειδή ή κρίση, ή όποία δημιουργήθηκε στό βασιλείο τοῦ Ἰούδα είχε άντίκτυπο στή σταθερότητα τοῦ οἴκου Δαυῖδ. Αὐτή ή θεμελιώδης σχέση "πίστης" και "λύτρωσης" τονίζεται μέ έμφαση μέσω τοῦ λογοπαιγνίου "και εάν μή πιστεύσετε, οὐδέ μή συνῆτε" και τῶν ρημάτων ta'amenu ρίζα 'amn = πιστεύω και te'amenu ρίζα amen= έγκαθιδρύω, ή σύνδεση τῶν όποίων δημιουργεῖ μία άπλή ύποθετική πρόταση, ή όποία εκφέρει μία άπειλή μέ ὅρους. Λόγω τῆς παρουσίας τοῦ β' πληθυντικοῦ προσώπου άντιλαμβανόμαστε ότι ό προφήτης μ' αὐτή τή ρήτρα άπευθύνεται σ' όλόκληρο τόν οἶκο Δαυῖδ, γιατί κινδύνευε νά καταστει ύποχείριο τῶν Ασσυρίων [B' Χρον. (B' Παραλ. 28,16 έξ.)]. Φαίνεται νά έγγίζει τό τέλος τῆς δυναστείας, έπειδή εκλείπει ή έμπιστοσύνη στή δύναμη τοῦ Θεοῦ και στην παρούσα κρίση ό οἶκος δέν θά μείνει, άκόμη κι αν σωθεῖ πρός στιγμή.

Ποίός είναι ό ρόλος τοῦ 'Hσαῖα σ' αὐτή τήν συνάντηση; Ὁ Θεός παραχωρεῖ τό δικαίωμα στόν προφήτη νά ύποσχεθεῖ έν ὀνόματί Του στόν οἶκο Δαυῖδ τή διαιώνισή του [B' Σαμ. (B' Βασ.) 7,16: "και πιστωθήσεται ό οἶκος αύτου και ή βασιλεία αύτου έως αιῶνος ένώπιον έμου, και ό θρόνος αύτου έσται άνωρθωμένος εις τόν αιῶνα"]. Δέν είναι μία ύπόσχεση ύποθετική, αλλά ισχυρή, έπειδή μόνον ή έμπιστοσύνη στην άλήθεια τοῦ Θεοῦ έγγυάται τήν ασφάλεια. Ὁ Θεός χρησιμοποιεῖ τόν 'Hσαῖα γιά νά προειδοποιήσει τόν Άχαζ σχετικά μέ τίς συνέπειες τῆς έκκλησῆς του γιά βοήθεια άπό τούς Ασσυρίους. Τό μήνυμα τοῦ προφήτη διατυπώνεται ρητά και μέ σαφήνεια ότι ό Γιαχβέ, ό Ὅποιος θά φέρει άφανισμό στή Συρία και τόν Έφραϊμ, δέν θά διστάσει νά σκορπίσει τήν καταστροφή στην Ασσυρία και στόν Ἰούδα, έπειδή δέν σκόπευε νά σώσει μία κυβέρνηση ή μία δυναστεία ή οικογένεια, αλλά μία κοινότητα πίστης. Άρα, ή ιστορική τους ύπαρξη και ή διατήρησή τους έξαρτάται άπό τήν πίστη τους. Μία νουθεσία γιά "πίστη" πρός τόν βασιλιά, ό όποιος όδήγησε λαό και οἶκο σ' ένα πολιτικό δρόμο και προκάλεσε τήν πτώση και τόν άποδεκατισμό τοῦ λαοῦ, φαίνεται νά αλλάζει τό μάθημα τῆς ιστορίας γιά τήν πτώση τῆς δυναστείας και ή ιστορία νά έρμηνεύεται μέ πίστη.

Μέ τήν προσωπική αφήγηση καί τήν απόλυτη πεποίθηση ὅτι μιᾶ στό λαό του καί τοῦ λέει τήν ἀλήθεια γιά τό πραγματικό παρελθόν τῆς πτώσης τοῦ βασιλείου, ὁ προφήτης παρουσιάζει τό οὐσιαστικό πρόβλημα τῆς σταθερότητας τοῦ οἴκου Δαυῖδ (καί τοῦ Ἰσραήλ), τό ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἀπό τόν Θεό, ὁ Ὅποιος εἶναι μ' αὐτούς ("Ὁ Θεός μεθ' ἡμῶν" Ἠσ. 7,14. 8,8.10), γι' αὐτό τόν λόγο καί ἀπαιτεῖ ἀπ' αὐτούς μιά ὑψηλῆς ποιότητας εὐσέβεια, πίστη καί ἐμπιστοσύνη στόν Γιαχβέ, δηλαδή τήν υἰοθέτηση μιᾶς στάσης καί ἑνός προσανατολισμοῦ ἔναντι του κόσμου καθῶς καί ἓνα ταιριαστό τρόπο ζωῆς.

Ἡ προφητεία τοῦ Ἠσ. 7,7-9α καί ὁ συμπερασματικός ὄρος τοῦ 7,9β ["καί ἐάν μή πιστεύσητε, οὐδέ μή συνῆτε"]: α) προαναγγέλλουν ὅτι τό "σημεῖο" πού θά ἀκολουθήσει στά Ἠσ. 7,11.14 θά ἔχει χαρακτήρα μᾶλλον βεβαιωτικό, παρά θαυμαστό (ὅπως πιθανόν νά ὑπολόγιζε ὁ Ἄχαζ καί γι' αὐτό περιμένε νά λάβει τό "σημεῖο" καί μετά νά δείξει τήν ἐμπιστοσύνη του στό Θεό), β) ἀφήνουν προσωρινά ἀναπάντητο τό ἐρώτημα *τῆς ἀντίδρασης τοῦ βασιλιᾶ στό θεϊκό μήνυμα*, γ) ἀφήνουν ἀνοικτό τό τέλος τῆς ἱστορίας. Ἡ ἀπάντηση καί ἡ συνέχεια δίνεται μόνο μέσω τοῦ "*λείμματος*", τό ὁποῖο ἐπιδεικνύει ἐμπιστοσύνη στό Θεό, καί δ) ἔχουν διαχρονική ἀξία, ἐπειδή κάθε ἀναγνώστης ὡς ἀποδέκτης, ὀφείλει νά ἀντιδρᾷ πάντα μέ τόν ἴδιο τρόπο μπροστά σέ κάθε σοβαρό πρόβλημα ἢ κίνδυνο. Δίνει μεγάλη σημασία στό "*πῶς*" θά προσπεράσει αὐτόν τόν κίνδυνο καί δέν ἐστιάζει στή σημασία του. Καί ἐπιπλέον, γρήγορα καί εὐκόλα καταλήγει στό συμπέρασμα ὅτι ὁ Θεός ἐνδιαφέρεται μόνο γιά πνευματικές ὑποθέσεις καί ὄχι γιά πρακτικά γεγονότα. Αὐτή εἶναι μιά πλάνη, ἡ ὁποία ὀδηγεῖ τελικά στήν ἀπώλεια τοῦ Θεοῦ μέσα σ' ὅλες τίς ὑποθέσεις. Ὁ σύγχρονος ἀναγνώστης θά πρέπει νά ἀντιληφθεῖ ὅτι ἡ ὑπόσχεση τόν ἀφορᾷ ἄμεσα. Ἡ ἀφήγηση ἀφήνει τό λόγο τοῦ Θεοῦ νά κερδίσει τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων προκειμένου νά Τόν ἐμπιστευθοῦν. Αὐτή ἡ ἐμπιστοσύνη θά γίνει τό ἐφόδιό του μπροστά στό μέλλον, τό ὁποῖο προβάλλει ὡς ἐπί τό πλεῖστον σκοτεινό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'
Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ "ΣΗΜΕΙΟ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ"
(Ήσ. 7,10-14α)

Ησαΐου κεφάλαιο 7, στίχοι 10-14α

[Μασσοριτικό Κείμενο \(ΜΚ\)](#) - [Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα \(Ο'\)](#) - [Νεοελληνικό κείμενο \(ΝΕ\)](#)

10Ο Κύριος έστειλε με τον Ησαΐα κι άλλο μήνυμα στον Άχαζ:

Ήσ. 7,10(Ο') *Και προσέθετο Κύριος λαλήσαι τῷ Άχαζ λέγων·*

Ήσ. 7,10(ΝΕ) *Μίλησε ο Κυριος και πάλι προς τον Αχαζ και είπε·*

11«Ζήτησε ένα σημείο από τον Κύριο το Θεό σου, είτε από κάτω, από τον κόσμο των νεκρών είτε από πάνω, από τον ουρανό».

Ήσ. 7,11(Ο') *αΐτησαι σεαυτῷ σημείον παρὰ Κυρίον Θεοῦ σου εις βάθος ἢ εις ὕψος.*

Ήσ. 7,11(ΝΕ) *“για να γίνουν πιστευτά αυτά, που σου είπα, ζήτησε να γίνει κάποιο θαύμα από τον Κύριον τον Θεόν σου είτε στα βάθη της γης είτε στα ύψη του ουρανού”.*

12Ο Άχαζ όμως απάντησε: «Όχι· δε θα ζητήσω τίποτε, για να μην προκαλέσω τον Κύριο».

Ήσ. 7,12(Ο') *και εΐπεν Άχαζ· οὐ μὴ αἰτήσω οὐδ' οὐ μὴ πειράσω Κύριον.*

Ήσ. 7,12(ΝΕ) *Ο Αχαζ όμως απάντησε· “δεν πρόκειται εγώ να ζητήσω τέτοιο θαύμα και να θέσω κατά κάποιο τρόπο τον Κύριον σε πειρασμό”.*

13Τότε ο Ησαΐας είπε: «Ακούστε, λοιπόν, εσύ κι η οικογένειά σου, οι απόγονοι του Δαβίδ: Δε σας φτάνει που εξαντλείτε την υπομονή των ανθρώπων, θέλετε ακόμα να εξαντλήσετε και την υπομονή του Θεού μου;

Ήσ. 7,13(Ο') *και εΐπεν· ἀκούσατε δὴ, οἶκος Δαβὶδ· μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις; και πῶς Κυρίῳ παρέχετε ἀγῶνα;*

Ήσ. 7,13(ΝΕ) *Είπε τότε ο προφήτης Ησαΐας εκ μέρους του Θεού· “ακούστε, λοιπόν, όλοι σεις οι άνθρωποι της βασιλικής οικογένειας του Δαβίδ. Είναι μικρό ζήτημα να παρέχετε πράγματα και αφορμές στενοχώριας στους ανθρώπους; Πώς, λοιπόν, τολμάτε να στενοχωρείτε τον Κύριον με την απιστία και ανυπακοή σας;*

14^α Γί αυτό ο ίδιος ο Κύριος θα σας δώσει ένα σημείο:

Ήσ. 7,14^α (Ο') *διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημείον·*

Ήσ. 7,14^α (ΝΕ) *Δια τούτο θα δώσει ο ίδιος ο Κύριος σε σας σημείο, θαύμα μεγάλο και καταπληκτικό.*

Λόγω τῆς ἐπικείμενης καταστροφῆς, ἡ ἄμεση καθοδήγηση τοῦ προφήτη Ἡσαΐα μέσω τῆς θεϊκῆς ἐντολῆς ἀποσκοπεῖ νά συναντήσῃ τόν Ἄχαζ καί νά τόν κάνει νά ἐμπιστευθεῖ τόν Θεό, ὁ Ὅποιος παραμένει πιστός στίς ὑποσχέσεις Του ὅτι ὁ δαυϊδικός κλῶνος θά συνεχισθεῖ. Προϊόν αὐτῆς τῆς συνάντησης εἶναι ἡ πολυσυζητημένη προφητεία γιά τόν "Ἐμμανουήλ" (Ἡσ. 7,10-17), ἡ ὁποία διαφοροποιεῖται ἀπό τήν προφητεία τοῦ Ἡσ. 7,2-9, διότι ἐκφέρεται διαμέσω δύο "σημείων" προκειμένου νά τεκμηριωθεῖ ἡ πιστότητα τῶν λόγων τοῦ Κυρίου: α) στό Ἡσ. 7,11, ὅπου ὁ προφήτης καλεῖ τόν Ἄχαζ νά ζητήσῃ ἕνα "σημεῖο" ἀπό τόν Γιαχβέ, ἀνάλογο μέ τήν κρισιμότητα τῆς κατάστασης, ἀλλά ἐκεῖνος ἀρνεῖται νά ἀντιμετωπίσῃ τόν Θεό, ἐπειδή ἔχει σκληρυνθεῖ ἡ καρδιά του (Ἡσ. 6,10) καί β) στό Ἡσ. 7,14α, ὁ προφήτης ἐξοργισμένος ἀπό τή στάση τοῦ βασιλιά, προσφέρει πλέον τό "σημεῖο" πρὸς τόν οἶκο Δαυῖδ, ἀπό τόν ὁποῖο ἀπαιτεῖ οὐσιαστικές ἐπιλογές. Ἡ λύτρωση θά ἐρχόταν ὄχι διαμέσου ἀσταθῶν συμμαχιῶν, ἀλλά μέσω μιᾶς ἄλλης ξεχωριστῆς παρέμβασης, αὐτῆς τοῦ Γιαχβέ.

Μέ τό "σημεῖο Ἐμμανουήλ" (Ἡσ. 7,10-17), δηλώνεται ὅτι πρωταρχικό ἔργο τοῦ προφήτη δέν ἦταν μόνον νά διακηρύξῃ "τό λόγο τοῦ Κυρίου", ὁ Ὅποιος εἶχε τή δύναμη νά προκαλεῖ μετάνοια καί πίστη, ἀλλά καί νά ἐνεργοποιήσῃ "σημεῖα", προκειμένου νά πιστοποιηθεῖ ἡ ἰσχὺς τοῦ θεϊκοῦ λόγου στήν ἱστορία. Οἱ δύο ἔννοιες "σωτηρία" καί "κρίση", οἱ ὁποῖες συνυπάρχουν στίς προφητείες του, δίνουν στό κείμενο τῆς προφητείας γιά τόν Ἐμμανουήλ «ἕναν αἰνιγματικό διχασμό, ὁ ὁποῖος καθρεπτίζει τόν ἐσωτερικό ἀγῶνα τοῦ ἴδιου τοῦ προφήτη, τό παράδοξο χαρακτήρα τῆς σκέψης, καθὼς καί τήν ταχύτητα μέ τήν ὁποία θά μετατραπῇ ἡ ὑπόσχεση σέ ἀπειλή». Ἐπειδή τό "σημεῖο Ἐμμανουήλ" ἐμπεριέχει τό προμήνυμα ἀπειλῆς καί τιμωρίας, διατηρώντας συνάμα καί τό χαρακτήρα τῆς ἐπαγγελίας γιά τούς πιστούς, ὁδήγησε πολλούς ἐρμηνευτές (ὅπως οἱ Gressmann, H. Schmidt καί Hentrich), νά ἀμφισβητήσουν τό διπλό του χαρακτήρα. Αὐτό τό σύνθετο πρόβλημα δέν μπορεῖ νά λυθεῖ ἐπαρκῶς ἐάν δέν κατανοήσουμε τήν ἀκριβή σημασία καί τήν προφητική χρήση τοῦ ὄρου 'ot ="σημεῖο" σέ σχέση μέ τόν "Ἐμμανουήλ".

1. Ἡ ἔννοια τοῦ ὄρου "σημεῖον" στήν Παλαιά Διαθήκη:

Στήν Ἀρχαία Ἑβραϊκή γλώσσα ἡ λέξη 'ot "σημεῖον" εἶναι ὄνομα διγενές. Ὡς ἀρσενικό ἀπαντᾷ σπάνια, ὅπως στά: Ἐξ. 3,12, 4,8, 8,19, 31,17, Ἡσ. 37,30, 50,13 καί ὡς θηλυκό στά: Ἰ. Ν. 24,17, Α' Σαμ. (Α' Βασ.) 10,7. Στά Ἡσ. 7,11.14 εἶναι γένους θηλυκοῦ, ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, πτώσεως ὀνομαστικῆς, ἀπολύτου καταστάσεως μέ πληθ. ἀριθμό.

Ὁ ὄρος ἀπαντᾷ στήν Ἀραμαϊκή γλώσσα ὡς 'at, καί στήν Ἑλληνική γλώσσα ὡς "σημεῖον", "σημηῖον", "σαμηῖον", "σαμεῖον", "σαμαῖον", ὅπου ἐκφράζει τίς ἔννοιες: σύμβολο, σημάδι, σῆμα, ἐνδειξη, τεκμήριο, ἐνδειξη, τέρας, οἰωνός, θαῦμα, στιγμή (μουσική ἢ χρονική). Ἐπίσης στή Λατινική γλώσσα ἀπαντᾷ ὡς *monstrum, portentum, ostentum, prodigium*.

Στήν Ἁγία Γραφή, ἡ ἔννοια τοῦ "σημεῖου" συνδέεται μέ τήν ἀλήθεια μιᾶς δήλωσης ἢ ἀνακοίνωσης, ἐκλαμβάνεται ὡς μιᾶ ἀπόλυτη παρέμβαση τοῦ Θεοῦ στήν ἱστορία, ἡ ὁποία ὑποδηλώνει κάτι σπουδαιότερο. Παρουσιάζεται γενικά ὡς σύμβολο ἢ τεκμήριο, καί εἰδικά ὡς "σημεῖο τῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό καί τῆς θεόσταλτης φροντίδας Του, τήν ὁποία χαρίζει πλούσια στούς ἀνθρώπους"..

Οί Πατέρες επισημαίνουν επίσης ότι το "σημείο" φανερώσει εξωτερική ταυτότητα ενός έσωτερικού ή κρυμμένου σκοπού, συνήθως αυτού του Ίδιου του Θεού. Δεν έχει απαραίτητα υπερφυσικό χαρακτήρα, είναι όμως συχνά το ίδιο ένα θαύμα. "Σημείον δέ ἐστι τό ὑπέρ τήν φύσιν, ἀλλ' οὐ τό κατά φύσιν". Ο Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος χαρακτηρίζει τό "σημείον" ὡς "ἐπίσημον", "ξένον" καί "παράδοξον".

Στήν Παλαιά Διαθήκη ἀνάλογα μέ τά συμφραζόμενα εἶναι: 1) σημαία, φλάμπουρο (Αρ. 1,52, 2,2), 2) ἐνθύμηση, βεβαίωση, διακήρυξη συνθήκης καί διάκριση [Γεν. 1,14, 4,15, 9,12-13.17 "τό οὐράνιο τόξο", 17,11 "ή περιτομή", Ἐξ. 12,13 "τό αἷμα τῶν Ἑβραίων" Ἐξ.31,13.17 "τό Σάββατο", Ἰ.Ν. 2,12, Ἦσ.19,20, Ἰεζ. 20,12.20 Ψλμ. 74,4.9 "τελετές καί θυσίες τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου"], 3) ἀνάμνηση, μνήμη, ὑπόμνηση τοῦ τί πρέπει νά ἐκτελεῖται καί δέν πρέπει καί συνεπῶς δηλωτικό ἀπειλῆς (Ἐξ. 13,9.16, 31,13.17, Αρ. 17,3, 16,38, 25(26),10, Δευτ. 6,8, 11,18-20, 28,46, Ἰ.Ν. 4,6, Ἦσ. 55,13, Ἰεζ. 4,3, 12,1-16, 14,8, 24,15-17), 4) προμήνυμα, ἐπιβεβαίωση γιά τήν ἐκπλήρωση μιᾶς προφητείας ἢ ὑπόσχεσης ἢ ὄσων ἔχουν εἰπωθεῖ (Ἐξ. 3,12, Δευτ. 13,2, Κριτ. 6,17, Α'Σαμ. (Α'Βασ.) 2,34, 10,7.9, 14,10, Β' (Δ') Βασ. 19,29, 20,8-9, Ἦσ. 7,11.14, 37,30, 38,7.22, Ἰερ. 44,29, Ψλμ. 86,17, Ἰώβ 21,29), 5) τύπος, σύμβολο μελλοντικῶν πραγμάτων ἢ γεγονότων, τά ὁποῖα πρόκειται νά συμβοῦν στό μέλλον ἢ ἰδιαίτερος στόν οἶκο Ἰσραήλ (Ἦσ. 8,18, 20,3. Ἰεζ. 4,3, 12,3-16, 24,24.27), 6) σημείο στόν οὐρανό, θαῦμα, τέρας, ἀστέρι (Ἐξ. 4,8-9.17, Δευτ. 4,34, 6,22, 7,19, Α'Σαμ. (Α'Βασ.) 10,2, Ἰερ. 10,2). Ο ἥλιος, τό φεγγάρι καί τά ἀστέρια (Γεν. 1,14), ὅπως καί τά φυσικά φαινόμενα θεωρήθηκαν ὡς "δείγματα" τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι καί τά ἔργα τῆς θείας οἰκονομίας (Ψλμ. 65,8).

Ὁ C.H. Kraeling διακρίνει τά "σημεῖα" ἀνάλογα μέ τήν λειτουργία τους ὡς: α) ὑπόμνηση ἢ ἀνάμνηση σπουδαίου ἔργου, πράξης, γεγονότος, ἀληθείας, σχέσης: Στό βιβλίον τῆς Γενέσεως τό οὐράνιο τάξο ἀποτελεῖ τό πρῶτο "σημεῖο" τῆς θεϊκῆς διαθήκης τοῦ Θεοῦ μέ τόν Νῶε (9,12) καί ἡ περιτομή τό δεύτερο "σημεῖο" τῆς σχέσης Του μέ τόν Ἀβραάμ καί τούς ἀπογόνους (17,10-14). Ἐπίσης στό Ἐξ. 12,13 τό αἷμα στά σπίτια τῶν Ἑβραίων κατά τό Πάσχα εἶναι μιᾶ ὑπενθύμιση στόν Θεό ὅτι "σημάδεψε" τούς ἐκλεκτούς Του προκειμένου νά τούς σώσει (πρβλ. Ἦσ. 55,13). "Σημεῖα" τῆς δυνάμης Του καί ἐχέγγυα τῆς φροντίδας Του ἦταν ὅλες οἱ πληγές τοῦ Φαραώ στήν Αἴγυπτο (Ἐξ. 10,2), ὅπως καί κατόπιν στήν ἐπίσκεψη τῆς θείας δίκης στόν Γεδεών (Κριτ. 6,17).

β) βεβαίωση, ἢ ὁποῖα συνήθως ἐπικυρώνει τό αὐθεντικό ἔργο κάποιου καθοδηγητῆ ἢ τόν λόγο κάποιου προφήτη: Τό "σημεῖο" ὡς συστατικό πρόγνωσης ἢ προφητείας μπορεῖ νά ταυτίζεται μέ ἕνα συμβολικό "ρητό", "πράξη" ἢ "ἐνέργεια", "ὄνομα", ἢ γεγονός, τό ὁποῖο ὡς θαυμάσιο ἢ μή, εἰσάγει, συνοδεύει καί ἐπεξηγεῖ τό περιεχόμενο μιᾶς προφητικῆς πρόγνωσης. Ταυτόχρονα τεκμηριώνει τή γνησιότητα μιᾶς ὑπόσχεσης δηλώνοντας ὅτι ὁ Θεός θά ἐκπληρώσει τίς ὑποσχέσεις Του. Οἱ προφῆτες συχνά παρουσίαζαν τίς προβλέψεις τους γιά τό μέλλον ὡς "σημεῖα" τοῦ ἴδιου τοῦ Γιαχβέ (Ἦσ. 7,14, 38,7, Ἰερ. 44,29, Ἰεζ. 14,8).

Κοινό χαρακτηριστικό ὄλων αὐτῶν τῶν ποικίλων ἐννοιῶν εἶναι ὅτι αὐτό χαρακτηρίζεται ἀπό ὀρατότητα ἢ ἱστορικότητα. Καθίσταται ἕνας ὀρατός δείκτης, ὁ ὁποῖος φανερώσει τήν ἄορατη ἰσχύ καί τήν ἄκτιστη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ μέσα στόν κόσμο. Συχνά αὐτά τά "σημεῖα" δίνονται σέ συνδυασμό μέ μιᾶ θεϊκή

έντολή και θεωρούνται ως απόδειξη της υπόσχεσης του Θεού "ἔσομαι μετὰ σοῦ". Ἡ σχέση τῶν "σημείων" μέ τήν προφητεία εἶναι διττή ("tertium comparationis"): α) Ἐνα "σημεῖο" παρουσιάζεται πρῶτο (π.χ. στό Ἦσ. 8,13: τό ὄνομα Maher-shalal-hash-baz = "Ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον" ἢ στό Ἦσ. 20,2 ἐξ.: ἡ συμβολική ἐνέργεια τοῦ Ἠσαΐα) καί κατόπιν αὐτό ἐρμηνεύεται ἀπό ἕνα προφητικό μήνυμα ("διότι πρίν ἤ γνῶναι τό παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα" Ἦσ. 8,4 "ὅτι οὕτως ἄξει βασιλεύς Ἀσσυρίων τήν αἰχμαλωσίαν Αἰγύπτου καί Αἰθιοπίων ... " Ἦσ. 20,4). Ἡ β) τό προφητικό μήνυμα λέγεται πρῶτο [Ἦσ. 37,22-29. 38,5 ἐξ. Πρβλ. Β' (Δ') Βασ. 20,5 ἐξ.] καί κατόπιν αὐτό ἐπιβεβαιώνεται καί ἐπεξηγεῖται ἀπό ἕνα "σημεῖο" [Ἦσ. 37,30. 38,7ἐξ. Πρβλ. Β' (Δ') Βασ. 20,8-11].

Γιά νά ἔχουμε μιὰ ὀλοκληρωμένη εἰκόνα αὐτῆς τῆς σχέσης "σημεῖου" καί προφητείας, θά πρέπει νά ἐπισημάνουμε καί τρεῖς ἀκόμη παραμέτρους: α) Τό "σημεῖο" πρέπει νά ἐναρμονίζεται μέ τόν λόγο τοῦ Γιαχβέ, ὅπως Αὐτός ἀποκαλύπτεται ἱστορικά. Ἡ συνειδητοποίηση ἐκ μέρους τοῦ Ἰσραήλ αὐτῆς τῆς ἐναρμόνισης συνιστᾷ τό τέλος τῶν ἱστορικῶν ἀφηγήσεων τῆς Π.Δ. καί τό μήνυμά τους (ἐάν θά εἶναι μήνυμα υπόσχεσης ἢ κρίσης). β) Ἐνα "σημεῖο", ἂν καί συνδέεται στενά μέ τόν προφητικό λόγο, εἶναι ὑποδεέστερο αὐτοῦ, γιατί ἀπό μόνο του δέν μπορεῖ νά ἀποδείξει τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Εἶναι σημαντικό, μόνον ὅταν ἐστιάζει στό περιεχόμενο τῆς ἱστορίας τῆς σωτηρίας ἀπό τό Θεό, τήν ὁποία ἐρμηνεύουν οἱ προφῆτες Του. Καί γ) ἡ ἑβραϊκή λέξη ἵοτ για τό "σημεῖο" δέν ὑπαινίσσεται ἀπαραίτητα ἕνα "θαῦμα" (= ἔβρ. ἵοτ umofet) τό ὁποῖο προκαλεῖ πίστη σ' αὐτούς, οἱ ὁποῖοι θά τό θεωρήσουν. Μπορεῖ νά σημαίνει ἀπλῶς ἕνα καθημερινό φυσικό γεγονός, τό ὁποῖο νά φανερώνει ὅτι ἔχει προφητευθεῖ. Βέβαια ἡ βιβλική λέξη για τό "θαῦμα" (ἵοτ umofet) συνδέεται συχνά μέ "σημεῖα". Ἔτσι, μέσω ἀπειλῆς ἢ υπόσχεσης, δυσμένειας ἢ χάρις, καί οἱ δύο αὐτοί ὅροι καθίστανται ὄχι μόνον μάρτυρες τοῦ θαυμάσιου χαρακτήρα τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί μέσα τῆς ἐπιβεβαίωσης τοῦ λόγου Του. Εἰδικότερα στό πρῶτο μέρος (κκ. 1-39) τοῦ βιβλίου τοῦ Ἠσαΐα ἡ λέξη "σημεῖο" ἀπαντᾷ ὀκτώ φορές στά: 7,11.14, 8,18, 19,20, 20,3, 37,30, 38,7.22. Ἐπίσης, δέν σημαίνει ἀπαραίτητα θαῦμα, ἀλλά εἶναι ἕνα συμβολικό ρηθέν, γεγονός, πράξη, ἐνέργεια ἢ ἀκόμη καί ὄνομα μέ ἀδιάσειστη σπουδαιότητα, πού συνοδεύει ἢ ἐπεξηγεῖ τά περιεχόμενα τῆς προφητικῆς πρόγνωσης.

2. Ὁ ὅρος "σημεῖον" στήν Προφητεία για τόν "Ἐμμανουήλ":

Ἡ λέξη "σημεῖο" στήν προφητεία για τόν Ἐμμανουήλ (Ἦσ. 7,10-17) ἀπαντᾷ δύο φορές, ὅπως ἐπίσης στό Ἦσ. 8,18. Βλέπουμε ὅτι τό "σημεῖο Ἐμμανουήλ" συνίσταται ἀπό: α) τόν διάλογο, ὁ ὁποῖος ἀναπτύσσεται σχετικά μέ τό "σημεῖο" (Ἦσ. 7,10-14α) καί εἰσάγεται μέ τό laken (= διά τοῦτο) καί hinne (= ἰδού), καί β) τήν προφητεία για τόν "Ἐμμανουήλ" (Ἦσ. 14β-17), ἡ ὁποία ἀπαρτίζεται ἀπό: i) τήν υπόσχεση τῆς γέννησης καί ὀνοματοδοσίας τοῦ παιδιοῦ ἀπό τήν μητέρα του ὡς πρῶτότοκο (στ. 14β), ii) τήν πρόγνωση για τήν τροφή πού θά ἐπιλέξει σέ μιὰ ἰδιαίτερη στιγμή τῆς ζωῆς του (στ. 15), iii) τήν ἐξήγηση πού δίνεται μέ τό ki (= διότι) για τήν μείωση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας (στ. 16) καί iv) τήν ἐπιπρόσθετη ἀπειλητική ἀνακοίνωση σχετικά μέ τήν καταστροφή τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καί τοῦ λαοῦ του (στ. 17α).

α. Τό "σημεῖο" ὡς προσφορά τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἄχαζ καὶ ἡ ἀπόρριψή του (Ἡσ. 7,10-12): Ὁ Θεὸς ἐξουσιοδοτεῖ ἐν λευκῶ τὸν βασιλιά νά ζητήσῃ ἓνα ὅποιοδήποτε "σημεῖο", δικῆς του ἐπιλογῆς ἀκόμη καὶ ἐπέκεινα τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρώπινης ἐμπειρίας. Ὁ Ἡσαΐας τοῦ προσφέρει ἓνα θαυμαστὸ σημάδι γιὰ νά ἀποδειχθεῖ στὴν παρούσα στιγμή ὅτι τὰ πράγματα θά συμβοῦν ὅπως ἔχουν ἀποφασισθεῖ (στ. 11). Ὁ ὑπερφυσικὸς χαρακτήρας καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ "σημεῖου" λειτουργοῦν ἔτσι ὡς ὑπόσχεση. Ἡ προσφορά του κρίνεται ἀπαραίτητη λόγω τῆς ἀνάγκης γιὰ πιστοποίηση τοῦ προφητικοῦ λόγου καὶ τῆς στήριξης τῆς κλονισμένης πίστεως τοῦ Ἄχαζ.

Ἡ πρόσκληση *"Αἴτησαι σεαυτῶ σημεῖον παρά Κυρίου Θεοῦ σου εἰς βάθος ἢ εἰς ὕψος"*, ἡ ὁποία ἀφορᾷ στὴν ἐπιλογή ἑνὸς "σημεῖου" καὶ τῆ δοκιμασία τοῦ Θεοῦ ἔχει δύο πτυχές. Ἡ μία δεικνύει ὅτι ὁ προφήτης γνωρίζει τὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ, ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι καὶ τὴν ἐπικοινωνία του μέ τὸν Γιαχβέ. Δέν φοβᾶται οὔτε ἀμφιβάλλει. Ἐμφανίζεται ὡς πρόσωπο, τὸ ὁποῖο εἶναι θεϊκῆς δύναμης καὶ μέ ἰκανότητα νά ἐπιβεβαιώσῃ τὰ "ρηθέντα" του μέ "σημεῖα", τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἕως τὸν Ἄδη (Sheol). Ὅταν χρησιμοποιεῖ τίς οἰκειές φράσεις "ὁ Θεὸς μου" - "ὁ Θεὸς σου", δέν ὑπονοεῖ κάποια ἄγνωστη καὶ παράξενη θεότητα, ἀλλὰ δηλώνει ξεκάθαρα τὸν Ἐνα Τρισένδοξο Θεό, ὁ Ὅποιος ἔχει δέσει τὸν Ἐαυτό Του μέ τὸν Ἰσραήλ καὶ ἀκόμη ἰδιαίτερα μέ τὸν οἶκο Δαυῖδ διὰ τῆς διαθήκης τῆς ἀγάπης καὶ ἀσφαλῶς εἶναι προσωπικά γνωστός πρὸς τὸν Ἄχαζ, μιά καὶ ὡς βασιλιάς τοῦ οἴκου Δαυῖδ εἶναι χριστός Του. Ἡ ἄλλη πτυχή τῆς πρόσκλησης στὴν πραγματικότητα ἀποτελεῖ ἔλεγχο καὶ δοκιμασία τοῦ ἴδιου τοῦ βασιλιά. Ἡ ἀξίωσις τοῦ προφήτου φαινομενικῶς περιεῖχε δοκιμασίαν (ἐκπείρασιν) τοῦ Θεοῦ, κατ' οὐσίαν ὁμως ἦτο δοκιμασία τῆς πίστεως τοῦ ἀσεβοῦς βασιλέως. Ἐξ ἄλλου ἢ βεβαιότητος καὶ ἡ αὐθεντία, μεθ' ἧς λαλεῖ ἐνταῦθα ὁ προφήτης δέν δύναται νά ἐξηγηθῇ ἄλλως, εἰμὴ ἐκ τῆς ἀκραδάντου πεποιθήσεως αὐτοῦ ὡς λαλοῦντος ἐκ μέρους τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ *"παρά Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου"*. Ὁ ἀσυνήθιστος χαρακτήρας τοῦ "σημεῖου" δίνει σ' ἐκεῖνον τὴ δυνατότητα καὶ τῆς ἐλάχιστης ἀμφιβολίας. Ἐπειδὴ, ὁμως, τὸ "σημεῖο", τὸ ὁποῖο δίνεται ἀπὸ τὸ Θεό, ἀπαιτεῖ τὸ ἐλάχιστον τῆς πίστεως ὁ Ἄχαζ ὄχι μόνο δέν τὴ διαθέτει, ἀλλὰ δέν ἔχει καὶ τὴ διάθεση νά τὴν ἀποκτήσῃ.

Στὸ Ἡσ. 7,12 ἡ ἀπόκρισις τοῦ Ἄχαζ *"οὐ μὴ αἰτήσω οὐδ' οὐ μὴ πειράσω κύριον"* ἠχεῖ εὐλαβική, ἀφοῦ ἐπικαλεῖται τὸ Δευτ. 6,16: *"Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, ὃν τρόπον ἐξεπειράσασθε ἐν τῶ Πειρασμῶ"* (Πρβλ. Ἐξ. 17,2.7. Αρ. 14,22, Ψλμ. 74,18.41.56, 95,14). Ἡ ἄρνησις τοῦ Ἄχαζ ὁμως νά ἐμπιστευθεῖ τὸ Θεό, ὑποκρινόμενος ὅτι εἶναι ἀπρόθυμος νά "πειράξῃ" τὸν Γιαχβέ ζητώντας ἀποδείξεις τῆς δύναμης Του, δέν ἐξαπατᾷ τὸν Ἡσαΐα. Ὁ τελευταῖος ἐρμηνεύει αὐτὴ τὴν ἐπίδειξη τῆς εὐσέβειας ὡς ἔνδειξη τῆς ἀπροθυμίας τοῦ βασιλιά νά ὑποταγεῖ στό θέλημα τοῦ Γιαχβέ καὶ τῆς ἀποφασιστικότητάς του νά ἀκολουθήσῃ τὴν πολιτικὴν του [Β' Χρον. (Β' Παραλ.) 28,20]. Γνωρίζει τοὺς νόμους σχετικὰ μέ τὸν πειρασμὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς παραθέτει ὡς τὴν αἰτία ἀποφυγῆς τῆς δοκιμασίας τοῦ Θεοῦ. Στὴν πραγματικότητα ἀπορρίπτει τὴ θεϊκὴν προσφορά, ἐνῶ ἡ γεμάτη ὑποκρισία καὶ περιφρόνησις ἀπάντησής του ἀποτελεῖ πρόφασιν καὶ πρόκλησις τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ προτιμᾷ νά περπατήσῃ χωρὶς πίστιν, ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν εὐκαιρία, πού τοῦ δίνεται νά ἐμπιστευθεῖ τὸν Θεό. Ἐγκλωβίζεται στό γράμμα τοῦ Νόμου καὶ στὰ δεδομένα τῆς τυπικῆς λατρείας καὶ καλύπτει τὴν ἀδυναμία του νά συνειδητοποιήσῃ ὅτι ἐκεῖνος ἐκπροσωπεῖ ὁλόκληρον τὸν οἶκον

Δαυΐδ. Ἄλλωστε δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει ὅτι ὑπηρετεῖ καί μιᾶ ἄλλη κίνηση, ἡ ὁποία ἔχει χαρακτηριθεῖ ἀπό τούς συντάκτες τῶν Βασιλειῶν ὡς πολιτική καί παγανιστική [πρβλ. Β' (Δ') Βασ. 16,10-18]. Ὁ Ἄχαζ ἦταν ἀρκετά θρησκός, ἀλλά πρὸς τούς δικούς του ἀλλότριους θεούς. Δέν ἐμπιστεύεται τόν Γιαχβέ καί συνεχίζει τίς πολεμικές προετοιμασίες. Τό νά ζητήσει ἕνα "σημεῖο" καί νά τό λάβει, θά σήμαινε διαγραφὴ τῆς πολιτικῆς καί τῆς στρατηγικῆς του.

Τό "σημεῖο" τοῦ Ἡσ. 7,11, τό ὁποῖο προέρχεται ἀπό τόν Θεό, θά τοῦ δοθεῖ ὡστόσο, ὡς "οἰωνός, σκιαγράφημα βεβαιωτικό πραγμάτων καί προρρήσεων", δηλαδή ὡς μιᾶ ἀλάνθαστη ἀπόδειξη τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ καί τῆς ἐπέμβασής Του στήν τραγική στιγμή πού βιώνει ὁ λαός. Συνιστᾷ "ἀπόδειξη" ἢ "δοκιμασία τῆς ἐπιβεβαίωσης" τοῦ ἀδιάψευστου λόγου του Θεοῦ καί τοῦ προφήτη. Ἀφορᾷ σέ μελλοντικά πράγματα καί συνιστᾷ ἐκδήλωση τῆς χάρις τοῦ Θεοῦ. Ὡς μιᾶ γενναϊόδωρη πρόσκληση ἀποσκοποῦσε στήν τόνωση καί προστασία τοῦ Ἰούδα ἀπό τούς εἰσβολεῖς καί στή διέγερση τῆς πίστεως τοῦ βασιλιᾶ καί τῆς αὐλῆς του προκειμένου νά ἀποφασίσουν ἄμεσα καί ὀρθά, ἂν καί αὐτό φαινόταν ἀπίθανο, ἀφοῦ μᾶλλον ἀγνόησαν τήν προειδοποίησή του (7,9β). Δέν ἦταν ἕνα τέχνασμα, τό ὁποῖο θά ὀδηγοῦσε τόν Ἄχαζ στήν ἁμαρτία. Γι' αὐτό καί οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ μέσω τοῦ Ἡσαΐα εἶναι προτρεπτικοί ὑπομονῆς, καρτερίας καί θάρρους. Ὁ παραμυθητικός του χαρακτήρας στηρίζεται βέβαια στήν προαναγγελία καταστρεπτικῶν γεγονότων πού θά συμβοῦν σέ βάρος τῶν τωρινῶν ἐπικίνδυνων ἐχθρῶν.

Τό "σημεῖο" τοῦ Ἡσ. 7,11 φαίνεται νά ἀνήκει στό τύπο τοῦ θαύματος. *"Σημεῖον νοεῖται ἐνταῦθα, κατά τήν ὀρθήν τοῦ Kittel παρατήρησιν, οὐχί σύμβολόν τι, ἀλλ' ἕκτακτον γεγονός, θαῦμά τι, ὅπερ θά ἀπέβλεπεν εἰς τήν ἐπίρρωσιν καί πιστοποίησιν τῆς δοθείσης ἐπαγγελίας.* Τό μικρό θαῦμα, τό ὁποῖο ὁ Ἡσαΐας ἀπαιτοῦσε ἀπό τόν Ἄχαζ εἶναι μιᾶ πολιτική ἐμπιστοσύνης, ἡ ὁποία θά ἀπογύμνωνε τίς μηχανορραφίες τῶν Συροεφραιμιτῶν καί θά ἐρχόταν σέ σύγκρουση μέ τήν ὑπερδύναμη τῆς Ἀσσυρίας. Ἡ ἀπόρριψη τοῦ Ἄχαζ στό στίχο 12 θεωρεῖται ὡς τό κρίσιμο "σημεῖο" γιά τή τύχη τοῦ οἴκου Δαυΐδ, ἐπειδή αὐτή ἢ παράτολμη πράξη ἀπιστίας σηματοδοτεῖ τήν ἐγκατάλειψη τοῦ Θεοῦ πρὸς τή δυναστεία, ἡ ὁποία χάνει κάθε δικαίωμα γιά εὐλογία καί ἀνοίγει τό δρόμο γιά τή τελική της καταστροφή. Ἡ βουλή τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἀποκαλύπτεται μέ ἀμεσότητα καί ἀπλότητα καί χωρὶς κάποια ἐξωτερικά πανηγυρικά στοιχεῖα, θά ἀποδείξει ἐπιπλέον τόν σκοπό τῆς σωτηρίας. Παρά τήν ἀπόρριψη τοῦ Γιαχβέ, θά συνεχίσει νά δρᾷ καί μέσα στήν καταστροφή, ἡ ὁποία θά ῥθει ἀπό τόν Ἀσύριο βασιλιά ὡς συνέπεια τῆς ἀπιστίας τοῦ Ἄχαζ.

β. Τό "σημεῖο" ὡς προσφορά τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν οἶκο Δαυΐδ (Ἡσ. 7,13-14α): Ἡ προφητεία γιά τόν "Ἐμμανουήλ" δέν τοποθετεῖται τυχαῖα στό σημεῖο αὐτό. Ἄν καί ὁ Ἄχαζ, ὁ ὁποῖος "ἐνσωματώνει" ὀλόκληρη τήν κοινότητα, διαμέσου τῆς ἀπιστίας του πρὸς τόν Θεό, φαίνεται νά μειώνει τήν προσφορά τοῦ "σημεῖου", φέρνοντας σέ δύσκολη κατάσταση τήν ἀνθρώπινη δυναστεία, πιθανόν καί σ' ἕνα τέλος. Αὐτή ἡ στάση ἀναγκάζει τόν Ἡσαΐα νά ἀπευθυνθεῖ πέρα ἀπό τόν βασιλιά, καί πρὸς ὅλο τόν ἄπιστο οἶκο Δαυΐδ. Παρά ταῦτα ὁ Θεός εἶναι ἀκόμη μαζί μέ τόν Δαυΐδ καί τόν Ἰούδα, ὅπως τελικά ἀποδεικνύεται διαμέσου τοῦ "Ἐμμανουήλ". Ὅπως διακηρύσσεται στό Ψαλμό [46(45),8.12] ὅτι *"ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν"*, ἔτσι καί ἐδῶ, στό Ἡσ. 7,14, ὁ Θεός βρῖσκεται

στό κέντρο του λαού Του. Η δική Του μεσολάβηση, μέσω του προφήτη και του ονόματος του παιδιού "Εμμανουήλ" ("ὁ Θεός μεθ' ἡμῶν"), θά ἐμβαθύνει τήν πίστη. Ἐπίσης, τό συγκεκριμένο "σημεῖο" ὡς διαβεβαίωση καί "ἐγγύηση ἐντολῆς καί προρρησεως", δηλώνει τήν κυριαρχία τοῦ Θεοῦ στά γεγονότα καί τήν ἱστορία.

Ἡ λεπτή, ἀλλά σαρκαστική ἀλλαγὴ στή διατύπωση τοῦ Ἡσαΐα, ἀποκαλώντας τόν Γιαχβέ "τόν Θεό μου" καί ὄχι "Κύριον τόν Θεό σου" (ὅπως ἔγινε στό Ἡσ. 7,11), δηλώνει ξεκάθαρα ὅτι δέν εἶναι σίγουρος γιά τό ἔάν ὁ βασιλικός οἶκος θεωρεῖ τόν Θεό ὡς τόν δικό του Θεό. Στό Ἡσ. 7,13-14α ΜΚ καί Ὁ' ἔχουν τό ρῆμα "ἀκούσατε" σέ β' πληθυντικό πρόσωπο (μέ ἀντωνυμικό ἐπίθημα) ὑποδηλώνοντας ὅτι τό μήνυμα ἀπευθύνεται σ' ὅλο τόν οἶκο Δαυῖδ, προειδοποιώντας τόν βασιλιά ὅτι κουράζει τόν Θεό μέ τή δική του "ψεύτικη" συγνώμη καί ὀλόκληρος ὁ οἶκος δέν ἐξαντλεῖ μόνον τή δική του ὑπομονή, ἀλλά καί τοῦ Θεοῦ. Μιά ἀντιθετική εἰκόνα δεσπόζει στό ὄραμά του. Ὁ Θεός, ὁ βασιλεύς τῆς δόξης, παρουσιάζεται ἰκανός νά ἐκφράζει γνώμη καί δραστήριος (Ἡσ. 6,1), ἐνῶ ἀντίθετα ὁ βασιλιάς καί ὁ λαός τοῦ οἴκου Δαυῖδ ὄχι μόνον εἰκονίζονται ἀνίκανοι καί χωρίς θέληση καί γνώμη, ἀλλά καί ὡς ἀνάξιοι τῆς ἐκλογῆς τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό τό λόγο θυμίζει στόν βασιλιά τήν πνευματική του κληρονομιά, δηλαδή τή διαθήκη, ἡ ὁποία εἶχε συναφθεῖ μέ τούς προγόνους του καί ἀνανεωνόταν λατρευτικά.

Ἐπομένως, τό **"σημεῖο"** τοῦ **Ἡσ. 7,14α** εἶναι: **α) φυσικό** καί μπορεῖ νά παραλληλισθεῖ μέ τά: Ἐξ. 3,12 καί Ἡσ. 7,8β ὑποδηλώνοντας ὅμως μιά πολύ μικρότερη περίοδο κρίσης, πού συμφωνεῖ μέ τήν ἱστορία. Εἰσάγει ἐξ ὀλοκλήρου νέο προφητικό μήνυμα, τό ὁποῖο, πέρα ἀπό τή σχέση του μέ τή Συρο-εφραιμιτική εἰσβολή, ἀναφέρεται, κυρίως, στήν περίοδο τῶν μεταγενέστερων Ἀσσυριακῶν εἰσβολῶν στό βασίλειο τοῦ Ἰούδα. Βέβαια θά πρέπει νά ἐπισημανθεῖ ὅτι, πέρα ἀπό τήν ἐμφάνιση τῆς προφητείας γιά τόν "Εμμανουήλ", τίποτα στό ἄμεσο ἱστορικό πλαίσιο δέν ὀδηγεῖ τόν ἀναγνώστη νά θεωρήσει τήν ἐπιλογή τοῦ Ἄχαζ ὡς τό πῖο κρίσιμο σημεῖο γιά τήν συνέχιση τῆς δυναστείας. **β) καθορισμένο**, ἐπειδή τά γεγονότα, τά ὁποῖα ἀκολουθοῦν, συμβαίνουν σύμφωνα μέ τήν προφητεία κι ἔχουν ἐπιλεγῆ ἀπό τόν Γιαχβέ καί ὄχι ἀπό τόν Ἄχαζ. Γι' αὐτό καί ὁ σκοπός του διαφοροποιεῖται ἀπό τό "σημεῖο" τοῦ Ἡσ. 7,11, τό ὁποῖο προσφέρθηκε ἀπό τόν Θεό καί ἀπορρίφθηκε ἀπό τόν βασιλιά **γ) ἀκριβές καί ἀπειλητικό**. Ακριβές, γιατί ὁ Γιαχβέ θά προσφέρει ἕνα "σημεῖο", τό ὁποῖο θά ὑπενθυμίζει τήν ἀκρίβεια τῆς πρόβλεψης τοῦ προφήτη του, καί θά ἀναφέρει ὅτι ἡ ἀνακούφιση ἀπό τήν πολιορκία δέν θά ὀφειλόταν στίς ἀνθρώπινες προσπάθειες τοῦ Ἄχαζ, ἀλλά στή θέλησή Του. Αὐτό, λοιπόν, τό ἀκριβές "σημεῖο" (Ἡσ. 7,14α), τό ὁποῖο προσφέρεται ἀπό τόν Γιαχβέ μετατρέπεται λόγω τῆς ἰσχυρογνωμίας τοῦ βασιλιά σέ **ἀπειλητικό** στούς στ. 14β-17 [εἰσάγεται μέ τό *laken* (= γι' αὐτό), πού τοῦ δίνει ἕναν ἐχθρικό καί ἀπειλητικό χαρακτήρα]. Ἐπειδή ἐδῶ ἡ χρήση τοῦ *laken* διαφοροποιεῖται χαρακτηριστικά, μιά καί ἡ ἀρχική προσφορά τοῦ "σημεῖου" (Ἡσ. 7,11) ἀποσκοπεῖ στήν ἐνδυνάμωση τοῦ βασιλιά καί τοῦ οἴκου καί ἐπομένως, παρά τήν ἄρνησή του, μπορεῖ νά χαρακτηριθεῖ ὡς οἰκεῖο ἢ εἰλικρινές, γιατί δίνει τή δυνατότητα ἐπιλογῆς ὑπέρ ἢ κατά τοῦ Θεοῦ. **Καί δ) στρατηγικῆς σημασίας**, ἐπειδή ἡ φύση τοῦ "σημεῖου" καθίσταται τό κλειδί γιά τήν ἐρμηνεία τοῦ Ἡσ. 7,15-17. Καθόσον ὁ Ἄχαζ τό ἀρνήθηκε, αὐτό πλέον θά προμήνυε καταστροφή καί ἴσως ἔχει πεδίο ἐφαρμογῆς καί πέρα ἀπό τήν Συρο-

εφραιμιτική κρίση. Ἡ ἔκταση τῶν συνεπειῶν αὐτῆς τῆς παράτολμης ἐνέργειας ἀποκαλύπτεται ἀπό τό εὐρύτερο πλαίσιο (8,23-9,6. 11,1-6), τό ὁποῖο δεικνύει ὅτι ὁ Ἄχαζ ἐμμένει στήν στάση του ἀπέναντι στόν Γιαχβέ. Καί βέβαια στήν παρούσα στιγμή ἐπειδή δέν ὑπάρχει πίστη ἐκ μέρους του (Γ' Βασ. 17), ὁδηγεῖ τόν ἑαυτό του καί τόν Ἰούδα στήν "χρεωκοπία". Τά μάτια τοῦ Θεοῦ βλέπουν "τόν λαόν τοῦτον" καί ὄχι "τόν λαό Του" (8,6.11.12) ἐκδηλώνοντας τήν ἀποστροφή Του: "τόν Θεόν τόν ἀποστρέψαντα τό πρόσωπον αὐτοῦ ἀπό τοῦ οἴκου Ἰακωβ" (8,17). Ἐάν ὁ Ἄχαζ λάμβανε τό "σημεῖο" ἐπιδεικνύοντας πίστη, τότε ὁ "Ἐμμανουήλ" θά εἶχε ἐμφανισθεῖ ἀποκλειστικά ὡς ἡ δικαίωση τοῦ οἴκου Δαυῖδ. Ὅμως, ἐπειδή αὐτοί δέν πίστεψαν, εἰσέπραξαν τό ἀκριβές ἀντίτιμο αὐτῆς τῆς ἀπιστίας. Τό "σημεῖο", τό ὁποῖο δίνεται στό βασιλιά, παρουσιάζεται ὡς ἕνα "σημεῖο" τῆς κρίσης καί ὡς ὄνειδος στόν οἶκο Δαυῖδ.

Τό ἀσαφές, ἀλλά λεπτό ἰσορροπημένο *"σημεῖο Ἐμμανουήλ"*, ("Ὁ Θεός εἶναι μ' ἐμᾶς") τονίζει μέ ἔμφαση ὅτι ὁ Θεός δέν ἦταν μόνον συμ-Παρῶν στή Συρο-εφραιμιτική κρίση Ἰκανός καί νά τούς σώσει, ἀλλά εἶναι ἐπίσης Παρῶν μαζί τους καί στή θρησκευτική κρίση, κρίνοντάς τους γιά τήν ἀπώλεια τῆς ἐμπιστοσύνης" πρὸς Αὐτόν. Θά πρέπει νά ἐπισημάνουμε ἐδῶ ὅτι αὐτή ἡ προσφορά τοῦ "σημεῖου" ἀπό τόν Ἡσαΐα *σχετίζεται στενά μέ τήν ἐντολή τῆς σκληρύνσης ("ἐπαχύνθη γάρ ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ τούτου, ... καί ἐπιστρέψωσιν καί ἰάσομαι αὐτοῦ" Ἡσ. 6,9-10)*, τήν ὁποία εἶχε λάβει ὁ Ἡσαΐας ἀπό τόν Θεό ὡς ἀποστολή του καί ἡ προοπτική πραγματοποίησής της βρίσκεται ἐντός τῶν κεφ. 7 καί 8: α) *ἀφορᾶ σέ ἀνθρώπους, γι' αὐτό καί ἡ σειρὰ τῶν ρημάτων διαφέρει. Στό στίχο 9 τό "ἀκούω" ἀκολουθεῖται ἀπό τό "βλέπω" καί στό στίχο 10 ἔχομε ὁμόκεντρη δομή τοῦ στίχου, δηλ. καρδιά-αὐτιά -μάτια -μάτια -αὐτιά-καρδιά. Στό 7,10-11 ὁ προφήτης λαμβάνει τήν ἐντολή νά δώσει τήν προφητεία ("ἀκούσατε - ἰδοῦ"), ἀνεξάρτητα ἀπό τήν σκληροκαρδιά τοῦ Ἄχαζ καί οἴκου Δαυῖδ (ἀπόρριψη τοῦ "σημεῖου"). Ὁ Θεός εἶναι ἀποφασισμένος νά προχωρήσει τή διαδικασία τῆς παιδείας τοῦ λαοῦ μέχρι νά φτάσει σέ ἐπικοινωνία μαζί Του. β) *Εἶναι διττή. Περιλαμβάνει πρῶτα τύφλωση, κώφωση καί σκληρύνση τῆς καρδιάς τοῦ λαοῦ σέ τέτοιο βαθμό πού νά φαίνεται ἀδύνατη ἡ ἐπιστροφή καί ἡ ἴασή του. Μετά θά ἀκολουθήσει ἡ ἐλπίδα γιά τή θεραπεία του. Στό 7,14 "τό σημεῖο" τῆς προφητείας εἶναι διττῆς σημασίας. Προηγεῖται ἡ καταστροφή καί ἔπεται ἡ σωτηρία. γ) *Χρησιμοποιεῖ ἐβραϊσμούς, ἀντιθέσεις σέ ζεύγη, καί ῥήματα αἰσθήσεως καί γνώσεως σέ β' πληθ. πρόσωπο ὅταν ἀναφέρεται στόν λαό. Ἡ φράση "ἀκοῆ ἀκούσατε καί οὐ μὴ συνῆτε καί βλέποντες βλέψετε καί οὐ μὴ ἴδητε"(6,9) παραλληλίζεται μέ τόν ὄρο πίστεως πού τίθεται πρὸς τόν οἶκο Δαυῖδ στό "καί ἐάν μὴ πιστεύσητε, οὐδέ μὴ συνῆτε" (7,9β) καί μέ τήν προειδοποίηση τοῦ προφήτη πρὸς τὰ ἔθνη "γνώτε - ἠπτάσθε", "ἐπακούσατε - ἠπτάσθε", "ἰσχύσητε - ἠττηθήσεσθε", "βουλευθήσεσθε- διασκεδάσει", "λαλήσητε -οὐ μὴ ἐμμένη (8,8-10). Ἔτσι, λοιπόν, διατυπώνονται οἱ θεϊκές προειδοποιήσεις πρὸς τόν λαό γιά ὅσα πρόκειται νά συμβοῦν, ἐάν δέν ἐμπιστευτοῦν ἀπόλυτα τόν Γιαχβέ.***

Ὅπως σημειώσαμε καί στήν ἀρχή ὁ σκοπός αὐτῆς τῆς συνάντησης εἶναι νά δείξει ὁ προφήτης Ἡσαΐας στόν βασιλιά Ἄχαζ ὅτι ὁ Θεός, ὁ Ὅποιος εἶναι συνεπής πρὸς τή δική Του ὑπόσχεση, [Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 7], θά σώσει τόν λαό Του ἀναδύοντας μέσα ἀπό τὰ ἐρείπια ἕναν ἀληθινό Υἱό Δαυῖδ. Ἡ προφητεία διακηρύσσει ὅτι δέν θά συμβεῖ κάτι ἀνεπανόρθωτο. Ὁ θρόνος θά παραμείνει ἀσφαλής, ὅπως ἐπιβεβαιώνει τό Ἡσ. 7,9β. Μέ τήν ὑπενθύμιση πού κάνει ὁ

προφήτης στό βασιλιά ως εκπρόσωπο του οίκου Δαυΐδ, σχετικά μέ τήν πνευματική του κληρονομιά, *τό "σημείο" του ΄Ησ. 7,14 αποκτᾶ "μεσσιανική ἀξία", λόγω ἀκριβῶς αὐτῆς τῆς σύνδεσῆς του μέ τήν ἐκπλήρωση τῶν ὑποσχέσεων του Θεοῦ πρός τόν Δαυΐδ καί τή δυναστεία του καί τῆς ιδιαίτερης ἀναφορᾶς του τόσο σέ μιά γέννηση, μέ τήν ὁποία ἐξασφαλίζεται ἕνας κληρονόμος γιά τόν θρόνο, ὅσο καί σ' ἕνα ὄνομα, μέ τό ὁποῖο ἐξασφαλίζεται ἡ συνέπεια του Θεοῦ στίς ὑποσχέσεις Του.* Ἡ προειδοποίηση πρός τόν Ἄχαζ καί τόν λαό νά μήν ἐπιδεινώσουν τή θέση τους μέ παράτολμες ἐνέργειες, καθώς κι ὀλόκληρη ἡ τοποθέτησή του δείχνει μιά θετική στάση πρός τόν οἶκο Δαυΐδ. Μέ τό "σημείο" καί τό μοτίβο του παιδιοῦ, τό ὁποῖο δεσπόζει στά ΄Ησ. 7-11, ὁ ΄Ησαΐας, μιλώντας ἐκ μέρους του Θεοῦ, προλέγει τό μέλλον ὡς μιά ἐσχατολογία καί παρουσιάζει τό ἱστορικό σχέδιο του Θεοῦ γιά ἀποκατάσταση πέρα ἀπό τήν κρίση. Ἐτσι, λοιπόν, ἀνακοινώνει ὅτι ὁ μελλοντικός βασιλιάς θά νά ἔνα νέο βλαστάρι ἀπό τήν ρίζα Ἰεσσαί (11,1) χαρακτηρίζοντας μέ ἔμμεσο ἀλλά σαφή τρόπο τόν παρόντα κάτοχο του θρόνου Δαυΐδ ὡς ἀκατάλληλο.

γ. Ὁ ΄Ησαΐας καί τά παιδιά του ὡς "σημεῖα καί τέρατα" τῆς δωρεᾶς του Θεοῦ στό ΄Ησ. 8,18: Σ' αὐτό τό κεφάλαιο ὁ προφήτης ἐγκαινιάζει τόν λόγο του σέ α' ἐνικό πρόσωπο ἀναμειγνύοντας τό ὑλικό τῶν προηγουμένων κεφαλαίων. Ἐπειδή ἡ παρουσία του Θεοῦ ("τοῦ Ἐμμανουήλ") μετατρέπεται καί γιά τούς δύο οἴκους σέ "λίθον προσκόμματος" (΄Ησ. 8,14), ἀποστρέφοντας τό πρόσωπό του ἀπ' αὐτούς ("τόν ἀποστρέψαντα τό πρόσωπον αὐτοῦ ἀπό τοῦ οἴκου Ἰακώβ" ΄Ησ. 8,17), δύο πράγματα ἀπασχολοῦν τήν σκέψη του: α) ἡ Ἀσσυριακή καταστροφή καί β) ἡ συνακόλουθη μεταμέλεια καί σωτηρία. Τά σχέδια τῶν ἐθνῶν καί οἱ πονηρές τους βουλές θά ἀποτύχουν (΄Ησ. 7,6, 8,9-10), ἀλλά ὁ νόμιμος κληρονόμος θά πετύχει στό θρόνο του, ἐπειδή πράγματι ἡ διενέργεια του "σημείου" στόν Ἄχαζ δέν θά ἐστιαζόταν μόνον στήν ἀπειλή τῆς εισβολῆς καί τῆς καταστροφῆς του ἰδίου καί του οἴκου του, ἀλλά καί στή νέα πίστη στό Γιαχβέ, ὅπως αὐτή ἐκφράζεται μέ τά λόγια "ὁ Θεός εἶναι μ' ἐμᾶς".

Πάνω ἀπό τίς δολοπλοκίες τῶν ἐθνῶν στέκεται μιά "ὀμάδα παιδιῶν ἀθῶν καί ἀδύναμων", τά ὁποῖα χαρακτηρίζονται στό ΄Ησ. 8,18 ὡς "σημεῖα καί οἰωνοί" (MK), ἢ "σημεῖα καί τέρατα" (Ο') δηλαδή ὡς "παιδιά-σημεῖα" (συμπεριλαμβανομένου καί του "Ἐμμανουήλ") καί ὁ ΄Ησαΐας. Γιά τόν προφήτη εἶναι τά μόνα ἀληθινά "σημεῖα" στόν Ἰσραήλ, τά ὁποῖα δόθηκαν ἀπό τόν Γιαχβέ, ἐκφράζοντας συνάμα τήν ἀντίθεσή του πρός τούς ὁποιοσδήποτε ψεύτικους ψιθύρους, τίς διαβουλεύσεις κ.λπ. προέρχονται ἀπό τόν "Κύριο τῶν Δυνάμεων", ὁ Ὅποῖος κατοικεῖ στό ὄρος Σιών (΄Ησ. 2,3, 4,5) καί ἔχει δώσει στόν παλαιό Ἰσραήλ "σημεῖα" τῆς λυτρωτικῆς ἐνεργείας Του. Ἐτσι, λοιπόν, σ' αὐτά τά παιδιά ἐνυπάρχει μιά δύναμη, ἡ ὁποία προκαλεῖ τόν ΄Ησαΐα νά πιστεύει ὅτι τό δίκαιο, ἡ δικαιοσύνη καί ἡ ἐμπιστοσύνη στό Θεό χαρίζουν τήν πραγματική δύναμη.

Αὐτή ἡ δύναμη πού χαρίζει ὁ Θεός μέσω τῆς πίστεως ὠθεῖ τόν ΄Ησαΐα νά προσπαθήσει γιά τρίτη καί τελευταία φορά νά βοηθήσει τόν βασιλιά. Ἐάν ἡ ἔλλειψη πίστεως τόν τύφλωσε καί δέν ἀντιλήφθηκε τήν σπουδαιότητα αὐτοῦ του μεσσιανικοῦ "σημείου", ὑπῆρχε ἀκόμη ἐλπίδα μέσω μιᾶς διπλῆς πρόγνωσης γιά γρήγορη ἀπελευθέρωση ἀπό τόν ἀπειλητικό συνασπισμό καί ἐρήμωση ἀπό τούς Ἀσσυρίους. Ἡ ἴδια ἡ Ἀσσυρία ὡς "σημεῖο" θά τεκμηριῶνε τήν πίστη, ἡ ὁποία

ἀπαιτεῖτο ἀπό τόν Γιαχβέ. Παρατηροῦμε ὅτι ὁ ἴδιος ὁ προφήτης καί τά παιδιά του, τόσο ἐξωτερικά μέ τά συμβολικά ὀνόματά τους, ὅσο καί ἐσωτερικά καί οὐσιαστικά μέ τή πίστη τους, ἀποτελοῦν "σημεῖο" αὐτῆς τῆς μελλοντικῆς πίστεως τοῦ λαοῦ (8,16.18). Πῶς; Μέσω τῶν τεσσάρων βεβαιωτικῶν ὀνομάτων, τά ὅποια λειτουργοῦν ὡς "σημεῖα" ὀρθῆς σήμανσης στήν ὁδὸ τῆς πίστεως καί τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τόν Θεό.

Τό πρῶτο ὄνομα τοῦ ἴδιου τοῦ Ἡσαΐα (Ἡσ. 1,1, 2,1 καί 7,2) σημαίνει "ὁ Γιαχβέ εἶναι ἡ σωτηρία" ἢ "Ὁ Γιαχβέ σώζει" καί ἐκφράζει τό βασικό θέμα τοῦ προφητικοῦ μηνύματος ὅτι ἡ ἀληθινή σωτηρία φτάνει στόν Ἰσραήλ ἀποκλειστικά ἀπό τό δικό του Θεό, τόν Γιαχβέ.

Τό δεύτερο ὄνομα, τοῦ πρώτου γιοῦ τοῦ προφήτη [Shear-jashub, Ο' "ὁ καταλειφθείς Ιασοῦβ" Ἡσ. 7,3], σημαίνει "τό λείμμα θά ἐπιστρέψει" καί λειτουργεῖ ὡς μία ἐπεξήγηση καί συγκεφαλαίωση ὀλόκληρου τοῦ προφητικοῦ μηνύματος, ἀνακαλώντας τήν κλασική προφητική ἰδέα τοῦ Ἰεροῦ Λείμματος στόν Ἰσραήλ, ἡ ὅποια ἀπαντᾷ στόν Ἡσαΐα, ἀφοῦ αὐτό θά συμμετάσχει στή μελλοντική σωτηρία (1,9, 4,2-4, 7,21), καί στό ἐναρκτήριο ὄραμα (6,11-13), ὅπου γίνεται λόγος γιά τό "κατάλοιπον" καί τό "ἅγιο σπέρμα".

Τό τρίτο ὄνομα, αὐτό τοῦ "Ἐμμανουήλ" [Ἡσ. 7,14, 8,8.10], σημαίνει "ὁ Θεός μεθ' ἡμῶν". Τό "παιδί-σημεῖο" εἶναι ἀπό μόνο του εὐνοϊκό, ἀλλά ἀσαφές. Καθίσταται τό μόνον ἀληθινό προφητικό σημεῖο ἢ σύμβολο καί ἐγγύηση γιά τόν βασιλιά τοῦ Ἰούδα κατά τῶν Ἀσσυρίων κι ὄλων τῶν ἄλλων ἐχθρῶν. Αὐτή ἡ ἰδιότητα ἢ λειτουργία τοῦ ἀγοριοῦ ἤδη ἐκφράζεται μέ τό ὄνομά του, τό ὅποιο σημαίνει ὅτι ὁ Θεός μᾶς βοηθᾷ, μᾶς προστατεύει. Συνδέεται ἄμεσα μέ τή Δαυϊδική καί Μεσσιανική Προφητεία τοῦ Νάθαν [Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 7,12 ἐξ.], μέ τά ἱστορικά γεγονότα τῆς ἀσσυριακῆς περιόδου καί μέ τίς μεσσιανικές ἰδέες πού ἀπό πολύ νωρίς σχετίστηκαν μέ τόν κυβερνῶντα βασιλιά στήν Ἱερουσαλήμ καί τή λατρευτική ζωή τοῦ ἔθνους. Ὡστόσο, ἡ νικηφόρα μορφή τοῦ ἀγοριοῦ τοῦ Ἡσ. 7,14, τό ὅποιο θά προστατεύει καί θά λυτρῶναι τή "χώρα του", θά ὑψῶνεται κατά τῶν Ἀσσυρίων καί ὄλων τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰσραήλ, ματαιώνοντας τά σχέδιά τους.

Τό τέταρτο ὄνομα, τοῦ δευτέρου γιοῦ τοῦ Ἡσαΐα, Maher-shalal-hash-baz, Ο': "Ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμεισον" Ἡσ. 8,3 εἶναι ἓνα ὄνομα σημαντικό, συμβολικό καί βεβαιωτικό. Ἀσφαλῶς δέν ἔχει τίς συνέπειες τοῦ ὀνόματος τοῦ "Ἐμμανουήλ" καί τοῦ προσώπου του, οὔτε εἶναι ἱκανό νά ἀλλάξει καί νά ἐπιρρεάσει τήν πορεία τῶν γεγονότων. Εἶναι διττῆς σημασίας: α) θετικό, γιατί θά προκύψει ἡ ἀσσυριακή ἐπιδρομή κατά τῆς Δαμασκοῦ καί τοῦ Ἰσραήλ, ἀπό τήν ὅποια θά πέσει ἡ Δαμασκός (τό 732 π.Χ.) καί β) ἀρνητικό, γιά τούς ἴδιους τούς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι θέλουν ὁ Θεός νά σπεύσει καί νά ἐπιταχύνει τό ἔργο καί τό σχέδιο Του, χωρίς νά ἀντιλαμβάνονται ὅτι αὐτή ἡ κίνηση θά φέρει τήν καταστροφή τους. Τό ὄνομα τοῦ δευτέρου γιοῦ ἀπευθύνεται, πέρα ἀπό τόν βασιλιά, πρὸς τόν οἶκο Δαυΐδ καί τόν λαό. Περιλαμβάνει μία ἐπιπλέον γέννηση ὡς μία ἀκόμη εὐκαιρία διακήρυξης τοῦ ἴδιου μηνύματος καί ὡς ἀπόδειξη τῆς ὑπόσχεσης

τοῦ Θεοῦ "ἔσομαι μετά σου». Στοχεύει στή δικαίωση τοῦ προφήτη, τήν ὁποία προσδοκᾷ μέ τήν ἐπέμβαση τοῦ Γιαχβέ (Ἠσ. 8,16-18).

Αὐτά τά τέσσερα συμβολικά ὀνόματα παρέχουν τά ἀπαραίτητα ἐχέγγυα γιά τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας προκειμένου νά μᾶς βοηθήσει καί νά μᾶς προστατεύσει κατά τή διαδρομή μας πρὸς τήν λύτρωση. Ἐκεῖνος, μέ ἀπώτερο σκοπό τήν ἀναγνώρισή Του καί τήν ἀποφυγή τῆς περιπλάνησης-παραπλάνησής μας σέ ἄλλα μονοπάτια, μᾶς ξεκαθαρίζει τήν ὁρατότητα μ' αὐτό τόν παράδοξο τρόπο τῶν "σημείων".

Δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο ὅτι τό "παιδί Ἐμμανουήλ" ἐμφανίζεται ἀνάμεσα στούς δύο γιούς τοῦ Ἡσαΐα καί ἐγκαινιάζει μιά σειρά προφητειῶν (Ἠσ. 7,14-17), οἱ ὁποῖες κυριαρχοῦνται ἀπό τή μυστηριώδη φιγούρα τοῦ παιδιοῦ-θαύματος δείχνοντας ἐναλλακτικά τιμωρία καί σωτηρία γιά τόν λαό τοῦ Ἰσραήλ. Αὐτή ἡ βασιλική μεσσιανική μορφή λειτουργεῖ ὡς μιά χειροπιαστή ὁρατή ἀπόδειξη γι' αὐτούς πού ἔχουν πίστη μάτια νά δοῦν ὅτι ὁ Γιαχβέ ἐνεργεῖ μέσα στήν ἱστορική πραγματικότητα γιά νά ἐκπληρώσει τήν ὑπόσχεσή Του. Ἄλλωστε καί τά τέσσερα αὐτά συμβολικά ὀνόματα παρέχουν τά ἀπαραίτητα ἐχέγγυα γιά τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας προκειμένου νά μᾶς βοηθήσει καί νά μᾶς προστατεύσει κατά τή διαδρομή μας πρὸς τή λύτρωση. Ἐκεῖνος μέσω τοῦ προφήτη Του δίνει τό **"σημεῖο Ἐμμανουήλ" ὡς "ἀγαθόν τουτέστιν ἐπ' εὐεργεσίαν τοῦ γένους γινόμενον"**, ἐπειδή ἀκριβῶς τό ὄραμα καί τό προφητικό μήνυμα συνδέονται μέ τίς συμβολικές ὀψεις τοῦ "σημείου", δηλαδή **τή μητέρα καί τή θαυμαστή γέννηση τοῦ "Ἐμμανουήλ" ὡς Δαυϊδικοῦ μεσσιανικοῦ παιδιοῦ.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ "ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ": [(ha'almah) (Ήσ. 7,14β)]

Ήσαϊου κεφάλαιο 7, στίχος 14^β

Μασσοριτικό Κείμενο (MK) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') - Νεοελληνικό κείμενο (NE)

14β η νεάνιδα θα συλλάβει και θα γεννήσει γιο, ο οποίος θα ονομαστεί "Εμμανουήλ" (Ο Θεός μαζί μας).

Ήσ. 7,14^β (Ο') ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ·

Ήσ. 7,14^β (NE) Δια τούτο θα δώσει ο ίδιος ο Κύριος σε σας σημείο, θαύμα μεγάλο και καταπληκτικό. Ιδού, η παρθένος θα συλλάβει υπερφυσικά και θα γεννήσει γιό και το όνομα του γιού της αυτού θα είναι Εμμανουήλ, που σημαίνει ο Θεός μαζί μας.

Στήν αφήγηση του Ήσ. 7,14-17 ο Θεός ἐπεμβαίνει ἄμεσα καὶ ἐξασφαλίζει ἀπὸ μόνος Του ἕνα "σημεῖο", ἐμπλέκοντας μιά γυναίκα, ἡ ὁποία προσδιορίζεται ὡς **ha'almah**. Αὐτή συλλαμβάνει, γεννᾷ καὶ ὀνοματοδοτεῖ τὸ παιδί της μὲ τὸ ὄνομα "Ἐμμανουήλ" [MK: Ἰδοὺ, ἡ παρθένος θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει γιό καὶ θὰ τὸν ὀνομάσει Ἐμμανουήλ, Ο': ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ Ήσ. 7,14β]. Τὸ συγκεκριμένο ὄνομα σημαίνει ὅτι "ὁ Θεός εἶναι μαζί μας", δηλαδή μὲ αὐτούς τούς πιστούς του, τὸ "ἱερό λείμμα", γιὰ τὸ ὁποῖο εἶχε ἐτοιμάσει τὸ σωτηριῶδες σχέδιό Του, μιά καὶ Τὸν ἐμπιστεύτηκε. Ἀπ' αὐτὴ τὴ σωτηρία μένει ἔξω ὁ βασιλιάς Ἄχαζ καὶ ὁ οἶκος του, ἐπειδὴ οὐσιαστικά περιφρόνησαν τὰ θεμέλια τῆς διαθήκης. Αὐτός, ὁ ὁποῖος θὰ φέρει τὴ σωτηρία στοὺς πιστούς δέν εἶναι ὁ γιός τοῦ Ἄχαζ, ἀλλὰ ὁ γιός τῆς παρθένου. Τὸ κείμενο, τὸ ὁποῖο ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὴ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ἐπειδὴ θεωρεῖται τὸ πιὸ σημαντικό ὄχι μόνον γιὰ τὸ βιβλίό τοῦ Ήσαϊα, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἔχει προσελκύσει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐρμηνευτῶν, τὸ ὁποῖο ἐστιάζεται στὸν ὄρο **ha'almah** "τὴ νεαρὴ γυναίκα, ἡ ὁποία εἶναι σὲ ἡλικία γάμου" κατὰ τὸ MK καὶ "τὴν παρθένον" κατὰ τούς Ο'. Ὁ Ήσαϊας, ἂν καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσει τὸν "γρίφο" σχετικὰ μὲ τὸ παιδί, ἐντούτοις δέν ἐξηγεῖ ποιά εἶναι ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ, γιὰ τὴν ὁποία μιλᾷ ἀόριστα καὶ μὲ ἀσάφεια, δίνοντας ἕνα αἰνιγματικὸ χαρακτήρα στό χωρίο, τὸ ὁποῖο ἔχει γίνε ἀφορμὴ γιὰ πάρα πολλές θεωρήσεις καὶ ἐρμηνεῖες. Βέβαια ἀναρωτιόμαστε ἂν ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τοῦ προφήτη εἶναι τελικὰ ἡ μητέρα ἢ κάτι βαθύτερο, τὸ ὁποῖο ἀφορᾷ ὀλόκληρο τὸν οἶκο Δαυῖδ.

1. Γραμματικὴ ἀναγνώριση καὶ ἐτυμολογικὴ ἀνάλυση τοῦ ὄρου "ha'almah" [προέλευση καὶ σημασία τοῦ ὄρου]:

Ἄς ξεκινήσουμε μὲ τὴ **γραμματικὴ ἀναγνώριση** τοῦ ὄρου **ha'almah** στὸ Ήσ. 7,14, ὅπου ἐκεῖ ἀπαντᾷ ὡς ἑναρθρο οὐσιαστικὸ, ἀποτελούμενο ἀπὸ τὸ ἄρθρο **ha** καὶ τὸ ὄνομα **'almah**. Ἡ λέξη **ha'almah** εἶναι ὄνομα, γένους θηλυκοῦ, ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, πτώσης ὀνομαστικῆς, ἀπολύτου καταστάσεως μὲ πληθ. ἀριθμὸ.

Προέλευση: Η λέξη *ha'alimah* προέρχεται από τή σημιτική ρίζα *'alam* = "εἶμαι δυνατός, γεμάτος σφρίγος", "ἔχω φτάσει στήν ηλικία τῆς ἐφηβείας", "εἶμαι ὠριμη σεξουαλικά"), ἐνῶ κατά τόν Ἰερώνυμο, ἡ λέξη *אִלְמָה* προέρχεται ἀπό ἕνα σπάνιο τύπο τῆς Qal (Κάλ) *'alam*, ὁ ὁποῖος σημαίνει "ἀποκρύπτω" ἢ "κρύβω". Ὁ ὅρος *ha'alimah* ἀπαντᾷ στό ἀρσενικό γένος (ἀλλά ὄχι σέ κάθε τύπο) ὡς *'elem* καί σημαίνει "νέος", "νεαρός ἄνδρας", "νεότητα", "νεολαία", ἐνῶ τό παράγωγο ἀφηρημένο οὐσιαστικό ὡς *'alumim*, σημαίνει "νεότητα" καί ὄχι "παρθενία". Ὁ θηλυκός τύπος τοῦ *'elem* ἀπαντᾷ ὡς *ha'alimah* καί πρωταρχικά σημαίνει "νέα, κόρη, κοράσιον, παρθένος, νεανίς, νεαρή γυναίκα, *mulier nubilis*". Αποδίδεται σέ κάποια ἀρκετά ὠριμη κοπέλα, τῆς ὁποίας πλησιάζει ἡ ὥρα τοῦ γάμου της, "ἕνα κορίτσι ἢ μία νεαρή γυναίκα πάνω ἀπό τήν ηλικία τῆς παιδικῆς καί σεξουαλικῆς ἀνωριμότητος, ἕνα πρόσωπο στήν ηλικία κατά τήν ὁποία ἡ σεξουαλική συγκίνηση *זוּפְנָא* καί γίνεται ἰσχυρή", "μία παρθένο στά κοριτσιόστικα χρόνια της", "κορίτσι σέ ηλικία γάμου", μιά "νεαρή γυναίκα (μέχρι τή γέννηση τοῦ πρώτου της παιδιοῦ)". Εἶναι ἕνας λιγότερο συνηθισμένος ὅρος, ὁ ὁποῖος κατά λέξη σημαίνει "μία νεαρή γυναίκα" σέ ηλικία γάμου καί δέν ὑπαινίσσεται ἀπαραίτητα ἀγνότητα, οὔτε δηλώνει παρθενία. Ἡ ἰδέα τῆς παρθενίας ὑποννοεῖται, χωρίς ὅμως καί νά ἀποκλείεται, ἢ νά δηλώνεται ἡ ἀπώλειά της. Τό ἀφηρημένο θηλυκό οὐσιαστικό "νεολαία" σημαίνει καί "νεανικό σθένος" καί ἀσφαλῶς συμπεριλαμβάνεται καί ἡ σεξουαλική ὠριμότητα" (Ἰώβ 20,11. 33,25. Ψλμ. 89,46. Ἦσ. 54,4), δηλαδή δέν σημαίνει ἀπλῶς "ἕνα κορίτσι" ἢ "μία παρθένο", ἀλλά ἐπιπροσθέτως ὑποδηλώνει "μία ἀποκρυπτομένη" ἢ "μία κρυμμένη παρθένο".

Ἡ ὑπαρξη τοῦ ἄρθρου πρὶν ἀπό τήν λέξη *ha'alimah* ἐπιβεβαιώνεται σ' ὅλες τίς ἐκδόσεις τῶν MSS. Στήν πλειονότητα τῶν γλωσσῶν (ἐλληνική λατινική, ἀγγλική κ.λπ.) ἡ παρουσία τοῦ ἄρθρου λειτουργεῖ ὡς ὀριστικό ἄρθρο καί δηλώνει "ἡ" ἢ "ἐκείνη" καί ὄχι "κάποια" ἢ "μιά ὁποιαδήποτε". Ἐντούτοις, στήν ἑβραϊκή γλώσσα τό ἄρθρο εἶναι διφορούμενο. Μπορεῖ νά ἐκτελέσει τρεῖς διαφορετικές λειτουργίες: α) νά εἶναι ὀριστικό: "ἡ νεαρή γυναίκα", "ἡ κόρη", ἢ β) νά εἶναι ἀόριστο: "μιά νεαρή γυναίκα", "μιά κόρη", ἢ γ) νά εἶναι γενικό: "νεαρή γυναίκα", "κόρη", "ὁποιαδήποτε νεαρή γυναίκα" ἢ ἀκόμη καί πολλές "νεαρές γυναῖκες", "κόρες". Λόγω τῆς δύναμής του, συνήθως χρησιμοποιεῖται γιά νά περιγράψει μία ζωντανή κατάσταση στή φαντασία ἢ στό μυαλό τοῦ συγγραφέα, ὅπως συμβαίνει καί στό Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 17,17. Γι' αὐτό καί ὁ G. B. Gray θεωρεῖ ὅτι εἶναι δηλωτικό δύο καταστάσεων. Σύμφωνα μέ τήν πρώτη μπορεῖ νά σημαίνει "τή νεαρή γυναίκα", δηλαδή κάποια, ἡ ὁποία ἦταν ἤδη πολύ γνωστή στόν Ἠσαΐα καί τούς ἀκροατές του καί γι' αὐτό θεωρεῖται περιττό νά καθοριστεῖ περισσότερο. Στή δεύτερη μπορεῖ νά ὑποδηλώνει ἄγνωστο πρόσωπο ἢ ἀντικείμενο, τό ὁποῖο κάτω ἀπό τίς δεδομένες περιστάσεις πρόκειται νά ἀναδειχθεῖ σέ ἐνδιαφέρον καί γνωστό. Στήν προκειμένη περίσταση οἱ μελλοντικές περιστάσεις μποροῦν ἴσως ὅμοια νά ἔχουν ἐπιπτώσεις σέ περισσότερες ἀπό μία νεαρή γυναίκα. Πιθανόν τό *ha'alimah* σημαίνει "μιά νεαρή γυναίκα" ἢ μιά ομάδα νεαρῶν γυναικῶν, ἡ ὁποία ἕως ἐκείνη τή στιγμή εἶναι ἄγνωστη, ἀλλά οἱ μελλοντικές συνθήκες θά μποροῦν νά τήν ἀναδείξουν. Παραδοσιακά, λοιπόν, μεταφράζεται ὡς "ἡ παρθένος". Ἐντούτοις, τό ἑβραϊκό ὄνομα *'almah* μπορεῖ νά ἀναφέρεται σέ μία γυναίκα, ἡ ὁποία εἶναι μία παρθένος (Γεν. 24,16.43), ἀλλά δέν μεταφέρει ἐμφυτα αὐτή τήν ἔννοια. Ἐννοεῖ

μία παρθένο, καθόσον μία νεαρή γυναίκα καλείται **ha'almah** μέχρι τή γέννηση του πρώτου της παιδιού. Έτσι μία "παρθένος" είναι βεβαίως μία **ha'almah**, αλλά κάθε **ha'almah** δεν είναι απαραίτητα μία "παρθένος" με τήν έννοια του άλλου έβραϊκού ονόματος bethulah μέσα στην οποία τονίζεται ή παρθενία, όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω.

2. Ο όρος ha'almah και οί συνώνυμοί του στην αρχαία έβραϊκή γλώσσα:

α. bethulah: Στην έβραϊκή γλώσσα υπάρχει ένας πίο τεχνικός όρος για τήν "παρθένο". Αυτός είναι ο όρος bethulah, ο οποίος προέρχεται από τή σημαντική ρίζα bathal και σχετίζεται με τό αραβικό badal, τό οποίο σημαίνει "αποκόπτω", "διαχωρίζω". Απαντᾶ μόνον σέ πληθυντικό αριθμό και σημαίνει "παρθενία". Συγγενεύει στενά με τό άκκαδικό batulu δηλώνοντας γενικά "τό νεαρό (άνύπαντρο) κορίτσι", ενώ στην ουγαριτική τό btlt άπαντᾶ ως ένα επίθετο για τή θεά Anat, τή σύζυγο του El. Ο αντίστοιχος όρος στην έλληνική γλώσσα για τό $\beta\eta\lambda\eta$ είναι "παρθένος" και έτσι αποδίδεται στην Κ.Δ.

Στήν Π.Δ. ή λέξη bethulah άπαντᾶ πάνω από πενήντα φορές και οί Ο' μεταφράζουν: σαράντα τρεις φορές "παρθένος", μία "παρθενικός", μία "άφθορος", δύο "νύμφη" και τρεις φορές παραλείπεται. Στην Πενταύτευχο άπαντᾶ έννέα φορές: Γεν. 24,16, Έξ. 22,15.16, Λευιτ. 21,3.14, Δευτ. 22,19.23.28.32.35. Μόνον στά Γεν. 24,43 και Ήσ. 7,14 τό "παρθένος" είναι 'almah. Καθίσταται σαφές ότι ο όρος $\beta\eta\lambda\eta$ χρησιμοποιείται εκεί όπου πρέπει νά δοθεϊ μεγαλύτερη βαρύτητα στην παρθενία τής γυναίκας και νά γίνει πίο εύκρινης ή φρασεολογία. Συνήθως αναφέρεται σέ μία γυναίκα "διαχωρισμένη ιδιαίτερος", δηλαδή μία "γυναίκα πού ζει χωρία" και με τήν αυστηρή έννοια του όρου προσδιορίζει μία άνύπαντρη γυναίκα, ή οποία ζει σέ απομόνωση στό σπίτι των γονιών της κι έχει ακόμη ένα μακρύ δρόμο για τόν γάμο, ή μία νεαρή γυναίκα, ή οποία είναι σεξουαλικά ώριμη και σέ ηλικία γάμου, αλλά ή οποία δεν έχει ακόμη σεξουαλικές σχέσεις. Άρα, ή πρωταρχική και άκριβής έννοια του όρου είναι μία γυναίκα, ή οποία βρίσκεται στην κατάσταση παρθενίας χωρίς νά έχει "γνωρίσει" άνδρα, δηλαδή "παρθένος παιδίσκη" (virgo intacta), όπως στό Δευτ. 22,23 και Β' Σαμ.(Β' Βασ.) 13,2. Παρά ταύτα, ή παρουσία του όρου στό Ίωήλ 1,8 αποδεικνύει ότι ο όρος δεν σημαίνει απαραίτητα πάντα μία κατά λέξη παρθένο, αλλά δηλώνει και μία ποικιλία καταστάσεων, όπως τή "νύμφη" ή ίσως κι ολόκληρο τόν Ίσραήλ ως "παρθένο θυγατέρα Θεού". Πολλοί έρμηνευτές, ανάμεσά τους και ο Engnell, έκλαμβάνουν τίς λέξεις 'almah και bethulah ως τεχνικούς όρους για κάποιες γυναίκες, πού έχουν συζύγους, ή για πρόσωπα, τά οποία είναι άρραβωνιασμένα.

β. na'ar: Τό na'ar είναι συνώνυμο του όρου **ha'almah**, αλλά είναι πίο γενικό τής νεανικότητας και μπορεί νά αποδοθεϊ σέ ένα νεαρό κορίτσι. Η πρωταρχική του έννοια είναι "ένα κορίτσι, τό οποίο είναι ακόμα νέο, άσχετα με τήν κατάστασή του". Η έτυμολογία του είναι άβέβαιη και σπάνια βρίσκεται στίς άλλες σημαντικές γλώσσες. Άν και γενικά χρησιμοποιείται ως συνώνυμο του 'elem (= ένας άνδρας ακόμα κι αν είναι παντρεμένος), έντούτοις στην Π.Δ. άπαντᾶ περίπου διακόσιες είκοσιπέντε φορές και εφαρμόζεται για ένα μικρό

ἀγόρι, ένα νεαρό άνδρα, ένα νεανία [B'Χρον.(B'Παραλ.) 36,17. Ίερ. 31,13. 51,22] ή για ένα βρέφος που πρόκειται να γεννηθεί, ή μόλις γεννήθηκε ή απογαλακτίστηκε [B'Βασ (Δ'Βασ.). 14,27. 18,5.15, Κριτ. 7,10. 19,3]. Συγκριτικά με τον όρο *bethulah*, τό *na'ar* χρησιμοποιείται πιο συχνά (περίπου εξήντα τρεις φορές) ως ένας όρος κοινός γενετικός για μία γυναίκα στα πρώτα της χρόνια άσχετα με την κατάσταση της. Ίδιαίτερα στην Πεντάτευχο άπαντᾶ εἴκοσι τέσσερις φορές και αποδίδεται σε μία παρθένο, ανεξάρτητα εάν είναι μνηστευμένη ή μή, παντρεμένη ή άνύπαντη ή ακόμα και σ' ένα κορίτσι τό οποίο έχει χάσει την παρθενία του.

γ. issa: Ένας άλλος όρος, ό οποίος θά μπορούσε να χρησιμοποιηθεί, λόγω του πλούτου, τής ποικιλίας και του τονισμού του όσον άφορᾶ την γυναίκα και την παρθενία είναι ό όρος *'issa*.

3.Ο όρος *ha'alimah* στις άλλες σημιτικές γλώσσες (χρήση και σημασία):

Τό γεγονός ότι τόσο στό αρχαίο Ίσραήλ, όσο και στην ευρύτερη περιοχή τής Έγγυς Άνατολής παρουσιάζεται τό γλωσσικό φαινόμενο τής μη ύπαρξης κατάλληλης λέξης για την άπόδοση τής φυσικής κατάστασης τής "παρθενίας", σημαίνει ότι ή παρθενία δέν διαδραματίζει ιδιαίτερο και πρωταρχικό ρόλο, άν και μία παρθένος ζει μία ζωή άπομόνωσης και φυλάγεται προσεκτικά στή σχέση της με τό άλλο φυλο. Άς εξετάσουμε την παράλληλη χρήση τής λέξης **עַלְמָה** στις συγγενείς σημιτικές γλώσσες:

3α. Οί Σημιτικές πλάκες (15ος -14ος αι. π.Χ.) τής Ras- Shamra στην **Άρχαία Ούγαρίτιδα**, γνωστές άπό τίς Ακκαδικές αναφορές, έχουν τον όρο **ha'alimah**, ό οποίος δίνει τον θηλυκό τύπο "παρθένος" ως ένα επιπλέον προσδιορισμό του *ast* (= "γυναίκα") και τον άρσενικό τύπο ως τό ουσιαστικό *'elem* (= "ύπηρέτης").

3β. Μέ βάση: α) τούς άραμαϊκούς παπύρους του 5ου αι. π.Χ., οι όποιοι έχουν τον πληθυντικό του άρσενικού *'alimajja* (= "παληκάρια", "νεαροί") και τον ένικό του θηλυκού *'alimtha* (= "κόρη"), β) τό Παλμυρικό Δασμολόγιο του 137 π.Χ., τό οποίο έχει τον άρσενικό τύπο *'alimajja* ως "ύπηρέτες-πόρνοι" και τον θηλυκό τύπο *'alimatha* ως "γυναίκες-ύπηρέτριες" και γ) μία δίγλωσση (έλληνο-αραμαϊκή) έπιγραφή, στην όποία τό *'uleymta* προφανώς άντιστοιχεί με τον όρο "έταίρες" και χρησιμοποιείται με την έννοια "πόρνες", συμπεραίνουμε ότι ό όρος **ha'alimah** στην **Άραμαϊκή γλώσσα** χρησιμοποιείται και για μή παρθένες. Η άποψη αυτή έπιβεβαιώνεται άπό τό Ταργκούμ των Κριτών (Targum of Judges) 19,3-5, όπου συνδέεται με την παλλακίδα του Λευίτη (ή όποία είχε άποδειχθεί άπιστη), στον Ψαλμό 139,13-16 και τον Έκκλησιαστή 11,5. Έπομένως, ή άραμαϊκή μαρτυρία δείχνει τό ίδιο με τό έβραϊκό, δηλαδή ότι ή λέξη *'almah* σημαίνει "ένα κορίτσι σε ηλικία γάμου" και δέν άποδίδει (έκτός άπό τό Παρ. 30,19) μία γυναίκα παντρεμένη. Ωστόσο έχει παρατηρηθεί ότι ή ρίζα *'alam* δέν φαίνεται να συνδέεται με την παρθενία.

3γ. Ο Ίερώνυμος άναφέρει ότι στή **γλώσσα των Καρθαγενίων** (συγγενής τής έβραϊκής) ύπάρχει ή ίδια λέξη κι έτσι μία παρθένος όμοίως όνομάζεται *'almah*. Κάποιοι έρμηνευτές ύποστηρίζουν ότι ή παθητική μετοχή

της Κάλ (Qal) 'alumah ή ή μετοχή της Νιφάλ (Niphal) ne'elamah μπορούν να δείξουν τη σημασία

3δ. Στην **Χαλδαική γλώσσα** ο άρσενικός και ο θηλυκός τύπος εμφανίζονται με την έννοια του "νεαρού άνδρα" και της "παρθένου" αντίστοιχα, προερχόμενοι από το ρήμα 'alam (= "γίνομαι δυνατός", "είμαι γεμάτος δύναμη").

3ε. Στη **Συριακή γλώσσα** υπάρχουν τὰ παράγωγα ουσιαστικά του ρήματος "αύξανω, φθάνω εις ηλικίαν να υπανδρευθῶ" σχετικά με τη νεότητα, όπως 'ulomo= έφηβεία ή ανανέωση, 'alaimo = νεαρός άνδρας, έφηβος, υπηρέτης, 'alaimtho = κορίτσι, κόρη, υπηρέτρια, παρθένος", αν και ή Qal δέν απαντά. Έδῶ έχομε και πέρα από τό Targum του 'Ιωνάθαν (Targum Jonathan) και τό Targum Onqelos, τό όποιο αποδίδει με δύο ή τρεις λέξεις τόν όρο του ΜΚ αντίστοιχο στα Γεν. 24,43, Δευτ. 22,19, Παροιμ. 30,19(20) και Έσθήρ 2,2(3) και 4,4.

3στ. Στην **Αραβική γλώσσα**: Τό άρσενικό όνομα ghulam (με πληθυντικό αριθμό ghilmatum) σημαίνει "ένας νεαρός άνδρας, νεανίας, αγόρι ή άρσενικό παιδί από την στιγμή της γέννησής του έως τη στιγμή της έναρξης της έφηβείας, την λεγομένη shabab". Τό θηλυκό όνομα απαντάται στον τύπο ghulmatum. Άρα, τό ουσιαστικό έχει την ίδια σημασία.

3ζ. Η έπιγραφή Kalamu του Zehdschirli του 825 π.Χ. έχει τόν όρο זלמה ως "παρθένος" (virgin).

Έπομένως στις άλλες σημιτικές γλώσσες ή λέξη **ha'alimah** δέν φέρει ίχνη αυτής της πρόσθετης σημασίας ως "παρθένου".

4. Παλαιοδιαθηκικές αναφορές για τόν όρο "ha'alimah" και ή απόδοσή τους στις μεταφράσεις:

Στην έβραϊκή κοινωνία ή φυσική παρθενία υπολογίζεται ως μία ιδιαίτερη αρετή, γι' αυτό και κρίνεται ως αυταπόδεικτο ότι μία νεαρή γυναίκα είναι μία παρθένος. Η προϋπόθεση της παρθενίας είναι ισχύουσα, αλλά όχι αυστηρά απαραίτητη. Ο Κώδικας Eshnumma Lacu Code (3.800 π.Χ.) και ό Μωσαϊκός Νόμος περιλαμβάνουν σχετικές διατάξεις και κανόνες, οι όποιοι ρυθμίζουν τη θέση και τη συμπεριφορά της παρθένου. (Έξ. 22, Δευτ. 22). Στην Π.Δ. ό όρος "παρθένος" χαρακτηρίζει επίσης κοινότητες και περιγράφει πόλεις, έθνη και κοινωνίες ή άκόμη και κατοίκους μιās πόλης μέσα ως μία κοινότητα (θηλυκού γένους). Η παρθενία χρησιμοποιείται μεταφορικά για να επαναπροσείσει την άγνότητα της σχέσης του 'Ισραήλ με τόν Γιαχβέ (βλ. 'Ησ. 62,5), γι' αυτό και οι προφήτες κρίνουν την 'Ιερουσαλήμ, τόν 'Ιούδα και τὰ βόρεια έθνη, επειδή δέν παραμένουν πάντα "παρθένοι", δηλαδή άγνοί ('Ιερ. 18,13. 'Ιεζ. 23,3.8).

Η λέξη 'alimah είναι άρκετά συνηθισμένη, αλλά συγκριτικά με τίς άλλες συνώνυμες λέξεις πιό άραιή, και πιό καθοριστική. Στην Π.Δ. εμφανίζεται έννέα φορές στους έξής τύπους: ha'alimah τρεις φορές στα: Γεν. 24,43, Έξ. 2,8, 'Ησ. 7,14, be'alimah μία φορά στο Παροιμ. 30,19, 'alamoth τέσσερες φορές στα: Ψλμ. 46,1, 68,26, 'Ασμ.1,3, Α'Παραλ. (Α'Χρον). 15,20 και wa'alamoth μία φορά στο 'Ασμ. 6,8. Ο C. Lattey διακρίνει τὰ άνωτέρω χωρία (συμπεριλαμβάνοντας και κάποια άλλα), ανάλογα με τη χρήση τους, σε τρεις ομάδες:

Στην πρώτη ομάδα χωρίων, άνήκουν τὰ: Α'Χρον.(Α' Παραλ.) 15,20. Ψλμ. 9,1. 46. 48. Σ' αυτά ή λέξη ha'alimah αναφέρεται βασικά στη φωνή και τό

τραγούδι κυρίως νεαρῶν γυναικῶν ὡς soprano ἢ falsetto ἀγοριῶν ἢ σέ μουσικά ὄργανα, (ὅπως ἄρπες καί λαούτα). Ἐπισυνάπτεται δηλ. μουσική ἀξία στή συγκεκριμένη λέξη αὐτῶν τῶν χωρίων (‘almuth ‘al‘almuth), μὴ δίνοντας ἰδιαίτερη ἔμφαση στήν παρθενία, χωρίς ἐντούτοις νά σημαίνει ὅτι αὐτὴ δέν εἶναι ἰσοδύναμη καί ἀποδεκτὴ.

Στὴ δεύτερη ομάδα ἀνήκουν τὰ: Γεν. 24,43, Ἡσ. 7,14, Ἐξ. 2,8, Ψλμ. 68,25(67,26), Ἀσμ. 1,3 καί 6,8, Ἐσθῆρ 2,17. Ἡ λέξη **ha‘almah** μόνο στὰ δύο πρῶτα χωρία (τὰ ὅποια θά δοῦμε ἀναλυτικά παρακάτω) μεταφράζεται ἀπὸ τοὺς Ο' ὡς "ἡ παρθένος", ἐνῶ στὰ ἄλλα ἀποδίδεται μὲ τὴν λέξη "νεᾶνις".

Στὴ τρίτη ομάδα ἀνήκει τὸ Παροιμ. 30,19, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ἰδιαίτερη περίπτωση, ἐπειδὴ ὁ ὅρος be‘almah ἀποδίδεται ἀπὸ τοὺς Ο' ὡς "γυναικὸς μοιχαλίδος" καί στήν Vulgate ὡς "*mulieris adulterae*". Τὴν φράση ἐντὸς τῆς ὁποίας βρίσκεται ὁ ὅρος αὐτός, οἱ Ο' τὴν ἀποδίδουν ὡς "καὶ ὁδοὺς ἀνδρός ἐν νεότητι", ἢ Vulgate ὡς "*viam viri in adolescentia*". Ἀπὸ τίς παλαιότερες μεταφράσεις, ὅπως ἡ Συριακὴ Βουλγάτα καί ἡ Ἀραβικὴ, καθὼς καί ἀπὸ τίς νεώτερες προτιμοῦν τὸν ὄρο "νεότης". Τὸ χωρίο ἀναφέρεται στήν ὁδὸ ἑνὸς ἀνδρα μὲ μία *נַלְמָה* καί ἀντιδιαστέλλεται "τῆς ὁδοῦ μὲ μιά μοιχαλίδα". Ἄρα, ὑπάρχει ἀμφιβολία ἐάν ἐννοεῖται ἡ παρθενία, κατὰ τὴ στιγμὴ τὴν ὁποία ἡ λέξη be‘almah προσφέρει ἓνα τεκμήριο, παρὰ μιά θετικὴ ἀπόδειξη ὅτι δέν ὑπῆρχε γάμος, δηλώνοντας ἔτσι μιά πόρνη, μιά νεαρὴ παντρεμένη γυναίκα.

Ἄς δοῦμε τώρα τὰ δύο χωρία ὅπου ὁ ὅρος ha‘almah ἀποδίδεται ἀπὸ τοὺς Ο' ὡς "ἡ παρθένος":

Γεν. 24,43: Ὁ ὅρος ha‘almah ἀπαντᾷ δηλ. ὡς ἑναρθρο οὐσιαστικὸ ἐνικὸ ἀριθμοῦ καί ἀποδίδεται ἀπὸ τὴ Vulgate ὡς "virgo" [MK: ha‘almah, Ο': ἡ παρθένος, Vulgate: virgo, Ἀκύλας: ἡ ἀπόκρουφος (λανθασμένα ἀπὸ ‘alam), Targ: נַלְמָה, Συρ.: ‘alaimto, Σαμ. Πεντ.: רַבִּיָּה, Ἀραβ.: jarijah]. Τὸ κείμενο ἀναφέρεται σέ ἀνύπαντρη νεαρὴ γυναίκα προφανῶς κατάλληλη γιὰ γάμο. Αὐτὴ ἡ γυναίκα εἶναι ἡ Ρεβέκκα, ἡ ὁποία παρουσιάζεται ὡς μιά παρθένος μὲ τὴν ἔννοια μιᾶς "παιδίσκης παρθένου" (virgo intacta). Στὸ ἴδιο κείμενο ἀναφέρονται καί οἱ ἄλλοι δύο συνώνυμοι ὄροι, δηλ. na‘ar καί bethulah, οἱ ὅποιοι μαζί μὲ τὸν ‘almah, ἀποδίδονται στὸ ἴδιο πρόσωπο, αὐτὸ τῆς Ρεβέκκας καί δηλώνουν ἓνα νεαρὸ κορίτσι, τὸ ὁποῖο εἶναι ἐπίσης μιά παρθένος (γιατί ἦταν ἀδιανόητο ἢ μέλλουσα νύφη στὸν γιό τοῦ Ἀβραάμ νά μὴν εἶναι παρθένος):

Ἡσ. 7,14: Ἐξετάζοντας ξεχωριστὰ τὸν ὄρο **ha‘almah** στὸ Ἡσ. 7,14 διαπιστώνουμε ὅτι στὸν Προ-Χριστιανικὸ Ἰουδαϊσμὸ δέν ὑπάρχει κείμενο, πού νά δίνει ἰδιαίτερη προσοχὴ στὸ Ἡσ. 7,14, γι'αὐτὸ καί δέν ὑφίσταται καμία ἰδιαίτερη διαμάχη στὸ θέμα τῆς ἀπόδοσης τῆς **ha‘almah**. Ἡ πιὸ πρῶιμη ἐρμηνεία τοῦ Ἡσ. 7,14, ἐκτὸς τοῦ Μιχ. 5,2, εἶναι τῶν Ο', οἱ ὅποιοι ἀποδίδουν αὐτὸ τὸν ἑβραϊκὸ ὄρο ὡς "*ἡ παρθένος*", ὅπως καί στὸ Γεν. 24,43. Τὴν ἀπόδοση τῶν Ο' συμμερίζονται μὲ τὸν ὄρο "*virgo*" τόσο ὁ Ἰερώνυμος μὲ τὴν λατινικὴ μετάφραση, τὴν ἐπωνομαζόμενη Vulgate, ὅσο καί ἡ Vetus Latina. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἔκανε τὴν πλειονότητα τῶν ἐρμηνευτῶν νά ἔχουν τὴν ἴδια ἀνάγνωση, δηλ. "ἡ παρθένος", ἂν καί οἱ ὄροι "παρθένος" καί "virgo" δέν περιλαμβάνουν ἀπαραίτητα τὴν ἔννοια τῆς παρθενίας μὲ τὴν αὐστηρὴ σημασία. Ὡστόσο, τὸ γεγονός ὅτι ἡ Vulgate καί

ή έχουν τον ίδιο όρο "virgo" συμφωνώντας με την μετάφραση των Ο', όπως και όλοι οι Έλληνες Πατέρες, έκαναν την πλειονότητα των έρμηνευτών να έχουν την ίδια ανάγνωση.

Γιά δύο αιώνες περίπου οι Ιουδαίοι και οι Χριστιανοί βρίσκονται σε διαμάχη. Οι Χριστιανοί αποδέχονται ότι ο Ήσαϊας μίλησε για τη γέννηση του Μεσσία από μία παρθένο μητέρα, αλλά οι Ιουδαίοι τό απορρίπτουν. Από την άλλη πλευρά οι Ιουδαίοι αποδέχονται ότι ο Ήσαϊας μίλησε για μία γέννηση ενός γιου, ή οποία έπρόκειτο να πραγματοποιηθεί κατά την εποχή του, ο δέ γιός θά προέρχεται από έναν ανθρώπινο πατέρα και μία γυναίκα μή παρθένο. Οι Χριστιανοί βεβαίως δέν ασπάζονται αυτή την άποψη. Η επίδραση αυτής της αντίδρασης γίνεται αντιληπτή με την απόκλιση των μεταφράσεων του **Ακύλα, του Συμμάχου και του Θεοδοτίωνος** (2ος αι. μ.Χ.) και άντανακλάται στην αντικατάσταση του όρου "ή παρθένος", τον όποιο χρησιμοποίησαν οι Ο', ή Vetus Latina και ή Vulgate "virgo", με τον όρο "**ή νεάνις**", τον όποιο υιοθέτησαν οι μεταφραστές Ακύλας, Σύμμαχος και Θεοδοτίων, ενώ σ' άλλες εκδόσεις και μεταφράσεις όπως στο Targum Jonathan άπαντά ως **ulemta**, στη Συριακή μετάφραση ως **bethulto**, και στο Targum Chaldaicum ως **ullemta**. Η έπιλογή της λέξης "νεάνις" έγινε εκ μέρους τους για να προλάβουν την εκκλησία να μήν δώσει μία χριστολογική έρμηνεία του χωρίου. Σ' αυτή την σκόπιμη άλλαγή και αντικατάσταση του όρου "ή παρθένος" ο Ειρηναίος έδωσε ιδιαίτερη σημασία, επειδή ή ιδέα ότι ο Μεσσίας θά γεννιόταν από μία παρθένο ήταν άνεπτυγμένη στην Παλαιστίνη και την Αλεξάνδρεια.

Άσφαλώς υπάρχουν μεγάλες δυσκολές για να αποδειχθεί ότι ο όρος **ha'almah** μέσα στον στίχο αυτό δηλώνει μία άνέγγιχτη παρθένο. Η παρουσία του όρου αυτού καθιστά τον στίχο ιδιαίτερα σημαντικό για τό παράδοξο του "σημείου" (Ήσ. 7,14) έστιάζοντας στο γρήγορο έρχομό του γεγονότος της γέννησης του παιδιού και στο συμβολικό όνομά του. Προφανώς δηλώνει ότι μία γυναίκα θά γεννήσει ένα παιδί και θά τό όνομάσει "Εμμανουήλ", τό όποιο σημαίνει "Ο Θεός (είναι) μαζί μας". Φαίνεται ότι ο όρος "παρθένος" είναι τόσο κοντινός, προσιτός, και ακριβής, καθόσον ο όρος "**νεαρή γυναίκα**" είναι τόσο ευρύς και γενικός. Και ασφαλώς εάν τό 'almah δέν είχε άποήχους παρθενίας, τότε ή μετάφραση των Ο' είναι άκατανόητη.

Συνεπώς, ή χρήση της λέξης **ha'almah** στην Π.Δ., άν και είναι πολύ περιορισμένη και άμφίβολη, ώστόσο είναι διδακτική. Φαίνεται να χαρακτηρίζει την ήλικία και όχι την σεξουαλική εμπειρία, γι' αυτό και κάποιοι προτιμούν ο όρος να μεταφράζεται ως "νεαρή γυναίκα", δηλώνοντας έτσι ένα κορίτσι σε ήλικία γάμου μέχρι την γέννηση του πρώτου της παιδιού. Η άποψη του G. A. F. Knight, ότι "ή ακριβής έννοια της **ha'almah** είναι μία νεαρή γυναίκα σε ήλικία γάμου είτε είναι παντρεμένη είτε όχι" άντικρούεται με έπιχειρήματα από τους συντηρητικούς σχολιαστές, οι όποιοι ύποστηρίζουν ότι ο όρος ποτέ δέν χρησιμοποιείται για παντρεμένη γυναίκα στην Π.Δ. Άπλά δηλώνει μία σεξουαλικά ώριμη, αλλά άνύπαντρη, νεαρή γυναίκα. Σ' όλα τά προαναφερθέντα χωρία ή λέξη **ha'almah** χρησιμοποιείται χωρίς όμως να ύπάρχει βεβαιότητα παρθενίας. Σε καμία άπ' όλες αυτές τις αναφορές δέν αποκλείεται ή σημασία της παρθενίας, άν και σε καμία δέν ύπάρχει ή έπιβεβαίωσή της. Όπου, αναφέρεται σε γυναίκες, όπως στη Ρεβέκκα (Γεν. 24,16.43) ή στην Μιριάμ (Εξ.2,3) χωρίς να αποκλείει την παρθενία, ούτε όμως και

νά τήν επιβεβαιώνει, ό όρος χρησιμοποιεΐται τιμητικά. Επίσης, όπου ή ιδέα τής ακηλίδωτης παρθενίας εΐναι συνυφασμένη μέ τήν **ha'almah** (όπως στό Γεν. 24,16.43 καΐ Έξ. 2,3), τότε χρησιμοποιεΐται ή λέξη bethulah ή bethulim (Δευτ. 22,19). Ό J. Watts καταλήγει στό συμπέρασμα ότι ή **נַחֲלָה** ύποδηλώνοντας δύο σημαντικές, αλλά αντίθετες μεταξύ τους έννοιες μās προσφέρει μιá πρόσκληση για "διπλογραφία". Η μιá έκδοχή δηλώνει "κάποια, ή όποία εΐναι έτοιμη για γάμο", δηλ. άμεμπτη ύποψήφια, ένω ή άλλη "κάποια, ή όποία εΐναι ικανή σεξουαλική παρτναΐρ, αλλά μή συγχωρούμενη από τούς κανόνες του Γιαχβέ καΐ τόν Νόμο".

5. Έξωβιβλικές αναφορές στόν όρο "ha'almah":

Τό ευρύ χάσμα, πού μεσολαβεΐ ανάμεσα στους παγανιστικούς μύθους τής πολυθεΐστικης έρωτικης άσυδοσίας τής Αρχαΐας Έγγύς Ανατολής καΐ τής μονοθεΐστικης άποψης του Ίσραήλ για τήν εκ παρθένου γέννηση του θαυμαστού παιδιού, άπαιτεΐ προσεκτική μελέτη για νά διασχισθεΐ. Αναμφΐβολα ό βασιλιάς στόν Ίσραήλ στέκεται πάντα σεΐ ιδιαίτερη σχέση μέ τόν Γιαχβέ είτε ως δούλος Του είτε ως υΐός Του "διαγγέλων τό πρόσταγμα Κυρίου Κύριος εΐπεν πρός με Υΐός μου, εΐ σύ, έγώ σήμερον γεγέννηκά σε" (Ψλμ. 2,7) επιλεγόμενος σ' αυτό τό άξίωμα από τή μήτρα τής μητέρας του "μετά σου ή αρχή έν ήμέρα τής δυνάμεως σου έν ταΐς λαμπρότησιν των άγίων εκ γαστρος πρό έωσφόρου έξεγέννησά σε" (Ψλμ.110(109)3). Όστόσο ό αυστηρός μονοθεΐσμός του Ίσραήλ άποκλείει κάθε θεοποίηση τής έξουσίας του, άκόμη κι άν ό Ψαλμός 45,6 (Ο' 44,7) αναφέρει ότι "ό θρόνος σου, ό Θεός εις τόν αιώνα του αιώνος, ράβδος ευθύτητος ή ράβδος τής βασιλείας σου" άπευθυνόμενο προφανώς σ' ένα βασιλιά κατά τή στιγμή του γάμου του.

α. από τήν Αρχαΐα Ούγαρίτιδα: Ένα έντυπωσιακό παράλληλο του Ήσ. 7,14, τό όποΐο βρέθηκε για πρώτη φορά τό 1928 πάνω σε μιá λίθινη πλάκα στα έρείπια τής αρχαΐας Ούγαρίτιδος καΐ του επινείου της Minet el- Beida, στό μικρό άραβικό χωριό Ras Shamra τής Βόρειας Συρίας μās άποκαλύπτει ότι ιδέα μιās ύπερφυσικής βασιλικής γέννησης δέν ήταν άγνωστη στην Αρχαΐα Έγγύς Ανατολή. Τό ποΐημα **Nikkal καΐ Kathirat**, τό όποΐο άσχολεΐται μέ τόν μύθο του γάμου του θεου Yarikh (Γιαρίχ), θεό του φεγγαριού, μέ τή θεά Nikkal and Eb (Νικάλ), αναπτύσσει μιá μικρή λογοτεχνία μέ τίς δύο άκόλουθες γραμμές, εκ των όποιών ό στίχος 1,7 θεωρήθηκε από τόν Gaster ως μιá άπευθείας παράθεση στόν Ήσαΐα 7,14, άν παραλείψουμε μόνον μιá λέξη, τή **glmt**:

α) Nikkal 1,5: "μιá παρθένος [bethula] αυτήν ήτις θά τέξη υΐόν εις αυτόν" **tld, btl (t)**

β) Nikkal 1,7: "Ίδού, ή νεάνις [almah] θά τέξη υΐ(όν)" **hl glmt tld b (n)**

Υπάρχει άκόμη ένα κείμενο μέσα στό **έπος του Aqhat** (Ακχάτ), του όποιου ή αρχή (περίπου 10 στίχοι) καΐ τό τέλος αυτης τής στήλης δέν σώζονται. Τό II Aqhat II,1 έξ., αναφέρεται στόν Danel (πατέρα του Ακχάτ), ό όποιος άν καΐ σοφός καΐ δίκαιος (Έζ. 14,14.20, 28,3), ώστόσο εΐναι δυστυχισμένος, έπειδή "δέν έχει γιό, όπως οΐ άδελφοΐ του, καΐ κληρονόμο, όπως οΐ συγγενεις του". Έτσι, λοιπόν, του ανακοινώνεται μέσω θεΐου άγγελιοφόρου, ή ύπόσχεση του θεου **El** ότι αυτός πρόκειται νά άποκτήσει γιό, ικανό στην εκπλήρωση των καθκόντων προς τόν γεννήτορά του:

1. Θά ἔχῃς υἰόν ὡς οἱ ἀδελφοί σου
 2. καί ἀπόγονον ὡς οἱ συγγενεῖς σου
 3. ὅστις θά στήσῃ στήλην τοῦ Θεοῦ πατρός του ἐν τῷ ἁγιαστηρίῳ
- Τότε ἐκεῖνος φωνάζει:

k yld bn ly: "ἐπειδή ἕνας γιός γεννιέται γιά μένα
 ὁμοιο μέ τῶν ἀδελφῶν μου,
 ἕνα βλαστάρι ὁμοιο μέ τῶν συγγενῶν μου".

Στά οὐγαριτικά κείμενα καί ιδιαίτερα **στό ἔπος τοῦ Keret** (KIII,8,18-28) βρίσκεται τό παράλληλο τοῦ ἐβραϊκοῦ **גמל** ὡς *glmt* (θηλυκό) καί *glm* (ἀρσενικό) καί σημαίνει "παιδί" ἢ "ἀγγελιοφόρος" (Krt 152-153, 298-299). Παραλληλιζέται ἄμεσα μέ: α) τό *yld* (*yaldah*), τό ὁποῖο χρησιμοποιεῖται γιά κάποια, ἢ ὁποῖα εἶναι ἀκόμη παιδί, β) τό *btl*, ἄν καί ὁ ὅρος *galmatu* ("ἡ νεαρή γυναίκα"), ἀποδίδεται σέ μία θεότητα, ἢ ὁποῖα θεωρήθηκε ὡς αἰώνια παρθένος, δηλαδή τήν Ἀνάτ ἢ Ἀνάθ (δέν ἦταν ὅμως *virgo intacta*), ἢ στή "μελλοντική βασίλισσα" ὡς θηλυκό ἀπόγονο τῆς βασιλικῆς οικογένειας, ἢ ὁποῖα εἶναι "ἡ εὐγενῆς παρθένος" καί πρόκειται νά φέρει τόν Keret" (KIII,8,18-28), γ) τό *att*, τό ὁποῖο εἶναι ἡ γενική λέξη γιά σύζυγο ἢ γυναίκα, καί δ) τό *hry*, τό ὁποῖο προέρχεται ἀπό τήν *Hyrtiya*, τήν κόρη τοῦ Pabil. Ὁ μῦθος τονίζει ὅτι ὁ γιός εἶναι πράγματι ὁ βασιλιάς ὁ ἴδιος (γνήσια ὁ θεός ὁ ἴδιος) γεννημένος ἐκ νέου. Ἔτσι, λοιπόν, ὁ Keret ἐκστρατεύει καί βρίσκει τή γυναίκα πού θά παντρευτεῖ καί θά ἀποκτήσουν ἑπτά γιούς καί ὀκτώ κόρες. Αὐτή γεννᾷ τόν *Yassib* (*ysb*) τό παλληκάρι, τό ὁποῖο θά τραφεῖ ἀπό τό γάλα τῆς *Asherah* καί τῆς παρθένου Ἀνάθ (*Anath*), τῶν δύο τροφῶν τῶν θεῶν".

Krt 8,18-28 *Εὐλογῶν ηὐλόγησεν*

ηὐλόγησεν ὁ Ἐλ τόν Κέρετ
τόν εὐμενῆ παιῖδα τοῦ Ἐλ·
"Ἡ γυνή ἦν λαμβάνεις, ὦ Κέρετ, ἡ γυνή (att),
ἦν λαμβάνεις ἐν τῷ οἴκῳ σου, ἡ παιδίσκη (glmt), ἦν ἄγεις
εἰς τήν ἀυλή σου, θά τέξῃ ἑπτά υἰούς εἰς σέ
καί ὀκτώ (θυγατέρας) ὄντως θά τέξῃ
εἰς σέ. Θά τέξῃ Γιασίβ τόν παιῖδα,
ὅστις θά θηλάσῃ τό γάλα τῆς Ασιερά,
ὅστις θά μυζήσῃ τόν μαστόν τῆς παρθένου (Ἀνάθ),
θηλαστριῶν.

Καί τά τρία ἔπη τῆς *Ras Shamra* ἀναγγέλλουν τή χαρμόσυνη εἶδηση τῆς γέννησης ἑνός παιδιοῦ, τό ὁποῖο δωρίζεται ἀπό τούς θεούς στό βασιλιά γιά νά συνεχιστεῖ ἡ πορεία τῆς δυναστείας, ἀφοῦ τά παιδιά θεωροῦνται βλαστοί θεϊκῶν ἢ τουλάχιστον βασιλικῶν γάμων. Τό *glmt*, τό ὁποῖο δηλώνει μία ἀνύπαντρη, φαίνεται νά ἀποδίδεται σέ μία θεότητα, ἢ ὁποῖα ἔχει ὀλοκληρώσει τό γάμο της καί μένει ἔγκυος, δηλαδή "μία νεαρή γυναίκα θά φέρει ἕνα γιό". Συγκρίνοντας τή διατύπωση αὐτῶν τῶν τριῶν οὐγαριτικῶν κειμένων μέ τό Ἡσ. 7,14 διαπιστώνουμε μία ὁμοιότητα, ἢ ὁποῖα ὀδήγησε πολλούς ἐρμηνευτές στήν ἄποψη ὅτι ὑπῆρχε μία εὐρέως διαδεδομένη φόρμουλα "θεϊκῆς ἀνακοίνωσης ἑνός βασιλικοῦ εὐαγγελισμοῦ", στήν ὁποῖα οἱ λέξεις *btlt* καί *glmt* (παρθένος καί νεαρή γυναίκα) χρησιμοποιοῦνται συχνά μαζί καί ἔχουν μία λατρευτική παρά μία βιολογική σημασία. Ὅπως στήν Οὐγαριτική ὁ ὅρος δηλώνει "μία νεαρή γυναίκα σέ ἡλικία γάμου χωρίς κάποιες ἐπιπλέον λεπτομέρειες ἢ ἀκριβολογίες"

ἢ διακρίσεις (ἐάν εἶναι ἢ ὄχι μία παρθένος), πιστεύουν ὅτι κάτι ἀντίστοιχο συμβαίνει καί μέ τό ἐβραϊκό οὐσιαστικό *vltb*, τό ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἀπό τό γενικό πλαίσιο καί τά συμφραζόμενα καί ἀναλόγως ἐρμηνεύεται.

β. ἀπό τήν Μεσοποταμία (Ἀσσυρία καί Βαβυλώνα): Στήν Μεσοποταμία οἱ παράξενες θεϊκές γεννήσεις καί ὀνοματοδοσίες τῶν: Assurbanipal καί Sennacherib, καθῶς καί ὁ ἐορτασμός τοῦ Νέου Ἔτους (ὅπου ἔχουμε ἔνωση τῆς γυναίκας μέ τό θεῖο ἐξασφαλίζοντας τήν εὐτυχία τοῦ Νέου Ἔτους, ἡ ὁποία ἔπρεπε νά συνοδεύει τόν νέο βασιλιά) ἀποκαλύπτουν τή θεϊκή ἐκλογή τοῦ βασιλιά, τήν ὑψηλή θέση καί ἀποστολή τῆς γυναίκας ὡς βασίλισσας, συζύγου καί μητέρας καθῶς ἐπίσης καί τόν στενό καί προσωπικό σύνδεσμο ἀνάμεσα στό ἄτομο καί τό θεῖο. Αὐτή ἡ σχέση ἐκδηλώνεται μέσω τῶν προσωπικῶν τους ὀνομάτων, τά ὁποῖα ἀνεξάρτητα ἀπό τήν καταγωγή ἢ τό φύλο, ἀποτελοῦν ὁμολογία τῆς πίστεως, ἐκφράζοντας "μιά παιδικῶς ἀφελῆ ἐμπιστοσύνη πρός τό θεῖο, περί τοῦ ὁποῖου εἶναι τις πεπεισμένοι, ὅτι εὐχαρίστως βοηθεῖ, ἐάν τις μόνον τό ὑπηρετῆ καί τό ἐπικαλῆται". Παράλληλα διαμορφώνει καί τή θέση τοῦ βασιλιά, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἐπιλεγμένος ὑπηρετῆς τῶν θεῶν, ὁ ἀντιπρόσωπός τους. Δέν εἶναι θεός οὔτε ἀποβλέπει στή θεότητα, ἀλλά ὅ,τιδήποτε "θεϊκό" τοῦ παρέχεται ἢ τοῦ ἀποσύρεται, γίνεται μόνον ἀπό ψηλά.

γ. ἀπό τήν Ἀρχαία Αἴγυπτο: Καί στόν χῶρο τῆς Ἀρχαίας Αἴγυπτου ὑπάρχει τό θεϊκό ἐνδιαφέρον γιά τή συνέχεια τῆς δυναστείας, τό ὁποῖο ἐκδηλώνεται μέ τήν παράδοση γέννηση καί τήν ἀσυνήθιστη ὀνοματοδοσία τοῦ αἰγύπτιου βασιλιά ἢ τῆς βασίλισσας καί τήν σχέση πού ἀναπτύσσεται μέ τή θεότητα (μέ θεοφόρα ὀνόματα). Ἐπειδή τά βασιλικά παιδιά (ἀνεξαρτήτου φύλου), θεωροῦνται θεϊκῆς προέλευσης, ὁ βασιλιάς εἶναι ἐνσαρκωμένος θεός, δηλαδή ὁ Φαραῶ γεννιέται ἀπό τόν Amon Re καί τή βασίλισσα μητέρα, ὅπως ἐπίσης καί ἡ βασίλισσα Hat-schepsut, ἡ ὁποία ἀπεικονίζει τή γέννησή της στά τείχη τοῦ ναοῦ τοῦ Deir el- Bahri στό Luxor γύρω στά 1500 π.Χ.

δ. ἀπό τόν ἐθνικό χῶρο (στήν Ἀρχαία Ρώμη καί Ἀρχαία Ἑλλάδα): Ἡ ἀρχαία Ρώμη καί ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα, οἱ ὁποῖες ἀνήκουν στόν εὐρύτερο πολιτιστικό χῶρο τῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου μᾶς προσφέρουν ἐνδεικτικές μαρτυρίες γιά τίς νοηματικές ἀποχρώσεις πού λαμβάνει ἡ λέξη *vltb* εἴτε ὡς "παρθένος" εἴτε ὡς "νεαρή γυναίκα" τόσο στή Λατινική Γλῶσσα ὅσο καί στήν Ἀρχαία Ἑλληνική Γλῶσσα. Θά πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι οἱ μαρτυρίες αὐτές δέν ἀφοροῦν τήν ἀντίστοιχη χρονική περίοδο τῆς προφητείας γιά τόν "Ἐμμανουήλ", ἀλλά ἄλλες εἶναι προγενέστερες καί ἄλλες πολύ μεταγενέστερες.

Ὅπως ἤδη ἔχομε ἀναφέρει ὁ ὅρος **ha'almah** τοῦ Γεν. 24,43 καί τοῦ Ἡσ. 7,14 στή **Λατινική γλῶσσα** ἀποδίδεται ἀπό τήν Vulgate (ἐκδοση Benedictine) ὡς "*virgo*" δηλ. "παρθένος". Γενικότερα ἡ λέξη "παρθένος" ὅμως ἀπαντᾶ καί μέ τόν ὄρο "*puella*". Ὁ ὄρος "*adulescentula*" μεταφράζεται ὡς "νεᾶνις".

Στήν **Ἀρχαία Ἑλληνική γλῶσσα** ἡ λέξη "παρθένος" ἀπαντᾶ στή λακωνική διάλεκτο "παρσένος" (Ἀριστοφάνους, Λυσιστράτη, 1263-1272) καί σημαίνει "ἢ ὡς καί νῦν κόρη ἄγαμος", κοινῶς "παρθένα", "γυνή παρθένος" (Ἡσιόδου, Θεογονία, 514), "θυγάτηρ" (Ξεν., Κύρ. 4,6,9), "κόρα" (Εὐρυπίδου,

Φοίνικαι, 1730). Θεωρείται ακόμη ως όνομα τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Ἀθήναις (Παυσ. 5,11,10), ὡς ὁ ἀστερισμός τῆς Παρθένου (Ἀρεταῖος 97) καί ὡς κόρη, δηλ. ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ (Ἀρετ. π. Αἰτ. Χρον. Παθ. 1.7). Ὡς ἐπίθετο δηλώνει τόν "ἄγνό", τόν "παρθενικό" (Εὐρυπίδου, Ἰππόλυτος, 1006). Ἐπίσης, τόσο στήν μετάφραση τῶν Ο', ὅσο καί στήν Κ.Δ. ὁ ὄρος ἀπαντᾶται ὡς "ἡ παρθένος", "ἡ νεάνις", "ἡ ἄβρα", "παιδίσκη", "νεανίσκος", "νεανίας", "νεώτερος". Ὡς ἀρσενικό δηλώνεται "ὁ ἀνήρ ἄγαμος" (Ἀποκ. 14,4). Εἰδικότερα:

1) Σοφοκλέους, *Τραχίνιαι*, στ. 1219-1220: "τὴν Εὐρητείαν οἶσθα δῆτα παρθένον; Ἰόλην ἔλεξας, ὥστ' ἐπεικάζειν ἐμέν". Ὁ Σοφοκλῆς (495-406 π.Χ.) ἀναφέρεται στόν Ἡρακλῆ καί στήν "παρθένον" Ἰόλη, τήν ὁποία ἔφερε μαζί του ὡς αἰχμάλωτη παλλακίδα, ἐπειδή τήν ἐρωτεύθηκε. Ἡ λέξη "παρθένος" εἶναι γιά μιά ἀνύπαντρη γυναίκα, ἀλλά δέν δηλώνει τίποτα ἄλλο.

2) Ὁ Εὐριπίδης (480-406 π.Χ.) ἀναφέρεται στήν *Ἀνδρομάχη*, ἀποκαλώντας τήν ὡς "παρθένον, μεγαλόφρων, εὐγενή καί πιστή σύζυγο" τοῦ Ἐκτορα, καί ἐπομένως, ἡ λέξη "παρθένος" ἀναφέρεται γιά μιά παντρεμένη γυναίκα.

3) *Συλλογαί Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν*. Κάποιοι συγγραφεῖς φαίνεται νά διατηροῦν ἐπιφυλάξεις γιά τίς "ἱερές παρθένους" ("παρθένοι"), οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται στήν ἐπιγραφή ἀπό τήν Ἀνδανία καί ἀσχολοῦνται μέ τά τοπικά μυστήρια. Ἐπίσης τήν ἴδια σημασία ἔχουν στήν ἐπιγραφή τοῦ Κιτίου Κρήτης (4ου αἰ. π.Χ.) μιά καί οἱ "παρθένες" κατανοοῦνται ὡς ἱερές δοῦλες καί περιλαμβάνονται ἀνάμεσα στούς διαφόρους λειτουργούς τῆς Ἀστάρτης ὡς *la'almath*.

4) *Πλουτάρχου, Νουμᾶς*, 4,4: Στό ἔργο αὐτό τοῦ Πλουτάρχου ὑποστηρίζεται ὅτι μιά γυναίκα μπορεῖ νά προσεγγισθεῖ ἀπό ἕνα θεῖο πνεῦμα καί νά καταστεῖ ἔγκυος. Μιλáει γιά τή σχέση τήν ὁποία ἔχει ἀναπτύξει ὁ Νουμᾶς μέ τή θεϊκή ὑπαρξη τῆς Ἑγερίας. Οὐσιαστικά ὁμως ἀναφέρεται σέ πραγματική σεξουαλική ἐπαφή καί τό πνεῦμα, τό ὁποῖο ἀναφέρει, δέν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπό τόν αἰγυπτιακό προσδιορισμό γιά τόν Δία, δηλ. Ἀμον, Isis καί Osiris. Αὐτή, ὅπως καί ἄλλες ἱστορίες σχετικά μέ τό πῶς ὁ Ζεὺς γέννησε τόσα πρόσωπα, δηλαδή τόν Ἡρακλῆ, τόν Περσέα, καί τόν Ἀλέξανδρο δέν συνίσταται σέ τίποτα περισσότερο ἀπό μυθολογική συνουσία. Κάτι ἀντίστοιχο βρίσκεται στίς ἱστορίες γιά τή γέννηση τοῦ Ἀπόλλωνα σέ διάφορες μορφές (Ἴων, Ἀσκληπιός, Πυθαγόρας, Πλάτωνας καί Αὐγουστος).

5) Ὁ Ἐπιφάνιος (Πανάρειον 51,22.9) παραδίδει μιά μυστηριακή τελετή, ἡ ὁποία ἐορταζόταν στήν Ἀλεξάνδρεια στό Κορεῖον στίς 6 Ἰανουαρίου τήν ἡμέρα τῶν χριστιανικῶν Θεοφανίων ἢ Ἐπιφανίων. Προηγούνταν ἀγρυπνία, στήν ὁποία κυριαρχοῦσε ψαλμωδία μέ τή συνοδεία αὐλῶν καί τά χαράματα ἀκολουθοῦσε λιτανεία τοῦ ξοάνου μιᾶς θεᾶς, ἡ ὁποία βρισκόταν σέ ἕναν ὑπόγειο ναῖσκο καί εἶχε στό μέτωπο στά χέρια καί στά γόνατα χρυσές σφραγίδες μέ τό σημεῖο τοῦ Σταυροῦ. Ἡ διακήρυξη, ἡ ὁποία ἀκουγόταν ἦταν "ταύτη τῇ ὥρᾳ σήμερον ἡ Κόρη (τουτέστιν ἡ παρθένος) ἐγέννησεν τόν Αἰῶνα". Φαίνεται πῶς οἱ μῦθοι αὐτοί βιώνονταν μέσα στά πλαίσια τῆς λατρείας τῆς Μεγάλης Μητέρας καί Παρθένου Ἰσιδος/Κυβέλης σ' ὀλόκληρη τή λεκάνη τῆς Μεσογείου.

6) Ὁ Ἰππόλυτος στά "Φιλοσοφούμενα" σημειώνει ὅτι ὁ ἱεροφάντης κατὰ τό πέρας τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων διακήρυττε: "ἱερόν ἔτεκε πότνια κοῦρον Βριμῶ Βριμόν, τουτέστιν ἰσχυρά ἰσχυρόν. πότνια δέ ἐστι, φησίν, ἡ γένεσις ἡ πνευματική, ἡ ἐπουράνιος, ἡ ἄνω· ἰσχυρός δέ ἐστιν ὁ οὕτω γεννώμενος".

Συμπέρασμα: Τό ἐρώτημα, τό ὁποῖο τίθεται εἶναι *γιατί οἱ Ο' ἐπιλέγουν τόν ὄρο "ἡ παρθένος" γιά νά ἀποδώσουν τό ha'almah τοῦ ΜΚ ἢ καί ἀντίστροφα γιατί τό ΜΚ ἐπιλέγει αὐτόν τόν ὄρο καί δέν χρησιμοποιεῖ ἄλλους (ὄρους), οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν στήν ἐβραϊκή γλώσσα γιά νά τονίσουν τήν παρθενία ἢ τή νεανικότητα τῆς γυναίκα;* Ἄν καί διατυπώθηκαν πολλές θεωρίες γιά τήν γυναίκα, ἡ ὁποία συλλαμβάνει καί γεννᾷ, ἐντούτοις καμία θεωρία δέν μπορεῖ ἀκόμη νά ἐξηγήσει τόν λόγο, γιά τόν ὁποῖο ἐπιλέγεται ὁ ὄρος **ha'almah** ἀπό τό bethulah, τό na'ar ἢ τό issa. Τό μόνον σίγουρο εἶναι ὅτι ἡ παρθένος ὑπῆρξε. Τό πνεῦμα τῆς προφητείας τήν ἔφερε στό σκέψη τοῦ προφήτη, ὁ ὁποῖος, ἄν καί δέν τήν ὀνομάζει, τήν ἀναδεικνύει ὅμως ὡς ξεχωριστή. Μέ μιά πρώτη ματιά θά μπορούσε νά εἶχε προτιμηθεῖ ἀπό τόν Ἡσαΐα ὁ πιό τεχνικός ὄρος bethulah, γιά νά τονίσει ἐδῶ τήν παρθενία τῆς μητέρας, "μιᾶς νεαρῆς γυναίκα;" παρούσας μόνον κατά τή στιγμή πού ἐκεῖνος μίλησε. Ἄλλωστε αὐτός ὁ προσδιορισμός τῆς παρθένου καθίσταται εὐδιάκριτος καί ἀπό τίς νομικές διατάξεις τοῦ Δευτερονομίου. Παρά ταῦτα ἀποφεύγεται ἡ χρήση του ὡς μή πρόσφορη καί κατάλληλη, ἐπειδή στό Ἰωήλ 1,8 χρησιμοποιεῖται ξεκάθαρα γιά μιά παντρεμένη γυναίκα, ὅπως καί ὁ ἀντίστοιχος ἀραμαϊκός ὄρος. *Προφανῶς ὁ προφήτης δέν θέλει νά τονίσει τήν παρθενία, ἀλλά οὔτε ἐπιθυμεῖ νά τήν ἀφήσει κατά μέρος. Σκοπός του εἶναι ἡ διάκριση τῆς ha'almah ἀπό κάποιο ἄλλο εἶδος γυναίκα. Ἡ ha'almah δέν εἶναι οὔτε μιά γριά γυναίκα, οὔτε παντρεμένη, οὔτε μιά νύφη, οὔτε ἓνα κορίτσι. Βέβαια ὁ ὄρος αὐτός ποτέ δέν χρησιμοποιεῖται στήν Π.Δ. γιά μιά παντρεμένη γυναίκα.*

Ἄλλωστε, ἡ ὑπαρξη μιᾶς φράσης γιά τήν ἀνακοίνωση τῆς γέννησης θεῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν μέρος τοῦ πλέγματος τῆς δεισιδαιμονίας καί καλύπτουν τόν ἀρχαῖο παγανιστικό κόσμο τῆς Ἀρχαίας Ἑγγύς Ἀνατολῆς, δέν σημαίνει ὅτι ὁ Ἡσαΐας διασκευάζει ἀπλά καί μόνον ἓνα μῦθο, ἔστω καί ἄν παρουσιάζει ὁμοιότητα στή γλώσσα. Οἱ ἀνακοινώσεις τῆς Π.Δ. γιά μιά φυσική γέννηση (ὅπως τοῦ Ἰσμαήλ στό Γεν. 16,11 καί τοῦ Σαμψών στό Κριτ. 13,3) πράγματι μοιάζουν μέ τίς διατυπώσεις τῶν Οὐγαριτικῶν κειμένων. Ὅμως δέν συμβαίνει τό ἴδιο μέ τό Ἡσ. 7,14, ὅπου ἐκεῖ ἔχομε τήν ἀνακοίνωση μιᾶς ἀσυνήθιστης γέννησης, ἡ ὁποία διατυπώνεται σέ μιά γλώσσα "εὐαγγελίου" ("divine-royal formula") χαρακτηρίζοντάς την ὡς ἓναν λειτουργικό ὕμνο στή Διαθήκη τοῦ Θεοῦ μέ τή Δαυϊδική δυναστεία. Μέσα στά πλαίσια τοῦ προφητικοῦ του ἀξιώματος καί λόγω τῆς ἐπισημότητας καί τῆς σπουδαιότητας τῆς ἀνακοίνωσής του στήν προκειμένη περίπτωση, ὁ Ἡσαΐας, προσλαμβάνει τό μεγαλύτερο μέρος αὐτῆς τῆς ἀρχαίας διατύπωσης ὡς τοῦ πιό πρόσφορου "δανείου" κυρίως ἀπό τά οὐγαρικά κείμενα προκειμένου νά ἀνακαλέσει στό μυαλό τῶν ἀκροατῶν βέβαιες καί πολύ καθορισμένες ἔννοιες καί νά συνειδητοποιήσουν ὅτι πρόκειται γιά γέννηση ἑνός Σπουδαίου Παιδιοῦ μέ τό ὁποῖο ὁ Θεός θά σώσει καί θά προστατεύσει τόν λαό Του. Ἐπομένως ἡ ὁποιαδήποτε ὁμοιότητα κι ἄν ὑπάρχει δέν εἶναι οὐσιαστική καί βαθύτερη, ἀφοῦ ὁ ἔντονος φυσιοκρατικός καί εἰδωλολατρικός χαρακτήρας τῆς Οὐγαρικῆς καί Χαναανικῆς θρησκείας πολεμᾶται ἔντονα ἀπό τούς προφήτες καί ἀποδοκιμάζεται μέ τή διακήρυξη ὅτι ὁ Θεός εἶναι ζων, ὑπερκόσμιος καί ἀνεϊκόνιστος.

Ἡ ἀναγνώριση τοῦ ἀνατολικοῦ παρελθόντος τῆς Γραφῆς μέ κανένα τρόπο δέν ἀφαιρεῖ τόν ὑπερφυσικό χαρακτήρα τοῦ μηνύματός Του. Ὁ Θεός δίνει τόν δικό Του λόγο, τή δική Του ιδιαίτερη ἀποκάλυψη σ' ἓνα λαό, ὁ ὁποῖος ζεῖ στήν μέση τῆς εἰδωλολατρίας καί τῶν προλήψεων, γι' αὐτό καί χρησιμοποιεῖ τίς διατυπώσεις τῆς σκέψης, στήν ὁποία ἐκεῖνοι εἶναι ἤδη ἐξοικειωμένοι. Δέν διαχωρίζει τήν ἀποκάλυψή Του ἀπό τό παρελθόν μέσα στό ὁποῖο αὐτοί ἦταν τοποθετημένοι. Ἐκεῖνος δίνει ἓνα Βιβλίον, τό ὁποῖο ἀποκαλύπτει ὅτι ὄχι μόνον ἀληθινά ἀνθρώπινο, ἀλλά καί πραγματικά θεϊκό.

Μέσα στά πλαίσια αὐτῆς τῆς θείας ἀποκάλυψης ἀνάγεται καί τό γεγονός τῆς ὑπαρξης τῆς παρθένου καί τοῦ γιοῦ της. Αὐτό τό γεγονός λαμβάνει γιά πρώτη φορά μιά μεσσιανική θεώρηση ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει αὐτό πού ἀκριβῶς βλέπει ὄχι μέ τά φυσικά μάτια, ἀλλά μέσω τοῦ ὁράματός του καί στή συνέχεια τό βεβαιώνει στόν Ἄχαζ καί τό ἔθνος. Οἱ πολυπράγμονες ἐρωτήσεις γιά τήν μητέρα ἐγκυμονοῦν τόν κίνδυνο νά ἀγνοηθεῖ τελείως ἡ σημασία τοῦ προσφερομένου "σημεῖου". Ἡ ἄρνηση ἐκ μέρους τῶν περισσοτέρων σχολιαστῶν, ἐξαιρουμένων τῶν συντηρητικῶν, νά ἀποδεχθοῦν μιά ἄποψη ἔμπνευσης, ἡ ὁποία θά ἐπέτρεπε τήν πιθανότητα "γνήσιας προγνωστικῆς προφητείας", καθώς καί τήν ἰδέα ὅτι πρόκειται γιά τήν πρωταρχική ἀναφορά στό Χριστό (ἄποψη τοῦ Duhm), τούς καθιστᾷ ἀνίκανους νά συμφωνήσουν ὁ ἓνας μέ τόν ἄλλον καί τίς προτεινόμενες λύσεις τους μή "γενικῆς" ἐπιδοκιμασίας.

Ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ μηνύματος εἶναι νά δοῦμε τί ἐννοεῖ ὁ προφήτης, χωρίς νά μποῦμε στή διαδικασία νά διευκρινίζουμε ὅ,τι ἀκριβῶς ὁ ἴδιος ἀφήνει ὡς μυστήριο. Τό μήνυμα πράγματι δείχνει τή μητέρα τοῦ παιδιοῦ καί σ' αὐτή τή μητέρα ζητᾷ νά στρέψουμε ὅλοι τήν προσοχή μας. Ἐστω κι ἂν κάποιος, ὅπως ὁ Ἄχαζ, ἀρνεῖται νά λάβει τό "σημεῖον", ἐμεῖς θά πρέπει νά τό δεχθοῦμε μέ ἐμπιστοσύνη καί νά ἀντιληφθοῦμε ὅτι ἡ ἀνακοίνωση τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ "Ἐμμανουήλ" καί τῆς μητέρας του, ἡ ὁποία ὀρίζεται μέ τήν ἀσυνήθιστη λέξη ha'almah, μᾶς ἀφορᾷ ἄμεσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'
Ο "ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ"

Ησαΐου κεφάλαιο 7, στίχοι 14β-17

Μασσοριτικό Κείμενο (ΜΚ) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') -Νεοελληνικό κείμενο (ΝΕ)

14β η νεάνιδα θα συλλάβει και θα γεννήσει γιο, ο οποίος θα ονομαστεί "Εμμανουήλ" (Ο Θεός μαζί μας).

Ησ. 7,14^β (Ο') *ἰδὸν ἢ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ·*

Ησ. 7,14^β (ΝΕ) Δια τούτο θα δώσει ο ίδιος ο Κύριος σε σας σημείο, θαύμα μεγάλο και καταπληκτικό. Ιδού, η παρθένος θα συλλάβει υπερφυσικά και θα γεννήσει γιό και το όνομα του γιού της αυτού θα είναι Εμμανουήλ, που σημαίνει ο Θεός μαζί μας.

15Θα τρώει ανθόγαλο και μέλι ωστόσο μάθει να απορρίπτει το κακό και να επιλέγει το αγαθό.

Ησ. 7,15(Ο') *βούτυρον καὶ μέλι φάγεται· πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν ἢ προελέσθαι πονηρά, ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν·*

Ησ. 7,15(ΝΕ) Ο Εμμανουήλ θα τρώει βούτυρον και μέλι, όπως και τα άλλα παιδιά, θα ανατραφεί όπως κι εκείνα. Πριν όμως φτάσει στην ηλικία, κατά την οποία θα είναι σε θέση να διακρίνει το καλό από το κακό, θα εκλέγει πάντοτε το αγαθόν, διότι δεν υπάρχει σ' αυτό η κακή κληρονομικότητα και κλίσις (ροπή).

16Γιατί, πριν μάθει ακόμα το παιδί ν' απορρίπτει το κακό και να επιλέγει το αγαθό, η χώρα των δυο βασιλιάδων που εσύ τους τρέμεις, θα ερημωθεί.

Ησ. 7,16 *διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἀπειθεῖ πονηρία τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν, καὶ καταλειφθήσεται ἡ γῆ, ἣν σὺ φοβῆ, ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων.*

Ησ. 7,16(ΝΕ) Διότι, επαναλαμβάνω, πριν ακόμη το παιδί κατανοήσει και είναι σε θέση να διακρίνει μεταξύ αγαθού και κακού, θα είναι απείθαρχο σε κάθε πονηριά, για να εκλέγει και προτιμά πάντοτε το αγαθό. Η υπερφυσική γέννηση και αρετή του παιδιού θα είναι το σημείο, που θα εγγυηθεί, ότι θα μείνει ανέπαφη η χώρα, για την οποία συ ο Αχαζ φοβείσαι εξ αιτίας των δύο βασιλιάδων, που επέδραμαν εναντίον σου.

17Αλλά ο Κύριος θα φέρει σ' εσένα και στο λαό σου και στους απογόνους του πατέρα σου, μέρες δυστυχίας τέτοιες, που δε φανήκαν από τότε που αποχωρίστηκε ο Ισραήλ απ' τον Ιούδα. Αυτό θα γίνει με το βασιλιά των Ασσυρίων».

Ησ. 7,17 (Ο') *ἀλλὰ ἐπάξει ὁ Θεὸς ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὸν*

οἶκον τοῦ πατρὸς σου ἡμέρας, αἱ οὐπω ἤκασιν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀφείλεν Ἐφραὶμ ἀπὸ Ἰούδα τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων.

Ἡσ. 7,17(NE)

Θα τιμωρήσει ο Θεός τους δύο αυτούς επιδρομείς, αλλά θα εξαποστείλει και θα επιφέρει και ενάντιόν σου και ενάντιον του λαού σου και ενάντιον του βασιλικού οίκου του πατρός σου ημέρες τέτοιων συμφορών, οι οποίες ποτέ έως τώρα δεν είχαν έρθει σε σας από την εποχή, κατά την οποία χωρίσθηκε το βασίλειο του Ισραήλ από το βασίλειο του Ιούδα. Θα εξαποστείλει εναντίον σας με σκοπό να σας εξολοθρεύσει τον βασιλιά των Ασσυρίων.

1. Βιβλική και Ἐξωβιβλική ἀνάλυση τοῦ ὄρου "Ἐμμανουήλ":

Ἡ προφητεία γιά τόν "Ἐμμανουήλ" (Ἡσ. 7,14-17) ἐνδεχομένως νά προκαλέσει κάποια ἐρωτήματα στόν ἀκροατή καί τόν ἀναγνώστη, τά ὅποια γιά νά ἀπαντηθοῦν θά πρέπει νά στηριχθοῦμε σέ δύο σημεία, τά ὅποια δέν ἀμφισβητοῦνται ἀπό τούς ἐρμηνευτές καί εἶναι ζωτικῆς σημασίας. Τό ἕνα εἶναι τό γενικό ἱστορικό πλαίσιο πού εἶδαμε στό πρῶτο μέρος αὐτῆς τῆς μελέτης καί τό ἄλλο εἶναι ἡ ἐτυμολογική σημασία τοῦ ὀνόματος "*immanu'el*" ("Ἐμμανουήλ").

Τό ὄνομα *immanu'el* = **Ο Θεός (εἶναι) μεθ' ἡμῶν** ἢ "ὁ Θεός (εἶναι) μαζί μας" περιέχει μία δήλωση μέ δύο στοιχεῖα: "**Ο Θεός**" - "**μαζί μας**". Ἡ ἀπουσία τοῦ ρήματος δέν στέκεται ἐμπόδιο στό σχηματισμό τῆς ἐβραϊκῆς ὀνοματικῆς πρότασης, τῆς ὁποίας ὑποκείμενο εἶναι ὁ ἐβραϊκός ὄρος **EI** (ΕΛ) καί σημαίνει "θεός" (σύννηθες ὄνομα γιά τόν Θεό στίς σημιτικές φυλές). Ἄν καί ἀμφιβόλου ἐννοίας, ἐντούτοις τίς περισσότερες φορές ἐρμηνεύεται ὡς "ὁ Ἴσχυρός" ἢ "ὁ Κυβερνήτης" καί χρησιμοποιεῖται πρωτίστως στήν ποίηση καί ὡς συνθετικό κύριων ὀνομάτων. Στόν πεζό λόγο χρησιμοποιεῖται σπάνια καί μόνον ὡς μέρος σύνθετου τίτλου, ὅπως: α) **EI Gibbor** = "Θεός Ἴσχυρός" ἢ "**Deus fortis**" ὡς λυτρωτής βασιλιάς στά Ἡσ. 9,5 καί 10,21, β) **EI Elyon** = "ὁ Ὑψιστος Θεός" στό Γεν. 14,18, καί γ) **EI Shaddai** = "ὁ Κύριός μου", "Θεός Παντοδύναμος" (Ἀρ. 24,4). Ὅταν συναντᾶμε τό **EI** (ΕΛ) χωρίς ἄρθρο σημαίνει "Γιαχβέ", "ὁ μόνος Θεός", "ἀπόλυτος", ἐνῶ μέ τό ἄρθρο σημαίνει "ὁ Θεός". Ὁ πληθυντικός τοῦ **EI** (ΕΛ) εἶναι **Elowim** καί χρησιμοποιεῖται ὅπως τό ὄνομα, ἀλλά καί γιά τούς θεούς τῶν εἰδωλολατρῶν ἢ τά ὑπερφυσικά ὄντα (Α' Βασ. 28,13) ἢ καί τούς ἐπίγειους κριτές (Ψλμ. 81,1.6). Ὅταν ὁμως χρησιμοποιεῖται γιά νά δηλώσει τόν ἕνα Θεό, τότε προσλαμβάνει ρῆμα σέ ἐνικό ἀριθμό. Ὅταν χρησιμοποιεῖται στόν πληθυντικό γιά τόν ἕνα Θεό, τότε εἶναι πληθυντικός τῆς μεγαλοπρέπειας (ὅπως συνηθίζεται στήν ἐβραϊκή γλώσσα) ἢ δηλώνει τήν πληρότητα τοῦ Θεοῦ. Στή ραββινική γραμματεία ὁ ὄρος **EI** (ΕΛ) δηλώνει τόν τίτλο καί τήν ἐξουσία τοῦ Θεοῦ.

Τό ὄνομα "Ἐμμανουήλ" χρησιμοποιεῖται τέσσερις φορές μέσα στήν Ἁγία Γραφή. Στήν Π.Δ. ἀπαντᾶ μόνον στόν Ἡσαΐα καί μάλιστα στήν ὑπό ἐξέταση ἐνότητα τῶν κκ. 7-12, δηλαδή ἐντός τοῦ λεγομένου "Βιβλίον Ἐμμανουήλ", στά Ἡσ. 7,14, 8,8.10. Στήν Κ.Δ. τό ὄνομα "Ἐμμανουήλ" καί ἡ

φράση "μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός" χρησιμοποιεῖται κυρίως στό **Ματθ. 1,23** "ἰδοῦ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἔστιν μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός" ἢ στό **Ἰω. 3,2β** "οὐδεὶς γάρ δύναται ταῦτα τά σημεῖα ποιεῖν ἂν σύ ποιεῖς, ἐάν ὁ Θεός μετ' αὐτοῦ μὴ ᾗ" καὶ ἀποδίδεται στόν Ἰησοῦ.

Στό Ἠσ. 7,14 τὸ "*immanu'el*" εἶναι ὄνομα παιδιοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ γέννηση σηματοδοτεῖ "μεγάλην καὶ ἐπίσημον ἐλευθερίαν", καὶ σημαίνει "μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός". Ἡ προσφορά τοῦ "σημεῖου" καὶ ἡ γρηγόρη ἐκπλήρωση τῆς προφητείας θά καθιστοῦσαν τὸ ὄνομα "Ἐμμανουήλ" δηλωτικὸ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἀπομάκρυνση αὐτῶν τῶν ἐχθρικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ θά δικαιολογοῦσε ἔτσι τὴν εὐεργετικὴ παρουσία τοῦ Θεοῦ. Συμβολίζει τὴν παρουσία τοῦ Γιαχβέ γιὰ νὰ λυτρώσει τὸ λαὸ Του κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Συρο-εφραιμιτικοῦ πολέμου. Ἐπομένως, παρουσιάζεται ὡς ὄνομα διπλῆς ἐννοίας, δηλαδή "Ὁ Θεός εἶναι μαζί μας γιὰ νὰ σώσει ἢ γιὰ νὰ τιμωρήσει;", ἀφοῦ οἱ συνθήκες καὶ οἱ περιστάσεις ἀπαιτοῦν λύτρωση διὰ κρίσεως. Στό Ἠσ. 8,8.10 ἀποτελεῖ κύριο ὄνομα, γι' αὐτὸ καὶ Ἰερώνυμος τὸ θεωρεῖ "*nomen proprium, non interpretatum*", τὸ ὁποῖο ἀποδίδεται ἀπὸ τοὺς Ο' "μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός", διακηρύσσει τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὴν πεποίθηση ὅτι "μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός" καὶ δείχνει μιὰ βασιλικὴ ἀναφορά (ἓνα παιδί τοῦ Ἄχαζ ἢ τὸν Μεσσία).

α. Οἱ παράλληλες μετ' τὸν ὄρο "*immanu'el*" ("Ἐμμανουήλ") βιβλικές μαρτυρίες.

Τὰ παλαιδιαθηκικά χωρία, τὰ ὁποῖα παραλληλίζονται μετ' τὴν περιφραση τοῦ ὀνόματος "μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός" εἶναι:

- 1) Γεν. 26,3 ΜΚ & Ο': "καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ"
- 2) Ἐξ. 3,12 ΜΚ & Ο': "εἶπεν δὲ ὁ Θεός Μωυσεὶ λέγων ὅτι Ἔσομαι μετὰ σοῦ"
- 3) Κριτ. 6,12 ΜΚ & Ο': "καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν Κύριος μετὰ σοῦ"
- 4) Α' Σαμ. (Α' Βασ.) 16,18 ΜΚ & Ο': "καὶ Κύριος μετ' αὐτοῦ"
- Α' Σαμ. (Α' Βασ.) 18,12.14 ΜΚ & Ο': "καὶ Κύριος μετ' αὐτοῦ"
- 5) Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 5,10 ΜΚ & Ο': "καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ"
- 6) Α' Βασ. (Γ' Βασ.) 8,57 ΜΚ & Ο': "γένοιτο Κύριος ὁ θεός ἡμῶν μεθ' ἡμῶν"
- 7) Ψλμ. 23 (22), 4 ΜΚ & Ο': "ὅτι σύ μετ' αὐτοῦ εἶ"
- 8) Ψλμ. 46(45),8.12 ΜΚ & Ο': "Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν"
- 9) Ἰερ. 1,8β ΜΚ & Ο': "ὅτι μετὰ σοῦ ἐγὼ εἶμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε, λέγει κύριος"
- 10) Ἀμώς 5,14β ΜΚ & Ο': "καὶ ἔσται μεθ' ὑμῶν κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ, ὃν τρόπον εἶπατε"

Ὅλες αὐτές οἱ βιβλικές μαρτυρίες ἐμπεριέχουν ὁμολογία τῆς πίστεως ὅτι "ὁ Γιαχβέ Σαβαώθ εἶναι μαζί μας", δηλαδή ὁ Κύριος βρίσκεται στό κέντρο τοῦ λαοῦ Του. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ ἡ φράση αὐτὴ θεωρήθηκε ἀρχικά ἀπὸ τοὺς ἐρμηνευτές ὡς μιὰ ἔκφραση ἐμπιστοσύνης, ὅπου στοιχεῖα τῆς Δαυιδικῆς βασιλείας καὶ τῆς ἀγιότητος τῆς Σιών συνδέονται στενά μετ' τὸ Ἠσ. 7,14 λόγω τοῦ κοινῶν τους ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴ δυναστεία. Τὸ "σημεῖο Ἐμμανουήλ" ὡς μιὰ ἀπόλυτη παρέμβαση τοῦ Θεοῦ στήν ἱστορία προτρέπει τὸν λαὸ καὶ τὸν οἶκο τοῦ Δαυὶδ νὰ ἐμβαθύνουν στήν πίστη καὶ ἀνεμπόδιστα νὰ παραδώσουν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς στό Θεό. Ἔτσι θά ἀποδείξουν τὴν ἐμπιστοσύνη τους ὅτι Ἐκεῖνος εἶναι μ' αὐτοὺς γιὰ νὰ ἐκπληρώσει τίς ὑποσχέσεις Του. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἠσαΐας, παρ' ὅτι συνηθίζει νὰ χρησιμοποιεῖ τὸν ὄρο "**Γιαχβέ**" (**Jahwe**), ἐντούτοις, στήν προσφορά

του "σημείου", μεταχειρίζεται σκόπιμα και τον όρο **"Αδωνάϊ"** (**Adonai**) για να τονίσει την παντοδυναμία του Θεού. Επίσης με τη χρήση του ονόματος κ' για τον Θεό δείχνει ότι ακολουθεί μία αρχαία και ευρέως διαδεδομένη διατύπωση ότι *"ό Κύριος των Δυνάμεων μεθ' ἡμῶν"*, προκειμένου να διαβεβαιώσει για τη θεϊκή παρουσία.

Τό βραβικό όνομα **"immanu'el"** (**"Εμμανουήλ"**) είναι όρος με "ειδικό" θεολογικό βάρος, αφού διαβεβαιώνει ότι "ό Θεός είναι μαζί μας". Στη βιβλική παράδοση αυτή ή δήλωση της ἐγγύτητας του Θεού συμπορεύεται με τη βεβαίωση ότι Ἐκεῖνος καθοδηγεῖ τά γεγονότα. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας μεταχειρίζεται αυτό τον όρο για να δείξει τη μοναδική σχέση του Γιαχβέ με τό ἐκλεκτό "λεῖμμα", τό οποίο προέρχεται ἀπό τον "οἶκο Δαυῖδ". Θέλει να ὑπενθυμίσει ότι ἔθνος και βασιλικός οἶκος συνυπολογίζονται στό πρόσωπο του βασιλιᾶ Ἀχαζ. Παρά τό νεαρό της ἡλικίας του, τήν προσωπική του ἀδυναμία και διστακτικότητα πρέπει να λάβει σοβαρά ὑπόψη του τό "σημεῖο Ἐμμανουήλ" ὡς "σημεῖο" ἐγγύησης, σταθερότητας και διάρκειας του θρόνου του Δαυῖδ, πού τώρα διακυβεύεται.

β. Ἡ σύλληψη και ἡ γέννηση του "Εμμανουήλ": Ἡ λέξη "hinneh" *"ἴδου"* χρησιμοποιεῖται ἀπό τον Ἡσαΐα για να καθηλώσει τήν προσοχή και να εισάγει τον "Ἐμμανουήλ". Αὐτός ὁ τύπος ἀνακοίνωσης σηματοδοτεῖ ἕνα ἀσυνήθιστα σημαντικό γεγονός και μοιάζει με τά Γεν. 16,11 και Κριτ. 13,5.7. Και στίς τρεῖς περιπτώσεις (μαζί με τό Ἡσ. 7,14) ἡ λέξη "ἴδου" είναι ἀπλά ἐπιφώνημα, ἀλλά ὅταν χρησιμοποιεῖται με μιά μετοχή εισάγει μιά παρούσα ἢ μιά μελλοντική ἐνέργεια ἢ πράξη. Ἐδῶ συνδέεται με τό ἄρθρο του ὅρου ha'almaḥ και τούς ρηματικούς τύπους του Ἡσ. 7,14β «θὰ συλλάβει», «θὰ γεννήσει» και «θὰ καλέσει».

Τό μετοχικό ἐπίθετο harah μπορεῖ να ἀποδοθεῖ με δύο τρόπους: α) "θὰ συλλάβει" ἢ β) "εἶναι ἔγκυος". Ἐκεῖνοι πού ἐπιλέγουν τό ἐπίθετο να μεταφρασθεῖ με ἄμεση μελλοντική αἴσθηση, τότε ἐκλαμβάνουν τον όρο ha'almaḥ ὡς ἕνα μέλος της βασιλικῆς οικογένειας ἢ τήν προφήτιδα, με τήν ὁποία ὁ Ἡσαΐας θὰ συνενυρισκόταν (8,3), και περιγράφουν μιά ἐγκυμοσύνη πού δέν ἔχει ἀκόμη συμβεῖ, ἀλλά θὰ συμβεῖ στό ἄμεσο μέλλον. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ὑπάρχουν ἐκεῖνοι πού ἐπιλέγουν να μεταφράσουν τον όρο ὡς "ἡ νεαρή γυναίκα εἶναι ἔγκυος", ὅποτε ἡ γυναίκα τότε ἴσως να εἶναι μόνον ἕνα μέλος της βασιλικῆς οικογένειας. Ὁ προφήτης βλέπει στό ὄραμά του τήν παρθένο ἔγκυο, χωρίς ὅμως να ἔχει ἀκόμη γεννήσει τό γιό της, γι' αὐτό και χρησιμοποιεῖ μιά φόρμουλα για τήν ἀνακοίνωση αὐτῆς της γέννησης, ἢ ὁποία δέν εἶναι ἀσυνήθιστη στή Γραφή. Ἀντίστοιχο βρίσκουμε στό Ἱερ. 20,17, Ἀμώς 1,13, Β'(Δ') Βασ. 8,12 και Μτθ. 1,23. Οἱ συντηρητικοί σχολιαστές γενικά προτιμοῦν τον μέλλοντα χρόνο ὡς πιό κατάλληλο πρὸς τό γενικό πλαίσιο. Αὐτή ἡ μία, ἢ ὁποία πρόκειται να φέρει ἕνα γιό, καθώς και τό ἴδιο τό γεγονός της γέννησης, πού πρόκειται να συμβεῖ στό μέλλον, συνοψίζουν τό "σημεῖο" πού πρόκειται να δοθεῖ στόν Ἀχαζ.

γ. Ἡ ὀνοματοδοσία του "Εμμανουήλ": Τό ὄνομα, σύμφωνα με τίς ἀντιλήψεις ὄλων τῶν ἀρχαίων λαῶν της Ἀνατολῆς, ἀποκαλύπτει τήν οὐσία του πράγματος ἢ του προσώπου, τό οποίο τό φέρει. Ὄνομάζω κάτι ἢ κάποιον σημαίνει ὅτι γνωρίζω συγκεκριμένα τήν οὐσία του ὀνομαζομένου και κυριαρχῶ

σ' αὐτόν. Ὁ πρῶτος ὀνομοθέτης πού ἔλαβε τό δικαίωμα ἀπό τόν Θεό εἶναι ὁ Ἀδάμ, ἐνῶ ἡ Εὐά εἶναι ἡ πρώτη γυναίκα πού ὀνομάζει τά παιδιά της (Γεν. 4,1ἔξ.). Τό ὄνομα δίδεται μετά τή γέννηση τοῦ τέκνου καί ἐκλέγεται ἀπό τή μητέρα (Γεν. 29,30-31). Ἡ ἐπιλογή τοῦ ὀνόματος ἀπό τούς γονεῖς σχετίζεται μέ τό "φιλόθεον" τῶν ιδίων καί μέ τόν βαθμόν ἐπιμελείας πού ἐπιδεικνύουν γι' αὐτά. Ἡ ὀνοματοδοσία γίνεται κατά τήν 8η ἡμέρα μέ τήν περιτομή (προβλ. Λκ 1,59 περιτομή καί ὀνομασία τοῦ Ἰωάννου Προδρομοῦ καί 2,21 τοῦ Ἰησοῦ). Στήν Π.Δ. δέν εἶναι ἀσυνήθιστο νά ὀνοματοδοτεῖ ἡ μητέρα, ἰδιαίτερα ἐάν ἐκεῖνη ἐπιβάλλεται νά τό κάνει ἢ ἐάν ὁ πατέρας δέν μπορεῖ νά ἐκτελέσει τό καθῆκον. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἀπό τίς 46 ὀνοματοθεσίες τῆς Π.Δ., οἱ 28 τελοῦνται ἀπό τήν μητέρα. Ὅμως σέ περιπτώσεις συμβολικῶν ὀνομάτων καί μετονομασιῶν ὀνοματοδοτεῖ ὁ πατέρας κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, ὅπως στά Γεν. 32,24, 35,10, 17,5.15 κ.ά., ἐπειδή κυρίως οἱ μετονομασθέντες προόδευσαν στήν ἀρετή καί ἡ ἀλλαγὴ τῶν ὀνομάτων τους θά ἐναρμονίζεται μέ τά νέα τους προσόντα. Στήν Ἁγία Γραφή ἔχουμε παράλληλα χωρία μέ τό Ἠσ. 7,14β, τά ὅποια ἀναφέρονται σέ εὐαγγελισμούς παράδοξων καί θαυμαστῶν γεννήσεων καί ὀνοματοδοσιῶν, ὅπως 1) τοῦ Ἰσμαήλ στό Γεν. 16,11, 2) τοῦ Ἰσαάκ στό Γεν. 17,19, 3) τοῦ Μωϋσῆ στό Ἐξ. 2,2, 4) τοῦ Σαμψών στό Κριτ. 13,3.5.7, 5) τοῦ Σαμουήλ στό Α' Σαμ. (Α' Βασ.) 1,20, 6) τοῦ Νάθαν στό Β' Βασ. (Δ' Βασ.) 7,11-16. 23,5 7) τοῦ Ἰωάννη Βαπτιστῆ στό Λκ 1,13 ἔξ. καί 8) τοῦ Ἰησοῦ στό Μτθ. 1,21 ἔξ., Λκ. 1,31 ἔξ.

Ὁ τρίτος ρηματικός τύπος τοῦ Ἠσ. 7,14 ἀφορᾷ τήν ὀνοματοδοσία του υἱοῦ τῆς παρθένου καί φιλολογικά ἀποδίδεται εἴτε ὡς "καί αὐτή θά ὀνομάσει", "καί ἐσύ θά ὀνομάσεις" ἢ "καί αὐτός θά ὀνομασθεῖ" (παθητική φωνή). Ἐάν ληφθεῖ ἐδῶ κανονικά ὡς ἕνας ἀρχαϊκός τύπος γ' θηλυκοῦ ἐνικοῦ, τότε θά πρέπει νά μεταφρασθεῖ ὡς "αὐτή θά ὀνομάσει". **Ὁ προβληματισμός γιά τό πῶς θά ἀποδοθεῖ ἡ φράση, ἀντανακλάται στήν ἀπόδοση τῶν διαφόρων μεταφράσεων διαμορφώνοντας διάφορες ἐκδοχές: Τά DSS^{Isa} καί LXX^S ἔχουν ἕνα β' πληθυντικό "καλέσετε". Οἱ Ο', ὁ Ἀκύλας, ὁ Σύμμαχος καί ὁ Θεοδοτίων ἀποδίδουν ὡς "καλέσεις", ἐνῶ Vulgate καί ἡ Λατινική ἐκδοση, "vocabitis" "καλέσετε", ὑποδηλώνοντας ἴσως ὅτι τό παιδί ἐπρόκειτο νά εἶναι ἕνας γιός τοῦ Ἰαχ. Ἡ Συριακή ἐκδοση ἀποδίδει μέ παθητική, ἐνῶ ὁ Ματθαῖος παραπέμπει χρησιμοποιοῦντας τό γ' πληθυντικό πρόσωπο δηλ. "καλέσουσιν" (1,23). Ἡ πλειονότητα τῶν ἐρμηνευτῶν προτιμᾷ "αὐτή θά καλέσει", ἀκολουθώντας τό ΜΚ, τό ὅποιο ἐκφράζει τό μέλλον.**

Συνεπῶς

qara'th	αὐτή θά καλέσει	--> ΜΚ, , Ταρκουμίμ
qara'tha	ἐσύ θά καλέσεις	--> Ο', Α, Σ, Θ, Vetus Latina
qora'	ἐκεῖνος θά κληθεῖ/ὀνομασθεῖ	--> 1QIs^a, Συριακή, Vulgate

Στίς προαναφερθεῖσες παλαιοδιαθηκικές μαρτυρίες καί ἰδιαίτερος στίς περιπτώσεις τῶν δύο γιῶν τοῦ Ἠσαΐα, τοῦ Shear-jashub καί τοῦ Maher-shalal-hash-baz, τά ὀνόματα τους σχετίζονται μέ τή θεία δικαιοσύνη, ἐκφράζοντας ἔτσι τήν κεντρική προφητική διακήρυξη ὅτι ὁ Θεός θά ὀδηγήσει τό λαό Του διαμέσου δικαιοσύνης πρὸς τήν σωτηρία καί οὐσιαστικά ἐκθέτουν τήν σημασία τοῦ ὀνόματος τοῦ πατέρα τους, τοῦ Ἠσαΐα. Ἀντιθέτως στό Ἠσ. 7,14 ὑπάρχει μία αὔρα μυστηρίου μέ τήν φιγούρα τοῦ "Ἐμμανουήλ". Κατά τή γέννηση καί τήν ὀνοματοδοσία του δέν ἀναφέρεται τίποτα στήν ταυτότητα τοῦ πατέρα, ἐνῶ ἡ μνεία στή μητέρα εἶναι πολύ γενική. Τό παιδί "Ἐμμανουήλ" πρόκειται νά λάβει

τό ὄνομά του μ' ἓνα συνηθισμένο τρόπο, δηλ. ἀπό τήν μητέρα του, ἡ ὁποία θεωρεῖται ἄξια γι' αὐτή τήν ἀποστολή, ἀλλά ταυτόχρονα εἶναι μιά ἀνύπαντρη γυναίκα. Βέβαια τίθεται τό ζήτημα ἐάν τό παιδί ἦταν νόθο ἢ ὄχι, ἐντούτοις ὁλόκληρο τό γενικό πλαίσιο καί ἰδιαίτερα τό βιβλικό, τό ἀποκλείουν. Ἡ ἔμφαση πού δίνεται σ' ἐκείνη καί ἡ ἀποσιώπηση τοῦ ῥόλου τοῦ πατέρα, ὁ ὁποῖος δέν ἐμφανίζεται οὔτε κατά τή στιγμή τῆς σύλληψης, οὔτε ὅταν δίνεται τό ὄνομα, δέν μπορεῖ νά βοηθήσει, παρά μόνον στή διαμόρφωση τῆς τελικῆς κατανόησης τοῦ "σημείου", μιά καί προβλέπει εἰσβολή. Ἐπομένως, τό Ἦσ. 7,14 δέν ἀπευθύνεται στή μητέρα, ἀλλά ὑπόσχεται ὅτι μιά νεαρή γυναίκα, ὠριμη σεξουαλικά θά γεννήσει χωρίς ὠδίνες ἓνα γιό καί θά δώσει σ' αὐτόν ἓνα ἰδιαίτερο ὄνομα. Αὐτή ἡ ὑπόσχεση δίνεται στόν Ἄχαζ καί τόν οἶκο Δαυῖδ, χωρίς νά προλογίζεται μέ τή φράση "τότε ὁ Γιαχβέ εἶπε σ' ἐμένα" (ὅπως συμβαίνει στό Ἦσ. 8,3).

δ. Ἐξωβιβλικές Μαρτυρίες: Τό "*immanu'el*" ("Ἐμμανουήλ") ὡς ἓνας ἀσυνήθιστος θεοφόρος τίτλος, τόν ὁποῖο ἔδιναν οἱ Ἰουδαῖοι καί συνυφασμένος μέ θεία ἀποστολή, σχετίζεται στενά μέ τά ἀκόλουθα καί **μόνα ὅμοια ἐξωβιβλικά ὀνόματα:**

α) *Immadiyahu* ἢ *immadi-yahu* ἢ *immadi-jahu*, δηλαδή "Ὁ Γιαχβέ εἶναι μέ μένα", ἢ "Ὁ Γιαχβέ μαζί μου". Προέρχεται ἀπό μιά πρῶϊμη ἐβραϊκή ἐπιγραφή πάνω σ' ἓνα κοχύλι ἄγνωστης προέλευσης.

β) *Immanuiah* ἢ *immanu-yah* ἢ *immanu-jab*, δηλαδή "Ὁ Γιαχβέ εἶναι μαζί μας" ἢ "Ὁ Γιαχβέ μαζί μας" ἀπαντᾷ σ' ἓνα πάπυρο ἀπό τήν Ἐλεφαντίνη μεταιχμαλωσιακῆς περιόδου (5ος αἰ. π.Χ.).

γ) Τό ἐβραϊκό ὄνομα "*immanu'el*" δέν ἀπαντᾷ μέσα στή Χαγγαδά, ἂν καί ἀργότερα ἀποδόθηκε στόν Μεσσία.

δ) Στά χειρόγραφα τῶν Qumran τό ἐβραϊκό ὄνομα "*immanu'el*" ἀπαντᾷ στό 1QIs^a ὡς "*immanu'el*",

ε) Στήν ἀρχαία καί νέα ἑλληνική γλῶσσα ὁ "Ἐμμανουήλ" εἶναι ἀνδρικό ὄνομα καί ἐτυμολογικά προέρχεται ἀπό τό ἐβραϊκό "*immanu'el*" ("Ἐμμανουήλ") "μαζί μας (εἶναι) ὁ Θεός". Στή μετάφραση τῶν Ο', ὅπως ἤδη ἔχομε προαναφέρει, ἀπαντᾷ ὡς "Ἐμμανουήλ" καί ὡς "μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός". Στήν Κ.Δ. θεωρεῖται προσωνυμία, ἡ ὁποία ἀποδίδεται στόν Ἰησοῦ Χριστό (Μτθ 1,23) μέ παράθεση τοῦ Ἦσ. 7,14.

Ἐπειδή τό οὐσιαστικό καί τό ρῆμα τοῦ οὐγαριτικοῦ κειμένου Nikkal 1,7 παρουσιάζει φιλολογική ὁμοιότητα μέ τό Ἦσ. 7,14, κάποιοι ἐρμηνευτές βλέπουν τήν ἐπίδραση τῆς χανααντικῆς γῆς στόν τύπο τῆς ἀνακοίνωσης τῆς ἀρχαίας προφητείας. Προτείνουν μάλιστα ὅτι τό "σημεῖο Ἐμμανουήλ" νά ἐρμηνευθεῖ στά πλαίσια ἑνός διαδεδομένου τύπου θεϊκοῦ εὐαγγελισμοῦ στόν ὁποῖο ἡ 'almah δίνει τό σημαντικό ὄνομα "Ἐμμανουήλ". Ὅμως ἡ διατύπωση τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐα δέν ἔχει ἐπιρροασθεῖ ἀπό τούς Χανααντικούς τύπους, γιατί τά κείμενα τῆς Ras Shamra προέρχονται ἀπό διαφορετική θρησκευτική ἀτμόσφαιρα. Ἡ βασιλική λατρεία στό ναό ἐπιρρέασε πάρα πολύ τόν Ἡσαΐα, ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τόν τύπο μιᾶς πρόγνωσης πολύ γνωστῆς στόν βασιλιά ἀπό τά τελετουργικά τῆς βασιλικῆς λατρείας γιά νά προκαλέσει μέ τήν προσφορά τοῦ "σημείου Ἐμμανουήλ" τό ἐνδιαφέρον τοῦ βασιλιᾶ.

2. Θεολογική και πολιτική σημασία του ὄρου "Ἐμμανουήλ":

Τό ἐρώτημα πού ταλανίζει πολλούς ἐρμηνευτές, δηλαδή ἐάν «*Ὁ "Ἐμμανουήλ" εἶναι "σημεῖο" ἢ "ἐπιβεβαίωση";*» τούς ὀδηγεῖ στή διατύπωση ποικίλων θεωριῶν καί ἀπόψεων γιά τή θεολογική καί πολιτική σημασία τοῦ "Ἐμμανουήλ":

I) Ὁ A. B. Davidson γνωρίζει καί λαμβάνει ὑπόψη του τίς δύο θεωρίες, πού ἤδη εἶχαν ὑποστηριχθεῖ ὅτι: α) τό "σημεῖο" ἔγκειται μερικῶς στήν ἔννοια τοῦ ὀνόματος "Ἐμμανουήλ", (= "Ὁ Θεός εἶναι μ' ἐμᾶς") καί μερικῶς στήν ἐποχή τῆς γέννησης τοῦ ἰδίου, ὅποτε μητέρα καί γιός δέν εἶναι πρόσωπα ἰδιαίτερα, ἀλλά τό ὄνομα θεωρεῖται ἀναμνηστικό τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ Ἰούδα καί β) τό "σημεῖο" ὅτι ἔγκειται μερικῶς στήν ἔννοια τοῦ ὀνόματος "Ἐμμανουήλ" καί μερικῶς στίς περιστάσεις τόσο τῆς γέννησης ὅσο καί τῆς ζωῆς του. Κατά τήν ἀποψή του, τό "σημεῖο" εἶναι διπλό, δηλαδή σωτηρία ἀπό τήν βόρεια συμμαχία καί καταστροφή τοῦ Ἰούδα ἀπό τούς Ἀσσυρίους. Ὅμως, ἐπειδή ἐθνική κρίση γιά τούς προφήτες καί ἰδιαίτερος γιά τόν Ἡσαΐα σημαίνει θρησκευτική κρίση, πιστεύει ὅτι τό Ἡσ. 7,9β ἀποτυπώνει τήν κεντρική σκέψη τῆς προφητικῆς ζωῆς καί δέν εἶναι μιά κοινότητα ἔκφραση. Αὐτό πού ζητεῖται ἀπό ὄλους, βασιλιά καί λαό, εἶναι πίστη καί ἐμπιστοσύνη στό Θεό καί τό ἐπαναλαμβάνει στά 7,12.13 καί 8,5έξ. Ὁ "Ἐμμανουήλ" εἶναι ἕνα σημεῖο ἀπό τό Θεό πρὸς τόν Ἄχαζ κατά τή διάρκεια τοῦ Συρο-Εφραιμιτικοῦ πολέμου. Τό πάθος τῆς ἀπιστίας τοῦ Ἄχαζ ἢ ξεροκεφαλία του τόν ὀδήγησαν στήν ἀπόρριψη τοῦ "σημεῖου" πού προερχόταν ἀπό τό Θεό. Τότε ὁ προφήτης ἐκφράζεται μ' ἕνα διαφοροτικό τρόπο στό 7,13, πού δεικνύει ὅτι τό "σημεῖο" δέν θά'ναι πλέον ἐπιλογῆς τοῦ Ἄχαζ. Γι' αὐτό τό λόγο ὁ Davidson κρίνει ὅτι τό "σημεῖο" εἶναι ἐνδύτερης σημασίας.

II) Ἡ ἀποψη τοῦ G. B. Gray γιά τό "σημεῖο" διαφοροποιεῖται καί ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τήν χριστιανική ἀποψη, ὅπως αὐτή διαμορφώθηκε ἀπό τόν Ἰουστίνο τόν Μάρτυρα καί μετέπειτα, ὅτι τό "σημεῖο" πού ὁ Γιαχβέ πρόκειται ὁ ἴδιος νά ἐπιλέξει καί νά δώσει πρέπει νά εἶναι ἕνα θαῦμα: "Signum autem a Deo, nisi novitas aliqua monstruosa fuisset, signum non videretur" (Tert. Adv. Jud. 9). Ὁ Gray πιστεύει ὅτι τό παραπάνω ἐπιχείρημα βασίζεται σέ μιά παρερμηνεία αὐτοῦ πού ὁ ὄρος "σημεῖο" ὑπονοεῖ ἀπαραιτήτως, καί τοῦ σκοποῦ του. Γιά ἐκεῖνον οὔτε ὁ ὄρος "σημεῖο", οὔτε οἱ περιστάσεις μποροῦν νά μᾶς ἀναγκάζουν γιά ἀναζήτηση ἐνός θαύματος στό προβλεφθέν γεγονός.

III) Γιά τόν P. Miscall, τό ἴδιο τό "σημεῖο" εἶναι ἀμφίβολο. Αὐτό μπορεῖ νά ἀποτελεῖται ἀπό τό παιδί ἢ τό ὄνομα ἢ ὀλόκληρη τή διαδικασία, ἀκόμη καί ἂν ὑπάρχουν βασιλικοί ἀπόηχοι, ὅμως δέν εἶναι ἱκανά νά παραπέμψουν σ' ἕνα βασιλιά πραγματικό ἢ ἰδανικό. Ὁλόκληρη ἡ σκηνή τοῦ κεφαλαίου 7 δέν χρωματίζει τόν οἶκο Δαυῖδ μ' ἕνα εὐνοϊκό φῶς.

Μέ βάση τό κείμενο ἐμεῖς μπορούμε νά ἐπισημάνουμε ὅτι ὁ προφήτης Ἡσαΐας ἀνακοινώνει τόν γρήγορο ἐρχομό τοῦ Ἐμμανουήλ. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι καί πάλι Ἐντολέας καί ἀποστολέας τοῦ "σημεῖου" εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὅπως τονίζεται μέ ἔμφαση καί στόν στίχο 11 [ΜΚ: Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου Ὁ': "Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου"], καί στό στίχο 14, ὅπου ἐκεῖ ὁ Ἡσαΐας χρησιμοποιοῖ τόν ὄρο adonai (ΜΚ καί Ὁ': "Κύριος"). Καί στούς δύο στίχους τά ὀνόματα τοῦ Θεοῦ

χρησιμοποιούνται όχι μόνον μέ θρησκευτική, αλλά και μέ πολιτική χροιά για νά τονισθεῖ ἡ ἐξάρτηση τοῦ βασιλιᾶ, τοῦ οἴκου Δαυῖδ καί τοῦ λαοῦ γενικότερα ἀπό τόν Γιαχβέ καί ὄχι ἀπό ὅποιοδήποτε γήϊνο σύμμαχο ἢ ὑπερδύναμη. Στόχος τοῦ συμβολικοῦ ὀνόματος "Ἐμμανουήλ", εἶναι ἡ προβολή τῆς παντοδύναμης παρουσίας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία λειτουργεῖ ὡς ἕνα βέβαιο καί σταθερό σημεῖο ἀναφορᾶς ἀνάμεσά τους καί δηλώνει ὅτι "Ὁ Πανάγιος καί Τρισένδοξος Θεός παραμένει μαζί" μέ τόν ἄνθρωπο, εἶναι ἀπόλυτα πιστός στίς διαθήκες Του καί ἐλέγχει τά πάντα.

Ἡ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ προσφορά τοῦ "σημεῖου Ἐμμανουήλ" πρὸς τόν βασιλιά τοῦ Ἰουδα, τόν Ἀχαζ καί ὀλόκληρο τόν οἶκο Δαυῖδ συνδέεται ἄμεσα μέ τή Διαθήκη τοῦ Θεοῦ καί τήν ὑπόσχεσή Του πρὸς τόν οἶκο μέσω τοῦ προφήτη Νάθαν [Β'Σαμ. (Β'Βασ.) 7], ἀποδεικνύοντας ὅτι Ἐκεῖνος δέν ἐπιθυμεῖ τήν κατάργηση τῆς Διαθήκης. Ἡ ἐλπίδα τῆς ἐπιστροφῆς τῆς δυναστείας στό θρόνο τοῦ Δαυῖδ ἐνυπάρχει καί στό Ἠσ. 7,14, φανερώνοντας τόν ἰδιαίτερο βασιλικό χαρακτήρα τοῦ παιδιοῦ καί περιγράφοντας τή μητέρα σάν μιά γυναίκα πού γεννάει γιά πρώτη φορά. Ἀπό τό Ἠσ. 7,16 ἐξ. πού ἀκολουθεῖ φαίνεται ὅτι ἡ γέννηση καί ἡ ὀνομασία ἐρχονται πράγματι σέ μιά δύσκολη στιγμή. Σ' αὐτή τήν ἐποχή τῆς κρίσης ἡ μητέρα ἐκφράζει μέ τό ὄνομα τοῦ παιδιοῦ τῆς τήν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στόν Γιαχβέ, ὁ Ὅποιος, προχωρᾶ πέρα ἀπ' αὐτή τήν τιμωρία καί πηγαίνει πρὸς τήν ἀναγέννηση τοῦ βασιλείου κατά τήν ἐποχή τῆς σωτηρίας. Τό παιδί "Ἐμμανουήλ" μέ τό ὄνομά του δημιουργεῖ ἕνα ἀντίποδα στή συμπεριφορά τοῦ Ἀχαζ, ὁ ὁποῖος ἐρχεται ἀντιμέτωπος μέ τρία "σημεῖα-παιδιά". Τά ὀνόματά τους ἀποτελοῦν σπουδαίους φορεῖς τῆς θετικῆς δύναμης τοῦ μηνύματος τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία γίνεται ἀντιληπτή μέσω τῆς διατύπωσης τῆς ἀναγγελίας κάθενοσ παιδιοῦ: τό πρῶτο παιδί εἶναι ἤδη γεννημένο (7,4), τό δεύτερο (7,15-16), καί τό τρίτο (8,4) πρόκειται νά γεννηθοῦν. Μ' αὐτό τόν τρόπο τό μήνυμα τῆς λύτρωσης θεμελιώνεται πάνω σέ "βέβαιους κοσμικούς δείκτες", οἱ ὁποῖοι ἐντοπίζονται μέσα στά κκ. 7-8, καθόσον ὁ "Ἐμμανουήλ" δέν μόνον ἀποδέκτης τῆς σωτηρίας ἀλλά καί ὁ φορέας αὐτοῦ τοῦ μηνύματος ὅτι ὁ Θεός θά εἶναι μέ τούς ἀνθρώπους του. Ἡ ἐλπίδα αὐτῆς τῆς λύτρωσης ἐκφράζεται μ' ἕνα ξεχωριστό τρόπο στά Ἠσ. 9,1ἐξ. καί 11,1ἐξ., ἀποδεικνύοντας ὅτι ὁ λόγος δέν εἶναι μόνον πολιτικός, ἀλλά καί ἐπεξηγηματικός ἐξαιτίας τῆς δυσκολίας πού παρουσιάζει ἡ κατανόηση τοῦ προφητικοῦ μηνύματος.

3. Μεσσιανική σημασία τοῦ ὄρου "Ἐμμανουήλ":

Τό "σημεῖο Ἐμμανουήλ" (Ἠσ. 7,14β) ἐλκύει τήν προσοχή τῶν ἐρμηνευτῶν, λόγω τῶν μεσσιανικῶν συνειρμῶν, οἱ ὁποῖοι συνίστανται σέ: α) μιά γέννηση, μέσω τῆς ὁποίας ἐξασφαλίζεται ἕνας κληρονόμος τοῦ θρόνου καί β) ἕνα ὄνομα, μέσω τοῦ ὁποῖου διακηρύσσεται ἡ συνέπεια τοῦ Θεοῦ στίς ὑποσχέσεις Του ὅτι θά εἶναι μαζί μέ τούς υἱούς Δαυῖδ. **"Γιατί τό παιδί καλεῖται "Ἐμμανουήλ";** Ἐπειδή τό ὄνομα εἶναι ἀποδεικτικά μέρος τοῦ "σημεῖου", γι' αὐτό καί ἐξηγεῖται μόνον σέ ἄμεση σύνδεση μαζί του. Ἡ μητέρα (ha'alimah) δίνει στό παιδί τῆς ἕνα ὄνομα, μέ τό ὁποῖο δείχνει τήν ἐμπιστοσύνη τῆς στήν παρουσία τοῦ Θεοῦ μέσα στόν λαό Του- εἶναι τό μάθημα πού ἀρνήθηκε νά μάθει ὁ Ἀχαζ. Μέσα ἀπό τό κείμενο διαφαίνεται ὅτι τό παιδί μέ τό θεϊκό ὄνομα "immanu'el" "Ἐμμανουήλ" θεωρητικά εἶναι παρόν στό μυαλό τοῦ προφήτη καί ἐνσαρκώνει τήν ἐλπίδα τοῦ Ἰσραήλ γιά

λύτρωση από τόν άμεσο κίνδυνο. Παρουσιάζεται ως προφητικό μέ τήν έννοια τής θείας δικαιοσύνης καί του έλέους δείχνοντας ότι πέρα από τήν άμεση κρίση του Συρο-εφραιμιτικού πολέμου, τό βασίλειο του Θεού κατά τήν ανατολή τής νέας εποχής θά παρέμεινε πέρα από τήν τραγωδία. Ωστόσο δέν υπάρχει καμία ένδειξη ότι ή γέννησή του επρόκειτο νά συμβεῖ ανάμεσα στό χρόνο τής προφητείας καί τής Ασσυριακής εισβολής, καθώς ή αίνιγματική φύση αυτών των αναφορών καθιστά δύσκολο νά τόν ταυτίσουμε μέ κάποιο παιδί των χρόνων του Άχαζ.

Τό παιδί, πού θά φέρει τό όνομα "Έμμανουήλ", έρχεται νά αποκαταστήσει τή φυσική τάξη, ή όποία διαταράχθηκε μέ τό προπατορικό άμάρτημα καί νά εκπληρώσει τήν προσδοκία πού δηλώνεται στό Πρωτευαγγέλιο του Γεν. 3,15 "καί έχθραν θήσω ανά μέσον σου καί ανά μέσον τής γυναικός καί ανά μέσον του σπέρματός σου καί ανά μέσον του σπέρματος αυτής· αυτός σου τηρήσει κεφαλήν, καί σύ τηρήσεις αυτόν πτέρναν". Αυτή ή πρώτη χαρμόσυνη είδηση συνοδεύεται όμως καί από τήν τιμωρία τής γυναίκας "καί τή γυναικί είπεν Πληθύνων πληθυνῶ τάς λύπας σου καί τόν στεναγμόν σου, εν λύπαις τέξη τέκνα· καί πρός τόν άνδρα σου ή αποστροφή σου καί αυτός σου κυριεύσει" (Γεν. 3,16). Η Εύα, τής όποίας ή όνοματοδοσία είχε γίνει από τόν Αδάμ "καί εκάλεσεν Αδαμ τό όνομα τής γυναικός αυτού Ζωή, ότι αυτή μήτηρ πάντων των ζώντων" (Γεν. 3,20), καταδικάστηκε νά γεννά τά παιδιά της μέ πόνους καί ώδίνες, γιατί δέν έδειξε τή δέουσα έμπιστοσύνη στό Θεό. Αν καί ή γέννηση του Έμμανουήλ επικεντρώνεται στό παιδί καί όχι στή μητέρα, ώστόσο ή μητέρα του, ή παρθένος, ή όποία θά γεννήσει τόν γιό της χωρίς ώδίνες λειτουργεί ως ένα δείγμα έπιστροφής στήν παραδείσια κατάσταση καί όνοματοδοτεῖ εκφράζοντας τήν έμπιστοσύνη της στό Θεό.

Ο Ήσαϊας γιά νά κάνει πιό χειροπιαστό καί ρεαλιστικό τόν λόγο του Θεού γιά έμπιστοσύνη καί έπιστροφή του λαού σ' Εκείνον, χρησιμοποιεῖ τά όνόματα των παιδιών του, του Maher-shalal-hash-baz, [Ο' "Ταχέως σκύλευσον, δξέως προνόμεισον" Ήσ. 8,3] ή σημασία του όποιου προέρχεται από τή δική του σύγχρονη ιστορία, αλλά ως επί τό πλείστον του Shear-jashub, [Ο' "ό καταλειφθείς Ιασούβ" Ήσ. 7,3.11], τό όποιο άποτελεῖται από δύο λέξεις-κλειδιά, τό "λεῖμμα" καί τήν "έπιστροφή". Τό "λεῖμμα" (7,3) ως πρώτο συνθετικό του όνόματος συνδέεται άμεσα μέ τόν "άγιο σπόρο" του Ήσ. 6,13 καί μέ τόν "βλαστό" από τή ρίζα Ίεσσαί του Ήσ. 11,1 έξ. Η "έπιστροφή" ως δεύτερο συνθετικό του όνόματος συνδέεται μέ τήν έπιστροφή του "καταλοιπού" του Ήσ. 6,12 όπως καί μέ τά γεγονότα πού περιγράφονται στά κεφάλαια 7 καί 8 καί προετοιμάζουν τόν λαό καί τόν αναγνώστη γιά μία νέα έξοδο, οδηγώντας τόν λαό τής Γαλιλαίας των έθνών από τό σκοτάδι στό φῶς (Ήσ. 8,23-9,1). Αν καί δέν λέγεται τίποτα περισσότερο στό Ήσ. 7 γιά τόν "Έμμανουήλ", ώστόσο αυτό τό όνομα είναι ένας ιδιαίτερος τίτλος, ό όποιος επικαλεῖται τά μεσσιανικά ιδιώματα, τά όποια αναλύονται στά: Ήσ. 7,10-20. 8,1-8. 9,1-7. 11,1-10. Βαθμιαία ό προφήτης αποκαλύπτει στον λαό του τό θεῖο καί μεσσιανικό χαρακτήρα του "Έμμανουήλ", ανακακαλώντας τήν έλπίδα τής λύτρωσης, ή όποία επισυνάπτεται στή Δαυϊδική δυναστεία. Λόγω τής άμαρτίας, αυτό καθίσταται μία πικρή επίπληξη πρός τόν βασιλιά, ό όποιος σκεφτόταν "ό Ασσύριος βασιλιάς είναι μαζί μας". Επιπλέον μέσω του "Έμμανουήλ" προαναγγέλεται ή έλευση του Μεσσία, ό όποιος άποτελεῖ τόν άντι-Άχαζ, εκείνον, ό όποιος λόγω καί έργω ένσαρκώνει τήν

παρουσία τοῦ Θεοῦ καί καθίσταται ἡ σωτηρία γιά τούς πιστούς παραλήπτες καί ἡ συμφορά γιά τούς ἀπίστους. Ἡ εἰκόνα πού μᾶς δίνει ὁ προφήτης γιά τή μελλοντική βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι οὐσιαστικά ἡ συμμετοχή τῶν πιστῶν μέ τή μορφή τοῦ ἱεροῦ κατάλοιπου σέ μιά κατάσταση πλήρους εὐδαιμονίας, σ' ἕναν κόσμο χωρίς βάσανα, ἀδικίες καί προπαντός τή φρίκη τοῦ πολέμου. Ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα στό λαό του εἶναι ἡ κατακλείδα στήν ἐσχατολογική παράσταση τοῦ προφήτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ
ΤΟΥ "ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ" ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΤΟΥ

Οί ἔμφυτες δυσκολίες τοῦ "σημείου Ἐμμανουήλ" κατά τή φιλολογική προσέγγισή του ἔχουν ὀδηγήσει τούς ἐρμηνευτές νά ἀναζητήσουν διάφορες λύσεις γιά τήν ταυτότητα τῆς **ha'alimah** καί τοῦ γιοῦ τῆς "**immanu'el**" ("**Ἐμμανουήλ**") οἱ ὁποῖες διακρίνονται σέ: α) **συλλογικές** (collective) καί β) **προσωπικές** (individual).

Οἱ **συλλογικές** παρουσιάζονται ἀντιμετωπίζουν τήν μητέρα μέ μιὰ συλλογική ἔννοια, λόγω τῆς παρουσίας τοῦ ἄρθρου, ἐκλαμβάνουν τόν «Ἐμμανουήλ» ὡς ἓνα συλλογικό ὄνομα, δηλαδή ὡς γιός ἢ γιοί πολλῶν γυναικῶν, βλέπουν ὅτι τό «σημεῖο» ἔγκειται στο ὄνομα ἢ στή μελλοντική μοῖρα τοῦ παιδιοῦ καί ἐμφανίζονται σέ τρεῖς τύπους:

1) σωτηριώδη (salutary)

2) ἀπειλητική ἢ δυσοίωνη (omninous)

3) μεικτή (mixed) μέ κοινό χαρακτηριστικό τό ἄρθρο τῆς λέξης 'almah νά θεωρεῖται γενικό καί νά ἀναφέρεται σ' ὅλους ὅσους ἀνήκουν σ' αὐτή τήν ομάδα.

Στίς **προσωπικές** ἡ παρουσία τοῦ ἄρθρου ἴσως ὑποδηλώνει μιὰ ὀριστική γυναίκα γνωστή στόν Ἄχαζ ἢ τόν Ἡσαΐα ἢ καί στούς δύο ἢ αὐτό ἴσως δίνει ἔμφαση στή γενική ὀμαδοποίηση "γυναικῶν" καί γι' αὐτό διακρίνονται σέ δύο τύπους:

➤ **ὀριστικές** ὅπως:

α. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς ὁ Ἐζεκίας, ὁ γιός τοῦ Ἄχαζ καί τῆς συζύγου του,

β. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς ὁ γιός τοῦ βασιλιᾶ Ἐζεκία καί τῆς συζύγου του,

γ. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς ὁ γιός τοῦ προφήτη Ἡσαΐα καί τῆς συζύγου του (μητέρας τῶν *Shear-jashub* καί *Maher-shalal-hash-baz*) καί

δ. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς ὁ γιός τοῦ προφήτη Ἡσαΐα καί τῆς δεύτερης συζύγου του:

➤ **ἀόριστες, (μεσσιανικές καί μὴ μεσσιανικές):**

α. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς ὁ γιός κάποιας ἄλλης συζύγου τοῦ βασιλιᾶ Ἄχαζ ἢ κάποιας πριγκίπισσας ἢ παλλακίδας ἀπό τό βασιλικό χαρέμι, γνώριμης στή βασιλική οἰκογένεια (ἀόριστη μεσσιανική ἐρμηνεία), \

β. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς ὁ γιός μιᾶς ἄγνωστης γυναίκας, ἀλλά παρούσας κατά τήν ἐκφώνηση τῆς προφητείας ἀπό τόν Ἡσαΐα (ἀόριστη μὴ μεσσιανική ἐρμηνεία,

γ. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς μυθικό πρόσωπο μέ μεσσιανικές προοπτικές,

δ. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς ἡ πιστή κοινότητα Σιών (ἐσχατολογική διάσταση),

ε. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς ὁ Μεσσίας (Μεσσιανική ἐρμηνεία μέ μὴ μυθολογική,

στ. Ὁ "**Ἐμμανουήλ**" ὡς ὁ Ἰησοῦς Χριστός,

ζ. "Ο Έμμανουήλ" ως μία διπλή τυπολογική αναφορά:

Ἡ πληθώρα ἐρμηνειῶν καί ἡ ἔλλειψη ἱστορικῆς ἀπόδειξης γιά τή σύγχρονη ταυτότητα τοῦ "Ἐμμανουήλ" καί τῆς μητέρας του (**ha'alimah**) δέν ἐπηρεάζει τήν ἀνάγκη γιά μία τέτοια ταύτιση· ὅμως μή ἔχοντας μία τέτοιου εἶδους ἀπόδειξη, καμία λύση γιά τήν ἄμεση ταυτότητα τοῦ Ἐμμανουήλ δέν μπορεῖ νά εἶναι βέβαιη. Ἄλλωστε καμία τους δέν ὀδηγεῖ σέ μία λύση μέ βεβαιότητα. Ἴσως γιὰτί ἡ ἔννοια τοῦ "σημεῖοῦ Ἐμμανουήλ" δέν ἔγκειται στήν ταυτότητα τοῦ παιδιοῦ, ἀλλά στό ὄνομα καί στό ρόλο του. Τό "σημεῖο" δέν εἶναι ἡ νεαρή γυναίκα, ἀλλά ὁ γιός πού ἐκείνη πρόκειται νά γεννήσει καί νά τοῦ δώσει τό σημαντικό ὄνομα "Ἐμμανουήλ" ("Ὁ Θεός μαζί μας") γι' αὐτό καί καθίσταται ὁ φορέας τῆς σωτηρίας. Ἔτσι, λοιπόν, μόνον ἡ τυπολογική ἐρμηνεῖα φαίνεται νά ἀναγνωρίζει ἐπαρκῶς τό μεσσιανικό καί Δαυϊδικό γενικό πλαίσιο τῆς προφητείας τοῦ "Ἐμμανουήλ". Ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ θεωρεῖται ὡς ἡ τελική ἐκπλήρωση τῆς σημασίας τοῦ "Ἐμμανουήλ" -"Ὁ Θεός μεθ' ἡμῶν" - καί τό ἀποκορύφωμά της. Εἶναι μία σταθερά μέσα στή διαθηκική ἱστορία τῶν σχέσεων τοῦ Θεοῦ μέ τόν λαό Του καί τό "σημεῖο" τῆς ἀνθρώπινης λύτρωσης ἀπό τήν ἁμαρτία καί τό θάνατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ' Η ΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ (Ήσ. 7,15^α)

Ήσαϊου κεφάλαιο 7, στίχος 15^α

Μασσοριτικό Κείμενο (MK) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') - Νεοελληνικό κείμενο (NE)

15^α Θα τρώει ανθόγαλο και μέλι

Ήσ. 7,15^α (Ο') βούτυρον και μέλι φάγεται·

Ήσ. 7,15^α (NE) Ο Εμμανουήλ θα τρώει βούτυρον και μέλι, όπως και τα άλλα παιδιά, θα ανατραφεί όπως κι εκείνα.

1. Η αναφορά του "Ανθόγαλο και μέλι" (MK) ή "βούτυρον και μέλι" (Ο') στο Ήσ. 7,15 και 7,22:

Η προφητεία για τον "Εμμανουήλ" ως ένα μήνυμα λύτρωσης και σωτηρίας, έρχεται στο προσκήνιο ανάμεσα στα δύο μέρη της όμιλίας του Γιαχβέ και συνδέεται άρρηκτα όχι μόνον με τη διπλή φύση του "σημείου", αλλά και με τη τροφή του MK: "Ανθόγαλο και μέλι", Ο "βούτυρον και μέλι", την οποία "Εμμανουήλ" θα λαμβάνει μέχρι να δυναμωθεί (Ήσ. 7,15). Το Ήσ. 7,15 είναι αναμειγμένο με σχόλια από τον στίχο 16α και 22α και σχετίζεται άμεσα με την Συροεφραιμιτική απειλή και το "σημείο Εμμανουήλ" ως "σημείο" σωτηρίας απ' αυτή την απειλή. Έτσι, λοιπόν, δεν γίνεται μεγαλύτερη αναφορά στην τροφή του "Εμμανουήλ" παρά μόνον μέσα στα πλαίσια της υπόσχεσης του Θεού, ότι ο θεϊκά εγκατεστημένος κλώνος θα διαρκέσει.

2. Η φράση για την τροφή του Εμμανουήλ "βούτυρο και μέλι" εκλαμβάνεται ως υπόσχεση ή απειλή;

Δεδομένου ότι οι όροι "βούτυρο και μέλι" έχουν χρησιμοποιηθεί από τους αρχαίους χρόνους ως μία επιλεγμένη τροφή, ή οποία θα μπορούσε να ευχαριστήσει "και τους θεούς και τους ανθρώπους", είναι εξαιρετικά δύσκολο να απαντηθεί το ερώτημα αν η φράση "ανθόγαλα/βούτυρο και μέλι θα φάει" θα είναι μόνον μία υπόσχεση ή μία απειλή. Όπως είναι φυσικό έχουν διατυπωθεί δύο απόψεις για τον χαρακτήρα της τροφής:

- ✓ **Η πρώτη άποψη ισχυρίζεται ότι η φράση "βούτυρο και μέλι" συμβολίζει έλλειψη και άτυχία.**
- ✓ **Η δεύτερη άποψη ισχυρίζεται ότι η φράση "βούτυρο και μέλι" συμβολίζει αφθονία και ευδαιμονία** και δεν μπορεί ούτε στο στ. 15 ούτε και στον στ. 22 να ύπονοει τη δυσκολία. Οι έρμηνευτές προσπάθησαν να δώσουν μία απάντηση στην αινιγματική χρήση της τροφής και την επιλογή της από τον Ήσαϊα μέσα από τόσο άλλα υλικά αγαθά, τά οποία εξίσου θεωρούνται εκλεκτή τροφή. Κάποιοι προτείνουν αυτές τις τροφές ως θεϊκές, οί οποίες φέρουν στον Εμμανουήλ τη γνώση, επειδή ο ίδιος είναι ένα παιδί θαύμα (άποψη του Duncker), δηλαδή ή γνώση του όφείλεται στην

ἐπίδραση τῆς θεϊκῆς τροφῆς. Ὅμως κάτι τέτοιο εἶναι ἀδύνατον νά εἶναι ὁ σκοπός τοῦ Ἰσαΐα, γιατί ὁ ἴδιος ἀρνήθηκε τή μαγική ἐπίδραση τῶν τροφῶν στήν λατρεία τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ (Ἰσ. 1,10-17).

Ἐμεῖς δέν μπορούμε νά ὀρίσουμε τήν πραγματική ἀξία τῆς συμβολικῆς πράξης τοῦ παιδιοῦ νά φάει βούτυρο καί μέλι, δηλαδή ἐάν εἶναι πραγματικότητα ἢ ἓνα σύμβολο (ὅπως συμβαίνει στό Ἰσ. 20). Σίγουρα ὅμως ἀνήκει στό συμβολικό ὄραμα τοῦ Ἰσαΐα καί χρησιμοποιεῖται ἀπό τόν ἴδιο γιά νά καθορισθεῖ ἡ περίοδος τοῦ χρόνου μέσα στήν ὁποία ὁ Συροεφραιμιτικός συνασπισμός θά μετακινηθεῖ ἀπό τή χώρα (στ. 15-16). Ὁ "Ἐμμανουήλ" θά ἐνδυναμωθεῖ ἀπό τήν ἐλαφρά τροφή κατάλληλη γιά ἓνα νήπιο καί μ' αὐτό τόν τρόπο θά ἐγγυηθεῖ τήν ἀσφάλεια τοῦ Ἀχαζ καί τοῦ "οἴκου Δαυῖδ". Σ' αὐτή τήν περίοδο **ὁ "Ἐμμανουήλ" ἄν καί θά ὑποφέρει, ἐντούτοις θά περάσει στή νεότητα κι ἔτσι θά φτάσει σέ μιᾶ πειθαρχημένη ὠριμότητα. Ἡ χρήση μιᾶς περιορισμένης διατροφῆς καί ὁ συμβολισμός της γιά νά προσφέρει πειθαρχία καί γνώση, βρίσκεται κι ἄλλοῦ στήν Π.Δ. Ὅπως τό μάννα στό Δευτ. 8,3, ἔτσι καί οἱ σβόλοι τοῦ γάλακτος καί τό μέλι δέν στέκονται ἐμπόδιο στό σκηνικό τῆς ἐρήμωσης καί τῆς φτώχειας, γιατί ὁ Ἐμμανουήλ εἶναι μέρος τοῦ σκηνικοῦ καί "σημεῖο" τῆς ἰδιαίτερης πρόνοιας τοῦ Θεοῦ, πού σχετίζεται μέ τήν πείνα, τήν πειθαρχία καί τήν ἐκπαίδευση. Ἄν καί τό κείμενο τοῦ Δευτερονομίου εἶναι κατά πολύ μεταγενέστερο ἀπ' αὐτό τοῦ Ἰσαΐα, μᾶς βοηθᾷ νά κατανοήσουμε πῶς ὁ προφήτης μέσω τῶν δικῶν του προφητειῶν βλέπει τή θλίψη ὡς προετοιμασία γιά ἀποκατάσταση.** Οἱ ἀναφορές στό βούτυρο καί μέλι στά Ἰσ. 7,15.22 ὑποδηλώνουν τήν μεσσιανική ἐποχή πού θά ἐπακολουθήσει τήν κρίση καί δέν συνδέονται μόνον μέ τίς ἐσχατολογικές ιδέες καί τίς ἰδεαλιστικές περιγραφές τῆς Παλαιστίνης ὡς μιᾶς χώρας πού ρέει γάλα καί μέλι (Ἰωήλ 4,18).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'
Η ΗΛΙΚΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ
ΤΟΥ "ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ" (Ήσ. 7,15β -17)

Ήσαϊου κεφάλαιο 7, στίχοι 15β-17

Μασσοριτικό Κείμενο (MK) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') -Νεοελληνικό κείμενο (NE)

15β ωσότου μάθει να απορρίπτει το κακό και να επιλέγει το αγαθό.

Ήσ. 7,15β (Ο') *πριν ἢ γνῶναι αὐτὸν ἢ προελέσθαι πονηρά, ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν·*

Ήσ. 7,15β (NE) *Πριν όμως φτάσει στην ηλικία, κατά την οποία θα είναι σε θέση να διακρίνει το καλό από το κακό, θα εκλέγει πάντοτε το αγαθόν, διότι δεν υπάρχει σ' αυτό η κακή κληρονομικότητα και κλίσις (ροπή).*

16Γιατί, πριν μάθει ακόμα το παιδί ν' απορρίπτει το κακό και να επιλέγει το αγαθό, η χώρα των δυο βασιλιάδων που εσύ τους τρέμεις, θα ερημωθεί.

Ήσ. 7,16(Ο') *διότι πριν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἀπειθεῖ πονηρία τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν, καὶ καταλειφθήσεται ἡ γῆ, ἣν σὺ φοβῆ, ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων.*

Ήσ. 7,16(NE) *Διότι, επαναλαμβάνω, πριν ακόμη το παιδί κατανοήσει και είναι σε θέση να διακρίνει μεταξύ αγαθού και κακού, θα είναι απείθαρχο σε κάθε πονηριά, για να εκλέγει και προτιμά πάντοτε το αγαθό. Η υπερφυσική γέννηση και αρετή του παιδιού θα είναι το σημείο, που θα εγγυηθεί, ότι θα μείνει ανέπαφη η χώρα, για την οποία συ ο Αχαζ φοβείσαι εξ αιτίας των δύο βασιλιάδων, που επέδραμαν εναντίον σου.*

17Αλλά ο Κύριος θα φέρει σ' εσένα και στο λαό σου και στους απογόνους του πατέρα σου, μέρες δυστυχίας τέτοιες, που δε φανήκαν από τότε που αποχωρίστηκε ο Ισραήλ απ' τον Ιούδα. Αυτό θα γίνει με το βασιλιά των Ασσυρίων».

Ήσ. 7,17 (Ο') *ἀλλὰ ἐπάξει ὁ Θεὸς ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς σου ἡμέρας, αἱ οὐπω ἤκασιν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀφεῖλεν Ἐφραὶμ ἀπὸ Ἰούδα τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων.*

Ήσ. 7,17(NE) *Θα τιμωρήσει ο Θεός τους δύο αυτούς επιδρομείς, αλλά θα εξαποστείλει και θα επιφέρει και ενάντιόν σου και ενάντιον του λαού σου και ενάντιον του βασιλικού οίκου του πατρός σου ημέρες τέτοιων συμφορών, οι οποίες ποτέ έως τώρα δεν είχαν έρθει σε σας από την εποχή, κατά την οποία χωρίστηκε το βασίλειο του Ισραήλ από το βασίλειο του Ιούδα. Θα εξαποστείλει εναντίον σας με σκοπό να σας εξολοθρεύσει τον βασιλιά των Ασσυρίων.*

Στο Ησ. 7,15β-16 ή μελλοντική αποστολή του "Εμμανουήλ" στηρίζεται στη δύναμη της γνώσης και της διάκρισης "καλού και κακού". Τά τρία ρήματα, πού παρουσιάζονται στο Ήσ. 7,15β [ΜΚ: "μέχρι ότου αυτός μάθει να απορρίπτει τό κακό και να διαλέγει τό αγαθό." Ο': "πρίν ή γνῶναι αυτόν ή προελέσθαι πονηρά έκλέξεται τό αγαθόν"], και επαναλαμβάνονται στο Ήσ. 7,16, δηλώνουν τήν προπαρασκευή του "Εμμανουήλ" για τήν αποστολή του. Υποκείμενο αυτών τῶν ρημάτων είναι **"τό παιδίον"** δηλώνοντας με σαφήνεια ότι τό παιδί θά είναι ικανό να μάθει να διακρίνει ανάμεσα στο ήθικά όρθό και αγαθό και στο ήθικά κακό και πονηρό. Έτσι, λοιπόν, προκύπτει τό ερώτημα **"σέ ποιά ήλικία τό παιδί θά γνωρίζει να διακρίνει τό κακό από τό καλό και κατά συνέπεια να απορρίπτει τό κακό και να επιλέγει τό καλό;"** Και πάλι ό στίχος 15β έρμηνεύεται με δύο τρόπους:

Α. Μία ομάδα έρμηνευτῶν υποστηρίζει ότι με τή φράση αυτή δηλώνεται ό έρχομός του Έμμανουήλ στην γνώση ως χρονική έννοια, ή όποία αναφέρεται **στόν χρόνο πού απαιτείται για ένα νήπιο να μάθει να διακρίνει τό χαρούμενο από τό μή χαρούμενο ή ένα παιδί πού μέχρι τώρα δέν έχει απογαλακτιστεί ή πρόσφατα απογαλακτίστηκε, δηλ. δύο ή τριῶν ετῶν..** Συνεπῶς δέν μπορεί να δείχνει εἴκοσι χρόνια μπροστά, όταν ή ήθική διάκριση του Έμμανουήλ θά έχει ώριμάσει, αλλά **δείχνει μέσα σέ ένα έτος ή δύο**, ή σέ μία σύντομη περίοδο τής ζωής του του παιδιού, δηλαδή **τό πολύ μέσα σέ τρία χρόνια.**

Β. Η άλλη ομάδα έρμηνευτῶν έρμηνεύει τόν στίχο 15β με ήθική έννοια και υποστηρίζει ότι ό Έμμανουήλ μπορεί να διακρίνει κατά τήν **ήλικία τής ένηλικίωσης** και τής υπευθυνότητας κι εκεί πλέον μιλά για ήθική διάκριση και υπευθυνότητα, δηλαδή έννοουν **τήν ήλικία τῶν δέκα ή εἴκοσι ετῶν**, δηλαδή **τήν ένήλικη ήθική διάκριση.**

Λαμβάνοντας υπόψη όλους αυτούς τούς παράγοντες, καθώς και τήν έλλειψη εύκρινους απόδειξης, ή πιό όρθή για μᾶς έρμηνεία φαίνεται να είναι ότι **μέ τόν καιρό τό παιδί έχει πλησιάσει μιᾶ ήλικία έπίσημης ευθύνης. Ο Έμμανουήλ βλέπει τή Συρο-εφραιμιτική κρίση ως μιᾶ πνευματική κρίση. Μέ τό να φάει σβολωμένο γάλα και μέλι θά αποκτήσει τήν εμπειρία τής έλλειψης και τής ατυχίας κι έτσι τήν απαραίτητη γνώση προκειμένου να επιλέξει ανάμεσα στο ήθικά όρθό και στο ήθικά κακό. Διαμέσου δέ τής πειθαρχίας του στίς αντιξοότητες θά μάθει να επιλέγει με γνώμονα τήν πνευματική υγεία και τή μελλοντική τύχη του λαού τής διαθήκης. Στην πραγματικότητα είναι ό αντιπρόσωπος τῶν ανθρώπων του θείου "ύπολοίπου" πού επέζησαν από τήν έσχατολογική καταστροφή.** Αντίθετα ό Άχας έχει ήδη απορρίψει τό ήθικά καλό και επέλεξε τό ήθικά κακό, αφού είδε δέ τήν Συροεφραιμιτική κρίση μόνο στίς στρατιωτικές και τίς πολιτικές τής διαστάσεις. Η συνολική σημασία του Ήσ. 7,15 έγκειται στο άγόρι Έμμανουήλ, τό όποιο θά γίνει νεαρός άνδρας ικανός να παίρνει αποφάσεις και να κυβερνά [Δευτ. 1,39, Α΄Βασ. (Γ΄Βασ.) 3,9] θά φάει βούτυρο και μέλι, τήν τροφή τής ευλογημένης έποχής τής ειρήνης (Ψλμ. 81,7, Ίώβ 20,17) κι έτσι ή πίστη στο Θεό, ή όποία έκφράστηκε με τό όνομά του, θά βρει τή θεϊκή της επιβεβαίωση στην ώρα τής σωτηρίας.

Ὁ Γιαχβέ καί οἱ ἡμέρες τῆς κρίσης στόν Ἰούδα (Ἦσ. 7,17):

Τό Ἦσ. 7,17 ὡς τό ἀποκορύφωμα τῆς προφητείας γιά τόν Ἐμμανουήλ, ἀναγγέλλει τρία σημαντικά στοιχεῖα:

1) *τήν πηγὴ τοῦ γεγονότος, τόν Γιαχβέ, τό σχέδιο τοῦ Ὁποίου προέβλεπε τὴν πᾶυση τοῦ Ἄραμ καὶ τοῦ Ἰσραήλ.*

2) *τά γεγονότα, τὰ ὁποῖα εἶναι σημαντικά γιά τόν νεαρό βασιλιά, τόν λαό καὶ τὴ Δαυϊδικὴ δυναστεία καὶ ὅλοι θὰ πρέπει νά προσαρμοσθοῦν μέ τίς νέες πραγματικότητες.*

καὶ 3) *τὴν ἀνακοίνωση ὅτι ἀσσυριακὴ κρίση θὰ ἀλλάξει καθοριστικά τὸ ρόλο τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τοῦ Ἰούδα.*

Ἡ ρητορική στρατηγική τοῦ προφήτη μεταβάλλει ἐδῶ τό θετικό μήνυμα σέ ὀμιλία κρίσης καὶ μιᾶ μέ λεπτομέρειες γιά τό ποιός θὰ εἶναι ὁ κύριος χαρακτήρας αὐτῶν τῶν ἐπερχόμενων "ἡμερῶν". Ἔτσι, λοιπόν, δίνει μία τελικὴ γροθιά στήν αὐταρέσκεια τοῦ Ἀχαζ, ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι εἶχε καθησυχάσει μέ τίς λανθασμένες πολιτικές ἐπιλογές του (στίχ. 14-16). Οἱ ἐλπίδες πού ἀνακύπτουν στό μυαλό τοῦ Ἀχαζ μέσα στόν στίχο 16 ξαφνικά στό στίχο 17 μετατρέπονται σέ πικρὴ ἀπογοήτευση. Μέ τὴν ἀπροσδόκητη ἐρήμωση ὁ Ἡσαΐας τοῦ ἐπιτρέπει νά γνωρίσει ὅτι καλές ἡμέρες δέν πρόκειται νά ἔρθουν. Αὐτό πού ἔρχεται πάνω στήν Ἱερουσαλήμ εἶναι ὁ φοβερός κρότος τῶν πολεμικῶν ἀρμάτων. Οἱ δύσκολες ἡμέρες τῆς "ἐπίσκεψης" τοῦ Γιαχβέ θὰ ἀνατείλουν γιά τόν Ἀχαζ, τόν οἶκο καὶ τόν λαό του καὶ θὰ εἶναι μόνον κρίση καὶ τραγωδία γι' αὐτούς. Κατὰ τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ Θεός εἶναι μέ τόν Ἡσαΐα καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του διαμέσου τοῦ προσώπου τοῦ "Ἐμμανουήλ". Αὐτοὶ δέν θὰ ἀποφύγουν τὴ δοκιμασία τῆς ἐπερχόμενης κρίσης, ἀλλὰ μέσω τῆς πίστεως θὰ μάθουν νά ἀπορρίπτουν τό κακό, νά διαλέγουν τό καλὸ καὶ συνεπῶς νά ζοῦν μέ τό Θεό. Συνεπῶς μέσω τοῦ ὀνόματος "Ἐμμανουήλ" ἀναγγέλλεται ἡ σωτηρία στοὺς πιστοὺς καὶ ἡ συμφορὰ στοὺς ἀπίστους τονίζοντας ἰδιαίτερα τὴ μεσσιανικὴ σπουδαιότητα τοῦ Ἐμμανουήλ.

Μέσα στήν προφητεία τοῦ Ἦσ. 7,14-17 φαίνεται ἐπιφανειακά μιᾶ δυσαρμονία μεταξύ εὐημερίας καὶ καταστροφῆς. Ἐπειδὴ τό κεντρικὸ θέμα τῆς προφητείας εἶναι ἡ εὐημέρια καὶ ἡ σωτηρία τοῦ λείμματος θεωρεῖται ὅτι ἓνας συντάκτης ἔχει ἐπισυνάψει σ' αὐτὴ ταυτόχρονα προφητεῖες καταστροφῆς καὶ εὐημερίας θέλοντας νά δηλώσει μ' αὐτό τὸν τρόπο ὅτι αὐτὸς κατανόησε ὡς ἄξια τιμωρίας τὴν ἔλλειψη πίστεως ἐκ μέρους τοῦ βασιλιᾶ Ἀχαζ. Ἔτσι ἡ ὑπόσχεση τῆς μονιμότητας τῆς δυναστείας μεταφέρει καὶ μιᾶ προσθήκη τιμωρίας ἐξαιτίας τῆς ἀπουσίας πίστεως ἐκ μέρους τοῦ ἐκπροσώπου τῆς δυναστείας. Στό τέλος τοῦ Ἦσ. 7 δηλώνεται ὅτι ἡ λιτότητα τῶν δύσκολων συνθηκῶν ζωῆς (Ἦσ. 7,21-25) ἀποσκοπεῖ στήν ὠφέλειά τους μιᾶ καὶ προάγει τὴν ἠθικὴ διάκριση.

Ἀκολουθοῦν οἱ τέσσερις ἀνεξάρτητες προφητεῖες τοῦ Ἦσ. 7,18-25 (1η προφητεία στοὺς στίχους 18-19, 2η στόν στίχο 20, 3η στοὺς στίχους 21-22 καὶ 4η στοὺς στίχους 23-25), οἱ ὁποῖες ἀπευθύνονται πρὸς τόν Ἀχαζ καὶ προλέγουν τὴν καταστροφή καὶ τὴν κρίση ὡς ἔργο τοῦ Θεοῦ. Ἄν καὶ δέν θεωροῦνται

αὐθεντικές, οὐσιαστικά ἀποτελοῦν μόνον μία ἐπιπλέον ἀνάπτυξη τοῦ Ἦσ. 7,17 καὶ ἐπεξηγοῦν τίς συνέπειες τοῦ "σημείου Ἐμμανουήλ". Ὁ προφήτης δέν παραμένει σιωπηλός, ἀλλά ἀντιθέτως ἐκφράζει μέ τόν γεμάτο εὐφράδεια λόγο του ἀπειλές γιά ἐπερχόμενη κρίση. Κατά τοῦ Ἰούδα ἔρχεται μία ἐποχή τέτοια πού δέν μπορεῖ νά ἐξισωθεῖ μέ καμία ἄλλη ἀπό τότε πού χωρίστηκαν τά ἔθνη. Στήν νέα ἐποχή τό ὄραμα βλέπει μία συνέχεια, ἀλλά καί μία διαφοροποίηση τοῦ ρόλου τοῦ Ἰσραήλ καί τῆς Σιών, ἀφοῦ παύουν νά ἀποτελοῦν σύμβολα κυριαρχίας καί δύναμης, καί καθίστανται πλέον "ὑπηρέτες τοῦ Θεοῦ" καί τόποι προσκυνηματικοί γνωστοί γιά τήν ἐκεῖ παρουσία τοῦ Θεοῦ.

Ἠσαΐου κεφάλαιο 7, στίχοι 18-25

Μασσοριτικό Κείμενο (MK) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (O') -Νεοελληνικό κείμενο (NE)

18Ἐρχεται μέρα που ο Κύριος θα σφυρίξει στους εχθρούς· κι αμέσως θα ῥθουνε ἀπό τις εκβολές των ποταμών της Αιγύπτου, σαν σύννεφο ἀπό μύγες κι ἀπό την Ασσυρία σαν σμήνος ἀπό σφήκες.

Ἦσ. 7,18 (O') καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συριεῖ Κύριος μύλαις, ὃ κυριεῖται μέρος ποταμοῦ Αἰγύπτου, καὶ τῇ μελίσσει, ἣ ἔστιν ἐν χώρᾳ Ασσυρίων,

Ἦσ. 7,18(NE) Κατά την εποχή, λοιπόν, ἐκείνη ο Κύριος θα σφυρίξει και θα προσκαλέσει ὅπως ακριβῶς τις πολυάριθμες μύγες τους Αιγυπτίους, οἱ ὁποῖοι κυριαρχοῦν στο ἄνω μέρος του Νείλου, ποταμοῦ της Αιγύπτου, και ὅπως ακριβῶς τα σμήνη μελισσῶν τα πάνοπλα στρατεύματα των Ασσυρίων,

19Θα ἔρθουν ὅλοι να εγκατασταθούν στ' ἀπόκρημνα φαράγγια και στις σχισμές των βράχων, σ' ὅλους τους βάτους και σ' ὅλους τους σταθμούς νεροῦ.

Ἦσ. 7,19 (O') καὶ ἐλεύσονται πάντες καὶ ἀναπαύσονται ἐν ταῖς φάραγξι τῆς χώρας καὶ ἐν ταῖς τρώγλαις τῶν πετρῶν καὶ εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς πᾶσαν ῥαγάδα καὶ ἐν παντὶ ξύλῳ.

Ἦσ. 7,19(NE) και θα ἔρθουν ἐναντίον σας, θα καταλάβουν την χώρασας και θα βολευτοῦν (ἀναπαυθοῦν) σ'αυτήν, σαν να εἶναι στη δική τους χώρα, θα εἰσχωρήσουν παντού· στα φαράγγια της χώρας σας, στις σπηλιές των βράχων και των ορέων και γενικά σε κάθε ρωγμὴ και σε κάθε δένδρο.

20Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ο Κύριος θα πληρώσει το βασιλιά της Ασσυρίας ἐκεῖ, πέρα ἀπ' τον Ευφράτη ποταμό, και θα τον μεταχειριστεῖ σαν ξυράφι για να ξυρίσει το κεφάλι σας και τις τρίχες ἀπ' ὄλο το σώμα σας, δίχως να λησμονήσει τη γενειάδα.

Ἦσ. 7,20 (O') ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυρήσει Κύριος τῷ ξυρῷ τῷ μεγάλῳ καὶ μεμεθυμένῳ, ὃ ἔστι πέραν τοῦ ποταμοῦ βασιλέως Ασσυρίων, τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς τρίχας τῶν ποδῶν, καὶ τὸν πώγωνα ἀφελεῖ.

Ἦσ. 7,20(NE) Κατά την τρομερὴ ἐκείνη ἡμέρα της θείας τιμωρίας, χρησιμοποιώντας ο Κύριος ὡς ὄργανά του τα στρατεύματα

των Ασσυρίων, τα πέραν του ποταμού και τον βασιλιά αυτών, θα ξυρίσει όπως ακριβώς κάνει με μεγάλο κοπτερό ξυράφι του το κεφάλι σας και τις τρίχες των ποδιών σας· θα αφαιρέσει την γενειάδα σας προς μεγάλο εξευτελισμό σας· θα παραδώσει στον όλεθρο τη χώρα σας.

21 Τότε καθένας σας θα τρέφει μία δάμαλη και δυο κατσίκες·

Ησ. 7,21 (Ο')

καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θρέψει ἄνθρωπος δάμαλιν βοῶν καὶ δύο πρόβατα,

Ησ. 7,21(NE)

Θα είναι τόσο μεγάλη η καταστροφή και η ερημωση κατά την περίοδο εκείνη, ώστε κάθε οικογενειάρχης, που θα απομείνει, θα θεωρεί αρκετόν να διατρέφει (ταΐζει) μία μόνον δάμαλη και δύο πρόβατα για τις ανάγκες της οικογένειάς του.

22 και τόσο πολύ γάλα θα του δίνουν, που θα μπορεί να τρώει ανθόγαλο. Γιατί όσοι απομείνουνε στη χώρα, με ανθόγαλο και μέλι θα τρέφονται.

Ησ. 7,22 (Ο')

καὶ ἔσται ἀπὸ τοῦ πλεῖστον ποιεῖν, γάλα, βούτυρον καὶ μέλι φάγεται πᾶς ὁ καταλειφθεὶς ἐπὶ τῆς γῆς.

Ησ. 7,22(NE)

Διότι τα λίγα αυτά ζώα, λόγω της άφθονης βοσκής του στην ερημωμένη πιά και ακαλλιέργητη γή θα παράγουν πολύ γάλα. Από το βούτυρο αυτών και από το άγριο μέλι (των αγριομελισσών) θα τρώει και θα συντηρείται κάθε άνθρωπος, που θα έχει απομείνει στην ερημωμένη χώρα της Ιουδαίας.

23 Τότε ακόμη, κάθε τόπος με χίλιες ρίζες κλήματα, αξίας χιλίων ασημένιων σίκλων, θα γεμίσει αγκάθια και τριβόλια.

Ησ. 7,23 (Ο')

καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶς τόπος, οὗ ἔαν ὧσι χίλια ἄμπελοι χιλίων σίκλων, εἰς χέρσον ἔσονται καὶ εἰς ἄκανθαν·

Ησ. 7,23(NE)

Κατά την περίοδο εκείνη της καταστροφής και του ολέθρου θα συμβεί, ώστε κάθε περιοχή, που είχε χιλια αμπέλια, που απέδιδαν εισόδημα χιλίων (εβραϊκών) σίκλων, θα γίνει χέρσος τόπος γεμάτος αγκάθια.

24 Μόνο με βέλη και με τόξα θα μπαίνει εκεί ο άνθρωπος, γιατί η χώρα ολόκληρη θα είναι γεμάτη αγκάθια και τριβόλια.

Ησ. 7,24 (Ο')

μετὰ βέλους καὶ τοξεύματος εἰσελεύσονται ἐκεῖ, ὅτι χέρσος καὶ ἄκανθα ἔσται πᾶσα ἡ γῆ.

Ησ. 7,24(NE)

Θα αγριέψει ο τόπος, θα γίνει κατοικία άγριων θηρίων, ώστε οι άνθρωποι θα εισέρχονται σ' αυτήν κρατώντας βέλη και τόξα, γιατί άγρια και ακαλλιέργητη και γεμάτη αγκάθια θα είναι όλη η χώρα της Ιουδαίας.

25Και σ' όλες τις βουνοπλαγιές που καλλιεργούνται με ξινάρι, κανείς δεν θα πηγαίνει πια, γιατί γεμάτος θα 'ναι ο τόπος με αγκάθια και τριβόλια. Εκεί θα στέλνουν βόδια και πρόβατα να βόσκουν.

Ησ. 7,25 (Ο') και πᾶν ὄρος ἀροτριώμενον ἀροτριωθήσεται, καὶ οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐκεῖ φόβος· ἔσται γὰρ ἀπὸ τῆς χέρσου καὶ ἀκάνθης εἰς βόσκημα προβάτου καὶ καταπάτημα βοός.

Ησ. 7,25 (NE) Εξαιτίας του φόβου των εχθρικών επιδρομών οι Ιουδαίοι θα καλλιεργούν κάθε τόπο που θα έχουν τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν επάνω στα βουνά, γιατί εκεί δεν θα υπάρχει φόβος να έρθουν εναντίον τους οι εχθροί. Χέρσοι και ακαλλιέργητοι θα γίνουν οι τόποι, γεμάτοι αγκάθια. Θα βόσκουν σ' αυτούς τα πρόβατα και θα καταπατούνται, από τα βόδια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'
Ο "ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ"
ΩΣ "Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ" (Ησ. 8,8.10)

Στήν προηγούμενη ένότητα ή αναφορά "ὁ βασιλέας τῶν Ἀσσυρίων" (Ησ. 7,17β) λειτουργεῖ ὡς προειδοποίηση γιὰ τίς λανθασμένες πολιτικές ἐπιλογές τοῦ Ἄχαζ καί τοῦ λαοῦ. Ὁ προφήτης, ἐπιφορτισμένος μέ τήν ἐντολή τῆς σκλήρυνσης τῆς καρδιάς τοῦ λαοῦ (6,10) καί ἀντιμέτωπος μέ τήν ἀλλαγὴ πού πρόκειται νὰρθεῖ ἀπό τήν ἀσσυριακὴ εἰσβολή (18-25), προτείνει πολιτικὴ ἀντίσταση στὸν Tiglath- Pileser III, ὁ ὁποῖος θὰ στραφεῖ κατὰ τῆς χώρας τοῦ Ἰούδα καί θὰ τοὺς καταστρέψει. Ἡ ἀσσυριακὴ εἰσβολὴ περιγράφεται λεπτομερῶς στό Ἡσ. 8,1-15.

Ἡσαΐου κεφάλαιο 8, στίχοι 1-15

[Μασοριτικό Κείμενο \(MK\)](#) - [Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα \(Ο'\)](#) - [Νεοελληνικό κείμενο \(NE\)](#)

1Ὁ Κύριος μου εἶπε: «Πάρε μια πλάκα μεγάλη και γράψε πάνω της με ευανάγνωστη γραφή: Μαχέρ-σαλάλ-χας-βαζ (ταχεία λαφυραγώγηση - βιαστική αρπαγή)». 2Την ἔδειξα σε δύο αξιόπιστους μάρτυρες, στον ιερέα Ουρία και στο Ζαχαρία, γιο του Ιεβερεχία. 3Ἐπειτα συνενυρέθηκα με τη γυναίκα μου την προφήτισσα, κι αυτή ἔμεινε ἔγκυος και γέννησε γιο. Τότε ο Κύριος μου εἶπε: «Ονόμασέ τον "Μαχέρ-σαλάλ-χας-βαζ". 4Γιατί πριν μάθει ακόμα το παιδί να λέει "πατέρα" και "μητέρα", της Δαμασκού τα πλούτη και της Σαμάρειας τα λάφυρα θα τα φέρουν στο βασιλιά της Ασσυρίας».

5Ὁ Κύριος συνέχισε να μου μιλάει: 6«Ἐπειδὴ ὁ λαός αὐτός περιφρονεῖ τα νερά του Σιλῶμ, που ρέουν ἡρεμα, και τρομάζει μπροστά στο Ρεσίν και στο γιο του Ρεμαλία. 7θα προκαλέσω ν' ανέβουν ἴσαμε πάνω τους τα ορμητικά, ἀφθονα νερά του ποταμοῦ Ευφράτη, δηλαδή ο βασιλιάς της Ασσυρίας με ὅλο το στρατό του. Θ' ανέβει πάνω ἀπ' ὅλες του τις διώρυγες, κι ἀπ' ὅλες του τις ὄχθες θα πλημμυρίσει. 8Και θα εἰσχωρήσει στου Ἰούδα τη χώρα, θα ξεχειλίσει, θα πλημμυρίσει και θα τους φτάσει ὡς το λαιμό». Ὁ Θεός εἶναι μαζί μας. Θ' απλώσει τα φτερά του για να σκεπάσει ὅλη τη χώρα. 9Λαοί, ὅσο κι αν συνασπίζεστε, θα συντριβείτε! Ακούστε ὅλοι εσεῖς που κατοικεῖτε στα πέρατα της γης! Εξοπλιστεῖτε ὅσο θέλετε, ἀλλά στο τέλος σὰς προσμένει ο τρόμος! Εξοπλιστεῖτε ὅσο θέλετε· κι ὁμως θα συντριβείτε! 10Κάντε σχέδια, θα εκμηδενιστούν! Πάρτε αποφάσεις, θα ἔναι ἀνώφελες! Γιατί ο Θεός εἶναι μαζί μας.

11Ὅταν ο Κύριος με πήρε με το χέρι του να με προτρέψει ὥστε να μην ακολουθήσω το παράδειγμα αὐτοῦ του λαοῦ, μου εἶπε: 12«Μην ονομάζετε κι εσεῖς συνωμοσία καθετί που ο λαός αὐτός το λέει συνωμοσία· κι ὅ,τι αὐτός φοβάται, μην το φοβάστε κι εσεῖς και μην τρομάζετε. 13Ἐμένα, τον Κύριο του σύμπαντος, ἐμένα να θεωρεῖτε ἅγιον· ἐμένα να φοβάστε κι ἐμένα να τρέμετε. 14Εγὼ θα γίνω ὁ τόπος ὅπου θα αγιάζονται ἀλλά και η πέτρα ὅπου θα σκοντάψουν, κι ο βράχος πάνω στον ὁποῖο θα πέσουν τα δύο βασίλεια του Ἰσραήλ· θα γίνω ἐνέδρα και παγίδα για τους κατοίκους της Ἱερουσαλήμ. 15Πολλοί θα σκοντάψουν, θα πέσουν και θα συντριφθοῦν, θα παγιδευτοῦν και θα συλληφθοῦν».

Ὁ': Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· λάβε σεαυτῶ τόμον καινοῦ μεγάλου και γράψον εἰς αὐτὸν γραφίδι ἀνθρώπου· τοῦ ὀξέως προνομήν ποιῆσαι σκύλων· πάρεσσι γάρ. και

μάρτυράς μοι ποιήσον πιστούς ανθρώπους, τὸν Οὐρίαν καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν Βαραχίου. καὶ προσήλθον πρὸς τὴν προφήτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε Κύριός μοι **κάλεσον τὸν ὄνομα αὐτοῦ Ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμεισον**· διότι πρὶν ἢ γινῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας ἐναντι βασιλέως Ἀσσυρίων. καὶ προσέθετο Κύριος λαλήσαι μοι ἔτι· διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τὸν λαὸν τοῦτον τὸ ὕδωρ τοῦ Σιλῶμ τὸ πορευόμενον ἡσυχῇ, ἀλλὰ βούλεσθαι ἔχειν τὸν Ρασιμ καὶ τὸν υἱὸν Ρομελίου βασιλέα ἐφ' ὑμῶν, διὰ τοῦτο ἰδοὺ Κύριος ἀνάγει ἐφ' ὑμᾶς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ τὸ ἰσχυρὸν καὶ τὸ πολὺ, τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ πᾶσαν φάραγγα ὑμῶν καὶ περιπατήσει ἐπὶ πᾶν τεῖχος ὑμῶν καὶ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἄνθρωπον, ὃς δυνήσεται κεφαλὴν ἄραι ἢ δυνατὸν συντελέσασθαι τι, καὶ ἔσται ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὥστε πληρῶσαι τὸ πλάτος τῆς χώρας σου· **μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, γινῶτε ἔθνη καὶ ἠττᾶσθε, ἐπακούσατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ἰσχυρότερες ἠττᾶσθε· ἐὰν γὰρ πάλιν ἰσχύσητε, πάλιν ἠττηθήσεσθε. καὶ ἦν ἂν βουλευθήσεσθε βουλήν, διασκεδάσει Κύριος, καὶ λόγον ὃν ἂν εἴπητε, οὐ μὴ ἐμμεῖν ἔν ὑμῖν, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.** Οὕτω λέγει Κύριος· τῇ ἰσχυρᾷ χειρὶ ἀπειθοῦσι τῇ πορείᾳ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ τούτου λέγοντες· μήποτε εἴπητε σκληρόν· πᾶν γάρ, ὃ ἐὰν εἴπη ὁ λαὸς οὗτος, σκληρόν ἐστι· τὸν δὲ φόβον αὐτοῦ οὐ μὴ φοβηθῆτε, οὐδ' οὐ μὴ ταραχθῆτε· Κύριον αὐτὸν ἀγιάσατε, καὶ αὐτὸς ἔσται σου φόβος. καὶ ἐὰν ἐπ' αὐτῷ πεποιθῶς ἦς, ἔσται σοι εἰς ἀγίασμα καὶ οὐχ ὡς λίθου προσκόμματι συναντήσεσθε αὐτῷ, οὐδὲ ὡς πέτρας πτώματι· οἱ δὲ οἴκοι Ἰακώβ ἐν παγίδι, καὶ ἐν κοιλάσματι ἐγκαθήμενοι ἐν Ἱερουσαλήμ. διὰ τοῦτο ἀδυνατήσουσιν ἐν αὐτοῖς πολλοὶ καὶ πεσοῦνται καὶ συντριβήσονται, καὶ ἐγγιούσι καὶ ἀλώσονται ἄνθρωποι ἐν ἀσφαλείᾳ.

[NE: Ο Κύριος μου εἶπε· “πάρε μαζί σου ἓνα πίνακα μεγάλο καὶ καινούργιο· με γράμματα ευανάγνωστα καὶ καταληπτά σ' ὅλους γράψε γι' ἐκείνον, ὁ οποίος θα κάμει γρήγορη καὶ ολοκληρωτικὴ διανομὴ λαφύρων. Ο καιρὸς τῆς λαφυραγωγίας αὐτῆς πλησιάζει, εἶναι παρὼν. Ὡς μάρτυρες δε γιὰ τὴν προφητεία αὐτὴ φέρε δύο αξιόπιστους ἀνθρώπους, τὸν Ουρία καὶ τὸν Ζαχαρία, τὸν γιό του Βαραχίου”. Καὶ ὁ Ησαΐας συνεχίζοντας λέει· ἦλθα σ' ἔνωση με τὴν σύζυγό μου καὶ αὐτὴ συνέλαβε καὶ ἐγέννησε γιό, ὁ δε Κύριος μου εἶπε· **ονόμασε τὸν γιόν σου, ταχύτατα λαφυραγωγῆσε, ολοκληρωτικὰ καὶ τέλεια λεηλάτησε (=γρήγορη λαφυραγωγῆση, ολοκληρωτικὴ λεηλασία)** διότι πρὶν ἀκόμη τὸ παιδί μάθει νὰ λέει τὴν λέξη “πατέρα” καὶ “μητέρα”, θα κυριεύσει ἐνώπιον τοῦ βασιλιά των Ἀσσυρίων τὸν στρατό τῆς Δαμασκῆ καὶ θα πάρει τὰ λάφυρα τῆς Σαμαρείας. Ο Κύριος μίλησε ἀκόμη σ' ἐμένα καὶ εἶπε· “ἐπειδὴ ὁ ἰσραηλιτικὸς αὐτὸς λαὸς δὲν θέλει πλέον νὰ ἀπολαμβάνει τὸ εὐλογημένο ὕδωρ τῆς πηγῆς τοῦ Σιλῶμ, τὸ ὁποῖο ρέει με ἡσυχία καὶ συμβολίζει ἔτσι τὴν εἰρηνικὴ ζωὴ, ἀλλὰ ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν ὡς βασιλιά τους τὸν Ρασιμ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ρομελίου, γιὰ τούτο ἰδοὺ, θα ἐπιφέρει ἐναντίον σας ὁ Κύριος τὰ πολλὰ καὶ ὀρμητικὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ Ευφράτη, δηλαδὴ τὸν βασιλιά των Ἀσσυρίων καὶ τὸ ὀνομαστὸ στρατεύματά του. Αὐτοὶ ὅπως τὸ ἀσυγκράτητο ὕδωρ, θα καταπλημμυρίσουν τὰ πάντα στὴ χώρα σας, θα εἰσέλθουν σὲ κάθε φαράγγι, θα περιπατήσουν σ' ὅλα τὰ οχυρά σας. Ο βασιλιάς των Ἀσσυρίων θα ἀφαιρέσει ἀπὸ τὴν χώρα τῆς Ἰουδαίας κάθε ἄνθρωπο, πὺν θα μπορέσει νὰ σηκώσῃ κεφάλι ἐναντίον τοῦ καὶ καθένα, πὺν θα μπορεῖ νὰ ολοκληρώσῃ κάποιο ἔργο. Ἀναρίθμητα θα εἶναι τὰ στρατεύματά τους πὺν θα γεμίσουν τὴν χώρα σας σ' ὅλη τὴν ἐπικράτειά τῆς.

Παρ'όλα αυτά όμως ο Κύριος θα είναι μαζί μας" Μάθετε λοιπόν σεις, ω Άσσυριοι, όπως και όλα τα άλλα έθνη, ότι ο θεός είναι μαζί μας. Ταπεινωθήτε και υποχωρήστε. Ακούστε αυτά έως τα πέρατα της γης· σεις, που εξαιτίας της δύναμής σας έχετε υπερिσχύσει, θα νικηθείτε, εάν δε και πάλι υπερिσχύσετε και πάλι θα νικηθείτε. Και οποιανδήποτε σκέψη και απόφαση αν παρέτε εναντίον του λαού του Θεού, θα την ματαιώσει και θα την διαλύσει ο Κύριος. Και οποιονδήποτε απειλητικό λόγο και αν ξεστομίσετε, δεν θα μείνει και δεν θα πραγματοποιηθεί, διότι ο Θεός είναι μαζί μας. Αυτά λέει ο Κύριος, ο παντοδύναμος και ακατανίκητος, σ' όσους απειθούν με την πορεία της ζωής και συμπεριφοράς τους· αυτά λέει προς τον λαόν αυτόν. Μη πείτε ποτέ, ότι όσα λέει ο Θεός είναι σκληρά και αππραγματοποίητα. Απεναντίας κάθε τι, το οποίο θα πεί ο ανυπάκοος αυτός λαός, αυτό είναι σκληρό και ολέθριο τον δε φόβον, από τον οποίον κατέχεται αυτός ο λαός, σεις οι πιστοί μη τον φοβηθήτε, ούτε και να ταραχθήτε καθόλου, όπως εκείνοι. Σεβασθήτε και υπακούστε στον άγιον Κύριον, τιμήσατε Αυτόν· και μόνον ο φόβος, που εμπνέεται από αυτόν, ας είναι ο φόβος σας. Και εάν έχεις στηριγμένη την πεποίθησίν σου σ' αυτόν, θα είσαι όπως ακριβώς είναι ο αφιερωμένος σ' αυτόν, (δηλαδή) ασφαλής από κάθε κίνδυνο, και δεν θα συναντήσετε στο δρόμο της ζωής σας τον Θεό σαν λίθον προσκόμματος (εμπόδιο), σαν πέτρα πάνω στην οποία θα σκοντάψετε και θα πέσετε. Οι φυλές του Ιακώβ, το ιουδαϊκό και ισραηλιτικό βασίλειο, θα συλληφθούν και θα παγιδευθούν, οι δε κάτοικοι της Ιερουσαλήμ, οι άπιστοι και ασεβείς, θα πέσουν σε λάκκους ολέθρου, από τους οποίους δεν θα μπορέσουν να βγουν. Εξ αιτίας της απιστίας και αμαρτωλής ζωής τους, οι περισσότεροι από τον λαόν θα χάσουν την δύναμη τους, θα γίνουν αδύνατοι και θα παγιδευθούν και θα συντριβούν. Οι εχθροί θα τους πλησιάσουν και θα τους συλλάβουν αιχμαλώτους όπως ακριβώς τους αμερίμνους ανθρώπους, που θεωρούν τον εαυτό τους ότι είναι ασφαλείς.]

Η δομή του κειμένου άπαρτίζεται από δύο μέρη, τά όποια όριοθετούνται από τρεις όμιλίες του Γιαχβέ (8,1 "Και είπεν κύριος προς με", 8,5 "και προσέθετο κύριος λαλήσαι μοι έτι" και 8,11 "Ούτως λέγει κύριος"). **Τό πρώτο μέρος (8,1-4) ένδιαφέρεται άμεσα για τή μνεία του "σημείου Maher-shalal-hash-baz, Ο' "Ταχέως σκύλευσον, όξέως προνόμευσον" ,** τό όποιο έμφανίζεται μόνον μία φορά στό 'Ησ. 8,3 όταν άκριβώς ό Άχαζ και ό λαός έχουν παραθεωρήσει τήν προειδοποίηση και τίς άπειλές του 'Ησαΐα. Αυτό τό δυσόϊωνο όνομα μέ τό σαφή άπειλητικό χαρακτήρα δίδεται από τόν 'Ησαΐα ως προϊόν θείας ένέργειας (βλ. Ψλμ. 139,13-16) για νά ένισχύει τό πρώτο σημάδι και νά καθορίσει τόν χρόνο έντός του όποίου ό Άσσύριος βασιλιάς θά έκτόπιζε τόν Συροεφραϊμιτικό συνασπισμό. **Τό δεύτερο μέρος (8,5-15) έκφράζει μέ ποιητικό τρόπο και άντιθέσεις τήν άσσυριακή εισβολή έπεξηγώντας τή σπουδαιότητα του "σημείου Maher-shalal- hash-baz".** Ο προφήτης χρησιμοποιεί τήν επίπληξη του στίχου 6, τήν άπειλή των στίχων 7 και 8α καθώς και τήν άντίθεση μεταξύ της πηγής Γιών ως δώρο Θεού μέσα στην Ιερουσαλήμ και του μεγάλου ποταμού Εύφράτου, του όποίου τά όρμητικά ύδατα προκαλούν καταστροφές και πλημμύρες για νά κάνει τίς δικές του σημαντικές έπισημάνσεις. Η άποδοχή εκ μέρους του λαού της άσσυριακής βοήθειας (μιάς δύναμης, ξένης και καταστροφικής) έκλαμβάνεται ως έλλειψη έμπιστοσύνης προς Γιαχβέ, άπόρριψη της θείκης Του φροντίδας, και άμαρτία κατά του Γιαχβέ, ή όποία βεβαίως έξασφαλίζει τήν καταστροφή (8,5-10).

1. Ο "Εμμανουήλ" στο Ήσ. 8,8:

Τό όνομα **"Εμμανουήλ"** ["Ο Θεός μεθ' ήμῶν", "Ο Θεός είναι μαζί μας" ή "Ο Θεός μαζί μας"] αναφέρεται σέ δύο άκόμη σημεία, στό Ήσ. 8,8.10 και συνδέεται άμεσα μέ τήν ισοπεδωτική και καταστροφική πολιτική τής Άσσυρίας. Ο προφήτης έρμηνεύει μέ σαφήνεια τή στάση του βασιλιᾶ και του λαού. Καθόσον εκείνοι άπορρίπτουν τό λόγο του Θεού και άντιτίθενται στον μοναδικό Κυβερνήτη τής ιστορίας, τους έπισημαίνει ότι ο Γιαχβέ κατά τή συνάντησή τους θά σταθεϊ αίτιος των δεινών τους. Βαθειά πεπεισμένος ότι ο θεϊκός σκοπός θά έκπληρωθεϊ, δέν περιμένει άπραγος, αλλά προετοιμάζει ένα πιστό "λείμμα", μία και ο ίδιος άποτελεϊ τήν άπαρχή αυτού του "λείμματος". Άπευθύνεται σέ κλητική πτώση προς τον ενήλικα (ή νεαρό άνδρα) Έμμανουήλ, τον όποιο βλέπει και πάλι νά είναι παρών ως πνεύμα στη χώρα του, τήν Ίουδαία. Μέσω τής δημοφιλους κατανόησης του "Εμμανουήλ" ως συμβόλου τής προστασίας του Γιαχβέ προς τήν Ίερουσαλήμ οί Ο' έπιλέγουν τή φράση "Μεθ' ήμῶν ο Θεός" για νά αναδείξουν τήν κατάσταση.

Η φράση **"τά άπλωμένα φτερά"** δίνει έμφαση στό άπειλητικό μήνυμα, αλλά και άφορμή νά διατυπωθούν διάφορες άπόψεις σχετικά μ' αυτή, όπως ότι: α) μέ τή φράση αυτή ο Ήσαϊας άπευθύνεται μέ σαρκασμό στον Έμμανουήλ και δηλώνει ότι **"τά τεράστια φτερά θά καλύψουν τό πλάτος τής γῆς σου ᾧ Έμμανουήλ!"**, β) ή σωστή άνάγνωστη του κειμένου είναι **"τό πλάτος τής γῆς έπειδή ο Θεός είναι μαζί μας"** (όπως στό στίχο 10 αυτό χωρίς άλλαγή των έβραϊκών συμφώνων), γ) ο όρος αυτός θεωρείται ως **"μάζες του ύδατος που διακλαδίζονται μακριά όπως τά φτερά από τό κύριο ρεύμα"** ή τό ίππικό του στρατού των Άσσυρίων, δ) έχομε ένα νέο συμβολισμό του έχθρου ως ενός άρπακτικού πτηνού, που αίωρεϊται πάνω από τον Ίούδα, και οί φτεροϋγκες του καλύπτουν όλη τή χώρα, ε) ή προστατευτική έκταση των πτερυγών του Θεού πάνω στη χώρα συμβολίζει τήν προστασία του Θεού, όπως και στους Ψλμ 17,8 και 91,4.

Είναι πάρα πολύ δύσκολο νά αξιολογήσουμε τή μορφή και τό περιεχόμενο του Ήσ. 8,8β. Κάποιοι από τους έρμηνευτές θεωρούν τή φράση "ο Θεός μέ μᾶς" ή "Εμμανουήλ" ως προσθήκη, γι' αυτό: 1) άπομακρύνουν τό "Εμμανουήλ" άπ' αυτό τό στίχο και τό πάνε στην κεφαλή του στίχου 9 (όπως συμβαίνει και στην Έκκλησιαστική χρήση αυτής τής περικοπής στην Άκολουθία του Μεγάλου Άποδείπνου: "Μεθ' ήμῶν ο Θεός" ως έπωδός επαναλαμβάνεται συχνά), ή 2) τό αφήνουν εκεί που είναι, ή 3) προτάσσουν τό Ki (= ότι), όπως Ήσ. 8,10 και Ψλμ. 46(45) θεωρώντας τή φράση ως έπωδό.

Άνεξάρτητα από τίς άντικρουόμενες άπόψεις των έρμηνευτών, **ο Ήσαϊας ως γνήσιος έρμηνευτής των λόγων του Γιαχβέ, προσπαθεϊ μάταια νά δώσει τό κλειδί επικοινωνίας στον Άχαζ, παραθέτοντας τό χωρίο από έναν ύμνο του ναού για νά επαναφέρει τον λαό στην αρχαία πίστη του. Άλλωστε ο βασιλιάς του Ίούδα έχει προειδοποιηθεϊ για τό κακό που θά έρθει. Μάλιστα στό μοντέλο του μεγάλου και δυνατού άσσυρίου βασιλιᾶ, αντιπαραβάλλει τον "Εμμανουήλ", τον πραγματικό Προστάτη και Κυβερνήτη τής χώρας του Ίούδα, άποκαλύπτοντας άκόμη μία πλευρά του θείου χαρακτήρα του "Εμμανουήλ". Εκείνος θά βρϊσκειται άνάμεσά τους**

για να τους προστατεύσει και να τους παρηγορήσει με τη δύναμη του λόγου Του και όχι με την καταστροφική δύναμη των όπλων του Άσσυριου βασιλιά.

Η στενή σχέση του Έμμανουήλ με τη χώρα του Ίούδα, τον καθιστά ιδιοκτήτη και κυρίαρχο αυτής, και το μόνο αληθινό προφητικό "σημείο" τόσο της λύτρωσης του Ίούδα από τους Άσσυριούς και όλους τους άλλους έχθρους, όσο και της ματαίωσης των έχθρικών σχεδίων κατά του Ίούδα και του Ίσραήλ, ενισχύοντας το αίσθημα της ασφάλειας, ενώ παράλληλα ή φράση "της χώρας σου" εκφράζει μία τρυφερότητα και ιδιαίτερη φροντίδα.

Συνεπώς ή φράση "Η γῆ. Γιατί ο Θεός είναι με μᾶς" αποδίδεται έρμηνευτικά ως: 1) "ή δική σου γῆ, ο Θεός είναι με μᾶς" ή 2) "ή δική σου γῆ, ὦ Έμμανουήλ" . Τήν άποψη αυτή συµμερίζεται ή πλειονότητα των έρμηνευτών γιατί τήν έκλαµβάνει ως μία έκκληση στόν Έμμανουήλ περιγράφοντας τόν Ίούδα ως γῆ του, ή όποία είναι σχεδόν έτοιμη να τήν καταπιεί ή παγκόσμια δύναμη άπλώνοντας τά φτερά της (Ησ. 14,6, 29,3 και Ψλμ. 66,11). Άν θεωρήσουμε ότι οί φτεροῦγες του Γιαχβέ παρουσιάζονται ως έκφραση προστασίας, όμως ταυτόχρονα έκλαµβάνονται ως μία έξάπλωση της άπειλής, γιατί στό Ησ. 8,8 τό μήνυμα του προφήτη είναι ασφαλώς μία ύπόσχεση με προϋποθέσεις, αλλά και μία άπειλή με προϋποθέσεις. Βεβαίως ή μοίρα του Ίούδα διαφέρει από του Έφραϊμ, γιατί εκείνος καταστρέφεται ολοσχερως, ενώ ο Ίούδας έχει έλπίδα σωτηρίας, λόγω της παρουσίας του Έμμανουήλ, ο Όποιος θά καταστεί βέβαιος σύμμαχος αλλά και πραγματικός φόβος. Ασφαλώς ο Ίούδας με τήν στάση του προκάλεσε τήν άλλαγή της συμπεριφοράς του Θεού άπέναντί τους κι έτσι δικαιολογείται ο κατακλυσμός και ή πλημμύρα της χώρας, εκτός μιᾶς μικρής ομάδας, του "λείμματος", τό όποιο θά σωθει λόγω της σταθερής τους πίστης στό Θεό, όπως ή Κιβωτός του Νῶε στόν κατακλυσμό.

2. Ο "Έμμανουήλ" στό Ησ. 8,9-10:

Ο Ησαΐας προβλέπει ότι ο ὕψιστος κίνδυνος προσεγγίζει τή χώρα του Ίούδα, γι' αυτό προσδοκᾷ ότι ή παρουσία του Έμμανουήλ θά άποτρέψει τήν άπειλή. Καλεϊ τά έθνη να αναγνωρίσουν τόν Γιαχβέ ως τόν μόνον Ίκανό να έπιβληθει άκόμη και στα ισχυρότερα έθνη, όπως τήν Άσσυρία, τήν όποία όμως θά στρέψει κατά πάνω τους. Σ' αυτή τήν κλήση των έθνων ένσωματώνει τρεις βασικές έντολές διατυπωμένες σε προστακτική "ήττασθε" (Ο': πληθυντικού άριθμοῦ). Είναι μία πρόγνωση ("θά ήττηθῆτε"), ή όποία εκφράζεται ρητορικά, αλλά ή τριπλή επανάληψη της μέσα στους στίχους 9-10 δημιουργεί μία σαρκαστική διάθεση προς τά έθνη. Μ' αυτόν τόν παράξενο τρόπο εκφράζει τήν σταθερή πεποίθησή του για τήν έκβαση της επίθεσης των έθνων, άφου τό γήϊνο βασίλειο θά καταστραφεί στή χώρα του Έμμανουήλ. Συνεπώς, ή φράση "ὁ Θεός με μᾶς" ή "Έμμανουήλ" στό Ησ. 8,10 εμφανίζεται ως ένας τροποποιημένος τύπος των κοινων καλεσμάτων για πόλεμο, ως τό σύνθημα (slogan), με τό όποιο ο Θεός καλεϊ τά έθνη (μια αναφορά στην Άσσυριακή στρατιωτική δύναμη, ή όποία εκμεταλλευόταν στρατιῶτες από διάφορα ύποταγμένα έθνη παντού δηλ. σ' όλόκληρη τήν Άσσυριακή Αυτοκρατορία) να προετοιμαστοῦν για μάχη, αλλά συνάμα τους ανακοινώνει τήν

όλοσχερή αποτυχία τῶν ἐπιθέσεων τους. Δηλαδή μοιάζει ὡς μία "συγκέντρωση γιά ἦττα" τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὁ ἐλπιδοφόρος λόγος τοῦ προφήτη στρέφεται ἀπότομα ἀπό τήν Ἀσσυρία, ἡ ὁποία συμβολίζει τήν κοσμοκρατορία, πρὸς τὰ ἔθνη καί προεξαγγέλλει μέ ἀκλόνητη πίστη καί θεῖο ἐνθουσιασμό: 1) τόν τελικό θρίαμβο τοῦ Θεοῦ, 2) τή ματαίωση τῶν ἐγωϊστικῶν σχεδίων, 3) τήν ἀθέτηση τῶν ὑπερφύαλων ἐγωϊστικῶν ἀπειλῶν τῶν ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καί 4) τήν ἐγγύηση καί τό λόγο αὐτῆς τῆς πεποιθήσεως. Τό "μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός" ἀναφέρεται στήν πιστή μειονότητα, στήν ὁποία ἀνῆκε καί ὁ προφήτης, ἀλλά ὄχι ὁ βασιλιάς. Ἐχει ἰδιαίτερη σπουδαιότητα γιὰ τὰ ἐχθρικά σχέδια ("ἦν ἄν βουλὴν βουλεύσησθε") καί ἡ συμπεριφορὰ τῶν παγανιστικῶν ἐθνῶν κατά τοῦ Ἰούδα θά ἐκμηδενισθοῦν, ἀκόμη κι ἄν αὐτά χαρακτηρίζονται ἀπό ἕνα προφανή "κατακλυσμό" ὑπεροχῆς (Ψλμ. 33,10. 81,13, Παροιμ. 21,30, 19,21).

Ἐπομένως ἡ ἀναφορὰ «Ἐμμανουήλ» στό Ἦσ. 8,10 παρουσιάζεται ὡς μία ἐπώδός ἡ ὁποία σχετίζεται μέ τήν προοπτική τῶν Ψλμ. 2, 46(45), Ἰεζ. 38, καί Ἦσ. 54,14-17, οἱ ὁποῖοι προσβλέπουν στήν ἀπρόσμενη ἀλλαγὴ τῆς κατάστασης καί στή λύτρωση. Βέβαια δέν συνεπάγεται μιὰ μαγική ἀπολύτρωση χωρίς ἀναφορὰ στίς ἁμαρτίες τοῦ λαοῦ του, ἀφοῦ ἡ μοῖρα τους φαίνεται νά ἐξαρτᾶται ἀπό τὰ ἁμαρτωλά ἀνθρώπινα χέρια τῶν ἐθνῶν. Θά ὑπάρξει κρίση καί καταστροφή, τήν ὁποία θά ἀκολουθήσει ἡ λύτρωση. Μόνον ὅταν ὁ Θεός εἶναι μέ μᾶς, τότε θά ὑπάρχει ἡ προοπτική τῆς τελικῆς νίκης καί ἐλπίδας.

Κοινά ἀποδεκτό εἶναι μόνον ὅτι τό Ἦσ. 8,8.10 εἶναι μιὰ ἀνεξάρτητη ἐνότητα (8,5-15), ἡ ὁποία προέρχεται ἀπό τόν ἱερό πόλεμο καί τίς παραδόσεις τῆς Σιών καί ὅτι ξεκάθαρα εἶναι γραμμένο ἀπό τόν Ἠσαΐα ὡς τό ἐπακόλουθο τῆς ἀπόφασης τοῦ Ἄχαζ νά ἀπευθυνθεῖ στους Ἀσσυρίους γιά βοήθεια κατά τή διάρκεια τῆς Συρο-εφραιμιτικῆς κρίσης. Οἱ στίχοι αὐτοὶ λειτουργοῦν ὡς ἕνα παράδειγμα, τό ὁποῖο δείχνει ὅτι ὁ Ἐμμανουήλ ἀφενός φανερώνει τήν προστασία τοῦ Γιαχβέ, ἀλλά ἀφετέρου ὁ Θεός δέν θά εἶναι μαζί τους, ἀλλά ἐναντίον τους (8,11-15)

Βέβαια τίθεται ἕνα ἐρώτημα "γιατί συμβαίνει αὐτό;" τό ὁποῖο θά μπορούσε νά ἀπαντηθεῖ μέ μιὰ λέξη -τό ὄνομα Ἐμμανουήλ, "ὁ Θεός εἶναι μαζί μας". Ὅλα ὅσα λέγονται καί γίνονται, ἀποσκοποῦν ἀφενός νά ἀνατρέψουν τήν κατανόηση ὅτι "ὁ Θεός εἶναι μαζί μας" καί νά δείξουν ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἐναντίον τους, ἐπειδή ἀκριβῶς αὐτοὶ εἶναι ἡ τελική αἰτία τῆς ἀσσυριακῆς εἰσβολῆς καί ἀφετέρου νά ἀναδείξουν τόν ρόλο τοῦ λυτρωτῆ καί νά ἐπιδείξουν τήν ἐξουσία του πάνω στά λυσασμένα ἔθνη, πού ἐκεῖνος εἶχε χρησιμοποιήσει ὡς ὄργανα τῆς κρίσης. Ὁ Ἠσαΐας βλέπει ξεκάθαρα τήν ἀνυπότακτη Ἀσσυρία νά βρίσκεται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καί τὰ ἔθνη προειδοποιοῦνται ὅτι τὰ δικά τους σχέδια θά ἀποτύχουν, ὁ λόγος τους δέν θά σταθεῖ, "ἐπειδή ὁ Θεός εἶναι μαζί μας".

3. Ἡ Σιών καί ὁ Ἐμμανουήλ "ὅς κατοικεῖ ἐν τῷ ὄρει Σιών" (Ἦσ. 8,18β):

Ὁ Ἠσαΐας ἀνοίγει (1,8.21.26), καί κλείνει (8,16-18) τήν αὐτοβιογραφία του μέ τήν Σιών, ἡ ὁποία ἀναφέρεται ὡς "τό ὄρος τοῦ Κυρίου καί ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ".

Ἡ φράση **"ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ"** (2,3β) δείχνει ὅτι ὁ ναός δέν ἀποτελεῖ μόνον σημεῖο ἀναφορᾶς τῶν πιστῶν ἰσραηλιτῶν, ἀλλὰ καθίσταται καὶ ἕνας ἱερός τόπος ὅπου ὅλα τὰ ἔθνη μποροῦν νά καταφύγουν γιὰ νά ἀναζητήσουν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ (ὅπως γινόταν στὰ μαντεῖα τῆς Δήλου καὶ τῶν Δελφῶν καὶ τὰ ἱερά τῆς Αἰγύπτου ἢ τῆς Μεσοποταμίας). Ὁ ἴδιος ὁ Ἡσαΐας δίνει τὴ συμβουλή του σέ ἀπεσταλμένους τῶν Φιλιστῶν (18,1) καὶ τῶν Αἰγυπτίων (19,1) μέσα στό χῶρο τοῦ ναοῦ, ὅπου ἔζησε καὶ ἔδρασε ὡς προφήτης. Ὁ λόγος του δέν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπὸ τόν ἴδιο τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος μίλησε μέσω ἐκείνου. Συγκεκριμένα οἱ Ψαλμοί 46, 48 καὶ 76 ἀποκαλοῦνται τὰ **"Ἄσματα τῆς Σιών"** καὶ ἀποδίδονται ἀπὸ τὴν παράδοση στοὺς Ἀσαφίτες καὶ τοὺς Κοραχίτες.

Στό ὄραμα τῆς κλήσης τοῦ Ἡσαΐα (6,1 ἐξ.) ὑπάρχουν **δύο παραστάσεις γιὰ τὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ τόσο στὸν οὐρανό, ὅσο καὶ στό ναό τῆς Ἱερουσαλήμ**, ὅπου φαίνεται νά συνυπάρχουν (στίχοι 1 καὶ 6). Ἐπομένως, ἡ ἀντίληψη γιὰ κατοικία τοῦ Θεοῦ στὸν οὐρανό δέν ἀντιφάσκει μέ τὴν ἀντίληψη τοῦ ναοῦ **ὡς κατοικητηρίου τοῦ Γιαχβέ**. Τό πρόβλημα προκύπτει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι πουθενά στὴν Παλαιὰ Διαθήκη δέν ὑπάρχει μιά συστηματικὴ ἀνάπτυξη τῆς σχετικῆς ἀντίληψης. Κάθε φορά τονίζεται μιά μόνο ὀπτική γωνία - ὁ οὐρανός, ἡ γῆ, ἡ Σιών, ὁ Ναός - χωρὶς ἐντούτοις νά χάνεται ἡ συνολικὴ παράσταση. Στό πλῆθος τῶν Παλαιοδιαθητικῶν χωρίων ὁ λόγος γιὰ τὴν κατοικία τοῦ Θεοῦ, τὸν τόπο τῆς κατοικίας ἢ τοῦ θρόνου του δέν φαίνεται νά δίνει μιά ἐνιαία παράσταση. Ὁ ναός τῆς Ἱερουσαλήμ ἢ ἡ Σιών ἀπὸ τὴ μιά μεριά, ὁ οὐρανός ἢ κάποια περιοχὴ τοῦ οὐράνιου χώρου ἀπὸ τὴν ἄλλη μνημονεύονται συχνά ὡς κατοικητήρια τοῦ Γιαχβέ χωρὶς τὴν παραμικρὴ προσπάθεια συμβιβασμοῦ τῶν σχετικῶν παραστάσεων.

Ἡ ἀπειλή πρὸς τὸν Ἰούδα εἶναι μιά ἀπειλή πρὸς τὴν Σιών ὅπου ὁ Γιαχβέ εἶναι Παρῶν, ἐξασφαλίζοντας τὴ ματαιότητά ὅλων τῶν σχεδίων τῶν ἐθνῶν πού κατευθύνονται ἐνάντια στό λαό τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ τὸν τόπο τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς σταθερότητας, ὅπου τὰ ἔθνη θά προσκυνήσουν τὸν Γιαχβέ (Ἡσ. 8,18 καὶ Ἡσ. 31,4-5). Τονίζει τὸ ἀπόρθητο τῆς Σιών, πού εἶναι ἡ κατοικία τῆς μεγαλειότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Γιαχβέ γιὰ νά ἐνισχύσει τὸν βασιλιά τοῦ Ἰούδα προκειμένου νά κρατήσῃ μιά οὐδέτερη στάση.

Ἡ προφητεία τῆς ἐπερχομένης κρίσης λόγω τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λαοῦ δέν κόβει κάθε ἐλπίδα. Ὅπως εἶδαμε, τὸ "σημεῖο-Ἐμμανουήλ" στό: Ἡσ. 7,14, 8,8.10 δείχνει πέρα ἀπὸ τὴν ἄμεση κρίση τοῦ Συρο-εφραιμιτικοῦ πολέμου καὶ τὴν τραγωδία, πρὸς τὴν Νέα Ἐποχὴ, τὸ Βασίλειο τοῦ Θεοῦ. Παρὰ τὰ ἐπερχόμενα δεινά τοῦ Ἰσραήλ "οἱ καταλελειμμένοι καὶ οἱ σωζόμενοι" (Ἡσ. 37,31-32) θά ἀποτελέσουν τὸ ἱερό "κατάλοιπο", τὸ ὁποῖο δέν ἐννοεῖται ὡς πολιτικο-στρατιωτικὴ ὄντοτητα, ἀλλὰ ὡς φορέας θρησκευτικός, ὁ ὁποῖος ἀπαρτίζεται ἀποκλειστικά ἀπὸ ἐκείνους πού πιστεύουν στό Γιαχβέ καὶ τὸν ἐμπιστεύονται. Μέχρι νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐλπίδα γιὰ λύτρωση, στό μεσοδιάστημα ὁ προφήτης ἀντιλαμβάνεται ὅτι ὁ ἴδιος, ἡ γυναίκα του καὶ τὰ παιδιά του (συμπεριλαμβανομένου τοῦ Ἐμμανουήλ) μέ τὰ συμβολικά τους ὀνόματα καθίστανται σύμβολα καὶ σημεῖα ὑπενθύμισης στόν Ἰούδα καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ὅτι ὁ Θεός ἔχει μιλήσει, προειδοποιήσει καὶ ἐνδυναμώσει αὐτοὺς πού βρέθηκαν πρὶν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῶν τῶν σκοτεινῶν ἢ "σιωπηλῶν ἐτῶν". Ὁ Γιαχβέ τῶν Δυνάμεων, ὁ Θεός τῆς ἱστορίας καὶ τῆς κρίσης συνεχίζει νά

ἔχει οἶκο Του τὴν κορυφή τῆς Σιών, ἀπὸ ὅπου ὅλα τὰ μελλοντικά πράγματα θὰ ἀπορρέουν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ θὰ καταλήγουν ἐκεῖ.

Τὰ ταραχώδη γεγονότα πού περιγράφονται στό Ἡσ. 8,19-23 ὡς συνέπεια τῆς ἑλλιποῦς πίστεως, βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ Θεοῦ καὶ πορεύονται σύμφωνα μέ τὴ θέλησή Του. Θὰ προηγηθεῖ ἡ εἰλικρινής μετάνοια καὶ μετὰ ἡ ἐπιστροφή στό Θεό. Ὁ σκοπός καὶ ἡ ὑπόσχεσή Του παραμένουν βέβαιες. Ἐκεῖνος ἔχει ὑποσχεθεῖ τὴν παρουσία Του στή Σιών. Καθόσον ὁ Θεός εἶναι παρὼν, ἡ πόλη εἶναι ἀσφαλής. Τό κλειδί γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ κειμένου εἶναι ἡ ἔκκληση στήν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ. Ἡ μόνη ἐγγύηση σωτηρίας εἶναι ὁ Θεός ὁ Ὅποιος ἐπιφυλάσσει τὴν ἐμφάνισή Του μέσα στό χρόνο καὶ στό φῶς, πού δέν πρόκειται νά ξεθωριάσει, οὔτε νά χαθεῖ, ἀρκεῖ νά μάθουν νά τό ἐμπιστεύονται.

Ἡσαΐου κεφάλαιο 8, στίχοι 16-23)

Μασσοριτικό Κείμενο (MK) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') -Νεοελληνικό κείμενο (NE)

16Θα φυλάξω τη μαρτυρία, θα εμπιστευθῶ τη διδασκαλία στους μαθητές μου. 17Ο Κύριος τώρα κρύβεται ἀπὸ τους ἀπογόνους του Ἰακώβ· ἐγὼ ὅμως θα τον περιμένω. 18Να ἴμαι, ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά που μου ἔδωσε ὁ Θεός, εἴμαστε σύμβολα καὶ σημεῖα γιὰ τον Ἰσραὴλ ἐκ μέρους του Κυρίου του σύμπαντος, που κατοικεῖ στο ὄρος Σιών. 19Θα σας πούνε: «Συμβουλευτεῖτε τὰ πνεύματα των νεκρῶν καὶ τους μάντις που ψιθυρίζουν καὶ μουρμουρίζουν. Δεν πρέπει ἕνας λαός νὰ συμβουλευεταί τους θεούς του; Νὰ ρωτᾶει τους νεκρούς γιὰ τους ζωντανούς;» 20Ἡ μόνη ἀπάντηση εἶναι: Κρατήστε τη διδασκαλία του Κυρίου καὶ τη διδαχὴ του. Ὅποιος δὲν ἀκολουθεῖ αὐτὴ τὴν προσταγή, γι' αὐτόν δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα. 21Οἱ ἄνθρωποι περιφέρονται στη χώρα βασανισμένοι καὶ πεινασμένοι· λιμοκτονοῦν, ἀγανακτοῦν καὶ καταριούνται το βασιλιά καὶ το Θεό τους. Στρέφονται πρὸς τον οὐρανό, 22μετὰ κοιτᾶνε πρὸς τη γη, ἀλλὰ κι ἐκεῖ βλέπουν μονάχα θλίψη καὶ σκοτεινιά, σκληρὴ καταπίεση καὶ νύχτα δίχως μιὰ στάλα φῶς. 23αΚαὶ νὰ ξεφύγουν ἀπ' αὐτὴν δὲν θα μποροῦν.

Ο': Τότε φανεροὶ ἔσονται οἱ σφραγιζόμενοι τὸν νόμον τοῦ μὴ μαθεῖν. καὶ ἐρεῖ· μενῶ τὸν Θεὸν τὸν ἀποστρέψαντα τὸ πρόσωπόν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου Ἰακώβ καὶ πεποιθῶς ἔσομαι ἐπ' αὐτῶ ἰδὸν ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός, καὶ ἔσται σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ παρὰ Κυρίου σαβαώθ, ὃς κατοικεῖ ἐν τῷ ὄρει Σιών. καὶ ἐὰν εἴπωσι πρὸς ὑμᾶς· ζητήσατε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς φωνοῦντας, τοὺς κενολογοῦντας, οἱ ἐκ τῆς κοιτίας φωνοῦσιν, οὐχὶ ἔθνος πρὸς Θεὸν αὐτοῦ ἐκζητήσουσι; τί ἐκζητοῦσι περὶ τῶν ζώντων τοὺς νεκρούς; νόμον γὰρ εἰς βοήθειαν ἔδωκεν, ἵνα εἴπωσιν οὐχ ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, περὶ οὗ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ. καὶ ἦξει ἐφ' ὑμᾶς σκληρὰ λιμός καὶ ἔσται ὡς ἂν πεινάσητε, λυπηθήσεσθε καὶ κακῶς ἐρεῖτε τὸν ἄρχοντα καὶ τὰ πάτρια, καὶ ἀναβλέψονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ εἰς τὴν γῆν κάτω ἐμβλέψονται, καὶ ἰδοὺ ἀπορία στενὴ καὶ σκότος, θλίψις καὶ στενοχωρία καὶ σκότος, ὥστε μὴ βλέπειν, καὶ οὐκ ἀπορηθήσεται ὁ ἐν στενοχωρίᾳ ὢν ἕως καιροῦ.

[NE: Τότε θα φανερωθούν, όσοι από τους Ιουδαίους όπως ακριβώς σαν να έχουν σφραγισθεί με νοητή σφραγίδα με τον νόμον του Θεού και θα ξεχωρίσουν από τους άλλους, οι οποίοι δεν θέλουν να ακούσουν και να μάθουν τον Νόμον. Κάθε ευσεβής θα πει· “εγώ θα περιμένω με πίστη και ελπίδα τον Θεόν, ο οποίος τώρα έχει αποστρέψει με δίκαιη αγανάκτηση το πρόσωπόν του από τους Ισραηλίτες. Θα στηρίζω την πεποίθησή (πίστη) μου σ’αυτόν και μόνον”. Ιδού εγώ, λέει, ο προφήτης Ησαΐας, και τα παιδιά, τα οποία μου έδωσε ο Θεός και τα οποία με τα συμβολικά ονόματά τους προαναγγέλλουν μεγάλα και καταπληκτικά γεγονότα στον οίκον του Ισραήλ εκ μέρους Κυρίου του παντοκράτορος, ο οποίος κατοικεί στον ναόν, που βρίσκεται στην Σιών της Ιερουσαλήμ. Εάν δε ασεβείς και άπιστοι άνθρωποι σας πουν· αναζητήσατε τους εγαστρομίθους, για να παρέτε από αυτούς πληροφορίες και οδηγίες για την σωτηρία σας, αναζητήσατε εκείνους, οι οποίοι φωνάζουν τους νεκρούς από την γη, τους ματαιολόγους αγύρτας, οι οποίοι μιλούν με την κοιλιά τους, μη τους ακούσετε. Γιατί ορθό και προτιμότερο δεν είναι να απευθυνθεί το έθνος προς τον Θεό και απ’αυτόν να ζητήσει καθοδήγηση και παρηγοριά; Τι ζητούν να μάθουν και τι θα βρουν οι ζωντανοί, που καταφεύγουν στους νεκρομάντις; Στον Θεό πρέπει να καταφεύγουν, διότι ο Κύριος έδωκε τον Νόμον του προς βοήθεια μας. Εάν δε αυτόν δεχθούν και τηρήσουν, πληροφορημένοι πλέον από την προσωπικήν τους πείραν θα πουν· ότι δεν υπάρχει άλλο πολυτιμότερον πράγμα στον κόσμο αυτόν από τον νόμον του Κυρίου. Δεν υπάρχουν δώρα, με τα οποία θα μπόρεσει κανείς να ανταλλάξει αυτόν. Αλλά για την απιστία σας θα έλθει εναντίον σας μεγάλη πείνα· υπό το κράτος δε της μεγάλης αυτής πείνας θα έχετε θλίψεις και ταλαιπωρίες τόσες πολλές, ώστε θα κακολογήσετε τον βασιλιά σας και τους παραδεδομένους πατέριους θεσμούς. Επάνω δε στην απελπισία τους θα σηκώνουν αυτοί τα μάτια τους στον ουρανόν άνω· θα ρίχνουν τα βλέμματά τους κάτω στη γη για να αναζητήσουν βοήθεια και σωτηρία και ιδού, σκοτάδι και αποπνικτική απορία (απελπισία) θα υπάρχει ολόγυρά τους. Θλίψη και στενοχώρια και σκοτάδι, ώστε από τη στενοχώρια και τη ζάλη τους να μην βλέπουν. Αυτοί που θα φτάσουν σ’ αυτή την στενοχώρια και την απελπισία, δεν θα μείνουν για πάντα έτσι απελπισμένοι/καταπιεσμένοι, αλλά μέχρι έναν ορισμένο καιρό.]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'
Ο "ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ"
ΩΣ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ
[Ήσ. 8,23β (9,1) -9,4(5)]

Ο προφήτης προσπαθεί νά αλλάξει τή διάθεση τοῦ ὀλέθρου καί τῆς θλίψης πού κυριαρχοῦσε στήν προηγούμενη ἐνότητα (8,19-22). Στήν ἀγωνία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ὁ Ἡσαΐας ἀπαντᾷ ὅτι δέν ὑπάρχει μέλλον καί "χάραμα" ἐκεῖ ὅπου ψάχνουν, δηλαδή στούς μάντεις καί τούς προικισμένους μέ μαντικές ἱκανότητες. Ὅσοι ἀποφασίζουν νά περπατήσουν ταπεινά καί μέ πίστη στό Θεό καί στόν προφητικό λόγο Του μόνον αὐτοί μποροῦν νά ἀναμένουν μέ ἀδημονία τήν αὐγή τοῦ μέλλοντος τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία θά ἀνατείλλει καί πάλι μέσω ἑνός παιδιοῦ-θαύματος (Ήσ. 9,2-7). Αὐτό τό παιδί σκόπιμα σχετίζεται μέ τό Συρο-εφραιμιτικό πόλεμο, τό "σημεῖο-Ἐμμανουήλ" καί τό αὐτοβιογραφικό ὑλικό (7,1-8,15). Ἡ συσχέτιση αὐτή γίνεται μέ διττό τρόπο: *Πρῶτον*, ἡ ἀρχική σημείωση **"ὁ λαός ὁ περιπατῶν ἐν σκότει βλέπει μέγα φῶς"** (**Ο' "ὁ λαός ὁ καθημένος ἐν σκότει, ἴδετε φῶς μέγα"**) συνδέεται μέ τό προηγούμενο θέμα τοῦ σκότους, τό ὁποῖο πέφτει πάνω σ' αὐτούς πού ἀρνοῦνται τό λόγο τοῦ προφήτη καί στρέφονται σ' ἄλλους παρά σ' Ἐκεῖνον, (8,21-22). Καί *δεύτερον*, ἡ μεταβατική πρόταση στό 8,23(9,1) τοποθετεῖ τό ποίημα [9,2-7(1-6)] στό γενικό πλαίσιο καί τήν σκοτεινιά τῆς πολιτικῆς κρίσης, ἡ ὁποία ὅμως δέν θά καλύψει τή χώρα γιά πάντα. Ἐστιάζοντας στά βόρεια ἔθνη τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Ἡσαΐας περιγράφει μιᾶ ἐποχή κατά τήν ὁποία ὁ Θεός θά ἀντιστρέψει τήν ταπεινωτική κρίση τῶν ἐθνῶν Ζαβουλῶν καί Ναφθαλί. Οἱ τρεῖς ἐπαρχίες, πού ἀναφέρονται στό στίχο 9,1 (8,23) ὡς: 1) "ἡ ὁδός τῆς θαλάσσης", 2) "ἡ ἄλλη πλευρά τοῦ Ἰορδάνου" καί 3) "ἡ περιοχή τῶν Ἐθνῶν" ἢ ἡ Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, εἶναι ὑποδουλωμένες σέ εἰδωλοατρικά ἔθνη. Γι' αὐτό καί θά εἶναι οἱ πρῶτες πού θά τίς θυμηθεῖ τό χάραμα τῆς δόξας, ἂν καί δέν ἀφορᾷ τήν παρούσα γενιά.

Τό Ήσ. 8,23β (9,1) **«Στο παρελθόν ο Κύριος περιφρόνησε την περιοχή του Ζαβουλῶν κι αυτήν του Νεφθαλί· στο μέλλον ὅμως θα δοξάσει αυτές τις περιοχές, που βρίσκονται προς το δρόμο της θάλασσας, καθώς και τη χώρα ανατολικά του Ιορδάνη, στην περιοχή των ἐθνῶν»** σχηματίζει μιᾶ γνήσια εἰσαγωγή σ' αὐτή τήν προφητεία καί κρατᾷ τό κλειδί γιά τήν κατανόηση τοῦ χωρίου πού ἀκολουθεῖ. Μ' αὐτό τόν τρόπο ὁ Ἡσαΐας προφητεύει τόσο τήν ἄμεση λύτρωση καί ἐλευθερία τῶν περιοχῶν πού ἀναφέρονται στό στίχο αὐτό, ὅσο καί τήν ἄνοδο ἑνός υἱοῦ Δαυῖδ ὁ ὁποῖος θά ἐκπλήρωνε ὅλες τίς ἐλπίδες τοῦ λαοῦ. Τό πεδίο τοῦ ὄραματός του πρωτοδιευρύνεται στό Ήσ. 9,1(2). Δέν ἐπεκτείνεται βέβαια πρὸς τά ἔθνη, ἀλλά πρὸς ὀλόκληρο τόν Ἰσραήλ (ὅπως στό Ήσ. 5,30). Ἡ χώρα τοῦ Γιαχβέ εἶχε γίνει μιᾶ χώρα στήν σκιά τοῦ θανάτου, λόγω τῆς μαζικῆς ἀποστασίας τῶν κατοίκων τῆς καί τοῦ ἔθνους γενικότερα. Τό "λεῖμμα" τοῦ Ἰσραήλ ἐγκαταλελειμένο μέσα στήν ἐρημη καί σκοτεινή χώρα παρατηρεῖ ἕνα σπουδαῖο φῶς. Εἶναι τό φῶς τῆς πνευματικῆς καί ὑλικῆς λύτρωσης, τό ὁποῖο ξεπροβάλλει πάνω ἀπό τό κεφάλι του καί περιλαμβάνει πρῶτα τήν εὐλογία καί μετά τήν εὐδαιμονία τῆς **Νέας Ἐποχῆς**.

Ησαΐου κεφάλαιο 9, στίχοι ΜΚ:8,23β//Ο':9,1 έως ΜΚ: 9,4//Ο':9 (5)

Μασσοριτικό Κείμενο (ΜΚ) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') -Νεοελληνικό κείμενο (NE)

8,23β: Στο παρελθόν ο Κύριος περιφρόνησε την περιοχή του Ζαβουλών κι αυτήν του Νεφθαλί· στο μέλλον όμως θα δοξάσει αυτές τις περιοχές, που βρίσκονται προς το δρόμο της θάλασσας, καθώς και τη χώρα ανατολικά του Ιορδάνη, στην περιοχή των εθνών»

Ησ. 9,1 (Ο') Τοῦτο πρῶτον πίε, ταχὺ ποίει, χώρα Ζαβουλών, ἡ γῆ Νεφθαλίμ ὁδὸν θαλάσσης καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τὴν παραλίαν κατοικοῦντες καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, τὰ μέρη τῆς Ἰουδαίας.

Ησ. 9,1(NE) Πιες πρώτα αυτό το πικρό ποτήρι, σύντομα κάμε αυτό. Πιες το ποτήρι συ, η χώρα της Ζαβουλών και της Νεφθαλίμ. Σεις, που κατοικείτε την οδό, η οποία οδηγεί προς την Μεσόγειο Θάλασσα, και οι άλλοι, που κατοικείτε στην παραλία της λίμνης Γεννησαρέτ· οι κάτοικοι ανατολικά του Ιορδάνου, η Γαλιλαία αυτή των εθνών και ολόκληρη η Ιουδαία.

1Ο λαός που βάδιζε μες στα σκοτάδια είδε ένα φως λαμπρό· και λάμπει φως πάνω σ' αυτούς που κατοικούνε σε τόπο σκοτεινό.

Ησ. 9,2(Ο') ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἴδετε φῶς μέγα· οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμπει ἐφ' ὑμᾶς.

Ησ. 9,2(NE) Ο λαός των χωρών αυτών, που βρίσκεται και ζει στο πνευματικό σκοτάδι, θα δούν πρώτοι το μεγάλο φως του Μεσσία. Σε σας, που κατοικείτε στη χώρα, όπου επικρατεί η σκία του θανάτου, θα λάμπει το σωτήριο και χαρμόσυνο φως.

2Μυριάριθμο κάνεις το έθνος, Κύριε, του αυξάνεις τη χαρά· χαίρονται μπρος σου όπως χαίρονται στο θέρο, όπως πανηγυρίζουν όταν μοιράζονται τα λάφυρα.

Ησ. 9,3(Ο') τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ, ὃ κατήγαγες ἐν εὐφροσύνῃ σου, καὶ εὐφρανθήσονται ἐνώπιόν σου ὡς οἱ εὐφραϊνόμενοι ἐν ἀμήτῳ καὶ ὃν τρόπον οἱ διαιρούμενοι σκύλα.

Ησ. 9,3(NE) Το μεγαλύτερο μέρος του λαού, που πίστευσε, και το οποίο, Κύριε, αποκατέστησες στην ευφροσύνη σου με το φως και την σωτηρία, που θα δώσει ο Μεσσίας, αυτοί θα ευφρανθούν ενώπιόν σου, όπως ευφραίνονται οι γεωργοί κατά την ώρα του θερισμού και οι νικητές κατά την ώρα, που μοιράζονται μεταξύ τους τα λάφυρα.

3Διότι σύντριψες το βαρύ ζυγό τους και το ραβδί που χτύπαγε τους ώμους τους, το μαστίγιο του δυνάστη τους, καθώς τότε που νίκησες το λαό της Μαδιάμ.

Ησ. 9,4(Ο') διότι ἀφήρηται ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ' αὐτῶν κείμενος καὶ ἡ ῥάβδος ἡ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν· τὴν γὰρ ῥάβδον τῶν ἀπαιτούντων διεσκέδασε Κύριος, ὡς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπὶ Μαδιάμ.

Ησ. 9,4(NE) Διότι θα έχει πλέον αφαιρεθεί από αυτούς ο ζυγός της δουλείας, που τους βάρυνε, όπως επίσης από τον τράχηλό

τους η οδυνηρή ράβδος εκείνων, που τους καταδυναστευαν. Διότι την ράβδο εκείνων, που τους εξανάγκαζαν σε έργα δουλείας, την συνέτριψε και την διεσκόρπισε ο Κύριος, όπως κατά την ημέρα, κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η συντριβή των Μαδιανιτών.

4Κάθε βαρύγδουπο υπόδημα πολεμιστή, κάθε στολή στο αίμα βουτηγμένη θα καεί, τροφή θα γίνει της φωτιάς.

Ησ. 9,5(Ο') *ὅτι πᾶσαν στολὴν ἐπισυνηγμένην δόλω καὶ ἰμάτιον μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίσουσι καὶ θελήσουσιν εἰ ἐγενήθησαν πυρίκαυστοι.*

Ησ. 9,5(NE) Διότι οι στολές και τα ιμάτια, που οι καταδυναστεύοντες συγκέντρωσαν με δόλο και απάτη και καταπίεση, θα τα αποδώσουν με το παραπάνω. Οι δε λυτρωμένοι άνθρωποι θα θελήσουν, όλα αυτά να παραδοθούν στη φωτιά.

1. Οί τέσσερις μεταβάσεις προς τή Νέα Έποχή: Τό Ησ. 9,2-3.4-5(1-2,3-4) παρουσιάζει ζωντανά "σέ μιά σειρά εικόνων, χαλαρά συνδεδεμένων μεταξύ τους" τήν πορεία τής αποκατάστασης τής "τιμῆς καὶ δόξας τῶν περιοχῶν τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ πού εἶναι προσαρτημένες στούς Ἀσσυρίους", ὅπως ἤδη ἀναγγέλλεται μέ ἀσαφείς ὅρους μέσα στό 9,1β (8,23β). **Ἡ Νέα Έποχή, τῆς ὁποίας θεμελιωτής θά εἶναι ὁ Ἐμμανουήλ, περιγράφεται ὡς προοδευτική μετάβαση καί κλιμακώνεται σέ τέσσερα στάδια:**

α. Ἡ πρώτη μετάβαση ἀπό τό σκοτάδι στό φῶς [Ἡσ. 9,1(2)] θά πραγματοποιηθεῖ ἀπό τόν ἡγεμόνα (Δαυϊδικῆς καταγωγῆς) καί θά ἀφορᾷ ὅλο τόν περιούσιο λαό. Ὁ ὅρος "**ὁ λαός**" δηλώνει πρῶτα τόν λαό πού ἀναφέρεται στό 8,23 (9,1), καί ἔπειτα ὅλο τόν περιούσιο λαό βορείου καί νοτίου βασιλείου, ἀφοῦ δαυϊδίδης ἡγεμόνας θά διώξει τό σκοτάδι, ἀπόγονοι τῶν ὁποίων εἶχαν συγκροτήσῃ τό βασίλειο τοῦ Δαυῖδ [στ. 6 (7)]. Ἐπίσης ἡ φράση "**ἐν τῇ χώρᾳ τῆς σκιᾶς τοῦ θανάτου**" ἀπαντᾷ μόνον ἐδῶ. Βέβαια δέν γνωρίζουμε ἂν ἐννοεῖ τή χώρα τοῦ Ἰσραήλ προσωρινά στήν πανωλεθρία ἢ τήν Βαβυλώνα, τή χώρα τῆς αἰχμαλωσίας. Ὁ λαός παραλληλίζεται μ' ἕναν ταξιδιώτη, ὁ ὁποῖος ἀπολαμβάνει τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου μετά ἀπό μιά δύσκολη και μακριά νύχτα. Ὅπως στό Γεν. 1, ἔτσι κι ἐδῶ κυριαρχεῖ ἡ ἀντίθεση μεταξύ "φωτός" καί "σκότους". Τό φῶς συμβολίζει τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἀντανακλᾷται μέσα ἀπό τίς ἐνέργειές Του. Εἶναι μιά εἰκόνα σωτηρίας καί ὁ ἀντίποδάς της, τό σκοτάδι, παρουσιάζει μιά κατάσταση δυστυχίας, θλίψης καί δουλείας. Ὅμως ἀπαραίτητο στοιχεῖο ἀκόμη καί γι' αὐτούς πού βρίσκονται στό φῶς εἶναι ἡ παρουσία καί τό σωτηριῶδες ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ. Ἐτσι θά μπορούν νά δοῦν τή ζωή ὡς ἕναν τόπο καί ἕνα ἐνδεχόμενο ἐλευθερίας καί εὐτυχίας (ὅπως Ψλμ. 36,10, 43,3, 112,4 καί Ἰώβ 29,3).

β. Ἡ δεύτερη μετάβαση ἀπό τό πένθος στήν εὐφροσύνη [Ἡσ. 9,2(3)] πραγματοποιεῖται καί πάλι ἀπό τόν Γιαχβέ, ὁ Ὅποῖος εἶναι ὁ μοναδικός αἴτιος γιά τά σπουδαῖα ἀγαθά. Τό πρωτότυπο κείμενο εἶναι κατεστραμμένο, καί τά ἀπρόσωπα ρήματα τοῦ στίχου "μεγαλώνεις" καί "αὐξάνεις" εἶναι σκόπημα τοποθετημένα μαζί, γιά νά θέσουν τήν ἔνταση τῆς χαρᾶς σ' ἕνα ἐπίπεδο μέ τήν

έκτεταμένη θεά του πλήθους. Διατυπώνονται σε β' πρόσωπο ένικοϋ ("έσύ") τετελεσμένου και κατευθύνονται στον Γιαχβέ δηλώνοντας ότι ο Θεός έ"χει αυξήσει τη χαρά και έχει μεγαλώσει τη γιορτή". Έπειδή είναι μία χαρά πάνω στην εύλογία που έλαβαν, ο προφήτης αισθάνεται εύγνώμων προς τό Θεό γι' αυτό και διασαφηνίζει τό μέγεθος αυτής της χαράς με τη χρήση δύο εικόνων ένδεικτικων μεγάλης χαράς και απρόσμενης άφθονίας από την λυτρωτική ένέργεια του Θεού. Οί εικόνες αυτές είναι προσφυείς και συνηθισμένες στην Π.Δ. Έ η ειρηνική εικόνα της χαράς του θερισμού και της συγκομιδής (Ψλμ. 4,8, 126(125),6, Ώσ. 9,1) ύποδηλώνει ότι ή χαρά αποστρέφεται τό κακό. Έ η πολεμική εικόνα της χαράς από τη διανομή των λαφύρων και της λείας (Κριτ. 5,30, Ψλμ. 119, 162, Ήσ. 53,12) ύποδηλώνει ότι ο λαός είναι τόσο χαρούμενος, που είναι πραγματικά νικητής και θριαμβευτής. Έ η μεγάλη νίκη θά έκδηλωθει με τό χαρούμενο ξέσπασμα από τον λαό του Θεού, ο οποίος θά συγκεντρωθει ένώπιόν Του για μία έορταστική εύχαριστία στο ναό της Ίερουσαλήμ, στον τόπο της παρουσίας Του. Έ η αποκάλυψη του Θεού μέσω του Υιού Του, συνεπάγεται την απομάκρυνση όλων όσων φόβιζαν τον λαό και την αντικατάστασή τους με την πραγματική χαρά, ένω όλες οι άλλες χαρές γίνονται σκόνη και στάχτη (Ψλμ. 16,11). Αυτή ή χαρά θά είναι ως μία άγια χαρά και δοξολογία "ένώπιόν Σου" (Δευτ. 12,7, 14,26)

γ. Έ τρίτη μετάβαση από τη δουλεία στην έλευθερία [Ήσ. 9,3(4)] πραγματοποιείται με τη σωτηριώδη μεσολάβηση του Γιαχβέ, ο Όποιος υπόσχεται νά θέσει ένα τέλος στη δουλεία του λαού Του. Στην παρούσα στιγμή αυτοί βρίσκονται στο έλεος του ξένου κυβερνήτη, όπως βρίσκονται τά ζώα στά άφεντικά τους ή ένας φυλακισμένος στη φυλακή. Έ η αλλαγή προξενείται από την εισαγωγή ενός συμβολισμού. Ο Ίσραήλ παραλληλίζεται μ' ένα ζώο που φορά τον ζυγό στους ώμους του και στον λαιμό του και προορίζεται νά δουλέψει με τον όδηγό του, ο οποίος χρησιμοποιεί τό ραβδί πάνω του. Ο Έμμανουήλ θά φέρει ένα τέλος στην ύποτέλεια του Ίσραήλ σπάζοντας σε κομμάτια και τά δύο, τον ζυγό και την βέργα του όδηγητή και καταργώντας τό βάρος του ύποζυγίου και τά χτυπήματα. Ώς ένας νικητής βασιλιάς καταγόμενος από τον Δαυΐδ (9,7, 11,1.10) θά λυτρώσει τελικά τον Ίσραήλ από τους καταπιεστικούς του έχθρους. Αυτό τό τέλος θά έπέλθει με τίς άσθενείς ανθρώπινες δυνάμεις και κυρίως με τη βοήθεια του Θεού. Και αυτό θέλει νά δηλώσει με τη φράση "**ως κατά την ήμέραν της Μαδιάμ**" ύπονοώντας την παύση ενός άλλου ξένου τυράννου, ή οποία δέν έπέρχεται μέσω των ανθρώπινων στρατιωτικων δυνάμεων, αλλά μόνον με τη δύναμη του Γιαχβέ και τη συμμετοχή του "λείμματος" στην τελική λύτρωση. Όπως ο Γεδεών κατακερμάτισε τους σκληρούς Μιδιανίτες (9,4-5 και Κριτ. 7), έτσι και ο λαός επαναπαρουσιάζεται έδω με μία συλλογική έννοια και κατορθώνει νά εύφρανθει ουσιαστικά. Σε καμία περίπτωση ο προφήτης δέν λέει ότι τό "φώς" θά λάμψει, ή αλλαγή των τυχων θά έρθει, μετά από μία μεγάλη μάχη. Οί νύξεις του σ' αυτά τά γεγονότα γίνονται για νά αποδείξουν ότι ή εικόνα, που προβάλλεται, είναι ολοκληρωτικά έφικτή, περιγράφοντας τό χαρακτήρα και τη δύναμη του Έμμανουήλ.

δ. Έ τέταρτη μετάβαση από τον πόλεμο στην ειρήνη [Ήσ. 9,4(5)] γίνεται με την καταστροφή των στρατιωτικων ένδυμάτων ως μία ένδειξη τετρατισμού

τοῦ πολέμου. Ἄνθρωποι θά χαροῦν, ἐπειδή ἡ ἐποχή τῆς καθολικῆς καί ἀπαραβίαστης εἰρήνης ἔχει ξεκινήσει (2,4) καί ὁ πόλεμος καταργεῖται. Κάθε τι πού ἀναφέρεται σ' αὐτόν, π.χ. ὅλες οἱ θορυβώδεις στρατιωτικές μπότες, οἱ αἱματοβαμμένοι μανδῦες, οἱ στολές τῶν στρατιωτῶν καί γενικά ὀλόκληρος ὁ "στρατιωτικός ἐξοπλισμός" ὡς σύμβολα δύναμης αὐτῶν πού τά φοροῦσαν, θά καταστραφοῦν στή φωτιά ἐξαλείφοντας τά ἴχνη τῆς κατοχῆς. Ἡ λεία τοῦ πολέμου θά ἀνήκει οὐσιαστικά στό θεῖο καθοδηγητή. Αὐτή ἡ εἰκόνα γιά τήν κατάπαυση τοῦ πολέμου εἶναι μοναδική καί γεμάτη δύναμη.

Μέσα στό ὄραμα τοῦ Ἡσαΐα [8,23-9,6 (9,1-7)] ὅλα αὐτά τά γεγονότα, πού διακηρύσσονται, εἶναι μελλοντικά, ἄν καί διατυπώνονται σέ παρακείμενο (προφητικοί παρακείμενοι) σάν νά πρόκειται γιά ὀλοκληρωμένες πράξεις. Ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς νέας ἐποχῆς πού ὁ Θεός σκοπεύει νά ἐγκαινιάσει, ἐκφράζεται μέ τή γέννηση ἑνός παιδιοῦ-θαύματος τοῦ "Ἐμμανουήλ", τήν ἀνοδό του στό θρόνο καί τή διακυβέρνησή του. Ὁ προφήτης συνδέει τόν Μεσσία μέ τό μωρό-Ἐμμανουήλ καί τήν παιδική του ἡλικία προκειμένου νά καταστῆ τό φῶς καί ἡ χαρά τοῦ λαοῦ καί νά τούς ὀδηγήσει μέσα ἀπό διάφορα στάδια στή λύτρωση. Ἀπευθύνεται στίς ἰδιαιτέρες αἰτίες τῆς χαρᾶς τοῦ λαοῦ καί τῆς σπουδαίας μελλοντικῆς λύτρωσης ὅσων ἐμπιστεύονται τή Τορά καί τή δική του μαρτυρία.

Τρία μοτίβα τῶν ἀνακοινώσεων εἰσάγονται μέ τή λέξη **ki [= Ο' "διότι"]**, τό ὀποῖο ἴσως ἐδῶ νά μεταφράζεται μέ τό "ἐάν", ἐπειδή αὐτοί οἱ στίχοι ἀνεβαίνουν μιά κλίμακα!

Ἡ πρώτη ἀνακοίνωση μέ τή λέξη **ki [= Ο' "διότι"]**, ἀναφέρεται στό παρελθόν -στή νίκη πού ἐπιτεύχθηκε πάνω στή Μαδιάμ μέ τή βοήθεια τῆς δύναμης τοῦ Θεοῦ καί μέ ἐλάχιστες ἀνθρώπινες δυνάμεις (Κριτ. 6-8), θρυμματίζοντας τήν ξένη κυριαρχία. Μ' αὐτό τόν τρόπο, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἐλευθερία αὐτή εἶναι ἐφικτή, διότι ὁ Θεός ἔχει ὀδηγήσει τόν Ἰσραήλ στή νίκη μέσα ἀπό ἀπίστευτες καταστάσεις ὅπως αὐτή τοῦ Γεδεών.

Ἡ δεύτερη ἀνακοίνωση μέ τό **ki [= Ο' "διότι"]**, ἀναφέρεται στό μέλλον, δηλαδή τήν ἐποχή πού θάρθει, ὅταν οἱ κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ τῶν πολιτικῶν θά ἀλλάξουν καί ὁ λαός δέν θά ἀσχολεῖται πιά μέ τόν πόλεμο (βλ. Ἡσ. 2,4), μιά καί θά ἔχει σημάνει τό τέλος του.

Ἡ τρίτη ἀνακοίνωση μέ τό **ki [= Ο' "διότι"]**, τήν ὀποία θά δοῦμε στήν ἐπόμενη ἐνότητα, εἰσάγει σέ μιά νέα κατάσταση, ἡ ὀποία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐνέργειας τοῦ Θεοῦ. Προσλαμβάνει ρήματα, τά ὀποία ἀναγγέλλουν ἕνα ἔνδοξο γεγονός, μιά πραγματικότητα, μέ τήν ἔννοια ὅτι αὐτή ἡ πραγματικότητα εἶναι σταθερά ἐγκαθιδρυμένη στό σκοπό τοῦ Θεοῦ, ὅμως δέν ἔχει ἀκόμη πραγματοποιηθεῖ ἐντελῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'
Ο "ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ"
ΩΣ Ο ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
[Ήσ. 9,5- 6(6-7)]

Ήσαϊου κεφάλαιο 9, στίχοι ΜΚ: 9,5-6 // Ο':9,6-7

Μασοριτικό Κείμενο (ΜΚ) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') -Νεοελληνικό κείμενο (ΝΕ)

5Διότι γεννήθηκε για μας ένα παιδί, μας δόθηκε ένας γιος: πάνω στους ώμους του η εξουσία θα μένει και τ' όνομά του θα 'ναι: Σύμβουλος θαυμαστός, Θεός ισχυρός, αιώνιος Πατέρας και της Ειρήνης Αρχοντας.

Ήσ. 9,6 (Ο') *ὅτι παιδίον ἐγενήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλής ἄγγελός, θαυμαστός σύμβουλος, Θεὸς ισχυρός, ἐξουσιαστής, ἀρχῶν εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ἐγὼ γὰρ ἄξω εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, εἰρήνην καὶ ὑγίειαν αὐτῶ.*

Ήσ. 9,6 (ΝΕ) *Αυτά δε θα πραγματοποιηθούν, διότι θα γεννηθεί για μας παιδί, θα δοθεί σ' εμάς ο γιός αυτός, του οποίου η αρχή και η εξουσία υπάρχει απ' αρχής πάνω στους ώμους του και θα ονομάζεται το όνομά του αγγελιοφόρος της μεγάλης βουλής του Θεού, θαυμαστός σύμβουλος, Θεός ισχυρός, εξουσιαστής, αρχηγός της ειρήνης, πατήρ του μέλλοντος αιώνας. "Εγώ, λέει ο Θεός, θα φέρω την ειρήνη στους αρχοντες, ειρήνη και υγεία θα χορηγήσω στο παιδί αυτό.*

6Μεγάλη θα 'ναι η εξουσία του, και η ειρήνη ατέλειωτη· στο θρόνο θα καθίσει του Δαβίδ και το βασίλειό του θα το θεμελιώσει και θα το στηρίξει στο δίκαιο και στο σωστό από τώρα και για πάντα. Αυτό θα το κάνει η φλογερή αγάπη του Κυρίου του σύμπαντος.

Ήσ. 9,7 (Ο') *μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὄριον ἐπὶ τὸν θρόνον Δαυὶδ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ κατορθῶσαι αὐτὴν καὶ ἀντιλαβέσθαι αὐτῆς ἐν κρίματι καὶ ἐν δικαιοσύνῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ ζῆλος Κυρίου σαβαὼθ ποιήσει ταῦτα.*

Ήσ. 9,7 (ΝΕ) *Η βασιλική του εξουσία θα έχει απεριόριστη έκταση, θα εκτείνεται σ' όλη την οικουμένη. Της δε ειρηνικής του βασιλείας δεν θα υπάρχει τέλος. Αυτός θα ανορθώσει τον θρόνο και την ένδοξη βασιλεία του προφητάνακτος Δαβίδ, θα αναλάβει και θα φέρει εις πέρας το έργο αυτής της ανόρθωσης με δικαίη κρίση από τώρα και στους αιώνας των αιώνων". Η άπειρη αγάπη του Κυρίου παντοκράτορας προς τον λαό του θα πραγματοποιήσει αυτά.*

Ο άπιστος μονάρχης μέ τις κοντόφθαλμες άμυντικές πολιτικές και συμμαχίες βυθίζει τό έθνος στην άπελπισία, άφοῦ ή άσφάλεια πού παρέχεται

είναι προσωρινή και έπισηφαλής. Στο Ήσ. 9,5-6(6-7) ό Ήσαΐας δίνει μιά απόκριση βαθειά στις καρδιές τών ανθρώπων κάθε έποχής πού κουράζονται από τήν έναπόθεση τών έλπίδων τους σέ υλικά αγαθά και ανθρώπινους συνασπισμούς μέ μόνο και κύριο "έπίτευγμα" τήν καταπίεση, τόν πόλεμο και τήν ανασφάλεια του μέλλοντος. Πάνω στις δύο προηγούμενες προτάσεις, οί όποίες εισάγονται μέ τό ki [= Ο' "διότι"], χτίζει τώρα μιά τρίτη, ή όποία αιτιολογεί τήν προφητική δοξολογία του Θεού. Η έκδήλωση τής χαράς του λαού για τόν θρίαμβο τής λύτρωσης του μέσω του ιδανικού μονάρχη ως αντίποδα του άπιστου αποτελεί τήν κορύφωση. Η απόκρισή του περιλαμβάνει τήν ανακοίνωση για τή "γέννηση" ή τήν ένθρόνιση ενός νέου Δαυΐδικου παιδιού ως μιά προσφορά και ένα "δωρο" του Θεού για τή νέα έποχή ειρήνης, όπως συμβαίνει και μέ τό "σημείο Έμμανουήλ" του Ήσαΐα.

Τό ενδιαφέρον και σ' αυτό τό χωρίο [Ήσ. 9,5-6(6-7)] έστιάζεται **στόν έρχομό ενός παιδιού**, τό όποιο αναφέρεται μέ τούς όρους "**παιδίον**" [για να δοθεί έμφαση στό βρέφος πού μόλις έχει απογαλακτισθεί (Γεν. 21,8)] και **«γιό» (ben) για κάπως μεγαλύτερο παιδί**. Ο προφήτης θέλει να συνδέσει αυτή τή γέννηση του παιδιού μέ τό λαό του γι' αυτό και χρησιμοποιεί άφενός τά δύο ρήματα "έγεννήθη" και "έδωρήθη", τά όποια είναι προφητικοί άόριστοι, αντί μέλλοντα και άφετέρου τό ά' πρόσωπο πληθυντικού ["σέ μās"] αφήνοντας κατά μέρος τό β' πρόσωπο πληθυντικού. Αυτό όδήγησε τούς έρμηνευτές να δώσουν **δύο διαφορετικές έρμηνείες**.

Η μιά έρμηνεία έκλαμβάνει τό Ήσ. 9,5(6): **"Διότι παιδίον μās έγεννήθη, υίός μās έδωρήθη"** ως έναν ύμνο τής λεγόμενης "αυλικής ποιήσης", ή όποία είναι ήδη γνωστή στό αρχαίο Ήσραήλ και στην Αίγυπτο και σχετίζεται: α) μέ τή γέννηση του διαδόχου του θρόνου και τά όνόματα πού δίνουν κατά τή γέννησή του ή β) μέ τήν ένθρόνισή του και συνεπώς τά όνόματα είναι ένθρονιστήρια.

Η άλλη έρμηνεία θεωρεί ότι έδω γίνεται λόγος για τήν μελλοντική γέννηση του ήδη γνωστού παιδιού, του Μεσσιού-Έμμανουήλ. Γι' αυτό και οί έρμηνευτές θεωρούν τό 9,5-6 (6-7) ως ένα τμήμα βασιλικής τελετουργίας και ως μεσσιανικό κείμενο, τό όποιο επικοινωνεί μέ τούς Βασιλικούς Ψαλμούς (2, 72 και 89), καθώς και μέ τό Β'Σαμ. (Β'Βασ.) 7,12-14. **Αυτή ή γέννηση παραλληλίζεται μ' αυτή του "Έμμανουήλ"**, τής όποίας ή σημασία για τούς πιστούς όπαδούς του Ήσαΐα έδω αναδεικνύεται μέ τήν επανάληψη του "ήμιν" (Ο'). Τό ίδιο πρόσωπο πού ό προφήτης προείπε στό Ήσ. 7 ως τόν γιό τής παρθένου, ό όποιος θά έρχόταν στην ώριμότητα σέ ταραχώδεις έποχές, έδω στό Ήσ. 9,5(6) εκείνος βλέπει ως γεννημένο, και ως έχων ήδη λάβει θέση κυβερνήτη. Εκεί ό προφήτης τόν εμφανίζει ως ένα "σημείο", ένω έδω ως ένα δωρο χάριτος και τό ύψιστο "σημείο" τής θεόσταλης κυριότητας του Θεού πάνω στην ιστορία. Βέβαια ούτε εκεί, ούτε και έδω δέν μιλάει περισσότερο για τόν γιό του Δαυΐδ.

Όμως στό παρόν κείμενο ό Ήσαΐας έπισυνάπτει στό γιό του Δαυΐδ ότι **"Έπί του ώμου του ύπάρχει ή κυριαρχία του"**: Ως φορέας και σύμβολο έξουσίας εμφανίζονται ό ώμος (όπως στό Ήσ. 22,22), ό βασιλικός μανδύας ή μιά κρεμασμένη άλυσίδα. Μόνον έδω τό σκήπτρο τίθεται στους ώμους τους και

συμβολίζει τήν ασυνήθιστη διαδικασία στέψης (Ψλμ. 110,2). Βέβαια αυτό προκαλεί μιὰ αντίθεση μέ τούς ὤμους τοῦ λαοῦ, ὅπου κάθεται ὁ ζυγός τοῦ ἄρχοντα ἢ τοῦ τυράννου. Λόγω τῆς ἀπαράβατης ὑπόσχεσης τῆς αἰώνιας ἐξουσίας, ἢ ὅποια διακηρύχθηκε μέσα στό Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 7, οἱ βασιλικοί τίτλοι καί ὅλα τὰ ἐξουσιαστικά του δικαιώματα δίνουν ἔμφαση ἀφενός στήν κυβερνητική του ἰκανότητα ὡς κυβερνήτη, καί ἀφετέρου στή μεγαλοπρέπειά του ὡς θεοῦ (Ψλμ. 21,6). Αὐτό τό νεογέννητο παιδί ἐπρόκειτο νά εἶναι ἡ ἔνδοξη ἐκπλήρωση, ἢ ὅποια ἔχει ἀυξηθεῖ μέ τόν σπόρο τοῦ Δαυῖδ στήν πορεία τῆς ἰσραηλιτικῆς ἱστορίας γιά δύο λόγους. Πρῶτον, ὁ προσδοκώμενος τέλειος βασιλιάς ἐπειδή θά εἶναι ἀνθρώπινος καί θεϊκός, θά λυτρώσει ὁ ἴδιος τόν λαό τοῦ Γιαχβέ. Καί δεύτερον, ἡ παιδική πλευρά τοῦ λυτρωτῆ εἶναι σημαντική γιά τόν Ἡσαΐα, γι' αὐτό καί ἐπανεμφανίζεται στό Ἡσ. 11,6.8 (ὅπως αὐτό, φυσικά, ὑποδηλώνεται στό 7,3.14 καί 8,1-4.8.18). Κανένας ἀνθρώπινος βασιλιάς δέν ὑπάρχει μέ αὐτά τὰ χαρακτηριστικά, γι' αὐτό καί πρόκειται γιά μιὰ ἐσχατολογική μορφή, τόν Μεσσία.

Ὅσον ἀφορᾷ **τήν ὀνοματοδοσία αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ** θά δοῦμε ὅτι ἡ φράση τοῦ στίχου **"καί ὀνομάζεται"** ἀναφέρεται **στό ὄνομα πού ἀποτελεῖται ἀπό ὀκτώ λέξεις στενά συνδεδεμένες. Ἐνῶ στό Ἡσ. 7 ἡ μητέρα ὀνοματοδοτεῖ τό παιδί της, στό Ἡσ. 9,5(6) τό ἔργο αὐτό τό ἀναλαμβάνει ὁ λαός ἢ βασικά ὀποιοσδήποτε, ὁ ὅποιος ἐκφράζει τή χαρά του σ' ἐκείνον.** Τό ὑποκείμενο εἶναι ἀόριστο καί ἀκολουθεῖται ἀπό τό ἀντικείμενο "ὄνομα" ἀπαντᾷ κι ἄλλοῦ μέσα στήν Π.Δ. Ὁ Λούθηρος ἀποδίδει ὀρθά τό ρῆμα ὡς "κάποιος καλεῖ, αὐτοί καλοῦν, ἐκεῖνος καλεῖται". Ἡ προσδοκία ἑνός βασιλιά δόξας συνδέεται στενά μέ τή γέννηση ἑνός παιδιοῦ πού ὀνομάζεται "Ἐμμανουήλ" καί τίς τύχες ὀλόκληρης τῆς χώρας (7,8). Οἱ κριτικοί σχεδόν ὀμόφωνα ἀναγνωρίζουν τόν Ἐμμανουήλ (Ἡσ. 7 καί 8) ξανά μέσα στόν Πρίγκιπα τῶν τεσσάρων ὀνομάτων τοῦ κεφαλαίου 9. Θά πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι οἱ προφῆτες Ἡσαΐας καί Μιχαίας, ὅπως καί οἱ ἄλλοι, ἀποφεύγουν νά περιγράψουν τή βασιλεία καί νά χρησιμοποιήσουν τή λέξη "βασιλιάς" υἰοθετώντας ὡς κατάλληλο τόν ὀρο "ἄρχοντας". Πρόκειται ἀναμφίβολα γιά πολεμική διάθεση ἔναντι τῶν βασιλέων τῆς Ἱερουσαλήμ πού φέρονταν ὡς αὐτάρχεις κυρίαρχοι, χειραφετημένοι ἀπό τήν ἐξουσία τοῦ Θεοῦ. Οἱ G. von Rad καί W. Harrelson συμπεραίνουν ὅτι αὐτή ἡ ἀναφορά εἶναι ἕνα σκόπιμο χαστούκι στήν μοναρχία τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐάν εἶναι, ἔτσι ὅπως αὐτοί ὀνομάζονται "βασιλεῖς", τότε ὁ τίτλος εἶναι τόσο μολυσμένος ἐπειδή αὐτός εἶναι ἕνας φορέας. Ἐκεῖνος θά εἶναι στήν πράξη ὅτι αὐτοί ἦταν μόνο κατ' ὀνομα. Ὁ προφήτης περιγράφει ἕνα ἀπόλυτα θεϊκό πρόσωπο, τό ὀποῖο ἔχει ἐν ὀψει του καί κατά συνέπεια τὰ ὀνόματα ἀναφέρονται στό παιδί (καί ὄχι στόν ὀνοματοδότη Θεό, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ Ἰουδαῖοι λόγιοι πού στηρίζονται στό Ταργκούμ) χαρακτηρίζοντάς το ὡς Ἄρχοντα Κυβερνήτη. Ὁ Ἐμμανουήλ λαμβάνει ἕνα τετραπλό τίτλο καί μεσσιανικά χαρακτηριστικά καί καθίσταται ὁ Μεσσίας καί ὁ ὑποσχόμενος βασιλιάς τοῦ Ἰσραήλ.

Θαυμαστός Σύμβουλος [(ΜΚ: "θαυμαστός σύμβουλος", Ο': "θαυμαστός σύμβουλος", Θ': "θαυμαστῶς συμβουλευών", Σ': "παραδοξασμός")] Τό πρῶτο ὀνομα εἶναι σημαντικό γιὰτί δηλώνει σύμβουλο μέ θαυμαστή ἀνθρώπινη σοφία. Χαρακτηρίζει τόν κυβερνήτη ὡς ἕναν ἄνδρα μέ ἔμφυτη πολιτική ἰκανότητα, ὁ

όποιος μπορεί να λαμβάνει εξαιρετικές αποφάσεις και μετά να τις πραγματοποιεί. Ο τίτλος "Θαυμαστός Σύμβουλος" πιθανώς απεικονίζει αυτό τον πολεμιστή-βασιλιά ως έναν ασυνήθιστο στρατιωτικό αρχηγό και σ' αυτό συνηγορούν τό άμεσο γενικό πλαίσιο, οί προηγούμενοι στίχοι έστιάζοντας στή στρατιωτική νίκη του βασιλιά καθώς και ό επόμενος τίτλος ("Ισχυρός Θεός") τονίζοντας τή θεϊκή του ισχύ. Παραδοσιακά "Θαυμαστός" και "Σύμβουλος" έχουν ληφθεί ξεχωριστά, παρέχοντας έτσι συνολικά πέντε τίτλους. Μέ βάση όμως τους επόμενους τίτλους (ό καθένας συνδυάζει δύο στοιχεία), προτείνει επίσης τον πρώτο τίτλο σύνθετο "Θαυμαστός Σύμβουλος". Βέβαια δέν μās έμποδίζει καθόλου να λάβουμε ελκ και γρ^ο ως δύο διαφορετικά όνόματα. Έδω ό κυβερνήτης, ό όποιος δίδεται από τον Θεό, είναι pele', δηλαδή "θαυμαστός". Δέν είναι μόνον αυτό ή τό άλλο θαυμαστό, αλλά ό Ίδιος είναι καθ' όλοκληρίαν ένας θαυμαστός, ένα φαινόμενο πού στέκεται έντελώς πέρα από τήν ανθρώπινη σύλληψη ή φυσική ύπαρξη, ένας "παραδοξασμός" όπως ό Σύμμαχος τό αποδίδει. Επίσης ό έβραϊκός όρος γρ^ο (yo'etz) αποδίδεται ως "σύμβουλος". Λόγω του πνεύματος του συμβούλου, τό όποιο Έκείνος κατέχει (11,2), όπως ό Θεός ό Ίδιος (Ήσ. 28,29, 25,1), έτσι κι έδω συμβουλεύει ασυνήθιστα σέ σχέση μέ ό,τι έχουν δεϊ ή ακούσει μέχρι εκείνη στιγμή.

Θεός ισχυρός Τό "El gibbor" (= "ό ισχυρός Θεός") είναι ένα παραδοσιακό όνομα του Θεού, τό όποιο άπαντα στα: Δευτ. 10,17, Ίερ. 32,18, Ίεζ. 32,21, Νεεμ. 9,32, Ψλμ. 24,8. Αποδίδεται ως "Δυνατός, Ήρωας", "Ήρωας Δυνάμεως", "Ένας Θεός ενός ήρωα" ή "Ήρωας Θεός", δηλαδή ως κάποιος ό όποιος μάχεται και κατακτά, όπως ένας άήττητος θεός. Όμως όλες αυτές οί αποδόσεις σκοντάφτουν στο Ήσ. 10,21 όπου εκεί ό τίτλος "El gibbor" (= "ό ισχυρός Θεός") χαρακτηρίζει τή θεότητα σ' Έκείνον. Έπομένως, τό όνομα El δέν διαφοροποιείται έδω άπ' αυτό του Έμμανουήλ (Ήσ. 7,14) γι' αυτό και δέν ύπάρχει κανένας λόγος να τό λάβουμε μέ μιά άλλη έννοια μέσα στο όνομα του Μεσσία άπ' ότι μέσα στο Έμμανουήλ. Ο Θεός είναι παντοδύναμος σέ αντίθεση μέ τήν αδυναμία των κοσμικών αρχόντων, δηλώνοντας έτσι τή θεότητα πού ύπονοείται στο όνομα Έμμανουήλ (= μεθ' ήμων ό Θεός). Όσον άφορα τό δεύτερο συνθετικό του τίτλου, τό όνομα gibbor συχνά χρησιμοποιείται για πολεμιστές. Έδω τό μεταχειρίζεται ως επίθετο για να παρουσιάσει τον βασιλιά ως έξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο του Θεού στο πεδίο της μάχης κατά των έχθρων του λαού Του, όπως συμβαίνει στον Ψαλμό 45,6, γιατί οί έχθροί του βασιλιά είναι κατά συνέπεια και έχθροί του Θεού. Γι' αυτό τό λόγο και χαρακτηρίζεται ως "ισχυρός θεός", δηλώνοντας έτσι ότι τό Πνεύμα του Θεού, "ένα πνεύμα συμβουλης και ισχύος" τον καθιστά ισχυρό Θεό πού άφοβα υπερασπίζεται τά δίκαια του αδυνάτου (Ήσ. 11,2-4).

Πατήρ Αιώνιος [Ο': "πατήρ του μέλλοντος αιώνος", Vulgate "*pater futuri saeculi*"]. Τό τρίτο όνομα "αιώνιος Πατήρ" βασίζεται στην ύπάρχουσα αντίληψη ό,τι είναι θεϊκό πρέπει να είναι αιώνιο. Σημαίνει κατά τήν επικρατέστερη έκδοχή "πατήρ αιώνιος", "αρχηγός της αιωνιότητας" και περιγράφει τή φύση της έξουσίας του. Προσδιορίζει Έκείνον, όχι μόνον ως τον κάτοχο της αιωνιότητας, αλλά ως τον φροντιστή, τον πιστό και σοφό προπονητή, τον φύλακα και τον προμηθευτή του λαού Του άκόμη και μέσα στην αιωνιότητα (22,21). Αυτός είναι ένας αληθινός αντι-πρόσωπος του Θεού, και όχι ένας τύραννος. Η έρμηνεία του

ονόματος αὐτοῦ μᾶς πηγαίνει πίσω στίς ἀρχαῖες παραδόσεις, ὅπου ὁ βασιλιάς ὑπόσχεται μιά μακρά ζωή. Ὁ Ἡσαΐας καί τό ἀκροατήριό του πιθανῶς κατανόησαν τόν ὄρο "αἰώνιος" ὡς "βασιλική ὑπερβολή" δίνοντας ἔμφαση στήν μακρᾶς διάρκειας βασιλείας τοῦ βασιλιᾶ ἢ αἰώνιας δυναστείας.

Ἡγεμῶν Εἰρήνης [Ο' "ἄρχων εἰρήνης] Ὅπως στόν Ψαλμό 29 ὁ Θεός παρέχει εἰρήνη διαμέσου ἰσχύος, ἔτσι καί ἐδῶ ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τό τελευταῖο ζευγος ὀνομάτων, τό sar-shalom ὅτι ἕνας ἡγεμόνας θά γίνει ἡ ἐνσάρκωση τῆς εἰρήνης, δηλαδή ὁ δημιουργός καί ὁ συντηρητής της (Ἡσ. 2,2-4, 11,4. Ψλμ. 71,3 ἔξ. Μιχ. 5,3, Ζαχ. 9,9). Αὐτή ἡ προσηγορία δέν ἀπενεμήθηκε σέ κανένα βασιλιά τῆς Π.Δ. Ὁ σκοπός γιά τόν ὁποῖο γεννιέται τό παιδί ἔγκειται στή δίκαιη καί εἰρηνική ἐγκαθίδρυση τοῦ βασιλείου καί τῆς αἰώνιας διακυβέρνησής του.

Οἱ Ο' ἀναπτύσσουν τά ὀνόματα σέ ἔξη (6) καί ὄχι τέσσερα (4) πού ἔχει τό ΜΚ, προσθέτοντας ὡς πρῶτο στή σειρά τό "μεγάλης βουλής ἄγγελος" καί τέταρτο στή σειρά τό "ἐξουσιαστής". Οἱ θεῖες ιδιότητες τοῦ παιδιοῦ, τίς ὁποῖες ὁ Θεοδώρητος τίς χαρακτηρίζει ὡς "θεοπρεπῆς προσηγορίας" εἶναι: 1) "μεγάλης βουλής ἄγγελος": Ἡ βουλή καί ἡ σοφία του ὑπερβαίνουν κάθε ἀνθρώπινη καί βασιλική καί ἀντιδιαστέλλονται μέ τήν ἀφροσύνη τοῦ Ἄχαζ (ἀνθρώπινη, κυβερνητική) ***Οἱ Ο' οὐσιαστικά παραφράζουν τόν ὄρο, καί δηλώνουν τόν ἄγγελο ἐκτελεστή, ὁ ὁποῖος ἐνσαρκώνει τή θεϊκή σοφία τοῦ παιδιοῦ, καί 2) "ἐξουσιαστής":*** Δηλώνεται μέ τό ἑβραϊκό Gibbor ("ἰσχυρός") τό ὁποῖο εἶναι ἀντίθετο μέ τό "δυνάστης". Ἐπίσης οἱ Ο', εἴτε μέ βάση κάποιο ἄλλο πρωτότυπο εἴτε γιά κάποιο ἄλλο ἀδιευκρίνιστο λόγο, προσθέτουν στό τέλος τοῦ στίχου τή φράση ***"ἐγὼ γάρ ἄξω εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας καί ὑγείαν αὐτῶ"***, πιθανόν γιά νά ἐπεξηγήσει τίς τελευταῖες προσηγορίες πού ἀφοροῦν τόν μεσσιανικό χαρακτήρα τοῦ θαυμαστοῦ παιδιοῦ, τοῦ Ἐμμανουήλ. Στίς ἄλλες μεταφράσεις τό χωρίο διαφοροποιεῖται καί γι' αὐτό καί δέν συμφωνοῦν μεταξύ τους. ***Ὡστόσο οἱ τίτλοι αὐτοὶ κατανόηθηκαν ὡς ὀνόματα γιά τόν Μεσσία. Ἐχουν βρεθεῖ ἔξη ὀνόματα, διαβάζοντας τά πρῶτα τέσσερα ξεχωριστά καί μόνον ἐνώνοντας τά δύο τελευταῖα ζεύγη λέξεων.***

Κάποιοι Ἰουδαῖοι ἐρμηνευτές μοιράζουν τά ὀνόματα ἀνάμεσα στό Θεό καί τό παιδί κι ἔτσι λένε ὅτι "ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος εἶναι θαυμαστός στή συμβουλή, Ἰσχυρός Θεός, Αἰώνιος Πατήρ, ἔδωσε σέ κεῖνον τό ὄνομα Πρίγκιπας Εἰρήνης" (Rashi). Ὅμως ὁ Ibn Ezra ὀρθά ἐπέμενε ὅτι ἐξ ὀλοκλήρου καί οἱ ὀκτώ λέξεις ἀνήκουν στό ὄνομα τοῦ παιδιοῦ. Ὁ Luzzatto ἀντιμετώπισε τά ὀνόματα ὡς μία μεγάλη πρόταση, βεβαιώνοντας κάτι θεϊκό (ὅπως ὁ Ἐμμανουήλ στό Ἡσ. 7,14), ἐπειδή δέν ὑπονοεῖ κάποια ἀπ' αὐτά τά μοναδικά ὀνόματα δέν ἀποδίδονται σέ ἀνθρώπους καί δέν ἔχουν παράλληλα στήν Π.Δ. ὀδήγησαν τόν Gressmann νά τά ἐκλάβει ὡς μυθολογικά καί παραδοσιακά. Ἐπίσης πολλοί νεώτεροι ἐρμηνευτές ἐξέλαβαν τούς τίτλους ὡς ἀπλές ρητορικές ὑπερβολές ἢ ἀναζητήσαν παράλληλα στή βαβυλωνιακή καί αἰγυπτιακή γραμματεία λησιμονώντας ὅτι στήν Π.Δ. γίνεται αὐστηρή διάκριση μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπου καί ιδιαίτερα ἀπό τόν Ἡσαΐα. Μόνη ἐξαίρεση ἀποτελεῖ ἡ περίπτωση τοῦ "Ἐμμανουήλ", ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὡς φορέας θεῖων ιδιοτήτων καί ὡς μέτοχος θεότητας. ***Ὅμως εἶναι κοινά ἀποδεκτό ὅτι αὐτοὶ οἱ τίτλοι ὑπογραμμίζουν τήν ὑψίστη θεότητα***

αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ-λυτρωτῆ. Ασφαλῶς ἀντί τῆς μιᾶς προσωνομίας τοῦ Μεσσία στό Ἡσ. 7,14, ἐδῶ ἔχομε πολλές. Ἡ χρήση τῶν τίτλων ἐκ μέρους τοῦ Ἡσαΐα σημαίνει ὅτι αὐτό τό παιδί ἔχει αὐτά τά ιδιαίτερα γνωρίσματα, τά ὅποια διακηρύσσουν τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα μας. Βέβαια αὐτό τό παιδί (ὅπως περιγράφεται και στό Ἡσ. 11,1-5) παρουσιάζεται σέ μᾶς ὡς ἡ τελική ἐκπλήρωση τοῦ "σημείου Ἐμμανουήλ".

Ἡ εἰκόνα τοῦ θαυμαστοῦ παιδιοῦ, τοῦ Ἐμμανουήλ, συμπληρώνεται στό 9,6(7), ὅπου ἐκεῖ λέγεται μέ ἔμφαση ὅτι *"μεγάλη ἡ ἀρχή αὐτοῦ"*. Λόγω τοῦ ὑπερφυσικοῦ του χαρακτήρα, ἡ ἐξουσία καί ἡ ἀρχή του δεν θά περιορίζονται μόνο στόν Ἰσραήλ καί ἡ βασιλεία Του θά εἶναι εἰρηνική καί αἰώνια. Ὡς διάδοχος τοῦ θρόνου τοῦ Δαυῖδ, ἡ βασιλεία του δέν θά εἶναι κοσμική καί δέν θά στηρίζεται στά ὑλικά ἀγαθά. Τό κρῖμα (= κρίση, δίκαιο) καί ἡ δικαιοσύνη θά εἶναι τά πνευματικά του ὅπλα καί θά στηρίζεται σ'αὐτά και στήν κυριαρχία τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ *"ἀπό τοῦ νῦν καί εἰς τόν αἰῶνα"*..

Μετά τήν ἐξυψωμένη παρουσίαση τῶν ιδιοτήτων τοῦ ἐρχομένου βασιλιᾶ καί τοῦ χαρακτήρα τῆς ἐξουσίας του τό ποίημα τελιώνει μέ μιά κατακλειδα, στήν ὁποία ὁ Ἡσαΐας ὁμολογεῖ ὅτι ἡ εἰκόνα πού ἔχει δημιουργήσει εἶναι ἐφικτή μόνον μέσω τοῦ *"ζήλου τοῦ Κυρίου Σαβαώθ"*. Ἡ "ἐμπαθής ἀνάμειξη" τοῦ Θεοῦ μέ τόν λαό Του θά χαράξει ἡ νέα ἐποχή, ἐντός τῆς ὁποίας ὁ Θεός θά συνδεθεῖ μέ τό "λεῖμμα" μέ τόν "ζῆλο" καί μέ τούς ἀμαρτωλούς ἐχθρούς του μέ τήν ὀργή. Μέ τά λόγια αὐτά ὁ Ἡσαΐας σφραγίζει τήν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ πρός τόν Δαυῖδ καί τό ἔθνος καί ἐγγυᾶται ὅτι θά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐνδυνάμωση τῆς εἰρηνικῆς κυριαρχίας καί ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς νέας Δαυῖδικῆς δυναστείας πάνω σέ γερά θεμέλια, ὅπως τήν κρίση καί τή δικαιοσύνη. Τό τέλος τῆς προφητείας [8,23-9,6 (9,1-7)] εἶτε εἶναι γνήσιο ἀπό τόν Ἡσαΐα, εἶτε προέρχεται ἀπό τό χέρι ἑνός συντάκτη, εἶναι μιά διατύπωση, ἡ ὁποία ἀπαντᾶ στό Β'(Δ') Βασ.19,31 καί Ἡσ. 31,31, ἐντός τῶν ὁποίων διαβεβαιώνεται ὅτι ἡ ὑπόσχεση θά ἐκπληρωθεῖ. Ὁ "ζῆλος" τοῦ Γιαχβέ γιά τόν λαό θά ἐκμηδενίσει τόν ἐχθρό καί θά φέρει εἰρήνη. Ἐδῶ, ὅπως καί στό 37,11, τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ συνοδεύεται ἀπό τόν ὄρο "Σαβαώθ", τό ὁποῖο ἀνακαλεῖ τήν παντοδυναμία τοῦ Γιαχβέ. Μέσα στήν πολιτική του ἀδυναμία καί σκλαβιά, ὁ Ἰσραήλ μπορεῖ νά ἀναζητήσει ἀπελευθέρωση καί λύτρωση μόνον ἀπό τήν παντοδύναμη ἰσχύ τοῦ Θεοῦ του καί τήν ἐξύψωση τοῦ ἀνθρώπου, τόν ὁποῖο Ἐκεῖνος θά κάνει ὄργανό Του κατά τήν ὥρα τῆς ἀπόφασης. Ὁ ὕμνος αὐτός παρουσιάζει ἕνα ὑψηλό βαθμό καλλιτεχνικῆς ἰκανότητας καί θεολογικῆς διορατικότητας, γι' αὐτό θεωρεῖται ὡς ἕνα ἀπό τά πιό ἐκφραστικά χωρία τῆς Π.Δ. πού ἀντανακλοῦν ὑψηλή παράδοση καί ἰδεολογία γιά τόν ἰδανικό μονάρχη. Οἱ ἰδέες καί οἱ ἐκφράσεις του χρησιμοποιοῦνται μέσα στίς ἐνθρονιστήριες μελωδίες. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει βυθιστεῖ στά πολιτικά γεγονότα, τά ὅποια ἔχουν κάνει τή θέση του ἀπελπιστική. Ἀλλά ὁ δημιουργικός λόγος τοῦ Θεοῦ πρόκειται νά τοῦ φέρει φῶς στό χάος πού ἐκεῖνος ἔχει προκαλέσει. Συνεπῶς, τό κείμενο αὐτό δέν εἶναι ἕνα προφητικό ὄραμα, ἀλλά ἕνας δοξαστικός ὕμνος πρός τόν Θεό, μέσω τοῦ ὁποίου ἐκφράζεται ἡ βεβαιότητα καί ἡ πεποίθηση ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖ μέσα στίς ἀνθρώπινες ὑποθέσεις προκειμένου νά ἐκπληρωθεῖ οὐσιαστικά ὁ θεϊκός σκοπός. Ἕνας τέτοιος ὕμνος θά ἀποτελοῦσε ἕνα οὐσιαστικό στοιχεῖο μέσα στήν ἰουδαϊκή

μεσσιανική προσδοκία, ιδιαιτέρως κατά τούς αιῶνες μετά τήν αἰχμαλωσία ὅταν δέν κυβερνοῦσε κανένας βασιλιάς στήν Ἱερουσαλήμ, ὅπου εἶδαν νά ἐκπληρώνεται μερικῶς ἢ σταδιακά στήν ἱστορία αὐτοῦ τοῦ λαοῦ μέ τόν Ἐζεκία καί τόν Ἰωσία ὡς φυσικά παραδείγματα, ἀλλά ἀποκλείοντας σαφέστατα τόν Ἄχαζ. Ἡ ποίηση τοῦ Ἡσαΐα, ἄν καί ἀναφέρεται στήν ἄμεση ἱστορική κατάστασή του, ὡστόσο ἀντανεκλᾷ ἔννοιες καί ιδέες, πού ὑπερβαίνουν τίς πολιτικές πραγματικότητες τῆς ἐποχῆς του καί ταιριάζει δυνατά μέ κάθε πολιτικό καθεστῶς ἢ κάθε κυβέρνηση γνωστή στήν ἱστορία μέχρι σήμερα. Στό λαό καί τή χώρα, πού ὁ Θεός ἐλευθέρωσε, θά δοθεῖ ξανά ὁ δικός τους νέος βασιλιάς. Τό βασίλειο τοῦ Δαυῖδ θά ἀνασυγκροτηθεῖ μέ βάση τήν εἰρηνική καί δίκαιη κυβερνητική πολιτική τοῦ σπουδαίου βασιλιᾷ τους. Πιθανόν ὁ προφήτης νά μιλᾷ τόσο γιά τό βασίλειο τοῦ Θεοῦ, τό ὁποῖο ὑπερβαίνει τήν καθημερινή πολιτική σφαῖρα, ὅσο καί γιά μιᾶ νέα διαρκή καί αἰώνια κυβέρνηση πού θά ἐγκαινιάζει ἕνα καθεστῶς εἰρήνης, εὐημερίας καί ἐλευθερίας. Ἡ ἀπάντησή του ἐναρμονίζεται μ' ὀλόκληρη τή βιβλική σκέψη γιά τόν ἐρχομό ἑνός προσώπου καί δείχνει ὅτι ἡ ἀλήθεια στό Θεό δέν βρίσκεται μόνον στό βασίλειο τῶν ἰδεῶν, ἀλλά ἔχει σάρκα καί ὅσά καί εἶναι ἐφικτή (Μαλ. 2,17-3,1, Κολ. 1,15.19.20.27).

Ἡσαΐου κεφάλαιο 9, στίχοι ΜΚ: 9,7-19 // Ο':9,8-20

Μασοριτικό Κείμενο (ΜΚ) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') -Νεοελληνικό κείμενο (ΝΕ)

ΜΚ: 7Κατά των απογόνων του Ιακώβ, κατά του βασιλείου του Ισραήλ ἔβγαλε ὁ Κύριος τήν καταδικαστική του ἀπόφαση. 8Τὴν ἔνωσε ὅλος ὁ λαός του Εφραΐμ, καί τῆς Σαμάρειας οἱ κάτοικοι. Παρ' ὅλα αὐτά λένε με ἀλαζονεία καί ἐπαρση: 9«Τα πλῆθινα σπίτια ἔπεσαν, μα εμεῖς με πέτρες θα τα ξαναχτίσουμε πελεκητές· σπάσανε τα δοκάρια που ἦταν ἀπό συκομουριά, μα εμεῖς κέδρινα θα βάλουμε στη θέση τους». 10 Ὁ Κύριος ἐναντίον τους ξεσήκωσε τους ἀντιπάλους τους, καί παρακίνησε τους ἐχθρούς τους, 11τους Συρίους ἀπό τήν ἀνατολή καί τους Φιλισταίους ἀπό τή δύση, που ἀνοίξαν τὸ στόμα τους να καταπιούν τον Ισραήλ. Καί μ' ὅλα αὐτά δεν ἔπαψε ὁ θυμός του, τὸ χέρι του ἔμεινε μετέωρο, ἔτοιμο να χτυπήσει πάλι.

12Μα ὁ λαός δεν ἐπιστράφηκε σ' αὐτόν που τον τιμώρησε οὔτε καί ἀναζήτησε τον Κύριο του σύμπαντος. 13Γι' αὐτό κι ὁ Κύριος θα κόψει του Ισραήλ τὸ κεφάλι καί τὴν ουρά, τὸ φοῖνικα καί τὸ καλάμι, σε μια καί μόνο μέρα. 14Οἱ σύμβουλοι καί οἱ προύχοντες, αὐτοί εἶναι τὸ κεφάλι· καί οἱ προφῆτες που διδάσκουν ψεῦδη, αὐτοί εἶναι ἡ ουρά. 15Οἱ ἀρχηγοί αὐτοῦ τοῦ λαοῦ τον παραπλανοῦν, κι ὅσοι οδηγοῦνται ἀπό κείνους, χάνονται. 16Γι' αὐτό ὁ Κύριος δε θα λυπηθεῖ τα νέα παιδιὰ τους, οὔτε θα σπλαχνιστεῖ τα ὀρφανὰ τους καί τις χήρες τους. Γιατί εἶναι ὅλοι ἀσεβεῖς καί μοχθηροί καί πρόστυχο εἶναι ὅ,τι καί να ποῦνε. Καί μ' ὅλα αὐτά δεν ἔπαψε ὁ θυμός του, τὸ χέρι του ἔμεινε μετέωρο, ἔτοιμο να χτυπήσει πάλι.

17Απλώνεται ἡ κακία σαν τὴ φωτιά που κατατρώει ἀγκάθια καί τριβόλια κι ἀνάβει σὺδεντρα ἀπὸ θάμνους μες στο δάσος καί κάνει ν' ἀνεβαίνουνε σαν σίφουνας στρόβιλοι ἀπὸ καπνό. 18Ὁ Κύριος του σύμπαντος οργίστηκε· γι' αὐτό καί φλέγεται ἡ χώρα καί γίνεται ὁ λαός γιὰ τὴ φωτιά τροφή. Κανείς τον ἄλλον δε γλιτώνει. 19Αρπάζει ἀπὸ δεξιά, ἀλλά πεινάει· τρώει ἀπὸ ἀριστερά μα δε χορταίνει. Καθένας τρώει ἐκείνον που θα μπορούσε να τον βοηθήσει. 20Ὁ Μανασσῆς καί ὁ Εφραΐμ

αλληλοτρώνονται κι οι δύο μαζί πέφτουνε πάνω στον Ιούδα. Και μ' όλα αυτά δεν έπαψε ο θυμός του, το χέρι του έμεινε μετέωρο, έτοιμο να χτυπήσει πάλι.

Ο': Θάνατον απέστειλε Κύριος επί Ιακώβ, και ήλθεν επί Ισραήλ, και γνώσκονται πᾶς ὁ λαὸς τοῦ Ἐφραὶμ και οἱ ἐγκαθήμενοι ἐν Σαμαρεία ἐφ' ὕβρει και ὑψηλῆ καρδία λέγοντες· πλίνθοι πεπτώκασιν, ἀλλὰ δεῦτε λαξεύσωμεν λίθους και ἐκκόψωμεν συκαμίλους και κέδρους και οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πύργον. και ῥάξει ὁ Θεὸς τοὺς ἐπανισταμένους ἐπὶ ὄρος Σιών ἐπ' αὐτούς και τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν διασκεδάσει, Συρίαν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν και τοὺς Ἕλληνας ἀφ' ἡλίου δυσμῶν, τοὺς κατεσθίοντας τὸν Ἰσραήλ ὄλω τῷ στόματι. ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλή. και ὁ λαὸς οὐκ ἀπεστράφη, ἕως ἐπλήγη, και τὸν Κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν. και ἀφεῖλε Κύριος ἀπὸ Ἰσραήλ κεφαλὴν και οὐράν, μέγαν και μικρὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, πρεσβύτην και τοὺς τὰ πρόσωπα θαυμάζοντας (αὕτη ἡ ἀρχή) και προφήτην διδάσκοντα ἄνομα (οὗτος ἡ οὐρά). και ἔσονται οἱ μακαρίζοντες τὸν λαὸν τοῦτον πλανῶντες και πλανῶσιν, ὅπως καταπίωσιν αὐτούς. διὰ τοῦτο ἐπὶ τοὺς νεανίσκους αὐτῶν οὐκ εὐφρανθήσεται ὁ Κύριος και τοὺς ὀρφανούς αὐτῶν και τὰς χήρας αὐτῶν οὐκ ἐλεήσει, ὅτι πάντες ἄνομοι και πονηροί, και πᾶν στόμα λαλεῖ ἄδικα. ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλή. και καυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ἀνομία και ὡς ἄγρωσις ξηρὰ βρωθήσεται ὑπὸ πυρός· και καυθήσεται ἐν τοῖς δάσεσι τοῦ δρυμοῦ, και συγκαταφάγεται τὰ κύκλω τῶν βουνῶν πάντα. διὰ θυμὸν ὀργῆς Κυρίουν συγέκωνται ἡ γῆ ὅλη, και ἔσται ὁ λαὸς ὡς κατακεκαυμένος ὑπὸ πυρός· ἄνθρωπος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἐλεήσει, ἀλλὰ ἐκκλίνει εἰς τὰ δεξιὰ, ὅτι πεινάσει και φάγεται ἐκ τῶν ἀριστερῶν, και οὐ μὴ ἐμπλησθῆ ἄνθρωπος ἔσθων τὰς σάρκας τοῦ βραχίονος αὐτοῦ. φάγεται γὰρ Μανασσῆς τοῦ Ἐφραὶμ και Ἐφραὶμ τοῦ Μανασσῆ, ὅτι ἅμα πολιορκήσουσι τὸν Ἰούδαν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλή.

[NE: Θάνατον και τέλος απέστειλε ο Κύριος εναντίον του βασιλείου του Ισραήλ και του βασιλείου του Ιούδα. Θα μάθουν και θα αισθανθούν από προσωπική τους πλέον πείρα την τιμωρία αυτή ὅλοι οι πολίτες του βασιλείου του Ισραήλ, αυτοί που κατοικούν στη Σαμάρεια, οι οποίοι με αυθάδεια και υψηλόφρονα την καρδιά λέγουν-Εάν κρημνισθούν οι πλινθόκτιστες οικίες μας από τους εχθρούς μας, εμεῖς θα πούμε ο ένας προς τον άλλον· ελάτε να πελεκήσουμε λίθους και να κόψουμε συκαμίλους και κέδρους και να οικοδομήσουμε για τον εαυτό μας ὄχι απλές οικίες, ἀλλὰ πύργους. Ο Κύριος θα κατασυντρίψει τους εχθρούς, οι οποίοι επέρχονται εναντίον της Ιερουσαλήμ, αυτούς τους εχθρούς θα τους διασκορπίσει. Θα συντρίψει και θα διασκορπίσει την Συρία από ανατολάς και τους Ἕλληνες, δηλαδή τους Φιλισταίους, από δυσμάς, αυτούς οι οποίοι κατατρώνουν με ὄλο τους το στόμα τον Ισραηλιτικό λαό. Παρ' ὅλη δε αυτή τη σκληρή τιμωρία ο θυμός του Κυρίου δεν θα αποστραφεί και δεν θα καταπαύσει. Και εξ αιτίας αυτού το χέρι του είναι ἀκόμη υψωμένο, ἔτοιμο να αποστείλει και νέες τιμωρίες. Παρ' ὅλα αυτά ὅμως ο λαός δεν μετανόησε, κι ας τιμωρήθηκε, δεν αναζήτησε με μετάνοια τον Κύριο. Για τούτο ο Κύριος αφαίρεσε από τον Ισραηλιτικό λαό κεφαλή και ουρά, μεγάλους και μικρούς, σε μία και την αυτή ημέρα, τους χωρίς σύνεση ηλικιωμένους και τους προσωπολήπτες, που θαυμάζουν τα μεγάλα, ἀλλὰ ἀδίκα, πρόσωπα, (αυτοί αποτελούν την κεφαλή), και τους ψευδοπροφῆτες, οι οποίοι διδάσκουν παρανομίες (αυτοί αποτελούν την ουρά). Αυτοί δέ, οι οποίοι κολακεύουν τον λαόν και τον αποκοιμίζουν με ψεύτικες ἐλπίδας, τον πλανούν συνεχώς, για να

τον εκμεταλλεύονται, μέχρις ότου τον καταβροχθίσουν. Εξ αιτίας της διαφθοράς του λαού δεν θα ευαρεστηθεί ο Κύριος ούτε στα νεαρά τους τέκνα, και δεν θα ελεήσει τα ορφανά και τίς χήρες τους, επειδή όλοι είναι άνομοι και πονηροί. Κάθε στόμα λαλεί αδικίες. Παρ' όλη δε την τιμωρία, που θα αποστείλει ο Κύριος εναντίον τους, αυτοί δεν θα μετανοήσουν και γι' αυτό το χέρι του Κυρίου που τους τιμώρησε θα είναι ακόμη έτοιμο να καταπέσει εναντίον τους. Η παρανομία τους θα ανάψει και θα γίνει γι' αυτούς πυρκαγιά. Θα γίνουν όπως ακριβώς η ξηρή αγριάδα, που κατατρώγεται από την φωτιά. Θα καεί η παρανομία, όπως η πυρκαγιά κατακαίει και κατατρώγει τα δένδρα του δάσους και τελευταία όλα τα γύρω από τα βουνά. Εξ αιτίας της μεγάλης οργής του Κυρίου έχει ανάψει η Παλαιστίνη και καίονται όλοι οι κάτοικοί της. Μέσα στη μεγάλη συμφορά ο άνθρωπος δεν θα ευσπλαχνιζεται τον συνάνθρωπόν του. Η θλίψη και η πείνα θα είναι τόσο μεγάλη, που θα στρέφεται ο καθένας στα δεξιά, χωρίς να βρίσκει εκεί τροφή, και επειδή θα πεινά, θα στρέφεται και θα τρώγει στα αριστερά και δεν θα χορταίνει. Οι άνθρωποι θα κατατρώγουν ο ένας τον άλλον, και πάλι θα πεινούν. Διότι η φυλή του Μανασσή θα καταφάγει σε εμφύλιο πόλεμο την φυλή του Εφραΐμ, και η φυλή του Εφραΐμ θα καταφάγει τις σάρκες της φυλής Μανασσή. Και οι δύο συγχρόνως φυλές αλλόφρονες θα πολιορκήσουν την φυλή του Ιούδα. Παρ' όλες όμως αυτές τις συμφορές, ο θυμός του Κυρίου δεν ανεστάλη, η τιμωρός χείρ του Θεού είναι ακόμη υψωμένη, για να αποστείλει και νέες τιμωρίας εναντίον τους.

Ησαΐου κεφάλαιο 10, στίχοι 1-34

Μασοριτικό Κείμενο (MK) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') -Νεοελληνικό κείμενο (NE)

MK: 1Αλίμονο σ' εκείνους που θεσπίζουν νόμους άδικους και σ' εκείνους που γράφουν αποφάσεις καταπιεστικές, 2για να στερήσουν τους αδύνατους από το δίκιο τους, και να αρπάξουν τα δικαιώματα των φτωχών του λαού μου, για να κάνουν τις χήρες λεία τους και για ν' απογυμνώσουν τα ορφανά. 3Τι θα κάνετε την ημέρα της κρίσης και της καταγίδας, που έρχεται από μακριά; Σε ποιον θα καταφύγετε να σας βοηθήσει; Τα πλούτη σας πού θα τ' αφήσετε; 4Άλλοι θα σκύψουνε ανάμεσα στους αιχμαλώτους κι άλλοι ανάμεσα θα πέσουν στους νεκρούς.

Και μ' όλα αυτά δεν έπαψε ο θυμός του, το χέρι του έμεινε μετέωρο, έτοιμο να χτυπήσει πάλι.

5«Αλίμονο στην Ασσυρία!» λέει ο Κύριος. «Αυτή είναι του θυμού μου το ραβδί· με το ρόπαλο που κρατάει στο χέρι της εγώ φανερώνω την οργή μου. 6Την έστειλα ενάντια σ' ένα έθνος ασεβών, την πρόσταξα να πορευτεί ενάντια στο λαό που μ' εξοργίζει, για να μαζέψει λάφυρα, να τον λεηλατήσει, να τον ποδοπατήσει καθώς τη λασπουριά του δρόμου.

7»Ο βασιλιάς της Ασσυρίας δεν το καταλαβαίνει έτσι, δεν το συνειδητοποιεί· γιατί δε σκέφτεται παρά να καταστρέψει κι έθνη πολλά να εξοντώσει. 8Λέει: "όλοι οι στρατηγοί μου είναι δυνατοί σαν βασιλιάδες. 9Εγώ κυρίεψα τη Χαλάνη και τη Χαρκεμίς, τη Χαμάθ και την Αρφάδ, τη Σαμάρεια και τη Δαμασκό. 10Εγώ κατέκτησα τα ειδωλολατρικά βασίλεια που τα αγάλματά τους ήταν περισσότερα

από της Ιερουσαλήμ και της Σαμάρειας. 11Ό,τι λοιπόν έκανα στη Σαμάρεια και στους θεούς της, το ίδιο θα κάνω και στην Ιερουσαλήμ και στα είδωλά της”».

12Ο Κύριος όμως λέει: «Όταν τελειώσω όλο το έργο μου στο όρος Σιών και στην Ιερουσαλήμ, τότε θα χτυπήσω το βασιλιά της Ασσυρίας για την αλαζονεία της καρδιάς του και για την έπαρσή του. 13Αυτός ο βασιλιάς έχει το θράσος να λέει: “ό,τι έκανα, το πέτυχα με τη δική μου δύναμη και με τη σοφία μου, γιατί έχω μυαλό εγώ. Μετατόπισα τα σύνορα των κρατών, λεηλάτησα τους θησαυρούς τους και θρόνους έριξα κάτω στη γη. 14Βρήκε το χέρι μου τα πλούτη των λαών σαν μέσα σε φωλιά πουλιών· όπως κανείς μαζεύει παρατημένα αυγά, έτσι κι εγώ όλη τη γη συγκέντρωσα κι ούτε που βρέθηκε κανείς για να χτυπήσει τα φτερά, το ράμφος του ν’ ανοίξει να διαμαρτυρηθεί!”»

15Καυχιέται ποτέ η αξίνα ενάντια σ’ αυτόν που τη χρησιμοποιεί; ή μήπως το πριόνι περηφανεύεται σ’ εκείνον που το δουλεύει; Σαν να μπορούσε το ραβδί να χειριστεί αυτόν που το κρατάει, σαν να μπορούσε το ξύλινο ρόπαλο εκείνον να σηκώσει, που δεν είναι από ξύλο καμωμένος.

16Γι’ αυτό ο Κύριος, ο Κύριος του σύμπαντος, θα μετατρέψει την ευδαιμονία της Ασσυρίας σε φτώχεια· κάτω από τη φαινομενική της δόξα, η φωτιά θ’ απλωθεί σαν πυρκαγιά. 17Τότε ο Άγιος Θεός, το φως του Ισραήλ, φωτιά θα γίνει και φλόγα που θ’ ανάψει, τ’ αγκάθια της και τα τριβόλια της θα τα κατακάψει μέσα σε μία μέρα. 18Θα καταστρέψει ολότελα το όμορφο δάσος και τους κήπους της με τα καρποφόρα δέντρα· θα νομίζει κανείς πως βλέπει ετοιμοθάνατο. 19Τα δέντρα που θ’ απομείνουνε στο δάσος της εύκολα θα μετριούνται και θα μπορεί ένα μικρό παιδί τον αριθμό τους να τον γράψει.

20Έρχεται μέρα που το υπόλοιπο του Ισραήλ, όσοι από το γένος του Ιακώβ γλιτώσουν, θα πάψουν πια να στηρίζονται στην Ασσυρία που τους χτυπούσε και θα στηριχθούν μ’ εμπιστοσύνη στον Κύριο, τον Άγιο Θεό του Ισραήλ. 21Ένα υπόλοιπο θα επιστρέψει, το υπόλοιπο του Ιακώβ, στον ισχυρό Θεό. 22Γιατί ακόμα κι αν ο λαός σου, Ισραήλ, ήτανε σαν της θάλασσας την άμμο, μόνο ένα μέρος απ’ αυτόν θα επέστρεφε. Έχει αποφασιστεί η καταστροφή και θα συντελεστεί με δικαιοσύνη. 23Ο Κύριος, ο Κύριος του σύμπαντος, θα φέρει πάνω σ’ όλη τη χώρα την καταστροφή που αποφάσισε.

Η Ασσυρία δεν αποτελεί κίνδυνο

24Να τι λέει ο Κύριος, ο Κύριος του σύμπαντος: «Λαέ μου, που κατοικείς στη Σιών, μη φοβηθείς από την Ασσυρία, ακόμα κι όταν το ραβδί της σηκώνει πάνω σου και σε χτυπάει, όπως σου έκανε κάποτε η Αίγυπτος. 25Γιατί ύστερα από λίγον καιρό θα πάψει η οργή μου για σας, και ο θυμός μου θα στραφεί εναντίον εκείνων, για να τους καταστρέψει. 26Τότε εγώ ο Κύριος του σύμπαντος, θα κινήσω εναντίον τους το μαστίγιο, όπως τότε που χτύπησα τους Μαδιανίτες στο βράχο Ωρήβ, και θα σηκώσω το ραβδί μου πάνω από τη θάλασσα, όπως έκανα κάποτε στην Αίγυπτο. 27Την ημέρα εκείνη θ’ αφαιρεθεί το φορτίο της Ασσυρίας από τους ώμους σου και ο ζυγός της από τον τράχηλό σου».

Η εισβολή των Ασσυρίων

28Κάνει ο στρατός των Ασσυρίων επίθεση στην Αϊάθ, περνάει από τη Μιγρών, αφήνει τη σκευή του στη Μιχμάς. 29Περνάνε τα στενά, διανυκτερεύουν στη Γεβά. Η Ραμά τρομάζει. Η Γαβαά, του Σαούλ η πόλη, τρέπεται σε φυγή. 30Υψωσε τη φωνή σου, όμορφη Γαλλίμ, άκουσε Λαϊσά! Απάντησέ της, Αναθώθ! 31Η Μαδμηνά τρέπεται σε φυγή, οι κάτοικοι της Γεβίμ φεύγουν για να σωθούνε. 32Την ίδια μέρα ο

εχθρός είναι ήδη στη Νωβ και με γροθιές σφιγμένες απειλεί το όρος της πόλης της Σιών, το λόφο της Ιερουσαλήμ.

33Αλλά να που ο Κύριος, ο Κύριος του σύμπαντος, βίαια σπάει τα κλαδιά των δέντρων! Τα πιο μεγάλα κόπηκαν, τα πιο υψωμένα είναι ριγμένα κάτω. 34Με σιδερένια αξίνα ρίχνει κάτω τα σύδεντρα του δάσους, οι κέδροι του Λιβάνου οι μεγαλόπρεποι κείτονται καταγής.

Ο΄: Ουαί τοῖς γράφουσι πονηρίαν· γράφοντες γὰρ πονηρίαν γράφουσι ἐκκλίνοντες κρίσιν πτωχῶν, ἀρπάζοντες κρίμα πενήτων τοῦ λαοῦ μου, ὥστε εἶναι αὐτοῖς χήραν εἰς διαρπαγὴν καὶ ὄρφανόν εἰς προνομίην. καὶ τί ποιήσουσιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπισκοπῆς; ἢ γὰρ θλίψις ὑμῖν πόρρωθεν ἦξει· καὶ πρὸς τίνα καταφεύξεσθε τοῦ βοηθηθῆναι; καὶ ποῦ καταλείπετε τὴν δόξαν ὑμῶν τοῦ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς ἐπαγωγὴν; ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός, ἀλλ’ ἔτι ἡ χεὶρ ὑψηλὴ. οὐαὶ Ἀσσυρίοις· ἡ ῥάβδος τοῦ θυμοῦ μου καὶ ὄργῆς ἐστὶν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. τὴν ὄργην μου εἰς ἔθνος ἄνομον ἀποστελῶ καὶ τῷ ἐμῷ λαῷ συντάξω ποιῆσαι σκῦλα καὶ προνομίην καὶ καταπατεῖν τὰς πόλεις καὶ θεῖναι αὐτάς εἰς κονιορτόν. αὐτὸς δὲ οὐχ οὕτως ἐνεθυμήθη καὶ τῇ ψυχῇ οὐχ οὕτως λελόγισται, ἀλλὰ ἀπαλλάξει ὁ νοῦς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔθνη ἐξολοθρεῦσαι οὐκ ὀλίγα. καὶ ἐὰν εἴπωσιν αὐτῶ· σὺ μόνος εἶ ἄρχων, καὶ ἐρεῖ· οὐκ ἔλαβον τὴν χώραν τὴν ἐπάνω Βαβυλῶνος καὶ Χαλάνης, οὐ ὁ πύργος ὠκοδομήθη; καὶ ἔλαβον Ἀραβίαν καὶ Δαμασκὸν καὶ Σαμάρειαν. ὃν τρόπον ταύτας ἔλαβον ἐν τῇ χειρὶ μου, καὶ πάσας τὰς ἀρχὰς λήψομαι. ὀλολύξατε, τὰ γλυπτὰ ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν Σαμαρείᾳ· ὃν τρόπον γὰρ ἐποίησα Σαμαρείᾳ καὶ τοῖς χειροποιήτοις αὐτῆς, οὕτω ποιήσω καὶ Ἱερουσαλήμ καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς. καὶ ἔσται, ὅταν συντελέσῃ Κύριος πάντα ποιῶν ἐν τῷ ὄρει Σιών καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐπάξει ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν, τὸν ἄρχοντα τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. εἶπε γὰρ· ἐν τῇ ἰσχυρίᾳ ποιήσω καὶ ἐν τῇ σοφίᾳ τῆς συνέσεως, ἀφελῶ ὄρια ἔθνων καὶ τὴν ἰσχὴν αὐτῶν προνομεύσω καὶ σείσω πόλεις κατοικουμένας καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσιᾶν καὶ ὡς καταλελειμμένα ὡὰ ἀρῶ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς διαφεύξεταί με ἢ ἀντεῖπη μοι. μὴ δοξασθῆσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθῆσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἔλκοντος αὐτόν; ὡσαύτως ἐὰν τις ἄρῃ ῥάβδον ἢ ξύλον. καὶ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ἀποστελεῖ Κύριος σαβαῶθ εἰς τὴν σὴν τιμὴν ἀτιμίαν, καὶ εἰς τὴν σὴν δόξαν πῦρ καιόμενον καυθήσεται. καὶ ἔσται τὸ φῶς τοῦ Ἰσραὴλ εἰς πῦρ καὶ ἀγιάσει αὐτόν ἐν πυρὶ καιομένῳ καὶ φάγεται ὡσεὶ χόρτον τὴν ὕλην. τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη ἀποσβεσθῆσεται τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ καὶ οἱ δρυμοί, καὶ καταφάγεται ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκῶν· καὶ ἔσται ὁ φεύγων ὡς ὁ φεύγων ἀπὸ φλογός καιομένης· καὶ οἱ καταλειφθέντες ἀπ’ αὐτῶν ἀριθμὸς ἔσονται, καὶ παιδίον γράψει αὐτούς. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη οὐκέτι προστεθήσεται τὸ καταλειφθὲν Ἰσραὴλ, καὶ οἱ σωθέντες τοῦ Ἰακώβ οὐκέτι μὴ πεποιοῦτες ὧσιν ἐπὶ τοὺς ἀδικήσαντας αὐτούς, ἀλλὰ ἔσονται πεποιοῦτες ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἔσται τὸ καταλειφθὲν τοῦ Ἰακώβ ἐπὶ Θεὸν ἰσχύοντα. καὶ ἐὰν γένηται ὁ λαὸς Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα αὐτῶν σωθήσεται· λόγον συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον Κύριος ποιήσει ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος σαβαῶθ· μὴ φοβοῦ, ὁ λαός μου, οἱ κατοικοῦντες ἐν Σιών, ἀπὸ Ἀσσυρίων, ὅτι ἐν ῥάβδῳ πατάξει σε· πληγὴν γὰρ ἐπάγω ἐπὶ σὲ τοῦ ἰδεῖν ὁδὸν Αἰγύπτου. ἔτι γὰρ μικρὸν καὶ παύσεται ἡ ὄργῃ, ὁ δὲ θυμὸς μου ἐπὶ τὴν βουλήν αὐτῶν· καὶ ἐγερεῖ ὁ Θεὸς ἐπ’ αὐτούς κατὰ τὴν πληγὴν Μαδιάμ ἐν τόπῳ θλίψεως, καὶ ὁ θυμὸς αὐτοῦ τῇ ὁδῷ τῇ κατὰ θάλασσαν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν κατ’ Αἴγυπτον. καὶ

ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζυγὸς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὤμου σου καὶ ὁ φόβος αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ καταφθαρήσεται ὁ ζυγὸς ἀπὸ τῶν ὤμων ὑμῶν. ἦξει γὰρ εἰς τὴν πόλιν Ἀγγαὶ καὶ παρελεύσεται εἰς Μαγγεδῶ καὶ εἰς Μαχμάς θήσει τὰ σκευὴ αὐτοῦ· καὶ παρελεύσεται φάραγγα καὶ ἦξει εἰς Ἀγγαί, φόβος λήψεται Ραμᾶ πόλιν Σαούλ· φεύξεται ἡ θυγάτηρ Γαλλεὶμ, ἐπακούσεται Λαϊσά, ἐπακούσεται Ἀναθῶθ· καὶ ἐξέστη Μαδεβηνά καὶ οἱ κατοικοῦντες Γιββεῖρ· παρακαλεῖται σήμερον ἐν ὁδῷ τοῦ μείναι, τῇ χειρὶ παρακαλεῖτε, τὸ ὄρος, τὴν θυγατέρα Σιών, καὶ οἱ βουνοὶ οἱ ἐν Ἱερουσαλήμ. ἰδοὺ γὰρ ὁ δεσπότης Κύριος σαβαὼθ συνταράσσει τοὺς ἐνδόξους μετὰ ἰσχύος, καὶ οἱ ὑψηλοὶ τῇ ὕβρει συντριβήσονται, καὶ οἱ ὑψηλοὶ ταπεινωθήσονται, καὶ πεσοῦνται οἱ ὑψηλοὶ μαχαίρα, ὁ δὲ Λίβανος σὺν τοῖς ὑψηλοῖς πεσεῖται.

[NE: Ἀλλοίμονον στους νομοθέτες, οἱ οποίοι γράφουν καὶ θεσπίζουν πονηροὺς νόμους. Αὐτοὶ ἐπίμονα γράφουν καὶ ξαναγράφουν ἀδίκους νόμους. Διαστρέφουν τὴ δικαιοσύνη εἰς βᾶρος τῶν πτωχῶν, αρπάζουν τὸ δίκαιο τῶν πενήτων τοῦ λαοῦ μου, ὥστε ἡ χήρα νὰ εἶναι τὸ θύμα τῆς διαρπαγῆς τους, καὶ τὰ ὀρφανὰ νὰ εἶναι ἀντικείμενον τῆς λεηλασίας τους. "Τι θὰ κάμουν ὅμως αὐτοί, λέγει ὁ Θεός, ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, πού θὰ ἐπισκεφθῶ αὐτοὺς καὶ τὸν λαό μου; Ἡ τιμωρία σας καὶ ἡ θλίψη θὰ ἔλθῃ ἀπὸ μακριά· καὶ τότε σεις σε ποιόν θὰ καταφύγετε, γιὰ νὰ ἐπιτύχετε βοήθεια; Που θὰ ἀφήσετε τὴν δόξα καὶ τὴν δύναμή σας, ὥστε νὰ μὴ περιπέσετε σὲ αἰχμαλωσία καὶ ἐξορία;" Παρ' ὅλες δε αὐτὲς τὶς συμφορὰς καὶ τιμωρίες δὲν ἐπραῦνθη ὁ θυμὸς τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ἡ τιμωρὸς δεξιὰ τοῦ εἶναι ἐτοιμὴ νὰ ἐπιπέσει ἐναντίον τῶν πονηρῶν. Ἀλλοίμονον καὶ στους Ἀσσυριοὺς! Ἡ ράβδος, βέβαια, τῆς οργῆς καὶ τοῦ θυμοῦ μου, ἐναντίον τοῦ λαοῦ μου γιὰ τὴν παιδαγωγία του, εἶναι στα χέρια τους. Θὰ ἀποστείλω τὴν οργή μου καὶ τὴν τιμωρία μου δια μέσου τῶν Ἀσσυρίων σὲ ἔθνος ἀνομο, στὸν ἰσραηλιτικὸν λαόν, καὶ θὰ δώσω διαταγή νὰ λεηλατήσουν τὸν λαόν μου, νὰ τους λαφυραγωγήσουν, νὰ καταπατήσουν τὶς πόλεις τους καὶ νὰ μεταβάλουν αὐτὲς σὲ κονιορτόν (δηλ. νὰ τὶς κάνουν σκόνη). Αὐτὸς ὅμως ὁ Ἀσσύριος μονάρχης δὲν σκέφθηκε ἔτσι. Δὲν διελογίσθη στὸ ἐσωτερικὸ του, ὅπως ἐγὼ σκέφθηκα, ὅτι δηλαδὴ ἐγὼ τὸν ἐχρησιμοποίησα ὡς ὄργανον δίκαιης τιμωρίας κατὰ τοῦ λαοῦ μου. Σκέφθηκε διαφορετικὰ μὲ τὸν νουν του, νὰ ἐξολοθρεύσει, δηλαδή, αὐτὸς ἔθνη πολλὰ. Ἐάν δε εἶπουν στὸν Ἀσσύριο βασιλιά οἱ κόλακες, "σὺ εἶσαι ὁ μόνος ἀρχων", αὐτὸς μὲ ἀλαζονεία θὰ ἀπαντήσῃ· "δὲν κατέλαβα ἐγὼ τὴ χώρα τὴν πέραν τῆς Βαβυλώνας καὶ τὴ χώρα τῆς Χαλάνης, ὅπου κτίσθηκε ὁ πύργος ἐκεῖνος τῆς Βαβέλ; Ἐγὼ κατέλαβα τὴν Ἀραβία, τὴ Δαμασκὸ καὶ τὴν Σαμάρεια. Ὅπως κυρίευσα αὐτὲς μὲ τὴ δύναμή μου, ἔτσι θὰ καταλάβω καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ θὰ καταλύσω τὶς ἀρχὲς τους. Θρηνήσατε μὲ ολολυγμούς τὰ εἰδωλολατρικὰ γλυπτὰ, πού υπάρχουν στὴν Ἱερουσαλήμ καὶ στὴ Σαμάρεια. Διότι ὅπως ἔκανα στὴ Σαμάρεια καὶ στα εἰδωλά της, τὰ ὁποῖα ἦταν κατασκευασμένα ἀπὸ χέρια τῶν ἀνθρώπων, ἔτσι θὰ κάνω στὴν Ἱερουσαλήμ καὶ στα εἰδωλα αὐτῆς". Ὅταν ὅμως ὁ Κύριος ὀλοκληρώσει τὴν παιδαγωγικὴ τιμωρία στὸ ὄρος Σιών καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, θὰ ἐπιφέρει τιμωρία στὸν μεγάλο αὐτόν καὶ ἀλαζονικὸ νου, στὸν ἀρχοντα τῶν Ἀσσυρίων, καὶ σ' ὅλη τὴ μεγάλη του δόξα, τὴν ὁποῖα ἀλαζονικὰ παρατηροῦν τὰ πλανεμένα μάτια του. Διότι ὁ ἀλαζόνας αὐτὸς μονάρχης εἶπε· "μὲ τὴ δύναμή μου κατόρθωσα καὶ θὰ κατορθώσω ἔργα μεγάλα. Μὲ τὴ σοφία τῆς στρατιωτικῆς μου ἰκανότητος θὰ καταλύσω καὶ θὰ κυριεύσω τὰ σύνορα τῶν ἐθνῶν καὶ τὴ δύναμή τους θὰ λεηλατήσω. Θὰ συγκλονίσω τὶς κατοικουμένες

πόλεις, θα καταλάβω ολόκληρη την οικουμένη με το χέρι μου, μ' όση ευκολία παίρνει κανείς φωλιά πτηνών και τα εγκαταλελειμμένα σ' αυτήν αυγά. Κανείς δεν θα υπάρξει, που να μου διαφύγει ή να φέρει αντίρρηση σ' αυτά, που εγώ σκέπτομαι και λέγω". Ο Κύριος όμως απάντησε στα αλαζονικά αυτά λόγια· "μήπως μπορεί ποτε ο πέλεκυς να κατορθώσει τίποτε χωρίς τον άνθρωπον, που μ' αυτόν κόπτεται; Ή μήπως είναι δυνατόν, το πριόνι να υψωθεί χωρίς τον εργάτη, ο οποίος το σύρει και το κινεί; Το ίδιο συμβαίνει και με την ράβδο ή το ξύλον, που ο άνθρωπος τα σηκώνει"! Τίποτε βεβαίως από αυτά δεν γίνεται μόνο του, χωρίς τον άνθρωπον. Για τούτο ο Κύριος των δυνάμεων, ο παντοκράτωρ, θα αποστείλει στη σημερινή σου υπόληψη και τιμή εξευτελισμό και ταπείνωση, και στη λαμπρότητα της δόξης σου πυρ φοβερό, το οποίο θα την κατακαύσει. Αυτό, που είναι φως για τους Ισραηλίτες, θα γίνει φωτιά για τους Ασσυρίους. Δια του πυρός των τιμωριών και των θλίψεων θα εξαγνίσει ο Κύριος τους Ισραηλίτες, ενώ τον Ασσύριον θα τον καταφάγει το πυρ αυτό, όπως κατατρώγει τα ξηρά χόρτα και τα δένδρα του δάσους. Κατά την ημέρα εκείνη της τιμωρίας οι Ασσύριοι, που μοιάζουν με όρη και με βουνά και με πύκνα δάση, θα σβησθούν από το πρόσωπο της γης, θα λείψουν και η φωτιά θα καταφάγει αυτούς εξ ολοκλήρου, οι δε πανικόβλητοι φυγάδες θα είναι σαν εκείνον, ο οποίος φεύγει γρήγορα από φοβερή πυρκαγιά. Αυτοί, που θα απομείνουν από τους Ασσυρίους, θα είναι ελάχιστοι σε αριθμό, ώστε και ένα μικρό παιδί να μπορεί να τους καταγράψει. Και θα συμβεί τούτο· κατά την ημέρα εκείνη της παιδαγωγικής τιμωρίας των Ισραηλιτών, του ολέθρου δε των Ασσυρίων το περισωθέν κατάλοιπο του ισραηλιτικού λαού δεν θα έχει πλέον την πρόθεση να στηρίζει την πεποίθησή του σε ανθρώπους. Και όσοι από τους απογόνους του Ιακώβ σώθηκαν, δεν θα έχουν πεποίθηση στους αδικήσαντες αυτούς Ασσυρίους. Αλλά θα στηρίζουν ειλικρινά την πεποίθησή τους στον Θεόν τον άγιο του Ισραήλ. Τότε δε ο ισραηλιτικός λαός που απόμεινε θα επιστρέψει μέσω της μετάνοιάς του στον παντοδύναμον Θεόν. Αλλά και εάν ο ισραηλιτικός λαός αυξηθεί και γίνει πολυάριθμος, όπως η άμμος της θαλάσσης, θα καταστραφεί, και μόνον ένα υπόλοιπον από αυτόν θα διασωθεί. Ο Κύριος θα πραγματοποιήσει τον λόγον, τον οποίον απεφάσισε, τιμωρώντας με δικαιοσύνη το κακό. Διότι την απόφασή του για τιμωρία του κακού στον ισραηλιτικό λαό θα την πραγματοποιήσει, όπως και σ' ολόκληρη την οικουμένη. Εξ αιτίας αυτού αυτά λέγει ο παντοκράτωρ· "συ ο ισραηλιτικός λαός μου, όσοι κατοικείτε στην Σιών, μη φοβηθήτε από τους Ασσυρίους, όταν εκείνοι θα σας κτυπήσουν με ράβδο, διότι εγώ είμαι εκείνος, ο οποίος επιφέρω εναντίον σας την παιδαγωγική αυτή τιμωρία, όπως άλλοτε κατά τους χρόνους της ταλαιπωρίας σου στην Αίγυπτο. Λίγο χρόνο ακόμη και θα παύσει η οργή μου εναντίον σας, ο δε θυμός μου θα στραφεί εναντίον της κακής απόφασης των Ασσυρίων". Ο Θεός θα εγείρει και θα επιφέρει εναντίον αυτών πληγή ίδια προς την πληγή, την οποίαν επέφερε κατά των Μαδιανιτών στον τόπο της καταστροφής του. Ο θυμός του θα ξεσπάσει καταστρεπτικός εναντίον αυτών, όπως συνέβη στην οδό την δια της Ερυθράς θαλάσσης, όταν εξέρχονταν οι Ισραηλίτες ελεύθεροι από την Αίγυπτο. Κατά την ημέρα εκείνη θα αφαιρεθεί από τους ώμους σας ο ζυγός της δουλείας των Ασσυρίων και ο φόβος σας απέναντι τους. Θα καταστραφεί ο ζυγός της δουλείας από τους ώμους σας. Ο Ασσύριος μονάρχης με τον στρατόν του θα έλθει στην πόλιν Αγγαί, θα περάσει από την πόλιν Μαγγεδώ, θα θέσει τα όπλα του στις Μαχμάς, θα περάσει την

φάραγγα, θα φθάσει στην Αγγαί.' Οι κάτοικοι της Ραμά, της πόλης αυτής του Σαούλ, θα καταληφθούν από φόβο, θα τραπούν εις φυγή οι κάτοικοι της Γαλλείμ, θα πληροφορηθούν την διέλευσή του οι πόλεις Λαϊσά και 'Αναθωθ. Θα καταπλαγούν οι κάτοικοι της Μαδεβηνά και όσοι κατοικούν στην Γιββεϊθ. Ενθαρρύνετε και ενισχύσατε σήμερα τους Ισραηλίτες, οι οποίοι πανικόβλητοι βρίσκονται στο δρόμο της φυγής, να μείνουν και να μη φύγουν. Από μακριά με νεύματα αναγγείλατε σ' αυτούς το ευχάριστο γεγονός, στο όρος Σιών στους κατοίκους της Ιερουσαλήμ, στα υψώματα της πόλης, (ότι ο Ασσύριος Μονάρχης σταμάτησε την πορεία προς την Ιερουσαλήμ). Διότι, ιδού ο δεσπότης, ο Κύριος των δυνάμεων, θα συγκλονίσει με μεγάλη δύναμη τους ενδόξους της γης, τους Ασσυρίους, και οι κατά κόσμον μεγάλοι θα συντριβούν εξαιτίας της υπερηφάνειάς του, οι υψηλόφρονες και αλαζονικοί θα ταπεινωθούν. Θα πέσουν με το στόμα του μαχαιριού οι υπερήφανοι. Ο Ασσύριος, ο ισχυρός ως Λίβανος, θα πέσει μαζί με τα ψηλά του δένδρα, τους βοηθούς του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ '
Ο "ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ"
ΩΣ Ο ΒΛΑΣΤΟΣ ΕΚ ΤΗΣ ΡΙΖΗΣ ΙΕΣΣΑΙ,
ΤΑ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ
[Ήσ. 11,1-10].

Ἡ μεσσιανική ἐλπίδα ἤδη ἔχει ἀρχίσει νά ἀναπτύσσεται ἀπό τό Ἁσ. 7,14 καί σ' αὐτή τή δημιουργία ὠθοῦν τόσο ἡ παρουσία τῆς ἀσσυριακῆς δύναμης ὅσο καί ἡ ἀναξιότητα τοῦ βασιλιᾶ Ἀχαζ. Στό Ἁσ. 8,23 -9,5 (9,1-6) ὁ προφήτης παρουσιάζει τόν Μεσσία ὡς πνευματικό ἄρχοντα, βασιλιά τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης. Στό Ἁσ. 11,1-10 ἡ μεσσιανική προσδοκία κορυφώνεται καί γιά πρώτη φορά διαμορφώνεται ἀπό τόν Ἁσαΐα μιά ἰσχυρή μεσσιανική προσωπικότητα μ' ἕναν ξεχωριστό χαρακτήρα. Αὐτή ἡ μεσσιανική περιγραφή ὑπονοεῖ τά προηγούμενα πορτραῖτα καί δέν ἀνακαλεῖ τά χαρακτηριστικά τοῦ "Ἐμμανουήλ", ὁ Ὅποιος ἄν καί δοκιμάζεται μαζί μέ τό λαό Του (Ἁσ. 7), ἐντούτοις καθίσταται καί ὁ Προστάτης του (Ἁσ. 8). Ὁ Ἄρχοντας τῶν τεσσάρων ὀνομάτων δέν σχετίζεται μόνον μέ τή λύτρωση λαοῦ του (ἀπό τήν αἰχμαλωσία καί τήν ἄνοδο στό θρόνο Του ὄχι μόνον μετά τή νίκη), ἀλλά καί μέ τήν ὑπόσχεση μιᾶς μακρᾶς καί δίκαιης κυβέρνησης, πού ἀναγγέλλεται μέσω τῶν τίτλων του (Ἁσ. 9). Ἡ παρουσία τοῦ Ἰδίου στό θρόνο ἐξασφαλίζει τή μακρά διάρκεια τῆς εἰρηνικῆς βασιλείας καί τή βέβαιη πνευματική ἄνοδο σέ ἀντίθεση μέ τούς παρόντες "ὀδηγητές" τοῦ Ἰούδα, οἱ ὅποιοι στέκονται ἀνάξιοι τῆς καταγωγῆς τους καί τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ.

Ἁσαΐου κεφάλαιο 11, στίχοι 1-10

Μασσορικό Κείμενο (MK) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (Ο') -Νεοελληνικό κείμενο (NE)

ΜΚ. 1Ένα κλωνάρι θα φντρώσει απ' τον κορμό του Ιεσσαί_κι ένα κλαδί θα ξεπροβάλει από τις ρίζες του. 2Πάνω του θ' αναπαύεται το Πνεύμα του Κυρίου το πνεύμα αυτό που θα του δίνει σοφία και σύνεση, την ικανότητα ν' αποφασίζει, τη δύναμη να εκτελεί, τη γνώση του Κυρίου, το σεβασμό στον Κύριο. 3Η πιο μεγάλη του ευχαρίστηση θα 'ναι να σέβεται τον Κύριο. Τίποτα δε θα κρίνει απ' τα φαινόμενα ούτε θ' αποφασίζει απ' τα λεγόμενα. 4Αλλά θα κρίνει με δικαιοσύνη τους φτωχούς και θα υπερασπίζεται μ' ευθύτητα τους ταπεινούς της χώρας. Χάρη στις αυστηρές του εντολέςστη χώρα θα κρατά την τάξη και με την κρίση του θα θανατώνονται οι ασεβείς. 5Η δικαιοσύνη κι η πιστότητα θα 'ναι γι' αυτόν σαν το ζωνάρι που τυλίγει τη μέση του. 6Τότε θα κάθεται ο λύκος παρέα με το αρνί και θα κοιμάται ο πάνθηρας με το κατσίκι αντάμα. Το μοσχαράκι και το λιονταρόπουλο θα βόσκουνε μαζί κι ένα μικρό παιδί θα τα οδηγάει. 7Η αγελάδα κι η αρκούδα την ίδια θα 'χουνε βοσκή και τα μικρά τους το ίδιο το λημέρι· το λιοντάρι θα τρέφεταικαθώς το βόδι με άχυρο. 8Το βρέφος άφοβα θα παίζει στη φωλιά της έχιδνας, το νήπιο που μόλις αποκόπηκε από της μάνας του το γάλα θ' απλώνει το χεράκι του στις κόμπρας τη σπηλιά. 9Κανένας δε θα προξενεί στον άλλον βλάβη ούτε κακό πουθενά στ' όρος το άγιο του Θεού, γιατί η γνώση του Κυρίου τη χώρα θα σκεπάζει όπως σκεπάζουν τα νερά τη θάλασσα. 10Σαν έρθει εκείνη η μέρα, το

βλαστάρι από τη ρίζα του Ιεσσαί εκεί θα στέκεται για τους λαούς σημαία. Τα έθνη θα 'ρχονται να του ζητάνε συμβουλή και κατοικία του θα είν' η δόξα του Κυρίου.

Ο': Καί ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται. καὶ ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας· ἐμπλήσει αὐτὸν πνεῦμα φόβου Θεοῦ. οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινεῖ οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν ἐλέγξει, ἀλλὰ κρινεῖ ταπεινῶ κρίσιν καὶ ἐλέγξει τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς· καὶ πατάξει γῆν τῶ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ ἐν πνεύματι διὰ χειλέων ἀνελεῖ ἀσεβῆ· καὶ ἔσται δικαιοσύνη ἐζωσμένος τὴν ὄσφυν αὐτοῦ καὶ ἀληθεία εἰλημένος τὰς πλευράς. καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετ' ἄρνός, καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάριον καὶ ταῦρος καὶ λέων ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτούς· καὶ βοῦς καὶ ἄρκος ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ ἅμα τὰ παιδιά αὐτῶν ἔσονται, καὶ λέων καὶ βοῦς ἅμα φάγονται ἄχυρα. καὶ παιδίον νῆπιον ἐπὶ τρώγλῃν ἀσπίδων καὶ ἐπὶ κοίτην ἐκγόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ. καὶ οὐ μὴ κακοποιήσουσιν, οὐδὲ μὴ δύνωνται ἀπολέσαι οὐδένα ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα τοῦ γινῶναι τὸν Κύριον ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θαλάσσης. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῶ ἔθνη ἔλπιουσι, καὶ ἔσται ἡ ἀνάπανσις αὐτοῦ τιμῆ.

[NE: Από τη γενεαλογική ρίζα του Ιεσσαί, θα φυτρώσει κλωνάρι, και άνθος από τη ρίζα αυτή θα αναβλαστήσει. Στον ευλογημένο αυτό απόγονο του Ιεσσαί, θα επαναπαυθεί το Πνεύμα του Θεού, Πνεύμα σοφίας και συνέσεως, Πνεύμα υγιούς θελήσεως και ισχύος, Πνεύμα γνώσεως και ευσεβείας. Θα γέμισει αυτόν ο Θεός με Πνεύμα φόβου Θεού. Φωτιζόμενος αυτός από τα υπέροχα αυτά χαρίσματα του Πνεύματος δεν θα εκφέρει κρίση σύμφωνα με την εξωτερική εμφάνιση και δεν θα ελέγχει σύμφωνα με τους ματαίους και επιπολαίους λόγους των ανθρώπων. Αλλά θα κρίνει με ευθύτητα και δικαιοσύνη, θα δικαιώσει τον ταπεινό και τον δίκαιο, θα φανερώσει και θα αποδώσει το δίκαιο στους ταπεινούς και καταφρονημένους της γης. Με τον λόγον του στόματός του θα κτυπήσει τον αμαρτωλό και άδικο κόσμο. Και με ένα απλό φύσημα των χειλέων του θα θανατώσει τους ασεβείς. Αυτός θα έχει ζωσθεί τη μέση του με τη ζώνη της δικαιοσύνης. Με την ειλικρίνεια δε και τη φιλαλήθεια θα έχει περικαλύψει τις πλευρές του. Τότε ο λύκος θα βόσκει μαζί με το αρνί, και η λεοπάρδαλις θα κατοικεί μαζί με το ερίφιο, το μοσχάρι και ο ταύρος θα βόσκουν μαζί με τον λέοντα και ένα μικρό παιδί θα οδηγεί αυτά ως ήμερα αρνία. Το βόδι και η άρκτος (αρκούδα) θα βόσκουν μαζί και τα μικρά τους θα κάνουν μαζί συντροφιά. Το λιοντάρι και το βόδι θα τρώγουν μαζί άχυρα. Μικρό παιδί θα απλώνει και θα θέτει χωρίς κίνδυνο τα χέρια του στην οπή της δηλητηριώδους ασπίδας και στην φωλιά, όπου οι ασπίδες έχουν τα μικρά τους. Όλα τα άγρια θηρία και τα δηλητηριώδη φίδια δεν θα κάνουν σε κανένα κακόν, ούτε θα έχουν την δύναμη και τη διάθεση να φονεύσουν κανένα στο άγιόν μου όρος, διότι ολόκληρος ο κόσμος θα έχη πλημμυρίσει από τη θεία γνώση, όπως το πολύ ύδωρ κατακαλύπτει τις θαλάσσης. Κατά την ημέρα εκείνη ο ευλογημένος αυτός απόγονος του Ιεσσαί, ο Μεσσίας, θα εμφανισθεί ως άρχων των εθνών, θα είναι

μέγας κατά την αρετή και τη δύναμη, ώστε τα έθνη θα στηρίζουν σ' αυτόν τις ελπίδες τους. Ο θρόνος του και η διαμονή του θα είναι ένδοξη και τιμημένη.

1. Η καταγωγή του "Εμμανουήλ" (Ήσ. 11,1):

ΜΚ: Ένα κλωνάρι θα φυτρώσει απ' τον κορμό του Ιεσσαί_κι ένα κλαδί θα ξεπροβάλει από τις ρίζες του.

Ο': Και ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται. [(NE) Από τη γενεαλογική ρίζα του Ιεσσαί, θα φυτρώσει κλωνάρι, και άνθος από τη ρίζα αυτή θα αναβλαστήσει.]

Ἡ παράσταση τοῦ Ἁσ. 5, ὅπου παρουσιάζει τὴν ἄσσυριακὴ δύναμη νὰ συντρίβεται ὡς δάσος ἀπὸ κέδρους, πού κατακόπτονται καὶ ἐκμηδενίζονται, συνδέεται στενά μέ τὴν εἰκόνα τοῦ 11,1, ὅπου ἐδῶ ἀναζωογονεῖται ὁ κομμένος καὶ φαινομενικά ἄχρηστος κορμός τοῦ Ἰεσσαί. Ἀπ' αὐτὴ τὴ "ρίζα" (ἔβρ. geza) Ἰεσσαί (πατέρα τοῦ Δαυῖδ) βγαίνει ἡ "ῥάβδος" (ἔβρ. hoter) ἢ ὁ "κλώνος", προκειμένου ὁ Ἰσραὴλ νὰ ἀναδυθεῖ ἀπὸ τὴν ταπείνωση πού τοῦ ὑπέβαλε ἡ ἄσσυριακὴ κοσμοκρατορία. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἀναγνωρίζει τὴν ὑποβαθμισμένη θέση τοῦ Ἰούδα, ὅπου βρισκόταν σέ καθεστῶς ὑποτελείας. Ὅντως εἶναι ἕνα κούτσουρο!

Ὅμως στό ὄραμά του ὁ προφήτης βλέπει τό "ἄνθος" (ἔβρ. netser προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀραβικὴ ρίζα) νὰ καρποφορεῖ (ἔβρ. jiphre = θά καρποφορήσει, Ὁ "ἀναβήσεται") καὶ νὰ ἀναζωογονεῖται πνευματικά μέ τὴ θεία δύναμη. Τό θέμα τῆς πρόγνωσης δέν εἶναι ἡ πτώση τοῦ δένδρου (ἀνήκει στό παρελθόν), ἀλλά ἡ ἀναγέννησή του. Στὴν ἐπικοινωνία τοῦ βασιλιᾶ μέ τόν Ἰεσσαί, ὁ προφήτης εἰκονίζει αὐτό τόν κυβερνήτη ὡς τόν νέο Δαυῖδ καὶ ὄχι ἕναν ἐπιπλέον ἀπογοητευτικὸ ἀπόγονό του. Ἄν καὶ ἡ πτώση τοῦ θρόνου ἔχει συμβεῖ ὁ θρόνος τοῦ Δαυῖδ ἔχει πέσει, ὅμως ἡ οἰκογένεια τοῦ Δαυῖδ ἐπιβιώνει ὅπως φαίνεται ἀπὸ τόν "σπόρο" τοῦ Ἁσ. 6,13 πού σχετίζεται ἄμεσα μέ τὴ ρίζα Ἰεσσαί ἀφοῦ ἡ κρίση δέν θά εἶναι γενικὴ καὶ ἔσαεί.

Ὁ προφήτης χρησιμοποιεῖ αὐτὴ τὴν εἰκόνα, γιατί θέλει νὰ ὑποδηλώσει ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ τὴ θεία τιμωρία μέ ἀποξήρανση ἢ ἀποκοπή τοῦ κορμοῦ τῆς Δαυιδικῆς δυναστείας, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ τονίσει τὴν προέλευση τοῦ Μεσσία ὄχι ἀπὸ ἀρσενικὴ, ἀλλὰ ἀπὸ θηλυκὴ γραμμὴ τοῦ οἴκου Δαυῖδ. Τό νέο βλαστάρι θά κάνει αἰσθητὴ τὴν ἀντίθεση τῆς δικῆς του βασιλείας μ' αὐτὴ τῶν Ἀσσυρίων. Τά λόγια τοῦ προφήτη προβάλλουν τίς μελλοντικὲς συνέπειες τῆς κρίσης τοῦ Γιαχβέ κατὰ τῆς Ἀσσυρίας περιλαμβάνοντας τὴν πτώση τῆς καὶ τὴν ἀνατολή τῆς Δαυιδικῆς μοναρχίας. Γι' αὐτό καὶ συνιστᾶ μιὰ δικαιολογημένη ἀναμονὴ παρὰ ἄμεση στρατιωτικὴ δράση. Ἔτσι μέ ὄρους συμβολικοῦς, ἀναφύεται τό μέλλον τοῦ δικοῦ του βασιλικοῦ οἴκου, τό ὅποιο βγαίνει ἀπὸ ἕνα κούτσουρο δίνοντας τρεῖς προοπτικὲς: τοῦ **μυαλοῦ** (οἱ στίχοι 2-5 δίνουν τό χαρακτήρα, τὴ γνώση καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ νέου βασιλιᾶ), τῆς **φύσης** (οἱ στίχοι 5-9 δίνουν τὴν ἀποκατάσταση τῆς φύσης ξανακερδίζοντας τόν Παράδεισο) καὶ τῆς **ἱστορίας** (οἱ στίχοι 9-16 καὶ κυρίως τό κεφ. 12 δίνουν τὴν ἐπανόρθωση τοῦ Ἰσραὴλ). Τό Ἁσ. 11,1

λειτουργεῖ ὡς συμπληρωματικό κομμάτι τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐα στό κεφ. 9, ὅπου ἐκεῖ ἔχει μιλήσει γιά τόν Ἐμμανουήλ καί τήν μητέρα (Ἡσ. 7).

2. Τά χαρίσματα τοῦ "Ἐμμανουήλ" ὡς Μελλοντικοῦ Βασιλιᾶ (Ἡσ. 11,2):

ΜΚ: Πάνω του θ' αναπαύεται το Πνεῦμα του Κυρίου το πνεῦμα αυτό που θα του δίνει σοφία και σύνεση, την ικανότητα ν' αποφασίζει, τη δύναμη να εκτελεί, τη γνώση του Κυρίου, το σεβασμό στον Κύριο.

Ο': καί ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτόν πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καί συνέσεως, πνεῦμα βουλήσ καί ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καί εὐσεβείας· [(NE)Στον ευλογημένο αυτό απόγονο του Ιεσσαί, θα επαναπαυθεῖ το Πνεῦμα του Θεοῦ, Πνεῦμα σοφίας και συνέσεως, Πνεῦμα υγιούς θελήσεως και ισχύος, Πνεῦμα γνώσεως και ευσεβείας.]

Ἡ πνευματική συγκρότηση τοῦ Ἐμμανουήλ θά γίνει ἀπό τό πνεῦμα τοῦ Κυρίου, τό ὁποῖο **μόνιμα θά ἀναπαυθεῖ πάνω του ὡς πηγὴ δύναμης καί δημιουργικῆς ἐνέργειας**. Ὡς τό "ὄχημα" τροφοδοσίας τῶν θείων δυνάμεων ἐφοδιάζει τόν Ἐμμανουήλ μέ ἄλλα ἕξη πνεύματα, τόν καθαγιάζει καί τόν ἐνδυναμώνει μ' αὐτά γιά τό σπουδαῖο του ἔργο. Αὐτά εἶναι τριῶν εἰδῶν:

A. Διανοητικῶ Περιεχομένον: α. **Σοφία (hokhma):** ἡ ὑπερκόσμια πνευματική δύναμη, μιά δύναμη διάκρισης τῆς φύσης τῶν πραγμάτων, πέρα ἀπό τίς ἐμφανίσεις τους. β. **Σύνεση (bina):** ἡ ἰκανότητα ὀρθῆς διάκρισης μεταξύ ἀγαθοῦ καί κακοῦ. Ἐδῶ συνενώνει τήν σοφία μέ τό βαθμό διάκρισης πού ὁ βασιλιάς κατέχει γιά νά ἀποφασίζει δίκαια καί νά κρίνει μέ εἰρήνη καί δικαιοσύνη.

B. Βουλευτικῶ Περιεχομένον: α. **Βουλή (etsa):** ἡ δύναμη εὕρεσης ὀρθῶν λύσεων γιά τήν ἀντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων γιά τό παρόν καί τό μέλλον. Θεωρεῖται ὡς μεγάλο δῶρο γιά τή διαμόρφωση ὀρθῶν συμπερασμάτων. β. **Ἰσχύς (gebura):** ἡ δύναμη, ἡ ἀποφασιστικότητα καί ἡ ἰκανότητα νά ἐνεργοῦν καί νά ἐκτελοῦν ὀρθές ἀποφάσεις. Πέρα ἀπό τή διανοητική καί βουλευτική προετοιμασία γιά δράση ἀπαιτεῖται ἡ ἰκανότητα τοῦ βασιλιᾶ νά ἐκτελεῖ μιά ὀρθή κρίση. Ἡ βουλή και ἡ ἰσχύς δέν εἶναι μόνον κατάλληλες γιά τόν πόλεμο, ἀλλά καί γιά τήν εἰρήνη. Ἡ σκέψη καί ἡ θέληση τοῦ βασιλιᾶ πρέπει νά συνδέονται μέ τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, προκειμένου ἡ ἐξουσία του νά ὑπηρετεῖ τό σκοπό τῆς θέλησης τοῦ Θεοῦ ἐφαρμόζοντας τή δικαιοσύνη πάνω στή γῆ.

Γ. Ἠθικῶ Περιεχομένον: α. **Γνώση (da'ath):** Ἐδῶ ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται μέ τή διαθηκική του ἔννοια καί ἀναφέρεται στήν ἀναγνώριση τῆς θεϊκῆς ἐξουσίας καί στήν προθυμία νά ὑποταχθεῖ σ' αὐτή. Αὐτή ἡ γνώση θεμελιώνεται πάνω στήν ἀλληλεγγύη τῆς ἀγάπης, γιατί ἡ ἔμπρακτη γνώση τῆς ἀγάπης πρὸς τό Θεό καί τόν πλησίον ἐκφράζει τήν ἀληθινὴ Θεογνωσία. Καί β. **Εὐσέβεια (rieta):** ἡ οὐσία τῆς θρησκείας μαζί μέ τήν ἠθικότητα.

Ἡ ἱεράρχηση τῶν ἕξη πνευμάτων γίνεται μέ σειρά ἀπό πάνω πρὸς τά κάτω μιά καί ὁ φόβος τοῦ Γιαχβέ ἀποτελεῖ τή βάση καί τό πνεῦμα τοῦ Γιαχβέ καί ἡ καρδιά ὄλων (Παροιμ. 1,7, Ἰώβ 28,28, Ψλμ. 111,10). Καί οἱ ἕξη διακρίσεις-χαρίσματα μέ ἔβδομο τό πνεῦμα φόβου Θεοῦ (Jirath Jahve) εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς

σοφίας και ή προϋπόθεση τής εύλογημένης από τό Θεό διακυβέρνησης. Ό όρος "φόβος του Κυρίου" δέν δηλώνει άπλά θεϊό ή ύπερφυσικό δέος, αλλά ήθική συμπεριφορά. Έπομένως, έδω άναφέρεται σ' έναν ύγιή σεβασμό προς τήν έξουσία του Θεού, ό όποιος παράγει ύπακοή. Δίνεται έμφαση στην άπόλυτη και στή μοναδικής ποιότητας πίστη του βασιλιά προς τόν Θεό, του όποιού ή βασιλεία δέν θά του άφαιρεθεϊ ποτέ. Τά έπτά χαρίσματα είναι άπαραίτητα για τήν έκπλήρωση τής άποστολής του Μεσσία, μιά και καλύπτουν τή διάνοια, τή βούληση και τήν καρδιά και άφορούν κυρίως τό πνευματικό έργο. Τά έξη πνεύματα του Θεού ταξινομημένα σέ τρία ζεύγη μέ κεντρικό κορμό τόν φόβο του Θεού παριστάνεται μέ τήν εικόνα μιās έπτάφωτης λυχνίας.

3. Ό χαρακτήρας του "Έμμανουήλ" ως Μελλοντικού Βασιλιά (Ήσ. 11,3-5):

ΜΚ: Η πιο μεγάλη του ευχαρίστηση θα 'ναι να σέβεται τον Κύριο. Τίποτα δε θα κρίνει απ' τα φαινόμενα ούτε θ' αποφασίζει απ' τα λεγόμενα. Αλλά θα κρίνει με δικαιοσύνη τους φτωχούς και θα υπερασπίζεται μ' ευθύτητα τους ταπεινούς της χώρας. Χάρη στις αυστηρές του εντολές στη χώρα θα κρατά την τάξη και με την κρίση του θα θανατώνονται οι ασεβείς. Η δικαιοσύνη κι η πιστότητα θα 'ναι γι' αυτόν σαν το ζωνάρι που τυλίγει τη μέση του.

Ο': έμπλήσει αυτόν πνεύμα φόβου Θεού. ού κατά τήν δόξαν κρινεί ούδè κατά τήν λαλιάν έλέγξει, αλλά κρινεί ταπεινώ κρίσιν και έλέγξει τους ταπεινούς τής γής· και πατάξει γήν τῶ λόγω του στόματος αυτού και έν πνεύματι διά χειλέων άνελεί άσεβή· και έσται δικαιοσύνη έξωσμένος τήν όσφυν αυτού και άληθεία ειλημένος τας πλευράς. [(NE) Θα γέμισει αυτόν ο Θεός με Πνεύμα φόβου Θεού. Φωτιζόμενος αυτός από τα υπέροχα αυτά χαρίσματα του Πνεύματος δεν θα εκφέρει κρίση σύμφωνα με την έξωτερική εμφάνιση και δεν θα ελέγχει σύμφωνα με τους ματαίους και επιπολαίους λόγους των ανθρώπων. Αλλά θα κρίνει με ευθύτητα και δικαιοσύνη, θα δικαιώσει τον ταπεινό και τον δίκαιο, θα φανερώσει και θα αποδώσει το δίκαιο στους ταπεινούς και καταφρονημένους της γης. Με τον λόγον του στόματός του θα κτυπήσει τον αμαρτωλό και άδικο κόσμο. Και με ένα απλό φύσημα των χειλέων του θα θανατώσει τους ασεβείς. Αυτός θα έχει ζωσθεί τη μέση του με τη ζώνη της δικαιοσύνης. Με την ειλικρίνεια δε και τη φιλαλήθεια θα έχει περικαλύψει τίσ πλευρές του.]

Όσο περνούν τά χρόνια ό Ήσαΐας άναπτύσσει εκτενέστερα τήν εικόνα του Μεσσία μέ τά γνωρίσματα ενός ιδανικού άνδρα. Ό προφήτης σμιλεύει τόν Ήρωά Του μέ λεπτότητα και ευαισθησία. Συνεπώς, ό Έμμανουήλ στην αρχή ως νεογέννητο παιδί (Ήσ. 7), μετά ως προστάτης (Ήσ. 8), στή συνέχεια ως Νικητής (Ήσ. 9) και ως Δίκαιος Κριτής (Ήσ. 11) έπαναπροσισιάζεται ως ένας άνθρωπος πού δέν τιμωρεϊ μόνον, αλλά και προστατεύει· δέν βασιλεύει μόνον, αλλά και έμπνέει και παρακινεί. Δηλαδή είναι ή ζωή, ή νίκη και τό δίκαιο μέ τόν Λαό Του. Μιά τέτοια σύλληψη τόσο όριοθετημένων προσόντων ενός γήϊνου μονάρχη όπως περιγράφονται στό Ήσ. 11, μάς δίνει τήν έντύπωση ότι ό προφήτης ένοραται μιά "ύπερφυσική" προσωπικότητα, έννοώντας τόν Θεό.

Ὁ χαρακτήρας τοῦ νέου δαυϊδικοῦ βασιλιᾶ καί ὁ τρόπος διακυβέρνησης τοῦ βασιλείου του προέρχεται ἀπό τίς πνευματικές δωρεές, οἱ ὁποῖες ρυθμίζουν καθ' ὀλοκληρίαν τήν πνευματική του φύση. Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι τό στοιχεῖο ἐκεῖνο πού πάντα τόν ἐνδυναμώνει στό μεσσιανικό ἔργο καί τόν καθιστᾷ ἱκανό νά λειτουργεῖ **ὡς Θεάνθρωπος**, δηλαδή ὡς Θεός καί ὡς ἄνθρωπος-ἡγεμόνας.

Ὡς Θεός α) δέν ἀποβλέπει στό πρόσωπο καί στίς ἐξωτερικές συμπεριφορές, ἀλλά εἰσδύει στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων καί ἔτσι γίνεται ὁ Μεσσίας καί ὁ φορέας τοῦ Θείου Πνεύματος. β) δέν ἀποφασίζει μέ βάση τήν ἀκοή παρασυρόμενος ἀπό τίς φήμες ἢ τήν ἀνθρώπινη εὐγλωττία, γ) δικαιώνει τούς πτωχοῦς καί τούς ταπεινοῦς, οἱ ὁποῖοι προστατεύονται ἀπό τόν Γιαχβέ καί δ) κρίνει αὐστηρά τούς τυράννους καί ἡ κρίση του ἐκδηλώνεται μέ πνευματικά ἀγαθὰ καί στηρίζεται στήν κοινωνική δικαιοσύνη καί τήν πνευματικότητα.

Ὡς ἄνθρωπος/ἡγεμόνας ὁ Μεσσίας εἶναι περιεζωσμένος μέ δικαιοσύνη καί ἀλήθεια, τίς κυριότερες ἡγεμονικές ἀρετές γιά τήν εὐνομία τῶν κρατῶν. Δέν χρειάζεται σκῆπτρο ἢ βέργα, οὔτε σωματοφύλακα, γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ἀποφάσεών Του. Χωρίς νά ὑπαινίσσεται ὅτι θά εἶναι ἕνας πολεμιστής, ὅμως ἕνας λόγος τοῦ στόματός Του ἀρκεῖ γιά νά σκοτώσει τόν κακοποιό ἄμεσα, (ὅπως στά Ψλμ. 2,9 καί Ἀποκ. 1,16) καί μέ τήν ἀνάσα τῶν χειλιῶν Του μπορεῖ νά καταστρέφει χωρίς τήν ἀνάγκη περισσότερων μέσων ἢ ὀργάνων. Μ' αὐτό τόν τρόπο υἱοθετεῖ μιά δίκαιη στάση καί πορεία κατά τῶν τυράννων καί μιά ἀποφασιστική εὐθύτητα γιά τούς ἀδικημένους τῆς χώρας. Πρῶτα βλέπει καί ἀκούει καί μετὰ ἀποφασίζει νά κρίνει βασιζόμενος μόνον στήν ἀλήθεια καί ὄχι σέ ἐντυπωσιασμούς. Σ' αὐτή τή νέα βασιλεία, ἡ ὁποία ἀρχίζει μ' Ἐκεῖνον ὡς τόν Υἱόν Δαυῖδ, ἡ δικαιοσύνη Του ἀποκτᾷ μιά παγκόσμια εἰρηνική δύναμη, μέσα στήν ὁποία θά βρῖσκουν καταφύγιο ὅσοι ἔχουν προέλθει ἀπό καταστάσεις βαθειᾶς ταπείνωσης, ὅπως Ἐκεῖνος ὁ ἴδιος.

4. Ἡ ἐπιστροφή τῆς χρυσοῦς ἐποχῆς (Ἠσ. 11,6-8):

ΜΚ: Τότε θα κάθεται ο λύκος παρέα με το αρνί και θα κοιμάται ο πάνθηρας με το κατσίκι αντάμα. Το μοσχάρακι και το λιονταρόπουλο θα βόσκουνε μαζί κι ένα μικρό παιδί θα τα οδηγάει. Η αγελάδα κι η αρκούδα την ίδια θα 'χουνε βοσκή και τα μικρά τους το ίδιο το λημέρι· το λιοντάρι θα τρέφεται καθώς το βόδι με άχυρο. Το βρέφος άφοβα θα παίζει στη φωλιά της έχιδνας, το νήπιο που μόλις αποκόπηκε από της μάνας του το γάλα θ' απλώνει το χεράκι του στις κόμπρας τη σπηλιά.

Ο': καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετ' ἀρνός, καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφω, καὶ μοσχάριον καὶ ταῦρος καὶ λέων ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτούς· καὶ βοῦς καὶ ἄρκος ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ ἅμα τὰ παιδιά αὐτῶν ἔσονται, καὶ λέων καὶ βοῦς ἅμα φάγονται ἄχυρα. καὶ παιδίον νήπιον ἐπὶ τρώγλην ἀσπίδων καὶ ἐπὶ κοίτην ἐγκόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ. [(NE) Τότε ο λύκος θα βόσκει μαζί με το αρνί, και η λεοπάρδαλις θα κατοικεῖ μαζί με το ερίφιο, το μοσχάρι και ο ταύρος θα βόσκουν μαζί με τον λέοντα και ένα μικρό παιδί θα οδηγεῖ αὐτὰ ὡς ἡμερᾶ ἀρνία. Το βόδι και η ἀρκτος (αρκούδα) θα βόσκουν μαζί και τα μικρά τους θα κάνουν μαζί συντροφιά. Το λιοντάρι και το βόδι θα τρώγουν μαζί ἄχυρα. Μικρὸ παιδί θα απλώνει και θα θέτει χωρὶς κίνδυνο τα χέρια του στην οπή της

δηλητηριώδους ασπίδας και στην φωλιά, όπου οι ασπίδες έχουν τα μικρά τους].

Μέσα στο όραμα του Ἡσαΐα ἡ εἰρηνική μεταμόρφωση τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας συνοδεύεται ἀπό μιά ριζική μεταμόρφωση τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, ἐντός τοῦ ὁποῖου βασιλεύει ἡ "ἐξουσία τοῦ δοντιοῦ καὶ τοῦ νυχιοῦ". Ὅμως κατὰ τὴ διάρκεια τῆς βασιλείας τοῦ ἰδανικοῦ βασιλιᾶ, αὐτὴ ἡ κατάσταση ἀλλάζει, ἐπαναφέροντας τὴ φύση τῶν ζῶων στὴν ἀρχική παραδείσια κατάσταση. Συνεπῶς ἡ δίκαιη διακυβέρνησή Του περιλαμβάνει: α) τὴν παραδείσια εἰρήνη, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ ἐπεκταθεῖ ἀκόμη καὶ στὶς σχέσεις τῶν ζῶων μεταξύ τους καὶ μέ τους ἀνθρώπους, (αὐτὸ θὰ ἰσχύσει ἀκόμη καὶ μέ τὸν Ὅφι, τὸν τυπικό ἐχθρό τοῦ ἀνθρώπου) καὶ β) τὴν ἄρση τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἀληθινὴ εὐσέβεια καὶ θεογνωσία ὡς τὰ ἀγαθὰ τῆς Μεσσιανικῆς Βασιλείας. Μέ ἔμφαση στὰ τρία στοιχεῖα, τῆς παιδικότητας, τῆς ἀθωότητας καὶ τῆς ἀδυναμίας ὁ Ἡσαΐας δηλώνει ὅτι ἡ καθολικὴ εἰρήνη στρέφεται γύρω ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ τὰ παιδιά, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ εἰκόνα δὲν ἔχει καμία βία. Προφητεύει καὶ τὴ λύτρωση ὁλόκληρης τῆς φύσης, ὀδηγώντας τὴ σκέψη μας στὴ βασικὴ καὶ θεμελιώδη ἀλήθεια: ὅτι προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀντιπαράθεση ζῶων -ἀνθρώπων ὀφείλεται στὴν ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία προβάλλει ὡς ἡ πραγματικὴ αἰτία γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ ἀδυνάτου. Σ' αὐτὸ θὰ ἔρθει ἓνα τέλος, μόνον ἂν σκεφτοῦμε τίς **τρεις μεγάλες σχέσεις τῆς φύσης μας:** α) ἡ σχέση μας μέ τὸν Θεὸ ἐκδηλώνεται μέσω τῆς λατρείας μας, β) ἡ σχέση μας μέ τὸν συνάνθρωπό μας μέσω τῆς ἀλληλοβοήθειάς μας καὶ γ) ἡ σχέση μας μέ τὸ ζωϊκὸ βασίλειο μέσω τῆς πρόνοιας καὶ τῆς φροντίδας μας. Ὅλες αὐτές οἱ παραστάσεις τοῦ ὁράματος πραγματοποιοῦνται μόνον μέ τὴ δικὴ μας ἐνεργὴ συμμετοχὴ καὶ ἀγάπη καὶ μποροῦν νὰ μὴν μείνουν ἓνα ὄνειρο και μιά εὐχή.

5. Ἡ ἐπιστροφή τῶν "ἔθνῶν" στὴν ρίζα Ἰεσσαί (Ἡσ. 11,9-10):

ΜΚ: Κανένας δε θα προξενεί στον ἄλλον βλάβη οὔτε κακό πουθενά σ' ὄρος το ἅγιο του Θεοῦ, γιατί ἡ γνώση του Κυρίου τὴ χώρα θα σκεπάζει ὅπως σκεπάζουν τὰ νερά τὴ θάλασσα. Σαν ἔρθει ἐκεῖνη ἡ μέρα, τὸ βλαστάρι ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί ἐκεῖ θα στέκεται γιὰ τους λαοὺς σημαία. Τὰ ἔθνη θα ἔρχονται νὰ του ζητάνε συμβουλή και κατοικία του θα εἶν' ἡ δόξα του Κυρίου.

Ο': καὶ οὐ μὴ κακοποιήσουσιν, οὐδὲ μὴ δύνωνται ἀπολέσαι οὐδένα ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψει θάλασσας. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἔθνῶν, ἐπ' αὐτῶ ἔθνη ἐλπιούσι, καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμῆ. [(NE) Ὅλα τὰ ἀγρία θηρία και τὰ δηλητηριώδη φίδια δεν θα κάνουν σε κανένα κακόν, οὔτε θα ἔχουν τὴν δύναμη και τὴ διάθεση νὰ φονεύσουν κανένα στο ἅγιόν μου ὄρος, διότι ὁλόκληρος ὁ κόσμος θα ἔχη πλημμυρίσει ἀπὸ τὴ θεία γνώση, ὅπως τὸ πολὺ ὕδωρ κατακαλύπτει τὶς θάλασσες. Κατὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ εὐλογημένος αὐτός ἀπόγονος τοῦ Ἰεσσαί, ὁ Μεσσίας, θα εμφανισθεῖ ὡς ἀρχῶν τῶν ἐθνῶν, θα εἶναι μέγας κατὰ τὴν ἀρετὴν και τὴν δύναμιν, ὥστε τὰ ἔθνη θα στηρίξουν σ' αὐτὸν τὶς ἐλπίδες τους. Ὁ θρόνος του και ἡ διαμονὴ του θα εἶναι ἐνδοξη και τιμημένη.]

Όπως στο Ήσ. 8,23-9,6 γίνεται λόγος ότι μετά την κρίση ένα "λειμμα" απογόνων του Ίακώβ θά επιστρέψει στη χώρα του Θεού, έτσι και εδώ (Ήσ. 11,1-10) επιβεβαιώνεται αυτή η επιστροφή, ή οποία θά βρίσκεται κάτω από την αιγίδα ενός χρισμένου απογόνου του Δαυΐδ. Στην πράξη ή ρίζα Ίεσσαί θά είναι από μόνη της τό σύμβολο εκείνο, πού θά σηματοδοτεί την ασφαλή επιστροφή, χαρακτηριστικό της οποίας είναι ή ύπέρτατη ενέργεια του Θεού. Τό Ήσ. 11,9 έστιάζει στην αλλαγή, ή οποία θά συμβεί στην Ίερουσαλήμ και στη χώρα του Ίσραήλ, αν και στον επόμενο στίχο (11,10) φαίνεται ότι τό βασίλειο της ειρήνης είναι παγκόσμιας έμβλειας (όπως και στο Ήσ. 2,2-4). Η περιγραφή της αποκατάστασης του θεϊκού σκοπού μέ την εγκαθίδρυση δίκαιης κυβέρνησης ακολουθεί μιά ιδιαίτερα έντυπωσιακή και κλιμακωτή πορεία μέσα στο βιβλίο του Ήσαΐα. Στά Ήσ. 1,4β και 5,24 ό Ίσραήλ απορρίπτει τόν Ένα τόν Άγιο, και στά 6,3 και 8,8 ή δόξα Του πλημμυρίζει όλόκληρη τή χώρα.

Τό αποκορύφωμα αυτού του κειμένου βρίσκεται Ήσ. 11,9 και στη **"γνώση του Θεού"**. Η στενή σχέση μέ τό Θεό βασιζεται στην ειλικρινή εμπιστοσύνη, ύπακοή και αγάπη. Μόνον μιά άμοιβαία δέσμευση μέ τόν Ένα Άγιο, ό Όποιος είναι δίκαιος και πιστός μπορεί νά παράγει ένα περιβάλλον όπου άνθρωπινα όντα μπορούν νά παραδώσουν τόν έαυτό τους ό ένας στον άλλο μ' εμπιστοσύνη.

Ό θεολογικός πυρήνας αυτής της ένότητας βρίσκεται στο Ήσ. 11,10, όπου τό βλαστάρι από τή ρίζα Ίεσσαί θά στέκεται για όλους τούς λαούς και τά ειδωλολατρικά έθνη ως σημαία και σημείο συγκέντρωσης όπου όλα τά έθνη θά έρχονται και θά ζητάνε τή συμβουλή του. Η κατοικία του θά είναι ή δόξα του Κυρίου στον ήσυχο, αλλά ένδοξο τόπο της Σιών. Μολονότι, λοιπόν, βρισκόμαστε μέσα σ' έθνικό πλαίσιο, ή διπλή αναφορά της φράσης **"ή ρίζα του Ίεσσαί και ό άνιστάμενος άρχειν των έθνων"** δηλώνει τό παγκόσμιο εύρος της ειρηνικής λύτρωσης. Τό ίδιο θά συμβεί και μέ την μελλοντική έξουσία του ναού πάνω στους ανθρώπους, ή οποία είναι αγνά πνευματική, όπως και του νέου βασιλιά της. Άλλωστε ή φράση ή φράση **"έκείνη τήν ήμέρα"** είναι ένας χρόνος πέρα από τό βιβλίο του Ήσαΐα κατά τόν όποιο ό Θεός συγκεντρώνει όλο τόν διασκορπισμένο Του λαό καθώς και τά έθνη (Γεν. 10 και 11,1-9), τά όποια θά αποτελέσουν τό "λειμμα". Η επαναστατικότητα των δηλώσεων του Ήσαΐα έγκειται στην αναφορά ενός μελλοντικού βασιλιά, ό οποίος θά προέλθει από τή ρίζα Ίεσσαί και όχι από ένα σύγχρονό του και προσωρινό βασιλιά. Ό Ήσαΐας πιστεύει ότι ό έρχομός ενός νέου Δαυΐδ θά ανασκευάσει τή δόξα του αρχαίου βασιλείου του. Οραματίζεται μιά καινούργια αρχή μέσω του δαυϊδικού βλαστού, μιά νέα δυναμική επέμβαση του Θεού στην ιστορία, αφού ή δαυϊδική δυναστεία δέν εκπλήρωσε τίς προσδοκίες του Θεού. Κλείνει αυτή την ένότητα, έτσι όπως την είχε αρχίσει από τό Ήσ. 6 μέ την αναφορά ότι ό βασιλιάς δέν θά ενδιαφέρεται μόνον για τό δικό του έθνος του Ίσραήλ, αλλά γενικά για όλα τά έθνη.

Στό Ήσ. 11,1-10 αναγγέλλεται ένας βασιλικός Σωτήρας και τό κείμενο αυτό αποτελεί μιά τυπική μορφή ή μιά παραλλαγή της προφητικής ανακοίνωσης της Σωτηρίας, ή οποία χρησιμοποιείται ευρέως στην Αρχαία Έγγύς Ανατολή. Αυτό τό είδος της περιγραφής του "ειρηνοποιού βασιλιά"

είναι ουσιαστικά μοναδικό στο βιβλίο του Ἡσαΐα (Ἡσ. 35 καί 65), γιατί στο ὄραμά του μεταχειρίζεται ἀντιθετικά τίς βίαιες εἰκόνες τῆς μάχης τοῦ Γιαχβέ προκειμένου νά προβάλλει τούς στόχους καί τή μεταβολή τῆς στρατηγικῆς τοῦ Γιαχβέ μέ τά ἔθνη καί μέ τόν Ἰσραήλ. Ὁ Κύριος ἔδωσε τίς ὑποσχέσεις στόν οἶκο Δαυΐδ καί δέν μπορεῖ νά τίς ἀπαρνηθεῖ, ἀκόμη κι ὅταν ὁ Οἶκος αὐτός δέν στέκεται σταθερός στή Διαθήκη τοῦ Θεοῦ. Μέσω τῆς προφητείας τοῦ Ἐμμανουήλ δίνει τή δυνατότητα ἀνανέωσης τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καί τήν ἐγκαθίδρυση ἑνός βασιλιά-κυβερνήτη. Οἱ παλαιές ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ συμβαδίζουν μέ τήν προφητεία τοῦ Ἐμμανουήλ καί ἀποδεικνύουν τήν πίστη τοῦ προφήτη στό μέλλον τῆς Δαυΐδικῆς δυναστείας. Ἀναμένει ὅτι θά ἐκπληρωθοῦν γι' αὐτό καί ἐπισυνάπτει τίς προσδοκίες του στό νέο βλαστό τῆς ρίζας Ἰεσσαί.

Ἡσαΐου κεφάλαιο 11, στίχοι 11-16

Μασοριτικό Κείμενο (MK) - Κείμενο Μετάφρασης Εβδομήκοντα (O') -Νεοελληνικό κείμενο (NE)

Ἡ θριαμβευτική ἐπάνοδος τοῦ υπολοίπου

11Ὅταν ἔρθει ἐκείνη ἡ μέρα, ὁ Κύριος θά υψώσει γιά δεύτερη φορά τὸ χέρι του, γιά νά λυτρώσει τὸ υπόλοιπο τοῦ λαοῦ του που ἀπόμεινε, ἀπὸ τὴν Ἀσσυρία, τὴν Αἴγυπτο, τὴν Παθρός, τὴν Αἰθιοπία, τὴν Ελάμ, τὴ Βαβυλώνα, τὴ Χαμάθ κι ἀπὸ τίς χώρες τίς παραλιακές. 12Θά δώσει τὸ σύνθημα στους λαούς καὶ θά συνάξει τούς διεσπαρμένους τοῦ Ἰσραήλ καὶ τούς διασκορπισμένους θά ξαναφέρει τοῦ Ἰούδα ἀπὸ τίς τέσσερις γωνιές τῆς γῆς. 13Τότε θά πάψει ἡ ζήλεια τοῦ Εφραΐμ, καὶ οἱ ἐχθροπραξίες τοῦ Ἰούδα. Ὁ Εφραΐμ δὲν θά ζηλεύει τὸν Ἰούδα καὶ ὁ Ἰούδας δὲν θά ἐχθρεύεται τὸν Εφραΐμ. 14Ἀλλὰ θά ἐξορμήσουν μαζί ἐνάντια στους Φιλισταίους δυτικά, πρὸς τὴ Θάλασσα, μαζί θά λεηλατήσουν καὶ τούς λαούς πρὸς τὰ ἀνατολικά. Θ' ἀπλώσουν χέρι ἐνάντια στὴν Εδώμ καὶ στὴ Μωάβ κι οἱ Ἀμμωνίτες θά υποταχθοῦν σ' αὐτούς. 15Τότε θ' ἀποξηράνει ὁ Κύριος τὸν κόλπο τῆς Αἰγύπτου καὶ θά υψώσει ἀπειλητικά τὸ χέρι του ἐνάντια στὸν ποταμὸ Ἐυφράτη· φυσώντας δυνατὰ θά τὸν διασπάσει σὲ ἐφτά ρυάκια, ἔτσι που νά μπορεῖ κανεὶς νά τὸν περάσει φορώντας τὰ σανδάλια του. 16Τότε θά ανοιχτεῖ ἕνας δρόμος γιά τὸ υπόλοιπο τοῦ λαοῦ του που ἐπέζησε στὴν Ἀσσυρία, ὅπως ὁ δρόμος που ἐγίνε γιά τούς Ἰσραηλίτες ὅταν ἐφευγαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο.

Ο': καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ προσθήσει Κύριος τοῦ δεῖξαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῦ ζηλώσαι τὸ καταλειφθὲν υπόλοιπον τοῦ λαοῦ, ὃ ἂν καταλειφθῆ ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἀπὸ Αἰγύπτου καὶ Βαβυλωνίας καὶ Αἰθιοπίας καὶ ἀπὸ Ἑλαμιτῶν καὶ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολῶν καὶ ἐξ Ἀραβίας. καὶ ἀρεῖ σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη καὶ συνάξει τούς ἀπολομένους Ἰσραήλ καὶ τούς διεσπαρμένους τοῦ Ἰούδα συνάξει ἐκ τῶν τεσσάρων πτερυγῶν τῆς γῆς. καὶ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζῆλος Ἐφραΐμ καὶ οἱ ἐχθροὶ Ἰούδα ἀπολοῦνται· Ἐφραΐμ οὐ ζηλώσει Ἰούδαν, καὶ Ἰούδας οὐ θλίψει Ἐφραΐμ. καὶ πετασθήσονται ἐν πλοίοις ἀλλοφύλων θάλασσαν, ἅμα προνομεύσουσι καὶ τούς ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν καὶ Ἰδουμαίαν· καὶ ἐπὶ Μωάβ πρῶτον τὰς χεῖρας ἐπιβαλοῦσιν, οἱ δὲ υἱοὶ Ἀμμὼν πρῶτοι ὑπακούσονται. καὶ ἐρημώσει Κύριος τὴν θάλασσαν Αἰγύπτου καὶ ἐπιβαλεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν πνεύματι βιαίῳ καὶ πατάξει ἐπτὰ φάραγγας, ὥστε διαπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν ὑποδήμασι· καὶ ἔσται δίοδος τῷ

καταλειφθέντι μου λαῶ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἔσται τῷ Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἡμέρα ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

[ΝΕ: Κατά την ημέρα εκείνη ο Κύριος θα δείξει και θα απλώσει το χέρι του, για να φανερώσει την αγάπη του σ' όσους απέμειναν ως υπόλοιπον του ισραηλιτικού λαού· σ' αυτούς, που απέμειναν στην Ασσυρίαν, στην Αίγυπτον, στη Βαβυλώνα, στην Αιθιοπίαν, στη χώραν των Ελαμιτών, στις ανατολικές χώρες και στην Αραβία. Ο Κύριος θα υψώσει σημαία στα έθνη και θα συγκεντρώσει τους χαμένους ανά τα έθνη άνδρες του Ισραήλ, και τους διασκορπισμένους Ιουδαίους θα συγκεντρώσει από τα τέσσαρα σημεία του ορίζοντα. Η παλαιά ζηλοφθονία και διχόνοια του Ισραήλ και του Ιούδα θα εξαλειφθεί και οι εχθροί της φυλής Ιούδα θα καταστραφούν. Οι Ισραηλίτες δεν θα ζηλοφθονούν πλέον τους Ιουδαίους και οι Ιουδαίοι δεν θα καταθλίβουν με πολέμους τους Ισραηλίτες. Θα πετάξουν προς κατακτήσεις με τα πλοία των Φιλισταίων στη Μεσόγειο θάλασσα, συγχρόνως θα καταλάβουν και θα λαφυραγωγήσουν τις ανατολικές χώρες και την Ίδουμαία. Θα απλώσουν τα χέρια τους πρώτα και θα κατακτήσουν τη χώρα των Μωαβιτών, και οι Αμμωνίτες πρώτοι θα υποταχθούν σ'αυτούς. Θα καταστήσει ο Κύριος ξηρή έρημο την Ερυθρά Θάλασσα της Αιγύπτου, θα θέσει το χέρι του επάνω στον Ευφράτη ποταμό, αποστέλλοντας συγχρόνως ορμητικό άνεμο. Θα κτυπήσει τον ποταμό και θα ανοίξει επτά στεγνάς διόδους, ώστε οι Ιουδαίοι, που βρίσκονται στη Βαβυλώνα να περάσουν αυτόν φορούντες τα υποδήματα τους! Στον λαό μου, ο οποίος βρίσκεται στην Αίγυπτο, θα ανοιχτεί δίοδος, όπως ακριβώς ανοίχτηκε για τους Ισραηλίτες κατά την ημέρα, που αυτοί εξήλθαν από την Αίγυπτον καταδιωκόμενοι από τον Φαραώ].

Τά κεφ. 7, 9, καί 11 κυριαρχούνται από την μυστηριώδη φιγούρα του παιδιού Έμμανουήλ. Ο Ήσαϊας δημιουργεί μιά τριλογία προφητικῶν μορφῶν μέ έντονο μεσσιανικό χαρακτήρα. Ίδιαίτερα στό Ήσ. 11 ὁ προφήτης περιγράφει παραστατικά καί μέ ζωηρές εικόνες τή μεσσιανική ἐποχή του Έμμανουήλ κατά την ὅποια θά βασιλεύσει ἐπί τῶν ἐθνῶν μέ δικαιοσύνη καί ἀλήθεια καί θά φέρει τήν ἐσχατολογική εἰρήνη στόν κόσμο καί στήν κτίση ὀλόκληρη. Στό Ήσ. 11,1-10 δίνεται ἔμφαση σέ τρεῖς πλευρές τῆς ἀπεικόνισης του μεσσιανικοῦ Έμμανουήλ: α) στό θεϊκό του χάρισμα ὡς ἄρχοντας (στ. 2-3α), β) στό ἀπόλυτο δίκαιο τῆς ἐξουσίας του (στ. 3β-5) καί γ) στό χάρισμα τῆς ἀσφάλειας τῆς ἐξουσίας του (στ. 6-9). Αὐτή ἡ περιγραφή του κυβερνήτη ἀρχίζει ἀπό τά προσόντα του καί προχωρᾷ στήν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων του καί καταλήγει στά ἀποτελέσματα τῆς διακυβέρνησης του. Ὡς ἐκ τούτου ὁ κυβερνήτης καθίσταται ὑπηρέτης, ὄχι ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας του, ἀλλά λόγω τῆς δυνάμης του. Αὐτή ἡ εἰκόνα δέν μπορεῖ νά ἀποδοθεῖ σέ κάποιον ἀπλό καί ἀνθρώπινο βασιλιά.

Ο Ήσαϊας εἶναι ὁ πρῶτος προφήτης πού ὑπαινίσσεται *τήν ἰδέα του θεϊκοῦ σχεδίου γιά τό μέλλον ὄλων τῶν ἀνθρώπων*, καθώς καί *τήν ἰδέα τῆς παγκόσμιας ἱστορίας*, δηλαδή τῆς ἐλπίδας τῆς ἐπανένωσης τῶν ἀνθρωπίνων γενεῶν πού εἶχαν χωρισθεῖ μετά τή σύγκλιση τῶν φυλῶν. Ἐντός του ὁράματος τό ἀφηρημένο ἰδανικό ἐκφράζεται μέ ὄρους, οἱ ὅποιοι ἐνσαρκώνονται μέ μιά πραγματική ἱστορική θέση.

ΚΕΦ. ΙΓ' Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΟΝΤΟΣ ΔΟΥΛΟΥ

Δευτερο-Ήσαϊας (κεφ. 40-55): Γράφεται από ανώνυμο προφήτη κατά την τελευταία δεκαετία της Βαβυλώνιας αιχμαλωσίας, περίπου 546-538 π.Χ. σέ πένθιμες έορτές της κοινότητας, ή όποία βρίσκεται στην έξορία. Τό κείμενο διαφέρει στό περιεχόμενο και τό ύφος από τό κείμενο του Πρωτο-ησαΐα και του Τριτο-ησαΐα. **Τά κεφάλαια 40,1-48,22 αναφέρονται στή λύτρωση του Ίσραήλ πού θά πραγματοποιηθεί από τον Γιαχβέ, και τά κεφάλαια 49,1-55,13 στον Νέο Ίσραήλ.** Τό κείμενο του Δευτερο-ησαΐα έπεται των κειμένων του Ίερεμία και του Ίεζεκιήλ.

Τό κήρυγμα του Δευτερο-ησαΐα έχει σχέση μέ τίς ιερατικές παραδόσεις της Ίερουσαλήμ και τό κύριο θέμα του είναι ή λύτρωση από τή βαβυλώνια αιχμαλωσία και ή παραμυθία του λαού, γι' αυτό τό λόγο και προαναγγέλλει ότι ή σωτηρία πλησιάζει. Θά είναι σωτηρία από τήν ειδωλολατρία και τήν άμαρτία μέσω του "δούλου του Γιαχβέ", ό όποιος μέ τά παθήματά του για τον λαό θά θριαμβεύσει κατά της άμαρτίας και των άμαρτωλών και μαζί του θά θριαμβεύσει και ή Ίερουσαλήμ στην όποία θά προσέλθουν για νά λάβουν μέρος στή σωτηρία τόσο οί Ίσραηλίτες όσο και τά έθνη.

Η εικόνα του Μεσσία, ως εκείνου πού πάσχει για τά άμαρτήματα του λαού, παριστάνεται περισσότερο καθαρά και μέ βάθος στά τέσσερα τεμάχια του βιβλίου του Ήσαΐου, πού μιλούν για τον "Δούλο του Γιαχβέ" και είναι τά έξης άσματα:

1ο Άσμα: Ήσ. 42,1-4,

2ο Άσμα: Ήσ. 49,1-6,

3ο Άσμα: Ήσ. 50,4-9,

4ο Άσμα: Ήσ. 52,13-53,12:

Και στα 4 άσματα **δεσπόζει ή παράδοξη μορφή ενός πάσχοντος Δούλου, ό όποιος, ένω καταρχάς θεωρείται απορριμμένος και κατατρεγμένος ακόμα και από τον ίδιο τό Θεό, στό τέλος αποδεικνύεται ότι δέν πάσχει δωρεάν, αλλά "διά τίς άμαρτίας" του λαού Του.** Αυτό τό πάθος είναι αντιπροσωπευτικό και έξιλαστήριο, άφου έτσι επιτυγχάνεται ή συμφιλίωση του Θεού μέ όλα τά έθνη. Στίς προφητείες του Ήσαΐα οί όποιες αναφέρονται στον "Δούλο του Γιαχβέ" πρέπει νά έννοήσουμε τον Μεσσία. Μπορεί τήν πρώτη προφητεία νά τήν ανάγει στό Ίσραήλ, μέ τήν προσθήκη των λέξεων "Ίακώβ" και "Ίσραήλ", όμως τό μεσσιακό περιεχόμενο του όλου τεμαχίου είναι έμφανές. Μερικές φορές **ώς "Δούλος του Γιαχβέ" παριστάνεται:**

α) **όλόκληρο τό ισραηλιτικό έθνος** ως εκλεκτό όργανο του Θεού μέσω του όποιου θά αποκαλυφθεί τό θέλημα και ό σκοπός Του. Τά παθήματά του σκόπευαν νά ώφελήσουν τον κόσμο.

β) τό *Λεϊμμα*, τό όποιο σώθηκε από τή βαβυλώνια αιχμαλωσία. Μέσω αυτού του πιστού καταλοίπου ως Δούλου ή άληθινή θρησκεία θά παραμείνει ζωντανή και θά διασπαρεί σ' όλο τον κόσμο. Καί τά δύο (α) και (β) θεωρούνται ως βήματα που οδηγούν στην είσοδο του πάσχοντος Δούλου του Γιαχβέ ως προσώπου.

γ) ό *Μεσσίας*, ό όποιος μέσω του Πάθους του για τήν άμαρτία και τή δυστυχία του κόσμου, θά εκπληρώσει τελείως τό σχέδιο του Θεού για τή σωτηρία του κόσμου.

ΗΣΑΪΟΥ 42, 1-4 **Ο δούλος του Κυρίου φέρνει ελευθερία και ειρήνη**

1ο Άσμα

ΙΑΚΩΒ ό παις μου, άντιλήψομαι αυτού· *Ίσραήλ* ό εκλεκτός μου, προσεδέξατο αυτόν ή ψυχή μου· έδωκα τό πνευμά μου επ' αυτόν, κρίσιν τοῖς έθνεσιν εξοίσει. 2 οὐ κεκράζεται οὐδὲ άνήσει, οὐδὲ ακουθήσεται έξω ή φωνή αυτού. 3 κάλαμον τεθλασμένον οὐ συντρίψει και λίνον καπνιζόμενον οὐ σβέσει, αλλά εις αλήθειαν εξοίσει κρίσιν. 4 αναλάμψει και οὐ θραυσθήσεται, έως άνθη επί τῆς γῆς κρίσιν· και επί τῶ ονόματι αυτού έθνη έλπιούσιν.

ΜΚ:

1Ο Κύριος λέει: «Να ο δούλος μου που τον υποστηρίζω, ο εκλεκτός μου που έχει όλη μου την εύνοια· του έδωσα το Πνεύμα μου· θα φέρει στα έθνη δικαιοσύνη. 2Δε θα κραυγάξει ούτε θα υψώνει τη φωνή, ούτε και θα βροντολαλεί στους δρόμους. 3Καλάμι τσακισμένο δεν θα το συντρίψει, λυχνάρι που καπνίζει δεν θα το σβήσει· πραγματική θα φέρει σ' όλους δικαιοσύνη. 4Αυτός δεν θα δειλιάσει ούτε θα εξασθενήσει, ωστόσο εγκαταστήσει στη γη τη δικαιοσύνη· κι οι μακρινές οι χώρες θα περιμένουνε το νόμο του».

Ο Θεός νά εμφανίζει τον Μεσσία στην ανθρωπότητα εγκαθιστώντας τον στο μεσσιανικό του αξίωμα. Ο Μεσσίας είναι ό εκλεκτός του Θεού, εκείνος στον όποιον Αυτός εύαρεστείται, γιατί ανταποκρίνεται πρόθυμα στις βουλές Του και μπορεί νά τις εκτελέσει, ακριβώς γιατί είναι και αυτός Θεός, έχει τό Πνεύμα του Θεού. Τό έργο που θά κάνει ό Μεσσίας: είναι νά φέρει νέα θρησκεία, ή όποια δέν θά είναι για τον Ίσραήλ μόνον, αλλά για όλο τον κόσμο, για όλα τά έθνη. Αυτή τήν εγκατάσταση τῆς νέας θρησκείας θά τήν πραγματοποιήσει εργαζόμενος μέ πιστότητα και άφοσίωση και μέ πολλή αγάπη προς τους ανθρώπους, που εικονίζονται μέ σπασμένα καλάμια και τρεμοσβύνοντα λυχνάρια. Θά αναζητήσει πρώτα απ' όλα αυτούς τους ανθρώπους και θά έρθει προς αυτούς όχι για νά τους άποτελειώσει και νά τους συντρίψει, αλλά μέ αγάπη και συμπάθεια θά σκύψει επάνω τους για νά συνδέσει και

νά δέσει τόν σπασμένο κάλαμο ὥστε νά σταθοῦν ὄρθιοι. Νά χύσει λάδι στή λυχνία ὥστε αὐτή νά δώσει καί πάλι φῶς στό σκοτάδι τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐργασία αὐτή θά εἶναι ἀτομική, μακρά, ἐπίπονος καί ἀθόρυβος μέ θερμουργό πνοή, μέ σύστημα ἰάσεως καί ἐπιδέσεως, ὥστε ἡ ἐσωτερική φλόγα νά ξαναζωντανεύσει μέσα σ' ἓνα κατάλληλο κλίμα. Ὁ ψυχικός θάνατος ἢ ἡ ζωὴ ἑνός ἀνθρώπου πού κινδυνεύει ἐξαρτᾶται ἀπό τὴν ἐργασία τοῦ πνευματικοῦ ἐργάτη. Γι' αὐτό καί ὑπάρχει τεράστια εὐθύνη. Εἶναι ἐκδηλη ἢ ἀγάπη τοῦ προφήτη πρὸς τοὺς δυστυχεῖς καί ἀμαρτωλοὺς ἀνθρώπους πού βρίσκονται ἀνάμεσα στὸν ἰσραηλιτικό καί τὸν ἐθνικό κόσμο.

Ὁ "Δοῦλος τοῦ Γιαχβέ", ὁ Μεσσίας θά φέρει τὴν σωτηρία μέσω τοῦ Πάθους τοῦ ὄχι μόνον στοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ καί τοῦ Ἰακώβ, ἀλλὰ σ' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Στο Ἦσ. 43,16 γίνεται λόγος-προαναγγελία για τὴν πραγματοποίηση νέας ἐξόδου.

ΗΣΑΪΟΥ 49, 1-6 **Ο δούλος του Κυρίου θα είναι φως στα ἔθνη**

2ο Ἄσμα

ΑΚΟΥΣΑΤΕ μου, νῆσοι, καὶ προσέχετε, ἔθνη· διὰ χρόνου πολλοῦ στήσεται, λέγει Κύριος. ἐκ κοιλίας μητρός μου ἐκάλεσε τὸ ὄνομά μου 2 καὶ ἔθηκε τὸ στόμα μου ὡσεὶ μάχαιραν ὀξειᾶν καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἔκρυψέ με, ἔθηκέ με ὡς βέλος ἐκλεκτὸν καὶ ἐν τῇ φαρέτρᾳ αὐτοῦ ἔκρυψέ με. 3 καὶ εἶπέ μοι· δούλός μου εἶ σύ, Ἰσραήλ, καὶ ἐν σοὶ δοξασθήσομαι. 4 καὶ ἐγὼ εἶπα· κενῶς ἐκοπίασα, εἰς μάταιον καὶ εἰς οὐδὲν ἔδωκα τὴν ἰσχύν μου· διὰ τοῦτο ἡ κρίσις μου παρὰ Κυρίῳ, καὶ ὁ πόνος μου ἐναντίον τοῦ Θεοῦ μου. 5 καὶ νῦν οὕτως λέγει Κύριος ὁ πλάσας με ἐκ κοιλίας δούλον ἐαυτῶ τοῦ συναγαγεῖν τὸν Ἰακώβ πρὸς αὐτὸν καὶ Ἰσραήλ συναχθήσομαι καὶ δοξασθήσομαι ἐναντίον Κυρίου, καὶ ὁ Θεός μου ἔσται μοι ἰσχὺς 6 καὶ εἶπέ μοι· μέγα σοὶ ἔστι τοῦ κληθῆναί σε παῖδά μου τοῦ στήσαι τὰς φυλάς Ἰακώβ καὶ τὴν διασπορὰν τοῦ Ἰσραήλ ἐπιστρέψαι· ἰδοὺ δέδωκά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἔθνων τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

ΜΚ:

1Ακούστε με, χώρες απομακρισμένες, προσέξτε μακρινοὶ λαοί! Ὁ Κύριος ἀπ' τὴν κοιλιὰ τῆς μάνας μου με κάλεσε· πρὶν γεννηθῶ πρόφερε τ' ὄνομά μου. 2Τὸ στόμα μου καθὼς σπαθὶ το 'κανε κοφτερό καὶ με τὸ χέρι του με προστάτεψε· σαν βέλος μ' ἔκανε ακονισμένο, μ' ἔκρυψε στη φαρέτρα του. 3Καὶ μου εἶπε: «Εσύ εἶσαι ὁ δούλος μου, Ἰσραήλ, τὴ δόξα μου μ' εσένα θα τη φανερώσω».

4Εγὼ ἔκανα τὴ σκέψη πως ἀδίκᾳ κουράστηκα, μάταια καὶ ἀνώφελα ἐξάντησα τὴ δύναμή μου. Κι ὁμως τὸ δίκιο μου ὁ Κύριος τὸ ἔχει ἐγγυηθεῖ, στο χέρι του ὁ Θεός μου κρατᾶει τὸ μισθὸ μου.

5Καὶ τώρα ὁ Κύριος μιλάει, αὐτὸς πού μ' ἐπλασε ἀπ' τὴν κοιλιὰ τῆς μάνας μου γιὰ νὰ γίνω δούλος του, νὰ ξαναφέρω σ' αὐτὸν τοὺς ἀπογόνους του

Ιακώβ, να συνάξω μπροστά του το λαό του Ισραήλ. Ο Κύριος με ανέδειξε· έγινε ο Θεός μου δύναμή μου. 6 Και μου είπε: «Δεν είναι δα και τίποτε να είσαι δούλος μου για ν' ανορθώσεις μόνο τις φυλές του Ιακώβ και να ξαναφέρεις αυτούς από τον Ισραήλ που διασώθηκαν. Γι' αυτό εγώ θα σε κάνω φως και για τα άλλα έθνη, ώστε να φτάσει η σωτηρία μου στα πέρατα της γης.

Τό δεύτερο ἄσμα, τό 'Ησ. 49,1-6, κλείνει στόν στίχο 6 μέ τόν σαφή καί κατηγορηματικό τρόπο παρουσιάζοντας τό ἔργο τοῦ Μεσσία καί τή δικαίωση αὐτοῦ τοῦ ἔργου ἀπό τόν ἴδιο τόν Θεό.

Ο Προφήτης Ἡσαΐας παρουσιάζει τόν Θεό νά δικαιώνει τόν κουρασμένο ἀπό τήν κοπιώδη ἐργασία του καί θλιμμένο κάπως ἀπό τά πενιχρά του ἀποτελέσματα Μεσσία, εὐρύνοντάς του τό ἔργο καί καθιστώντας το παγκόσμιο. Ὁ Θεός ἐπιδοκιμάζει πλήρως τό ἔργο τοῦ Μεσσία, ἄν καί τά ἀποτελέσματα εἶναι μηδαμινά. Αὐτό βαρύνει ὄχι τόν Μεσσία, ἀλλά τόν λαό, ὁ ὁποῖος δέν δέχθηκε τό ἔργο τοῦ Μεσσία. Ὁ Θεός κρίνει ἄν ὁ Μεσσίας ἐξετέλεσε πιστά τό ἔργο του καί ὄχι κατά τά ἀποτελέσματά του στόν λαό. Ἄλλωστε ὁ Θεός κρίνει μέ διαφορετικό τρόπο ἀπό ἐκεῖνον πού κρίνουν οἱ ἄνθρωποι. Ἡ ἐπιδοκιμασία αὐτή δέν ἐκδηλώνεται μέ ἀμοιβές καί ἐγκώμια, ἀλλά μέ τόν ἴδιον ὡραιότατον πνευματικόν τρόπον, δηλαδή μέ τήν εὐρυνση τοῦ ἔργου τοῦ Μεσσία, μέ τήν ἀνάθεση σ' αὐτόν μεγαλύτερο ἔργο. Ἡ εὐρυνση καί ἡ ἀνάθεση αὐτή εἶναι ἡ πανηγυρική ἐπιδοκιμασία τοῦ ἔργου πού μέχρι ἐκεῖνη τήν στιγμή ἔχει συντελεσθεῖ, διότι ἀναθέτει σέ κάποιον μεγαλύτερο καί δυσκολότερο ἔργο, ἀφοῦ πρῶτα ἔχει φέρει εἰς πέρας μικρότερα καί εὐκολότερα ἔργα. Ἡ ἀντίθεση τοῦ κάπως ἀπογοητευμένου καί κουρασμένου Μεσσία πρὸς τά διαγραφόμενα νέα μεγαλύτερα καθήκοντα εἶναι ἐντυπωσιακή, ὅπως ἐπίσης καί ἡ σύλληψη τῆς ἔννοιας τῆς ἀμοιβῆς καί ἐπιδοκιμασίας τοῦ πνευματικά ἐργαζομένου καί ὅτι ὁ Θεός ζητεῖ συνεχῆ ἐργασία καί ἀμείβει μέ τήν ἀνάθεση δυσκολότερων ἔργων.

ΗΣΑΪΟΥ 50, 4-9 **Ἡ υπακοή του δούλου του Κυρίου**

3ο Ἄσμα

4 Κύριος δίδωσί μοι γλῶσσαν παιδείας τοῦ γνῶναι ἡνίκα δεῖ εἰπεῖν λόγον ἔθικέ μοι πρῶτῃ πρῶτῃ, προσέθηκέ μοι ὡτίον ἀκούειν· 5 καί ἡ παιδεία Κυρίου Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα, ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπειθῶ οὐδὲ ἀντιλέγω, 6 τὸν νῶτόν μου ἔδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ραπίσματα, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνῃς ἐμπτυσμάτων· 7 καί Κύριος Κύριος βοηθός μοι ἐγενήθη, διὰ τοῦτο οὐκ ἐνετράπην, ἀλλὰ ἔθηκα τὸ πρόσωπόν μου ὡς στερεὰν πέτραν καὶ ἔγνων ὅτι οὐ μὴ αἰσχυνηθῶ· 8 ὅτι ἐγγίζει ὁ δικαίωσας με. τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἀντιστήτω μοι ἅμα· καὶ τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἐγγισάτω μοι. 9 ἰδὸν Κύριος Κύριος βοηθήσει μοι· τίς

κακώσει με; ἰδὸν πάντες ὑμεῖς ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεσθε, καὶ ὡς σῆς καταφάγεται ὑμᾶς.

ΜΚ:

4Ο Κύριος, ο Θεός, μού ἔδωσε γλῶσσα μαθητή, για να μπορούν τα λόγια μου τον κουρασμένο να εμψυχώνουν. Κάθε πρωί με κάνει να περιμένω ἀπληστα σαν μαθητής τη διδαχή ν' ακούσω. 5Ο Κύριος ο Θεός την ακοή μου ἀνοίξε, κι εγώ δεν αντιστάθηκα ούτε στα πίσω στράφηκα να φύγω. 6Τη ράχη μου ἔδωσα σ' αυτούς που με μαστίγωναν και το σαγόνι μου σ' αυτούς που μου ξερίζωναν τα γένια· δεν ἔκρυψα το πρόσωπό μου ὅταν με βρίζανε και μ' ἔφτυναν.

7Ο Κύριος ὁμως ο Θεός θα με βοηθήσει· γι' αυτό και δε θα ντροπιαστώ. Γι' αυτό και σκλήρυνα το πρόσωπό μου, να γίνει σαν την πέτρα που δεν αισθάνεται, και ξέρω πως δε θ' απογοητευτώ. 8Αυτός, που θα με δικαιώσει εἶναι κοντά· μαζί μου ποιος θ' αντιδικήσει; Ἀς παρουσιαστούμε στο δικαστήριο μαζί! Ποιος θα ἴναι ἀντίδικός μου; Ἀς με πλησιάσει.

9Ο Κύριος ο Θεός θα με βοηθήσει· ποιος, λοιπόν, θα με βγάλει ἔνοχο; Καθώς το ρούχο θα παλιώσουν ὅλοι τους, ο σκόρος θα τους φάει.

Στό τρίτο ἄσμα περιγράφεται ἡ **ἐξίλαστήριος θυσία τοῦ Μεσσία μέσω τῆς ὁποίας θά ἐπιτευχθεῖ ἡ σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου**. Μιλáει γιά τήν παιδεία τοῦ Κυρίου, πού ἀνοίγει τά ᾧτα καί κάνει τόν δούλο ὑπάκουο στό μαρτύριο καί τή θυσία, χωρίς νά ντρέπεται καί νά ἀντιλέγει, γιατί ὁ Κύριος γίνεται βοηθός στά ραπίσματα καί τίς μαστιγες.

ΗΣΑΪΟΥ 52,13- 53,12 **Τα μελλοντικά παθήματα του δούλου του Κυρίου**

4ο Ἄσμα

13 Ἴδὸν συνήσει ὁ παῖς μου καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξασθήσεται καὶ μετεωρισθήσεται σφόδρα. 14 ὃν τρόπον ἐκστήσονται ἐπὶ σέ πολλοὶ οὕτως ἀδοξήσει ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδος σου καὶ ἡ δόξα σου ἀπὸ υἰῶν ἀνθρώπων 15 οὕτω θαυμάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῷ, καὶ συνέξουσι βασιλεῖς τὸ στόμα αὐτῶν· ὅτι οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, ὄψονται, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασι, συνήσουσι.

53

ΚΥΡΙΕ, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; 2 ἀνηγγείλαμεν ὡς παιδίον ἐναντίον αὐτοῦ, ὡς ρίζα ἐν γῆ διψώση. οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῷ οὐδὲ δόξα· καὶ εἶδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος· 3 ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον καὶ ἐκλείπον παρὰ πάντας τοὺς υἰοὺς τῶν ἀνθρώπων· ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν καὶ εἰδῶς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη. 4 οὗτος τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτόν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἐν κακώσει. 5 αὐτὸς δὲ ἔτραυματίσθη διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν· παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτόν. τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. 6

πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν, ἄνθρωπος τῆ ὁδῶ αὐτοῦ ἐπλανήθη· καὶ Κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν. 7 καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἄμνος ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα. 8 ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη· τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον. 9 καὶ δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ καὶ τοὺς πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. 10 καὶ Κύριος βούλεται καθαρῖσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς πληγῆς. ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας, ἡ ψυχὴ ὑμῶν ὀψεται σπέρμα μακρόβιον· καὶ βούλεται Κύριος ἀφελεῖν 11 ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δεῖξαι αὐτῷ φῶς καὶ πλάσαι τῇ συνέσει, δικαιοῦσαι δίκαιον εἰς δουλεύοντα πολλοῖς, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει. 12 διὰ τοῦτο αὐτὸς κληρονομήσει πολλοὺς καὶ τῶν ἰσχυρῶν μεριεῖ σκῦλα, ἀνθ' ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη· καὶ αὐτὸς ἁμαρτίας πολλῶν ἀνήνεγκε καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν παρεδόθη.

ΜΚ:

13Λέει ο Κύριος: «Ο δούλος μου θα προκόψει, θα εξυψωθεί, θα δοξαστεί, πολύ ψηλά θ' ανέβει. 14Πολλοί έχουν εκπλαγεί γι' αὐτόν, γιατί ήταν τόσο παραμορφωμένη ἡ ὄψη του· διέφερε ἀπ' τὴν ὄψη τῶν ἀνθρώπων. 15Ἔτσι θα εκπλαγούν γι' αὐτόν ἀμέτρητα ἔθνη, καὶ βασιλιάδες ἄφωνοι θα μείνουν, γιατί θα δουν ἐκεῖνο που ποτέ δὲν τοὺς διηγῆθηκαν, θα μάθουν κάτι που δὲν εἶχανε ὡς τότε ἀκούσει».

53,1 Ποιὸς θα το πιστεῦε αὐτό που τώρα ἀκούσαμε; Καὶ τοῦ Κυρίου ἡ δύναμη σε ποιὸν μ' αὐτόν τον τρόπο ἔχει φανερωθεῖ; 2Με τοῦ Κυρίου το θέλημα ο δούλος του ἀναπτύχθηκε σαν τρυφερό φυτὸ καὶ σαν τὴ ρίζα που σε ξεραμένη γῆ φυτρώνει. Ἐλκυστικός δὲν ἦταν οὐτ' ὠραῖος, ὥστε νὰ τον προσέξουμε· οὔτε ἡ παρουσία του ἦταν τέτοια, που νὰ τον ἀγαπήσουμε. 3Ἦτανε περιφρονημένος ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους καὶ εγκαταλελειμμένος· ἄνθρωπος φορτωμένος θλίψεις, τοῦ πόνου σύντροφος, ἔτσι που νὰ γυρίζουν ἀπ' ἀλλοῦ οἱ ἄνθρωποι το πρόσωπό τους. Τον ἀγνοήσαμε σαν νὰ 'ταν ἓνα τίποτα, τοῦ δώσαμε τὴν καταφρόνια μας, καὶ ἐκτίμηση οὔτε μιὰ στάλα.

4Αὐτός, ὅμως, φορτώθηκε τὶς θλίψεις μας καὶ υπέφερε τοὺς πόνους τοὺς δικούς μας. Ἐμεῖς νομίζαμε πως ὅλα ὅσα τον βρήκαν ἦταν τραύματα, πληγές καὶ ταπεινώσεις ἀπὸ το Θεό. 5Μα ἦταν αἰτία οἱ ἁμαρτίες μας που αὐτὸς πληγώθηκε, οἱ ἀνομίες μας που αὐτὸς ἐξουθενώθηκε. Για χάρη τῆς δικῆς μας σωτηρίας ἐκεῖνος τιμωρήθηκε καὶ στὶς πληγές του βρήκαμε ἐμεῖς τὴν ἰατρειά. 6Ὅλοι ἐμεῖς πλανιόμασταν σαν πρόβατα· εἶχε πάρει καθένας μας τὸ δικό του δρόμο. Μα ο Κύριος ἔκανε νὰ πέσει πάνω του ὅλων μας ἡ ἀνομία.

7Βασανιζόταν καὶ ὅμως ταπεινά υπέμενε, χωρὶς παράπονο κανένα. Σαν πρόβατο που τ' οδηγούνε στη σφαγὴ, καθὼς τὸ ἀρνὶ που στέκεται ἄφωνο

μπροστά σ' αυτόν που το κουρεύει, ποτέ του δεν παραπονέθηκε. 8Κακόπαθε, καταδικάστηκε και οδηγήθηκε μακριά· ποιος στη γενιά του ανάμεσα σκέφτεται τι ν' απόγινε; Τον εξαφάνισαν από των ζωντανών τον κόσμο, για τις αμαρτίες μας χτυπήθηκε απ' το θάνατο. 9Φτιάξαν τον τάφο του ανάμεσα στους ασεβείς, το μνήμα του ανάμεσα στους παραπεταμένους· κι όμως, δεν είχε πράξει ανομία καμιά και δόλος δεν είχε βρεθεί στο στόμα του. 10Ο Κύριος όμως θέλησε να τον συντρίψει με τον πόνο· έκανε τη ζωή του θυσία εξιλέωσης. Γι' αυτό θα δει απογόνους· τα χρόνια του θα 'ναι πολλά και θα εκπληρωθεί μ' αυτόν του Κυρίου το θέλημα. 11Ύστερα απ' την ταλαιπωρία της ψυχής του, η αμοιβή του θα 'ναι να χορτάσει φως. Λέει ο Κύριος: «Ο δίκαιος δούλος μου, με τη γνώση του θελήματός μου, θα ελευθερώσει πολλούς από την ενοχή, γιατί θα πάρει επάνω του τις ανομίες τους. 12Γι' αυτό και θα του δώσω θέση στους μεγάλους ανάμεσα και θα μοιράσει αυτός τα λάφυρα στους ισχυρούς. Επειδή ο ίδιος τη ζωή του στο θάνατο την έδωσε και δέχτηκε να συγκαταλεχθεί με τους αμαρτωλούς. Αυτός πολλών τις αμαρτίες βάσταξε και μεσιτεύει υπέρ των αμαρτωλών».

Στό τέταρτο και τελευταίο ἄσμα τοῦ "Δούλου Γιαχβέ" γίνεται περιγραφή τοῦ πάθους του, τῆς ἐξιλαστηρίου θυσίας τοῦ Μεσσία μέσω τῆς ὁποίας θά ἐπιτευχθεῖ ἡ σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου.

Ὁ προφήτης μᾶς παρουσιάζει τόν Μεσσία ὡς παγκόσμια προσωπικότητα, ἡ διδασκαλία τοῦ Ὁποίου θά προκαλέσει τήν κατάπληξη τῶν βασιλέων ὅλων τῶν ἐθνῶν. Ακούγοντάς τον θά φράξουν τό στόμα τους ἀπό θαυμασμό. Τό Πάθος τοῦ Μεσσία (53,2 ἔξ.), τό ὁποῖο ὁ προφήτης περιγράφει μέ πολλή παραστατικότητα, σάν ὁ ἴδιος νά ἦταν αὐτόπτης μάρτυρας, ἐμφανίζεται ὡς μεγάλο καί παράδοξο γεγονός, ὡς τό μεγαλύτερο γεγονός τῆς ἱστορίας, τό ὁποῖο σάν νά φοβᾶται νά τό ἐξαγγεῖλει. Πιθανόν νά φανεῖ ἀπίστευτο λόγω τοῦ ὕψους καί τοῦ βάθους τοῦ περιεχομένου του γι' αὐτό καί ἀναφέρεται σ' αὐτό λέγοντας "ποιός θά πίστευε στήν προφητεία μας" (53,1). Ὁ Ἡσαΐας δίνει τή θεολογική ἐρμηνεία τῶν **παθημάτων τοῦ Μεσσία**. Δέν τιμωρεῖται ὁ ἴδιος γιά δικά του ἁμαρτήματα γιατί ἀσφαλῶς εἶναι ἀναμάρτητος. Τιμωρεῖται καί πάσχει γιά τά δικά μας ἁμαρτήματα. **Ὁ θάνατός του εἶναι θυσία ἐξιλαστήριος (53,10), γι' αὐτό** καί ὁ Μεσσίας φέρει (ὑποφέρει) μέ ἀταραξία τό Πάθος (53,7). Μετά τό θάνατό του, ὁ Μεσσίας θά ἐπανέλθει στή ζωή (53,11), θά ἀναστηθεῖ καί γύρω ἀπό αὐτόν θά δημιουργηθεῖ μία κοινότητα, **ἡ Ἐκκλησία**, ἡ ὁποία θά εἶναι αἰώνια καί διά τῆς ὁποίας θά ἐκπληρώνεται τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου. Τό σπέρμα τοῦ Μεσσία θά ζήσει μακρές ἡμέρες καί θά ἐκπληρωθεῖ τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ μέσω αὐτοῦ τοῦ σπέρματος (53,10β). Ἐννοεῖ τούς ἀπογόνους τοῦ Μεσσία,

οί όποιοι δέν μποροῦν νά εἶναι σωματικοί απόγονοι, ἀλλά πνευματικοί, όπαδοί του μέ τήν πνευματική ἔννοια, καί σίγουρα εἶναι μετά τόν θάνατό του, οί όποιοι θά αποτελέσουν κοινότητα, τήν Ἐκκλησία μέ κέντρο της τόν Μεσσία καί ἡ διάρκειά της θά εἶναι μακρά. Ἀξιοπρόσεκτη εἶναι ἡ ἀντίθεση μεταξύ τοῦ Μεσσίου πού τώρα εἶναι ἐγκαταλελειμμένος καί λησμονησμένος καί τῶν όπαδῶν του μετά τό θάνατό του, οί όποιοι θά εἶναι πολλοί καί θά τόν ἀκολουθοῦν.

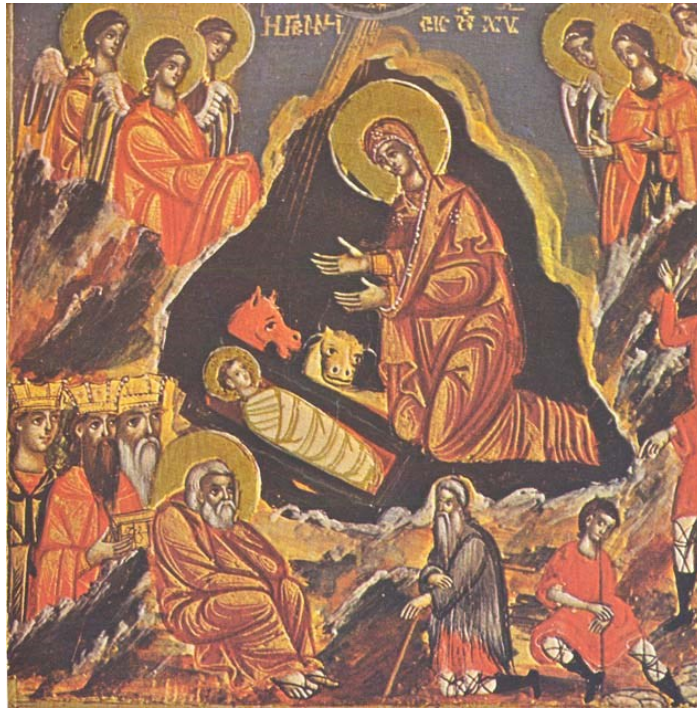
Σκοπός τῆς Ἐκκλησίας πού θά ἰδρυθεῖ: Μέσα σ' αὐτή μέ τό χέρι τοῦ Μεσσία θά ἐκπληρώνεται τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τό ἔργο τοῦ Μεσσία δέν τελειώνει μέ τό πάθος του, ἀλλά συνεχίζεται μέσα στήν Ἐκκλησία γιά τήν πλήρη ἐκπλήρωση τῆς βούλησης τοῦ Θεοῦ μέσα στόν κόσμον, τῆς ἀπολύτρωσης τοῦ κόσμου. Ἐπομένως, ὁ σκοπός τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πνευματικός γιά τή συνέχιση τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Μεσσία.

Σ' αὐτά τά τέσσερα ἄσματα τοῦ Δευτεροσαΐα δεσπόζει ἡ παράδοξη μορφή ενός πάσχοντος Δούλου, ὁ όποιος, ἐνῶ καταρχάς θεωρεῖται περιφρονησμένος καί κατατρεγμένος ἀκόμα καί από τόν ἴδιο τό Θεό, στό τέλος ἀποδεικνύεται ὅτι δέν πάσχει δωρεάν, ἀλλά "διά τίς ἀμαρτίας" τοῦ λαοῦ Του. Αὐτό τό πάθος εἶναι ἀντιπροσωπευτικό καί ἐξιλαστήριο, ἀφοῦ ἔτσι ἐπιτυγχάνεται ἡ συμφιλίωση τοῦ Θεοῦ μέ ὅλα τά ἔθνη. Ἡ πολυπόθητη ἐλευθερία, ἀπόρροια τῆς πιστότητας τοῦ Θεοῦ στίς πανάρχαιες ἐπαγγελίες του, συνδέθηκε μέ τό πάθος, τή μετάνοια καί τή συγχώρηση, ἡ όποία προϋποθέτει τό πάθος (Ἡσ. 55,6 κ.έξ.).

Στόν προφήτη Ἡσαΐα βρίσκουμε καί τρεῖς εἰκόνες τοῦ Μεσσία μέ τή μορφή καί τά χαρακτηριστικά του:

1. Στά Ἡσ. 7-9 ὁ Μεσσίας παριστάνεται ὡς ἡ πιό ζωντανή παρουσία τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ μεταξύ τοῦ λαοῦ του, ἀνάμεσά του.
2. Στό Ἡσ. 11 ὁ Μεσσίας παριστάνεται ὡς ἕνας μέγας βασιλέας, σάν τόν Δαυῖδ, πού θά φέρει τήν ἀπολύτρωση καί τή δικαίωση τοῦ Ἰσραήλ.
3. Στά Ἡσ. 42, 49, 50 καί 52-53 ὁ Μεσσίας παριστάνεται ὡς ἕνας πού πάσχει καί πεθαίνει ὡς ἐξιλαστήριο θῦμα γιά τήν ἄφεση τῶν ἀμαρτιῶν ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

5. Οί Καταβασίες τῶν Χριστουγέννων (κείμενο-μετάφραση)

Οί ωραιότατες καταβασίες τῶν Χριστουγέννων «Χριστός γεννᾶται...», πού προέρχονται ἀπό τόν πεζό κανόνα τοῦ ἱ. Κοσμᾶ, ψάλλονται ἀπό τίς 21 Νοεμβρίου μέχρι τίς 24 Δεκεμβρίου. Τήν 25η Δεκεμβρίου, ἡμέρα τῆς ἐορτῆς –ὅπως καί κατά τήν ἀπόδοση τῆς ἐορτῆς, 31 Δεκεμβρίου–, οἱ καταβασίες εἶναι διπλές: αὐτές δηλαδή τοῦ πεζοῦ κανόνος καί οἱ ἱαμβικές «Ἐσωσε λαόν...». Ἀπό τήν 26η μέχρι καί τήν 30ή Δεκεμβρίου ψάλλονται μόνο οἱ ἱαμβικές. [Συμεών (Μητρ. Νέας Σμύρνης), Ἀφθαρσίας πηγή: Καταβασίες Δεσποτικῶν καί Θεομητορικῶν ἐορτῶν, Κείμενο - μετάφραση - σχόλια (Ἀθήνα: Ἐν πλῶ, 2009), σσ. 127-146 καί Μιχαήλ Κουτσού, Οἱ πεζές καταβασίες τῶν Χριστουγέννων, https://www.pemptousia.gr/vivliothiki/koutsospezi_book/mobile/index.html]

Ὡδή α'.

Χριστός γεννᾶται, δοξάσατε·

Χριστός ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε·

Χριστός ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε·

ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ

καὶ ἐν εὐφροσύνῃ

ἀννυμήσατε, λαοί, ὅτι δεδόξασται.

[μετάφραση: Ὁ Χριστός γεννιέται· δοξάστε Τον!
Ὁ Χριστός κατεβαίνει ἀπό τούς οὐρανούς·
προῦπαντήστε Τον!
Ὁ Χριστός φανερώνεται πάνω στή γῆ·
ὑψωθεῖτε πάνω ἀπό τά γήινα!
Δοξολογήστε τόν Κύριο ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γῆς
καί ἀνυμνήστε Τον μέ χαρά,
τά διάφορα ἔθνη, γιατί ἔναι δοξασμένος].

Ὁ ὕμνογράφος εστιάζει στη λέξη «**Χριστός**» (ΜΚ: **Μεσσίας**) και την επαναλαμβάνει τρεις φορές γιατί το συνδέει με τά ρήματα που ακολουθούν τόσο τὸ «γεννᾶται», ὅσο και τά: «**δοξάσατε**», «**ἀπαντήσατε**» καί «**ὑψώθητε**» γιατί θέλει να δείξει πόσο επιρρεάζεται η συμπεριφορά μας ἀπό το σπουδαίο γεγονός της Γέννησης τοῦ Χριστοῦ:

Α) Γεννιέται στη γῆ; Ἄς τὸν δοξάσουμε

Β) Κατέρχεται ἀπό τούς οὐρανούς; Ἄς τὸν προῦπαντήσουμε

Γ) Φανερώνεται ἐπὶ τῆς γῆς; Ἄς ὑψωθοῦμε ἐμεῖς πρὸς τούς ουρανούς με τὴν ἀνάλογη πνευματική προετοιμασία.

Ὅλοι ἐμεῖς ἄς ψάλλουμε στὸν Κύριο, να τὸν ὕμνολογήσουμε αισθανόμενοι βαθιὰ ἀγαλλίαση γιὰ τὸ γεγονός, διότι ἔχει δοξασθεῖ (δεδοξασταί), ἔχει φέρει εἰς πέρας και με ἐπιτυχία τὴν ἀποστολή και τὸ ἔργο πού τοῦ ἀνέθεσε ὁ Θεός Πατήρ, δηλαδή να ἐγκαθιδρύσει τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα στους ἀνθρώπους ὀλόκληρης τῆς οἰκουμένης.

Ὡδὴ γ'.

Τῷ πρὸ τῶν αἰώνων

ἐκ Πατρὸς γεννηθέντι ἀρρέυστως Υἱῷ

καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ Παρθένου

σαρκωθέντι ἀσπόρως

Χριστῷ τῷ Θεῷ βοήσωμεν

Ὁ ἀνυψώσας τὸ κέρας ἡμῶν

ἅγιος εἶ, Κύριε.

[μετάφραση: Στὸν Υἱό πού γεννήθηκε ἀπὸ τὸν Πατέρα ἀπαθῶς,
προτοῦ νὰ ὑπάρξει χρόνος,
καὶ τελευταῖα σαρκώθηκε
ἀπὸ τὴν Παρθένο χωρὶς ἀνδρικό σπέρμα,
στὸν Χριστό καὶ Θεό ἄς φωνάξουμε δυνατά:
Σύ, Κύριε, πού μᾶς δυνάμωσες καὶ μᾶς δόξασες
εἶσαι ὁ μόνος ἅγιος!

Ο ύμνογράφος ρίχνει το βάρος του νοήματος στους δύο πρώτους στίχους και τις μετοχές **«γεννηθέντα»** και **«σαρκωθέντα»** που χαρακτηρίζουν τις δύο ενέργειες **του Θεανθρώπου**, τη μία ως Θεού και την άλλη ως ανθρώπου.

Ὡς Θεός έχει τρία χαρακτηριστικά:

A) Τῶ πρό τῶν αἰώνων ἐκ Πατρὸς γεννηθέντι : γεννήθηκε προαιώνια, άχρονα, προτού να αρχίσει να μετριέται ο χρόνος, απροσδιόριστα χρονικά ἢ μάλλον δεν μπαίνει σ' αυτή την κατάσταση: την χρονική ύπαρξη, διάσταση στην οποία υπόκεινται μόνον τὰ κτιστὰ ὄντα και ὄχι ὁ άκτιστος Θεός.

B) ἐκ Πατρὸς γεννηθέντι: Ὅπως και στο Σύμβολο τῆς Πίστεως ὁμολογοῦμε «τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρό πάντων τῶν αἰώνων», ἔτσι και ἐδῶ ὁ ύμνογράφος δηλώνει το ὁμοούσιον τῶν δύο προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, δηλαδή τοῦ Πατρὸς και τοῦ Υἱοῦ (και του Ἁγίου Πνεύματος), ἔχουν την ἴδια οὐσία αλλά εἶναι διαφορετικά πρόσωπα. Το ἴδιο γίνεται και μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Και στα τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος «παρά πάντων γινώσκειται μία δύναμις, μία σύνταξις, μία προσκύνησις, τῆς Ἁγίας Τριάδος»

Γ) Τῶ πρό τῶν αἰώνων ἐκ Πατρὸς γεννηθέντι ἀρρέυστως Υἱῶ: Πρόκειται για τον Χριστό, τὸ β' πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, πού προήλθε «ἀρρέυστως», δηλαδή χωρίς πάθη και ἀναλλοίωτα ἀπὸ τὸν Θεό Πατέρα.

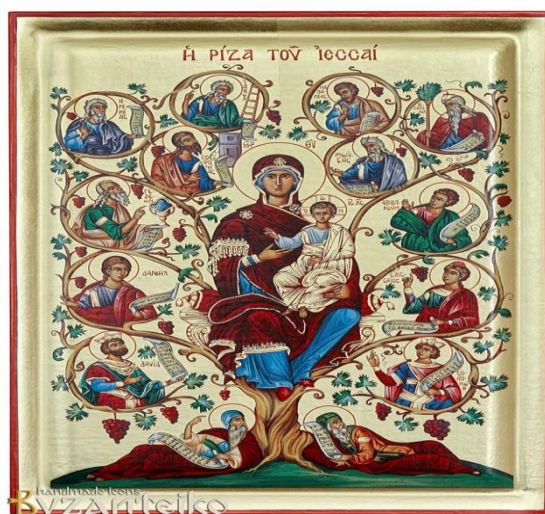
Ὡς ἄνθρωπος ἔχει τρία χαρακτηριστικά:

A) και ἐπ' ἐσχάτων σαρκωθέντι: Με τη φράση «ἐσχάτα» ἐννοεῖ τὰ χρόνια τῆς Παναγίας, γιατί στις ἡμέρες της πραγματοποιήθηκε τὸ σχέδιο τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ και ἐγκαινιάσθηκε ἡ νέα περίοδος, ὅπου ὁ Θεός μέσω τοῦ Υἱοῦ του ἔρχεται στὸν ἄνθρωπο για νὰ τὸν βοηθήσει νὰ σωθεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία και νὰ κερδίσει τὴν ἀθανασία.

B) ἐκ Παρθένου σαρκωθέντι: Ἡ Παρθένος εἶναι τὸ σκεῦος ἐκεῖνο τῆς ἐκλογῆς, στὸ πρόσωπο τῆς ὁποίας ὑλοποιήθηκε ἡ ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν πτώση τῶν Πρωτοπλάστων να σώσει τὸν ἄνθρωπο και νὰ μην τὸν ἀφήσει ἀβοήθητο. Ἀποκαλεῖται «Ἄσπιλε, ἀμόλυντε, ἄφθορε, ἄχραντε ἀγνή Παρθένε ...» ἐπειδὴ ἀκριβῶς βοηθάει στὸν ἁγιασμό και τὴν ἀφθαρτοποίηση.

Γ) Υἱῶ και ἐπ' ἐσχάτων ἐκ Παρθένου σαρκωθέντι ἀσπόρως Χριστῶ τῶ Θεῶ: Ἡ ἄσπορος σύλληψη τῆς Θεοτόκου τονίζεται γιατί ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ δὲν προήλθε ἀπὸ ἴδιον θέλημα τῆς σαρκός αλλά «ἐκ δυνάμεως τοῦ Θεοῦ», διότι «ὅπου Θεός βούλεται, νικᾶται φύσεως τάξις». Στὴν ἀπορία τῆς Παναγίας πῶς θα γίνει αὐτό, ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ τῆς διαβεβαιώνει ὅτι «ἐλεύσεταιί σοι ἅγιον Πνεῦμα και δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι» Συνεπῶς ὁ ὕμνωδός τονίζει σ' αὐτὴ τὴν ὠδή τῶν

καταβασιῶν τὴν ἐκ τοῦ Πατρὸς γέννηση καὶ τὴν ἐκ Παρθένου σάρκωση τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ὡδή δ'.

**Ῥάβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί
καὶ ἄνθος ἐξ αὐτῆς, Χριστέ,
ἐκ τῆς Παρθένου ἀνεβλάστησας·
ἐξ ὄρουσ ὁ αἰνετὸς
κατασκίου δασέος
ἦλθες σαρκωθείς ἐξ ἀπειράνδρου
ὁ ἄυλος καὶ Θεός·
δόξα τῇ δυνάμει σου, Κύριε.**

[μετάφραση: Χριστέ, βλάστησες ἀπὸ τὴν Παρθένο
σάν λουλούδι ἀπὸ τό κλαδί,
πού προῆλθε ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί·
ὁ ἄυλος Θεός, τὸν ὁποῖο ὑμνοῦν τὰ πάντα,
ἦρθες στὸν κόσμον, παίρνοντας σάρκα ἀπὸ τὴν Παρθένο
πού δέν γνώρισε ἄνδρα,
σάν ἀπὸ πυκνόφυτο καὶ σκιερό βουνό.
Δόξα, λοιπόν, ἀρμόζει στὴ δύναμή Σου, Κύριε.

Ὁ ὕμνογράφος χρησιμοποιεῖ τὶς προρρήσεις τοῦ προφήτη Ἡσαΐα γιὰ νὰ δείξει ὅτι πραγματοποιήθηκαν στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ.

«Ῥάβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί καὶ ἄνθος ἐξ αὐτῆς, Χριστέ, ἐκ τῆς Παρθένου ἀνεβλάστησας»: Ὁ Ἰεσσαί εἶναι ὁ πατέρας τοῦ Δαβίδ (ἐγγονός τῆς Ρούθ) καὶ ἐπομένως ἡ Θεοτόκος πού κατάγεται ἀπὸ τὸν Ἰεσσαί ἔχει βασιλικὴ καταγωγή ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα καὶ βασιλικὸ γένος ἀπὸ τὸν Δαβίδ. Εἶναι προφανὴς ὁ συμβολισμός: Ρίζα εἶναι ὁ Ἰεσσαί, κορμὸς Δαβίδ,

ράβδο/κλάδος είναι ή Παναγία, άνθος είναι ό Χριστός πού έγινε ό γλυκός καρπός τής σωτηρίας μας.

«έξ ὄρους ό αίνετός κατασκίου δασέος ήλθες σαρκωθείς έξ άπειράνδρου ό άύλος και Θεός»: Ό Υμνογράφος λαμβάνει από τον προφήτη Αββακούμ τη φράση: *«έξ ὄρους ό αίνετός κατασκίου δασέος»* (ὄρος δασύ και κατάσκιο) για να δηλώσει τήν Παναγία.

A) Παρομοιάστηκε έτσι γιατί ενώ στην πεδιάδα ό άνθρωπος φυτεύει τὰ φυτά και σπέρνει τὰ σπαρτά, στὰ βουνά και τὰ ὄρη μόνα τους βγαίνουν και τὰ ψηλά δένδρα και οί θάμνοι και τὰ χόρτα. Από τὸ ὄρος τής Θεοτόκου βγαίνουν:

- τα ψηλά φυτά που συμβολίζουν τήν θεϊκή ύπόσταση του Χριστου (θεία φύση)
- οί θάμνοι που συμβολίζουν τήν ανθρώπινη ύπόσταση του Χριστου (ανθρώπινη φύση)
- και τὰ χόρτα πού συμβολίζουν αυτούς πού πιστεύουν στον Χριστό.

B) Η Παναγία είναι επίσης τὸ κατάσκιο ὄρος, γιατί

- ὅπως στὰ πυκνά δάση δέν μπορεί νὰ μπει τσεκούρι και νὰ κόψει δένδρα, έτσι και ή Παναγία ήταν τόσο φορτωμένη από ἀρετές, ὥστε κανένα τσεκούρι (= πονηρός λογισμός) δεν μπόρεσε να τής αφαιρέσει τήν παραμικρή ἀρετή, με τήν ὁποία ήταν φορτωμένη ή Παναγία.
- «δύναμις του Ύψιστου έπεσκίασεν αυτήν» και έγινε τέτοια ὥστε σ' αυτήν να βρίσκουν οί πιστοί δροσιά και ἀναψυχή, ὅπως σ' ένα πυκνό και δασύ βουνό,
- ή Παναγία δέχτηκε στὰ σπλάχνα της τὸν Χριστό και έγινε δάσος πυκνό σε ἀρετές, και δροσερό σε χάρες.

Ὡδή ε'.

*Θεός ὦν εἰρήνης,
Πατήρ οἰκτιρῶν,
τῆς μεγάλης Βουλῆς σου τὸν Ἄγγελον
εἰρήνην παρεχόμενον ἀπέστειλας ἡμῖν·
ὅθεν θεογνωσίας
πρὸς φῶς ὀδηγηθέντες,
ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντες
δοξολογοῦμέν σε, Φιλάνθρωπε.*

[μετάφραση: Κύριε, ὄντας Θεός τῆς εἰρήνης
καί φιλεύσπλαχνος Πατέρας,
μᾶς ἔστειλες τόν Ἀγγελιαφόρο τῆς μεγάλης Βουλῆς σου
γιά νά μᾶς παρέχει τήν εἰρήνη.
Γί' αὐτό, Φιλάνθρωπε, κι ἐμεῖς
πού ὀδηγηθήκαμε στό φῶς τῆς θεογνωσίας,
ξυπνώντας νωρίς μέσ στή νύχτα,
Σέ δοξολογοῦμε.]

Ὁ ὕμνογράφος συνεχίζει νά χρησιμοποιεῖ **τις προρρήσεις τῶν προφητῶν Ἡσαΐου καί Ἀββακούμ** γιά νά δείξει ὅτι **πραγματοποιήθηκαν στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ**. Λαμβάνει τήν προφητεία ἀπό το 9^ο κεφάλαιο τοῦ Ἡσαΐου καί περιγράφει με επίθετα καί θεοπρεπεῖς προσηγορίες τόν Σωτήρα Χριστό πού θα μας ὀδηγήσει νά δοῦμε τὸ φῶς τῆς Θεογνωσίας (προφητεία Ἀββακούμ). Ὁ Ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ εἶναι κι αὐτὸς Θεός, Θεός τῆς εἰρήνης, πατέρας οἰκτιρμῶν, ὁ Ὅποιος ἀπὸ τὸ σκοτάδι, τὴν πλάνη, τὴν ἀσέβεια μᾶς ὀδηγεῖ στό Φῶς, στήν Ἀλήθεια, ὅπως ὀδήγησε τούς μαθητές Του στό ὄρος Θαβώρ στη Μεταμόρφωση. Ἐπειδὴ ἔφερε τὴ συμφιλίωση τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν εἰρήνη στὶς ψυχές μας, ἀξίζει νά Τον δοξολογήσουμε.

Ὡδή ς'.

**Σπλάγχων Ἰωνᾶν ἔμβρυον ἀπήμεσεν
ἐνάλιος θῆρ, οἶον ἐδέξατο·
τῇ Παρθένω δὲ
ἐνοικήσας ὁ Λόγος καὶ σάρκα λαβὼν
διελήλυθε φυλάξας ἀδιάφθορον·
ἧς γὰρ οὐχ ὑπέστη ρεύσεως,
τὴν τεκοῦσαν κατέσχεν ἀπήμαντον.**

[μετάφραση: Τό θαλάσσιο κῆτος ἀπέβαλε σάν ἔμβρυο τόν Ἰωνᾶ
ἀπὸ τῆν κοιλία του, ὅπως ἀκριβῶς τόν δέχτηκε.
Ἀλλά καί ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ,
πού κατοίκησε κι ἔλαβε σῶμα στήν κοιλία τῆς Παρθένου,
πέρασε μέσα ἀπ' αὐτήν καὶ τὴν διατήρησε ἄθικτη.
Διότι, καθὼς δέν γεννήθηκε ἀπὸ ρεῦση,
διαφύλαξε ἀβλαβὴ αὐτήν πού τόν γέννησε.]

Ὁ ὕμνογράφος χρησιμοποιεῖ τὴν περιπέτεια **τοῦ προφήτη Ἰωνᾶ** γιά νά τὴν παραλληλίσει μὲ τὸ θαῦμα τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴ Θεοτόκο.

Ο προφήτης Ἰωνᾶς ἔμεινε μέσα στὸ κῆτος 3 μερόνυχτα, το ὁποῖο μετὰ τὸν ξέβρασε ἀλώβητο, ἀφθαρτο χωρὶς νὰ ἔχει πάθει το παραμικρό.
Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς γεννήθηκε **ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς Παρθένου, ἢ Ὅποια ἦταν και παρέμεινε παρθένος πρό, κατά και μετὰ τοῦ τόκου, τοῦ τοκετοῦ.** Ὁ Υἱὸς και Λόγος τοῦ Θεοῦ παραμένει στη κοιλιά τῆς Παρθένου, **ἀλλὰ ὡς Θεὸς παραμένει τέλειος, χωρὶς ἀλλοίωση τῆς Θεότητάς Του.** Ἐτσι με τη γέννησή Του παραμένει Θεὸς και εἶναι συνάμα και τέλειος ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ φέρει το προπατορικό ἀμάρτημα.

Ὅπως ὁ Ἰωνᾶς ξεβράστηκε ἀλώβητος και ἀναλλοίωτος, ἔτσι και ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς **παρέμεινε ἀναλλοίωτος, ἀφθορος με τὴν τρίημερη κάθοδό Του στον Ἄδη και τὴν Ἀνάστασή Του.** Συνεπῶς ἡ προφητεία και ἡ περιπέτεια τοῦ Ἰωνᾶ ἀποτελεῖ προτύπωση τῆς ἀφθαρσίας πού φέρει ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγκαινιάζοντας μια νέα ἐποχή.

Ὡδὴ ζ'.

**Οἱ παῖδες εὐσεβεία συντραφέντες
δυσσεβοῦς προστάγματος καταφρόνησαντες,
πυρὸς ἀπειλήν οὐκ ἐπτοήθησαν,
ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ἐστῶτες ἔψαλλον·
Ὁ τῶν πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.**

[μετάφραση: Οἱ τρεῖς νέοι πού ἀνατράφηκαν με εὐσέβεια καταφρόνησαν τὴ βλάσφημη διαταγή και δὲν φοβήθηκαν τὴν ἀπειλή τῆς φωτιᾶς.
Ἀντίθετα, εὐρισκόμενοι μέσ στο ἀναμμένο καμίνι, ἔψαλλαν:
Ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων μας εἶσαι δοξασμένος!

Ὁ Ὑμνογράφος χρησιμοποιεῖ **το παράδειγμα τῶν Τριῶν Παίδων** πού ἀναφέρονται **στο βιβλίο τοῦ προφήτη Δανιήλ** και οἱ ὅποιοι καταφρόνησαν τὶς ἐντολές τοῦ βαβυλώνιου βασιλιά Ναβουχοδονόσορα. Και οἱ Τρεῖς Παῖδες ἀνατράφηκαν με εὐσέβεια και ὑπακοή στις ἐντολές τοῦ Θεοῦ και δὲν φοβήθηκαν νὰ ἀντισταθοῦν στὴ λατρεία τῶν εἰδώλων. Αὐτὸ εἶχε ὡς ἄμεση συνέπεια νὰ ὑπομείνουν τὸ μαρτύριο τῆς καύσης μέσα σὲ ἓνα πυρακτωμένο καμίνι. Ὅμως ἀντὶ νὰ καίγονται, αὐτοὶ δοξολογοῦσαν τὸν Θεὸ γιὰτὶ Ἄγγελος Κυρίου μετέβαλε τὴν φωτιά σὲ δροσιά και αἰσθάνονταν εὐχάριστα κατά τη δοξολογία τους. Τόσο ἐδῶ με τη φωτιά ὅσο και στην προηγούμενη ὠδή με το κῆτος πού κατάπιε τὸν προφήτη Ἰωνᾶ ὁ ὕμνογράφος μᾶς δίνει παραδείγματα πειρασμικῶν σκέψεων και ἐνοχλήσεων, πού θέλουν νὰ μᾶς ἐμποδίσουν στη δοξολογία μας. Παρὰ ταῦτα, ἐμεῖς θα πρέπει νὰ τὶς παραθεωρήσουμε και νὰ ὑμνήσουμε το μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ.

Ὡδή η'.

**Θαύματος ὑπερφυοῦς ἢ δροσοβόλος
ἐξεικόνισε κάμιнос τύπον·
οὐ γὰρ οὐς ἐδέξατο φλέγει νέους,
ὡς οὐδὲ πῦρ τῆς θεότητος
Παρθένου ἦν ὑπέδη νηδύν.
Διὸ ἀννυνοῦντες ἀναμέλψωμεν·
εὐλογεῖτω ἢ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον,
καὶ ὑπερυψούτω εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.**

[μετάφραση: Τό καμίνι πού ἐξέπεμπε δροσιά ἦταν τύπος πού προεικόνιζε ἓνα παράδοξο θαῦμα. Διότι ὅπως αὐτό δέν ἔκαψε τοὺς νέους πού δέχτηκε μέσα του, ἔτσι δέν ἔκαψε τό πῦρ τῆς Θεότητος τήν κοιλία τῆς Παρθένου στήν ὁποία εἰσηλθε. Γί' αὐτό κι ἐμεῖς ἄς ψάλουμε μέ ὕμνους: Ὀλάκερη ἢ κτίση ἄς δοξάζει τόν Κύριο κι ἄς τόν ὑπερυψώνει σέ ὅλους τοὺς αἰῶνες.

Ὁ Ὑμνογράφος δίνει μιά ἄλλη προοπτική στην **περιπέτεια τῶν Τριῶν Παίδων**. Ὅπως **το καμίνι** δέν ἔκαψε τοὺς Τρεῖς Παῖδες, ἔτσι καὶ **ἡ Παρθένος στήν κοιλία τῆς** εἶχε τὸν Χριστὸ ὡς Θεὸ καὶ ἄνθρωπο. Ἡ ἄσπιλη κοιλία τῆς «**νοικιάστηκε**» ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεὸ **νὰ κυοφορήσει τὸν Υἱὸ Του** καὶ δέν τὴν «**ἔκαψε**» παρότι ἢ ἴδια ἦταν ἄνθρωπος καὶ δέν ἦταν ἀναμάρτητη. Ὅμως τὴν ἐπεσκίασε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα **«Μεγαλύνει ἢ ψυχὴ μου τὸν Κύριο καὶ ἠγαλλίασε τὸ Πνεῦμα μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτήρι μου»**. Ἄν καὶ φαίνεται ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀφύσικο, ὡστόσο ὁ Δημιουργὸς δέν κάνει διάκριση μέσα στήν Ἁγία Γραφή σε φυσικούς καὶ θεϊκούς νόμους. Ὅλοι οἱ νόμοι εἶναι δημιουργήματα τοῦ Δημιουργοῦ καὶ συνεπῶς ὅλοι εἶναι θεϊκοὶ νόμοι καὶ μόνον ὁ Θεὸς ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐπεμβαίνει καὶ νὰ ἀλλάζει τὴν καθιερωμένη καὶ συνηθισμένη ἰσχὺ τους, ὅπως καὶ τις ιδιότητες τῶν ὑλικῶν. Για παράδειγμα ὁ Θεὸς ἀναιρεῖ τὴν καυστική ιδιότητα τοῦ πυρός στην περίπτωση τῶν Τριῶν Παίδων καὶ τῆς κάθαρσης τῶν χειλέων τοῦ προφήτη Ἡσαΐα (κλήση τοῦ προφήτη Ἡσαΐου κεφ. 6). Ἐδῶ τὸ ὑπερφυές θαῦμα τῆς σύλληψης καὶ γέννησης τοῦ Θεοανθρώπου πραγματοποιεῖται με τὴν θεϊκὴ παρέμβαση. Ὁ πονηρὸς διάβολος γνωρίζει ὅτι ἢ φωτιά καταστρέφει, ὅμως λόγω τῆς ἐπέμβασης τοῦ Θεοῦ ἢ φωτιά δέν μᾶς καίει, ἀλλὰ φωτίζει καὶ μεταμορφώνει τὸν ἄνθρωπο, ὅπως ἔδειξε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς στους Τρεῖς Μαθητὲς Του στο ὄρος Θαβώρ κατὰ τὴν Μεταμόρφωσή Του. Ἀρκεῖ μόνον νὰ εἴμαστε ἄγνοοί, καθαροί, με διάθεση νὰ ἀναγνωρίσουμε τὰ λάθη μας καὶ μέ προαίρεση νὰ συνεργαστοῦμε με

τὸν Θεό. Τότε γινόμαστε δεκτικοί στη φώτιση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Το ἴδιο συμβαίνει και στο Μυστήριο τῆς Θείας Κοινωνίας και Μεταλήψεως. Ἡ φωτιά τῆς Θείας Μεταλήψεως μᾶς καθαρίζει λόγω τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ. Καταδέχεται να σκηνώσει μέσα μας και να μᾶς καθαρίζει, για να γίνουμε δεκτικοί στο Ἅγιο Πνεῦμα, να φωτιστοῦμε και να σωθοῦμε.

Ὡδή θ'.

Μυστήριον ξένον ὀρώ και παράδοξον!

οὐρανὸν τὸ σπήλαιον·

θρόνον χερουβικὸν τὴν Παρθένον·

τὴν φάτνην χωρίον,

ἐν ᾧ ἀνεκλίθη ὁ ἀχώρητος,

Χριστὸς ὁ Θεός,

ὃν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνομεν.

[μετάφραση: Βλέπω ἓνα γεγονός μυστηριῶδες, ἐκπληκτικό καί θαυμαστό!

Τὸ σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ νά γίνεται οὐρανό,

ἢ Παρθένος Μαρία χερουβικός θρόνος.

Καί ἡ φάτνη τοῦ σπηλαίου ὁ τόπος,

ὅπου ξάπλωσε αὐτός πού τίποτε στόν κόσμο δέν μπορεῖ

[νά τόν χωρέσει,

δηλαδή ὁ Χριστός καί Θεός,

τόν ὁποῖο οἱ πιστοί ὑμνολογώντας μεγαλύνομε.

Ὁ Ὑμνογράφος καταλήγει στό συμπέρασμα ὅτι ἡ γέννηση τοῦ Κυρίου εἶναι μυστήριο ξένο και παράδοξο γεγονός, γιατί **το φτωχικό σπήλαιο γίνεται ο οὐρανός, ἡ παρθένος γίνεται ὁ χερουβικός θρόνος, και ἡ φάτνη ὁ χώρος να χωρέσει ὁ ἀχώρητος και ἀπέραντος Θεός.**

Ὅπως τότε, ἔτσι και σε μᾶς σήμερα γίνεται **τὸ παράδοξο μὲ τὴ συμμετοχή μας στό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας.** Παίρνουμε μέσα μας τὸν Χριστό και μπορούμε ἄφοβα νά φωνάξουμε: **γεννιέται μέσα μου ἓνας Θεός και ξαναγίνομαι πάλι ναός τοῦ Κυρίου και τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως ἀκριβῶς ἐπεσκίασε και τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ.**

Συνεπῶς ὅλες οἱ προρρήσεις και οἱ προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δείχνουν τὸ πλῆθος τῶν φιλεύσπλαχνων και φιλόφρωνων ἐπεμβάσεων τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸ φανερώνεται και ἀπὸ τίς ὁμοιότητες και τοὺς παραλληλισμούς τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων μὲ τὴν ἐορτὴ τοῦ Πάσχα, πού εἶναι και ἡ ἀρχαιότερη ἐορτή:

- α. εἶναι ὁ ἴδιος ὁ δημιουργός τῶν Κανόνων τους, δηλαδή ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ ὁποῖος γράφει στον ἴδιο πανηγυρικό τόνο σέ α' ἤχο,

- β. ἔχουν και οι δύο την ἀκολουθία τῶν Ὁρῶν, που προηγεῖται τῆς κύριας ἐορτῆς
- γ. ἔχουν τα ὅμοια ἀπολυτικά «σήμερον γεννᾶται ἐκ Παρθένου» και κατά την θ' ὥρα διαβάζεται το «κύματι θαλάσσης...» // «σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου» και «κύματι θαλάσσης τὸν κρύψαντα...» θ' ὥρα)
- δ. ἔχουν ἀνάλογους Τριώδιους κανόνες ...//τριώδια ὄρθρου στα ἀπόδειπνα // τριώδια ὄρθρου Μ. Εβδομάδος
- ε. βρίσκουμε εἰκονογραφικές ἀναλογίες στὴν ἀποτύπωση τοῦ σπηλαίου και φάτνης Γεννήσεως Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ // τοῦ κενοῦ και σκοτεινοῦ τάφου κ.λπ.

